

CÍRKEVNÍ ROK
(2)

EVANGELIUM
KŘESŤANSKÉHO
KOSTELU

UČENÍ SE
ZAMĚŘENÉ

DUKLA
VZDA

UMĚNÍ, SMT.
POHLEB A ŽIVOT

ADVENT VANOCE
PODOBŇSTVO NOJEM
KŘESŤANSKÝCH

OLIVKOVÝ
CESTOVÁNÍ
PŮST
DIAKONIE

Církevní rok — katechetická příručka 2014/2015
2. díl

© Rut Brodská, Petr Chlápek, Drahomíra Dušková Havlíčková,
Michael Erdinger, Kateřina Frühbauerová, Alexandra Hauserová,
Jana Hofmanová, Lukáš Klíma, Iva Květonová, Ondřej Macek,
Daniel Matějka ml., Ludmila Míchalová Mikšíková, Lenka Ridzoňová,
Marta Sedláčková, Jan Tkadleček, Alena Tkadlečková, Tomáš Trusina,
Marek Zikmund, Romana Čunderlíková, Marta Židková, 2015

6 ÚVODEM

Lenka Ridzoňová, Ondřej Macek a Marta Sedláčková

PŮST A DIAKONIE

7 NASYCENÍ ZÁSTUP: DEJTE VY JIM JÍST

Daniel Matějka ml.

13 MILOSRDNÝ SAMAŘAN

Jana Hofmanová

23 RUT — VZTAH K CIZINCŮM

Tomáš Trusina

32 POPELEČNÍ STŘEDA

Marek Zikmund

40 JEŽÍŠOVO POKUŠENÍ NA POUŠTI

Marek Zikmund

47 NEMĚJTE STAROST

Marek Zikmund

54 POSLEDNÍ SOUD

Jana Hofmanová

62 VDOVA, SIROTEK, HOST: VIDĚT VĚCI Z POHLEDU DRUHÉHO

Daniel Matějka ml.

68 JEDNI DRUHÝCH BŘEMENA NESTE

Marta Sedláčková

VELIKONOCE

76 VJEZD DO JERUZALÉMA A VYČIŠTĚNÍ CHRÁMU

Ondřej Macek

84 ZRADA JIDÁŠE

Iva Květonová

- 89** **VYVEDENÍ Z EGYPTA A JEHO SLAVENÍ**
Lenka Ridzoňová
- 97** **MYTÍ NOHOU A POSLEDNÍ VEČEŘE (ZELENÝ ČTVRTEK)**
Marta Židková
- 105** **STRACH A MODLITBA V GETSEMANE**
Marta Židková
- 113** **ZATČENÍ A SOUD**
Iva Květonová
- 121** **PETROVO ZAPŘENÍ**
Lenka Ridzoňová
- 127** **JEŽÍŠOVO UKŘIŽOVÁNÍ, SMRT, POHŘEB A LIDÉ KOLEM**
Ondřej Macek
- 135** **ŽENA U HROBU, MUŽI ZA NÍ A TAKÉ TOMÁŠ**
Iva Květonová
- 143** **CESTA DO EMAUZ**
Ondřej Macek
- 149** **ZJEVENÍ V GALILEJI**
Lenka Ridzoňová
- 158** **DOBŘÝ PASTÝŘ**
Marta Židková

RŮST Z EVANGELIA

- 165** **O CÍRKVI**
Michael Erdinger
- 172** **KŘEST ETIOPSKÉHO DVOŘANA**
Ludmila Míchalová Mikšíková
- 181** **KŘEST KORNÉLIA A JEHO PŘÁTEL**
Ludmila Míchalová Mikšíková

- 190** NANEBEVSTOUPENÍ PÁNĚ
Michael Erdinger
- 197** Z PRONÁSLEDOVATELE SAULA SVĚDEK EVANGELIA PAVEL
Romana Čunderlíková
- 206** JEŽÍŠŮV ROZHOVOR S NIKODÉMEM: SVATODUŠNÍ NEDĚLE
Romana Čunderlíková
- 213** OVOCE DUCHA SVATÉHO
Alexandra Hauserová
- 219** SVATÁ TROJICE
Petr Chlápek

ČAS

- 229** ČAS SVĚŘENÝ
Drahomíra Dušková Havlíčková
- 238** SLAVNOSTNÍ ČAS PRO ODPOČINEK A SETKÁNÍ S BOHEM
Lukáš Klíma
- 245** ČAS PROMARNĚNÝ A PROMĚNĚNÝ
Alena a Jan Tkadlečkovi
- 252** ČAS BLÁZNIVĚ RADOSTNÝ
Alena a Jan Tkadlečkovi
- 259** OBJEVENÍ ZÁKONA (DEN UPÁLENÍ MISTRA JANA HUSA)
Alexandra Hauserová
- 267** HOSPODIN JAKO MATKA (DEN MATEK)
Kateřina Frühbauerová
- 274** AŽ SE TĚ TVÉ DĚTI ZEPTAJÍ (DEN DĚTÍ)
Rut Brodská

Dostává se Vám do rukou druhý díl pomůcky pro práci v nedělkách. Pokračujeme v cyklu volně vycházejícího z církevního roku.

První únorové neděle, o kterých, předpokládáme, přijdou ke slovu přípravy z této knížky, jsou jakýmsi předpostním obdobím, na které potom naváže samotný půst. Kromě něj se zde pokoušíme otevírat diakonická témata. Domníváme se, že by odkazy na tento rozměr církevního života měly rezonovat v našich sborech co nejhojněji. Byli bychom rádi, kdyby naše děti o diakonii i Diakonii ČCE slyšely častěji a dostaly také příležitost samy někde prakticky pomoci.

Následně jsou podrobně probírána zastavení v Ježíšově cestě na Golgotu a setkání učedníků se Vzkříšeným. Po Velikonocích navrhujeme několik příběhů o cestě evangelia do světa, o křtu a moci Ducha svatého. V červnu, čase předprázdninovým, bychom s dětmi rádi mluvili o nakládání s časem a o tom, co to je odpočinek.

Služba Vás, co nedělky v našich sborech chystáte, se občas brává jako samozřejmost... Není to tak ani náhodou! Jsme Vám za ni hodně vděční. A přejeme Vám, aby Vás alespoň někdy rozveselovala a těšila. Pán Bůh s Vámi.

Rádi bychom ještě jednou poděkovali i všem kolegyním a kolegům, že si našli čas a zpracovali přípravy pro jednotlivá setkání dětí v nedělních školách.

16. neděle po Trojici 2014

Lenka Ridzoňová, Ondřej Macek a Marta Sedláčková

- TÉMA**
- I když nám připadá, že sami máme málo, můžeme pomáhat.
 - Rozdělení se s druhým jako nástroj pomoci i růstu společenství.
 - Křesťanská služba druhým se týká celého člověka i s jeho tělesnou nouzí.
- CÍLE**
- Děti chceme vést k důvěře, že Boží moc dokáže vykonat mnohé i s málem, které máme.
 - Děti se naučí, že umění se rozdělit může být základem společenství a kamarádství.
 - Děti se dozvědí, že v životě křesťana nejde jenom o poslouchání Slova, ale i o praktickou pomoc těm, kdo potřebují.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Mk 6,30–44

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- Učedníci, pro svůj poslední úkol nazváni *apoštolové* (což v řečtině znamená *poslové* a souvisí s českým slovem *pošta*), navrátivší se z cest, jsou obrazem církve, která zrovna není na vrcholu svých sil. Radost z toho, co se na cestách dařilo, se mísí s *únavou* i s *ohrožením*, které se ukazuje v příběhu o popravě Jana Křtitele.
- Ježíš sám vyhledával *klidná místa pro modlitbu* i odpočinek a chce ho dopřát i učedníkům. Nakonec to však bude *lítost* a soucit s potřebnými, které Ježíše a učedníky nenechají v klidu.
- Proudění lidí a zelený trávník ukazují k tomu, že mohlo jít o *poutníky*, kteří cestovali na velikonoční svátky do Jeruzaléma. To vysvětluje jejich množství i nabízí úvahu o tom, že Ježíš za čas ještě jednou bude s učedníky lámat chléb před Velikonocemi.
- Obraz „*ovce bez pastýře*“ rozeznává množství dalších biblických textů (Ž 23; L 15,4–6; J 10,1–16). Aníž by se vyprávění k motivu pastýře výslovně vracelo, ukazuje, jakým pastýřem chce Ježíš být: učitelem (byť je to v příběhu zmíněno jen

- jednou větou, Ježíšovo vyučování zabralo značnou část dne), ale také tím, kdo se stará i o tělesnou stránku i o celé společenství, do kterého má člověk patřit.
- Udaný počet mužů v Markově vyprávění navozuje představu docela silné *armády*: tolik lidí mohlo táhnout s Ježíšem na Jeruzalém, kdyby chtěl. Ta možnost se rýsuje i v tom, jak se sami od sebe rozložili oddíl za oddílem stokrát po padesáti, což odpovídá vojenským útvarům. Ježíšovým záměrem bylo naopak rozsadit je po „sympoziciích“ — jídelních skupinkách. Snad se tady zpřítomňuje *jedno z pokušení* nabídnutých Ježíšovi na poušti (Mt 4,1–11): pokušení moci a světské vlády, která je však podmíněna pokloněním se ďáblu. Ježíš pokušení odolá a sešikované poutníky překvapí: místo boje jim dá najíst.
 - Ani v samotném chlebu a nasycení hladových však nespočívá Ježíšova mesiášská cesta — o tom zas jiné z pokušení na poušti a Ježíšova odpověď: „*Ne jenom chlebem* bude člověk živ, *ale každým slovem, které vychází z Božích úst.*“ (Mt 4,4)
 - Příběhy o nasycení tisíců nacházíme *u všech evangelistů*, u některých pak ve dvou verzích: nasycení 5 tisíců a nasycení 4 tisíců. Číselná symbolika i kontext ukazují k tomu, že první verze je zaměřena spíše na Izrael (5 tisíc, 5 chlebů — jako 5 knih Mojžíšových, 12 sebraných košů — pro 12 kmenů Izraele), ve druhém vyprávění se lámání chleba otevírá celému světu (4 tisíce — lidé od 4 světových stran, 7 chlebů, 7 sebraných košů — 7 je číslo plnosti, tedy pro celý svět).
 - Příběh o nasycení velikého zástupu několika chleby najdeme *ve Starém zákoně* v příbězích proroka Eliši (2 Kr 4,42–44). V příběhu proroka Eliáše (1 Kr 17,8–16) pak sice nepůjde o chleby, ale společným motivem je, že potravin je dostatek, pokud má člověk odvahu se i v nouzi rozdělit a nabídnout nejdříve bližnímu. Motiv nasycení v pustině patří také k příběhu putování Izraelců po poušti (Ex 16), kde je svědectvím o Boží péči. I tam je potřeba důvěry lidu, jinak mana zčervíví.

ÚSKALÍ

Pozornost dětí může sklouznout k zázraku množení pečiva. Ježíš ty chleby ovšem nevykouzlil, ale pracoval s tím, co mu učedníci přinesli. Jeho moc dokáže udělat z mála mnoho i v tom, co my mu nabídneme (což nemusí být zrovna chleby). Nemenším zázrakem, ke kterému je možné přesměrovat pozornost, je i společenství, které vzniklo mezi lidmi uprostřed pustyiny.

ODKAZY

HELLER, Daniel: *Nasycení pěti tisíců*. Dostupné z <http://goo.gl/6OIkkn>.
 FILIPI, Pavel: *Hostina chudých*. Praha: Kalich, 1991.

HENYCH, Daniel: *Čokoláda*. (Ze zpěvníku *Zpíváme si písničku 3: Děti, pojďte ke mně*. Praha: Rosa, 1998.)

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Vezměte do nedělní školy čokoládu. Případně domluvte s nějakým dítětem, ať ji předloží. Ale malou, aby bylo zjevné, že pokud se o ni děti budou chtít dělit, tak na každého vyjde jen hodně málo. Vedte s dětmi diskusi, co s čokoládou udělat. Jestli je lepší ji rozlámat na malé kousíčky nebo uspořádat loterii, kdo ji dostane celou. Nebo čokoládu dostane vítěz v nějaké soutěži: v páce, v počítání matematických příkladů? Co bude nejlepší? Nebo si ji raději pro klid má nechat ten, kdo ji přinesl? Můžete mluvit o tom, co by který postup vyvolal ve společenství, o závisti, o tom, jestli tu čokoládu vlastně potřebujeme. Můžete mluvit o tom, co by kdo udělal, kdyby ta čokoláda byla jeho.

Lámání na malé kousíčky nakonec může být docela legrace. Pravda, nikdo z ní nemáme skoro nic, ale je nám spolu dobře.

Podobnou věc můžete místo čokolády nebo v návaznosti na ní udělat s houskou a znovu mluvit o tom, co by bylo spravedlivé. Jestli rozdělit všem stejně, anebo se zeptat, jestli třeba dnes ráno nezůstal někdo bez snídaně. To by mohl být důvod dát mu té housky větší kus. Jsou na světě lidé, kteří dnes zůstali bez snídaně, protože prostě nemají co jíst? Máme na ně myslet? Můžeme pro ně něco udělat?

Dělení čokolády bych nechal na konec výkladu, protože kolem toho pravděpodobně vznikne rozruch. Dá se také na konci výkladu spojit s otázkou, jestli celou čokoládu sníme, nebo z ní ještě kousek někomu vezmeme. Kus housky mohou děti dostat naopak už na začátku, žvýkání je třeba utiší pro úvodní věty vyprávění.

PRO MLADŠÍ DĚTI

I Ježíš učedníky učil, jak pomáhat i jak se rozdělit. Příběh o tom začíná tím, že učedníci byli hooóódně unavení.

Byli už jste někdy hodně unavení? Jsou chvíle, kdy má člověk nárok na odpočinek. Ale co když zrovna v takovou chvíli někdo přijde a něco potřebuje?

Učedníci byli unavení. Protože se zrovna vrátili z cest. Chodili pěšky, tak je bolely nohy, ale také na cestách potkávali spoustu lidí, se kterými mluvili a kterým pomáhali, a to člověka dokáže unavit ještě víc. Ježíš to všechno věděl, tak chtěl učedníkům dopřát trochu odpočinku: Jenomže pořád bylo kolem spousta lidí, pořád bylo s kým povídat, komu pomoci, tak se učedníci sami ani nestihli najíst. Ježíš říká: Pojedme stranou, na místo, kde budeme sami. Tam si v klidu odpočnete.

Byli zrovna u břehu jezera, tak nastoupili na loď a vydali se pryč. Jenže nepulili dost daleko od břehu a několik bystrých očí zahlédlo, kam jedou. A všichni ti lidé, kteří chtěli slyšet Ježíše, se po břehu vydali stejným směrem, až na jednom místě tu jejich loďku dostihli.

„Co s těmi lidmi?“ běželo hlavou učedníkům. „Chtěli jsme si přece odpočnout. Jsme unavení a hladoví.“ Učedníci byli možná i trochu naštvaní, že jim lidé nedají pokoj. A snad je napadlo, že by bylo lépe sednout znovu do lodí a přejet úplně na druhou stranu, pryč. A snad už to chtěli udělat, ale Ježíš se podíval na ty lidi, a víte co? Bylo mu jich líto: „Vždyť oni potřebují někoho, kdo by je povzbudil, řekl jim dobré slovo, kdo by se jich ujal. Přece se k nim nemůžeme obrátit zády.“ Tak navzdory únavě zůstal Ježíš s učedníky tam, kde byli. Ježíš se posadil a začal lidi učit. Povídali jim o tom, co je v životě důležité. Jak byli zabráněni do rozhovoru, ani nevnímali, jak čas plyne.

Až učedníci přišli za Ježíšem a říkají mu: „Pane, ještě jedna věc je teď také důležitá: aby ti lidé nebyli o hladu. Řekni jim, ať si jdou do vesnic něco nakoupit k jídlu, tady nic neseženou.“

Byli pozorní ti učedníci, že? Je dobře, že si všimli, co ti lidé potřebují, že mají hlad. Ale Ježíšova odpověď je překvapila: „Dejte vy jim jíst!“

„Tady? Ted? Jako že my se máme postarat i o to, aby ti lidé měli co jíst? Sami jsme se nestihli najíst! Máme jít nakoupit? To budeme muset udělat pořádný nákup, tak za dvě stě denárů!“

Ježíš odpovídá: „Nikam nechoďte, jenom pojdte dát dohromady, co máte tady s sebou. Máte nějaké chleby?“

„Ano, pět jich máme a dvě ryby. Ale co je to pro takový dav? Vždyť je to, jak se říká, pro jednoho málo, pro dva nic.“

Co byste řekli, bude to k něčemu se rozdělit i o tak málo jídla? Nebyla hloupost ty chleby vůbec nabízet? Neměli si je učedníci nechat spíš pro sebe?

Těch chlebů by sotva stačilo pro samotné učedníky, ale přesto je dali Ježíšovi. A on „vzhlédl k nebi, vzdal díky, lámal chleby“ a dával je učedníkům, aby je roznášeli lidem. A to stejné udělal s těmi rybami. A co bylo zvláštní, jak pořád lámal chleby a dělil ty ryby, pořád učedníci měli co nosit a běhali sem a tam a hledali, na koho se ještě nedostalo. Lidé se i mezi sebou začali zajímat: „Tenhle ještě nic neměl a tamten má ještě hlad.“ Taková zvláštně hezká nálada tam byla. Až se dostalo na všechny, i sami učedníci se dosyta najedli a dokonce ješ-

tě zbylo. Prý dvanáct košů zbylo. Takže by je mohli poslat do všech koutů Izraele těm, co mají hlad a nouzi. A kdo ví, možná to udělali.

PRO STARŠÍ DĚTI

Znějí některá slova z toho příběhu (nebo jim podobná) při bohoslužbách opakované? Nechte děti přijít na to, že se Ježíšovo počínání při nasycení tisíců podobá večeři Páně. Skutečně tady jde o podobné obsahové jádro a evangelisté si dávají záležet, aby ta podobnost byla zřetelná („vzhlédl k nebi, vzdal díky, lámal chleby“). Nechte děti vyslovit, v čem se podle nich nasycení tisíců večeří Páně podobá a v čem ne.

Můžete s dětmi prozkoumat texty, které svědčí o tom, že se v první církvi při večeři Páně skutečně jedlo dosyta a záměrem bylo i rozdělit se s chudými (Sk 2,46), což se ne vždy dařilo (Sk 6,1; 1 K 11,17–33).

To, co propojuje příběh s dnešní večeří Páně, není množství chleba, ale více společenství a solidarita, které Ježíšovo rozdávaní chleba mezi lidmi působí, a ze kterých pak vyrůstá pomoc potřebným i mimo prostor kostela. (Není s večeří Páně něco špatně, pokud z ní taková pomoc nevyrůstá?)

Děti schopné hledání v textech mohou najít a srovnávat verze příběhu a zamyslet se nad číselnou symbolikou. Nasycení 5 tisíců: Mt 14,13–21; L 9,10–17; J 6,1–15. Nasycení 4 tisíců: Mk 8,1–10; Mt 15,32–39. Případně dále číst v J 6,22–59, jak Ježíš mluví o sobě jako o chlebu. Z uvedených oddílů však raději vyberte jen některé, aby se děti v množství verzí neutopily.

Jinou možností je zabrousit do Starého zákona, do příběhu o Eliášovi: 2 Kr 4,42–44, ale možná ještě lépe o Eliášovi: 1 Kr 17,8–16. Nechte děti porovnat, co má společného Eliášův příběh s Ježíšovým. Liší se tím, že u Eliáše nejde přímo o chleby. Pozornost poutají nádoby, ze kterých neubývá. Co je však společné a zásadní, je ochota myslet i v nouzi nejdříve na druhého a jemu dát najíst dříve než sobě.

PŘESAHA

Ježíš zůstal s lidmi, protože mu jich bylo líto. Vzbuzuje ve vás něco/někdo lítost? (Možno mluvit o „soucitu“ nebo „solidaritě“.) Co s námi dělají zprávy o tom, že se někde válčí, zprávy o hladu nebo uprchlických táborech? Jaký je vztah mezi lítostí a praktickou pomocí? Dává smysl jedno bez druhého?

Ježíš vede učedníky k tomu, aby ostatním nabídli to, co mají a co umí. Co máme? Co umíme? Může to být k užitku? (Rozhovor může ústít k větším projektům, například uspořádání dobročinného koncertu po bohoslužbách,

dobročinné prodejní výstavy obrázků nebo výrobků z nedělní školy nebo i z doma — nazdobené perníčky apod.)

Znáte úsloví: „Pro jednoho málo, pro dva nic?“ Co znamená? Příběh o nasycení tisíců je nesen bláznivou důvěrou, že i o málo může mít smysl se rozdělit.

O čem má být dění v kostele? Jen o poslouchání, modlení a zpívání? Nebo má být církev naopak charitativní organizací zaměřenou především na pomoc druhým? Je možné, že se to od církve očekává?

Jaká je role sbírky? Všimli jste si, že sbírky bývají určené na různé účely? Vy-
bavíte si, do jakých různých zemí putovaly peníze z našeho kostela?

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 412 — Čeho třeba; 56 — Modlitba Tomáše Moora; 248 — Pane, slyš náš hlas; 210 — Někdo mě vede za ruku; 135 — Posila na cestu; 242 — Pán je má síla; 387 — Přímlyvný zpěv
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 622 — Zůstaň s námi, Pane, když se stmívá; 627 — Má duše Boha velebí; 683 — Spolu lámejme chléb na kolenou; 510 — Ó Pane můj, pokoj ať tvůj

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

A jedli všichni a nasýtli se. (Mk 6,42)

MODLITBA

Pane Ježíši, někdy si myslíme, že máme jen málo. Nebo že nic moc neumíme a nemáme druhým co dát. Ty z toho přesto umíš udělat velké věci. Prosíme, ať si lidé pomáhají, ať nikdo nemá hlad. Amen.

TÉMA	Přiblížit se druhému člověku a být milosrdný má v Božích očích budoucnost.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — Děti uslyší podobenství o Samařanovi a zkusí pojmenovat potřeby a možnosti pomoci ve světě kolem sebe. — Děti porozumí, že Ježíš nás vyzývá k milosrdenství, a že milosrdenství se projeví konkrétní pomocí. Právě tak jsou si lidé nejbližší, i kdyby to byli cizinci. — Děti se zamyslí nad situacemi v podobenství a svými zkušenostmi s (ne)pomáháním. Zkusí sami formulovat, proč je podle Ježíše Samařan bližním, a najdou konkrétní situace, ve kterých jsou (mohou být) sami bližními.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY	<p>L 10,25–37 Lv 19,18; Lv 25,11–18; Mt 5,43–44; Mt 22,34–40; Mk 12,28–34; Ř 13,8–10; Ga 5,14; Jk 2,8; 1J 5,1–8;</p>
----------------	--

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- Samotnému podobenství předchází rozhovor se zákoníkem. Výchozím bodem je tu jeho otázka: Co mám v životě dělat, abych měl *podíl na věčném životě*, tj. aby to bylo dobře, aby to bylo správné v Božích očích, smyslu-plné, aby mé konání a můj život měly budoucnost před Boží tváří. (Podíl to je pevná navždy daná část, tak jako pevně dané a neměnné podíly v zemi zaslíbené.)
- Zákoník Ježíše „zkouší“, tzn. ne pokouší, ale ověřuje si, jestli se s ním shodne, porovnává své pochopení Zákona s Ježíšovým učením. A ukazuje se, že se shodnou a navzájem si přitakají.
- Ježíšova odpověď není obecné nařízení dělat paušálně dobré skutky a pomáhat. Ježíš v prvé řadě odkazuje k plnění Zákona, k „chození podle Boží vůle.“ Zároveň se ovšem dozvídáme, že jde o plnění *podstaty a směřování Zákona* (ne o „odškrtnutí si“ úkolů), a že podstatou Zákona je láska k Bohu a k bližnímu (shrnuto v „dvojpříkázání lásky“). Podobenství to pak doplňuje a ilustruje — milosrdný

a pomáhající cizinec plní Zákon spíš než kněz i Levita, kteří zbitého člověka obejdou.

- *Bližní* je ve Starém zákoně především souvěrec, příslušník Božího lidu, tedy někdo, kdo je s námi spjatý skrze víru, tradici, rodinu... někdo ke komu máme nějak blízko. Ostatně takto každá společnost, včetně naší, rozlišuje: my — a ti druhí. Farizeova otázka není tedy nesmyslná ani alibistická; ptá se, kam položit hranici, jak se např. zachovat k souvěrcům, kteří jsou radikální a neváhají sáhnout k teroristickým akcím, nebo k těm, co kolaborují s Římany. Ježíš však otázku záměrně posouvá k jinému způsobu uvažování: neodpovídá, kdo je ještě (pro nás) bližní a tedy hoden lásky, ale namísto toho ukazuje, kdo (z nás) je bližním tomu, kdo potřebuje lásku. Namísto „Kdo je můj bližní?“ odpovídá „Jdi a buď také bližním tomu, kdo to potřebuje.“
- *Polomrtvý* je prostě nějaký člověk — jediný, o kom nevíme vůbec, co je to zač. Může to být kdokoli z nás. Je napůl mrtvý souhrou okolností, vinou lumpů, možná i vlastní neopatrností — ale to vše je jen půl cesty ke smrti — „o zbytek se postarají ti poctiví a slušní, kteří ho tam nechají ležet, protože kdoví, co je to za bezdomovce nebo nekalý živel, slušnému člověku se přece nestane, aby ho někdo přizabil...“ (J. Mrázek)
- *Přepadli ho, obrali, zbili, nechali ležet polomrtvého*; první dva přicházející ho obešli. Člověk je tu ve všech případech jen pasivním objektem, s kterým ostatní nějak zacházejí, a on to nemůže změnit. Všimněme si, ve všech těchto případech se mu někdo vzdaluje a opouští ho — opak bližního.
- *Cesta z Jeruzaléma do Jericha* vedla obávanou skalnatou Judskou pouští. Trasa asi 27 km měla velký výškový rozdíl. Přepadení pocestných na této cestě byly podle starověkých spisovatelů časté. (P. Pivoňka)
- *Samařan* je ten, kdo není z našich, kdo je vírou a tradicí jinde. V Ježíšově době žili Židé a Samařané relativně v pokoji, ale spíš vedle sebe než spolu v lásce. Samařané mají svůj chrám na hoře Gerizím, v očích Židů tedy nejsou pravověrní, jsou to dvě skupiny, které se spolu nebaví (viz J 4,9).
- *Kněz a levita* jsou na rozdíl od polomrtvého charakterizováni svou (předpokládanou) zbožností a příslušností k Jeruzalémskému chrámu. Asi jako např. farář a ministrant nebo presbyter. Spekulace o tom, že se kněz nesměl rituálně znečistit (což by se stalo, pokud by se dotkl mrtvého), můžeme ponechat stranou, protože šel z Jeruzaléma, tedy jistě ne do chrámu.
- *Byl hnut soucitem* — to je základní moment, který Samařana odlišuje od ostatních. Proto je milosrdný a bližní, proto on je ten, který plní podstatu Božího Zákona.
- *Ošetření olejem a vínem* byla běžná „první pomoc“ — víno by mělo ránu vyčistit, olej je hojivý.
- Oddíl má vynít jako *vybízející*: „Jdi a jednej také tak!“

ÚSKALÍ

Děti před cizími lidmi často oprávněně varujeme, aby se nenechaly někam zavést, když po nich někdo chce pomoc, nebo jim ji nabízí. Výklad by tedy neměl sklouznout na jedné straně k přesvědčování, že musíme v každém případě vždy a všem pomoci — na druhou stranu bychom se neměli ani zaplést do rozsuzování komu a kdy ještě pomoci, komu ne (podobenství v podstatě míří právě i proti tomuto dělení). Bude tedy lépe zdůrazňovat konkrétní pro děti bezpečné formy pomoci (např. dítě může zavolat na pomoc rodiče, rozdělit se o svačinu atd.). Nad rizikovými situacemi lze se staršími dětmi prostě přemýšlet a uvědomit si společně jejich komplikovanost — bez nároku stanovit definitivně kdy a komu pomoci a komu nikdy ne.

Nemělo by zapadnout, že Samařanovo jednání je dobré proto, že je dobré v Božích očích (ne že „se nám to zdá dobré“). Zároveň nesmí zapadnout rozhodující moment soucitu. Nejde jen o to plnit bobříky, protože pomáhat „se má“. V podobenství je impulsem k jednání soucit a milosrdenství — to patří k Boží vůli pro lidi.

ODKAZY

BALCAR, David — GALLUS, Petr — ŠORM, Zdeněk — FÉROVÁ, Lydie:

Dvakrát měř, jednou věř. Průvodce světem víry pro náctileté. Pracovní listy ke katechezi. Praha: ČCE, 2012; kap. Člověk, pracovní list 3.

KORT, Kees de: *Milosrdný samaritán.* Praha: Biblická společnost ČSFR / Zvon, 1990.

DICKENS, Charles: *Evangelium podle Dickense.* Praha: Kalich, 1999; s. 44.

MRÁZEK, Jiří: *Lukášovská podobenství.* Jihlava: Mlýn, 2007.

PIVOŇKA, Petr: *Dát se pohnout milosrdenstvím.*

Dostupné z <http://goo.gl/EmtRoj>.

<http://goo.gl/t17r7C> — pracovní list.

<http://goo.gl/zPGzqM> — obrázek k vymalování.

<http://goo.gl/RrjLEx> — Vincent van Gogh: Milosrdný (dobrý) Samaritán.

<http://goo.gl/nPecwP> — zásobárna iluminací, ilustrací a výtvarných děl slavných autorů napříč dějinami.

<http://goo.gl/uEZUXm> — bludiště.

<http://goo.gl/WTq0XN> — pořad z cyklu *Biblická pátrání*, celkem cca 15 min., využitelné by mohlo být i samostatné krátké převyprávění celého příběhu s animací (cca 1 min.), nebo rozhovory se záchranářem z Asociace samaritánů České republiky a s pracovníkem z centra Naděje.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI A MLADŠÍ ŠKOLNÍ DĚTI

Pomůcky: postavičky (např. ty, které se používají na flanelograf, nebo třeba loutky vyrobené z ponožky atp.), papír a pastelky nebo kostky (na vytvoření měst), příp. obrázky situací, z nichž je na první pohled jasné, že někdo potřebuje pomoc, nebo obrázky z diakonie.

Povídání s postavičkami nebo s obrázky

Ježíšův příběh je i pro malé děti poměrně dobře srozumitelný. Nesrozumitelné jsou sice rozdíly mezi jednotlivými postavami, tedy to, proč je Samařanova pomoc překvapivá, ale v zásadě podobenství funguje i bez tohoto prvku. Situaci můžeme dětem přiblížit tak, že si vezmeme na pomoc postavičky nebo loutky.

- *Cesta:* Necháme děti postavit z kostek, nebo namalovat dvě velká města — Jeruzalém a Jericha a umístíme je kus od sebe, vysvětlíme jim, že mezi městy vede cesta.
- *Postavy:* Každou postavičku nejprve trochu představíme a pak sehrajeme její cestu z Jeruzaléma do Jericha, a co se mu při cestě přihodilo. Postavičky necharakterizujeme předem černobíle jako hodné a zlé, ale spíš tak, aby bylo parné, že o tom posledním toho třeba moc nevíme, že od něho pomoc moc nečekáme.
- *Hlavní moment:* Při hraní takového „loutkového divadla“ zdůrazníme právě moment soucitu... Samařan se může pozastavit, je mu zraněného líto, sevře se mu srdce, představí si, jakou musí mít zraněný žízeň... skloní se k němu, opatrně ho zavine do pláště, otře mu oči, vyčistí rány atd.
- *Propojení se zkušeností dětí:* Připomeneme dětem, jak se o ně starají rodiče, když jsou nemocní. Připomeneme dětem, jak se Ježíš dotýkal nemocných.
- *Shrnutí:* Co myslíte, který z těch lidí šel do Jericha nejlíp, který šel tak, jak se to líbilo Bohu? (Ten, který pomohl.) Bůh nás má rád a rád vidí, když jsme si i my blízko a umíme pomoci jeden druhému.

Stejně můžeme příběh převyprávět třeba podle obrázkové bible, nebo podle pěkných ilustrací Kees de Kort (V mnoha sborech se naleznou tyto malé sešitky od Holanďanů, kdysi distribuované snad zdarma. viz *Odkazy*).

K dotvoření

Předložíme dětem obrázky různých situací, na kterých je na první pohled patrné, že někdo potřebuje pomoc, mohou to být i obrázky z diakonie atp. Dáme

dětem postavičku a necháme je, ať se prostřídají a hrají Samařana, který jde zrovna kolem... (*Pro povzbuzení jim předvedeme, jak mohou hrát a mluvit za něj.*)

Vyprávění

Chodíte rádi ven? Projet se na kole, hrát si, třeba do parku...? U nás je park nejhezčí v létě. Svítí sluníčko, v jezeře kvetou lekníny, děti tam jezdí na kolech a kolečkových bruslích, rodiče se prochází s kočárkem a na lavičkách sedí a povídají si babičky a dědové.

Na lavičce u vody sedává obvykle paní Pavlíčková. Kdysi učila ve škole, ale teď už je babičkou, a tak si chodí do parku posedět, něco si přečíst, nebo si popovídat se známými. Skoro každý, kdo projde kolem, ji zdraví, a všichni jí říkají „paní učitelko“, i když už dávno neučí — asi jí tak prostě vždycky říkat budou, protože tak si ji pamatují.

Paní Pavlíčková ráda pozoruje, jak kolem chodí školáci; než jim začnou letní prázdniny, hemží se v parku v houfech a s batohy na zádech. Těší ji, že je tolik dětí slušně vychovaných, a že ji zdraví... na to vždycky dbala: aby děti slušně zdravily, měly úctu a věděly, co se patří.

Asi proto jí není příjemné, že se kolem jiné lavičky v parku, kousek stranou, schází parta větších romských dětí ze sousedství. Pozdraví jen někdo, většinou pobíhají a posedávají na cestě, hlasitě pokřikují, smějí se a není jim rozumět, nebo se dohadují a strkají do sebe. Paní Pavlíčková je moc nezná, jen Emila Kováče, to býval průměrný žák a všude chodil pozdě, ostatní nezná vůbec. Chodí raději jinou cestou. A není sama. Skoro to někdy vypadá, jako by kolem té jejich lavičky byla taková neviditelná zeď. Kdo jde tím směrem, uhne na druhou cestu a jde obloukem — tak to vyhovuje oběma stranám.

Znáte něco podobného? Také je ve vašem okolí někdo, komu se lidé takto raději vyhnou, nebo koho moc neznají a ani znát nechtějí? (*Romové, Vietnamci, Ukrajinci „ti druzí“...*)

V době, kdy chodil Ježíš po Galileji, byly mezi lidmi taky takové neviditelné zdi. Byli tam lidé, kteří byli jiní, než třeba Ježíšovi učedníci. Nikdo netoužil setkat se s nimi a oni se zas nechtěli bavit s nikým z Ježíšova židovského okolí. Jinak se chovali, i na bohoslužby chodili jinam — do Samařska. Proto se jim říkalo Samařani, nebo Samaritáni. Byli to ti druzí, ti cizí — zkrátka, asi by taky byli stranou u své lavičky.

Ježíš jednou vyprávěl učedníkům příběh o tom, jak se pozná, že k sobě lidé nějak patří, že k sobě mají blízko. Co myslíte, kdo byl Ježíšovi blízko? (*Učedníci, Marie, my...?*) Kdo je blízko paní Pavlíčkové? Kdo je blízko vám? (*Shrňme, že obvykle se nám blízko zdají prostě ti, kdo s námi mají něco společného, víc je známe, víc jim věříme.*)

Teď si ale poslechneme příběh, který vyprávěl Ježíš: „Jeden člověk šel... (přečteme L 10,30–35).“ Co myslíte, kdo z těch lidí byl tomu zbitému opravdu blízko? Proč? (*Zdůrazníme soucit.*) Chcete vědět, jak to bylo ještě dál s paní Pavlíčkovou? Stalo se jí něco podobného jako v Ježíšově příběhu... (*Tento zbytek příběhu můžeme a nemusíme přečíst, podle situace a pozornosti dětí...*)

...Paní Pavlíčková jednou seděla na lavičce a na klíně měla otevřené Malostranské povídky. Seběhlo se to tak rychle, že ani nevěděla, kdo to byl a jak vypadal. Najednou ji zezadu kdosi skočil kolem krku. V jeho ruce se blýsknul nůž, vytrhl staré paní tašku, kterou měla položenou vedle sebe, a ji samotnou povalil na zem. Nejhorší ze všeho bylo to leknutí a bezmoc, když stará paní ucítila, jakou má útočník sílu. Zmohla se jen na krátký výkřik, ale to už zloděj i s taškou mizel v dálce. Kolem bylo několik lidí, znala je ze školy, z kostela i z parku. Někteří zůstali stát jako opaření, jiní zrychlili krok, aby byli rychle pryč. Paní Pavlíčková chvilku bezmocně ležela a pak uslyšela: „Já vám pomůžu, jo? Chytněte se...“ Pomalu otočila hlavu proti slunci a s velkým překvapením poznala Emila Kováče a ještě jednoho Roma. Překvapilo ji to. Ale kluci dobře věděli, jaké to je, když si na vás někdo dovoluje, bylo jim paní učitelky líto, a když viděli, co se stalo, nezaváhali ani chvilku. Sice ji nepozdravili, ale pomohli jí posadit se. Pak posbírat popadané věci a Emil sehnal trochu vody na napití a taky na otření špinavých a odřených rukou. Tak mě napadá, co myslíte, co měl Emil společného se Samařanem? (*Nečekaná pomoc, soucit, „cizinec“...*)

Různé aktivity

Pokud jsme dětem vyprávění četli, můžeme je teď vyzvat k dramatizaci. Mohou si na „divadlo“ vyrobit masky z papíru — třeba z kulatých papírových táčků a gumičky.

Vyrobte si Samařanův „kufřík první pomoci“. Děti si mohou na přehnutý barevný papír nakreslit kufřík tak, aby spodní strana byla u přehybu — aby vystřihnutím vznikl jakoby zavírací kufřík. „Otevřou ho“ a dovnitř mohou nakreslit věci, které pomáhají. Mohou to být věci, které oni sami mají (tužku — půjčit kamarádovi, svačinu — rozdělit se, kapesné — přispět do sbírky) nebo třeba lékařské náčiní. Můžeme jim třeba rozdat náplast, kousek fáče, vatu a mohou si to do kufříku nalepit. Bavíme se o tom co tam proč je.

Přineste s sebou obvaz a nechte děti, ať si vyzkouší, jaké to je někoho „ošetřit“ a třeba přenést jinam. Musejí se zraněným nakládat šetrně, poradit si s komplikacemi cestou atd...

PRO STARŠÍ DĚTI

Pomůcky: letáky a obrázky z různých zařízení a organizací zajišťujících pomoc (Diakonie, Charita, hospice, záchranáři, občanské poradny atp.), třeba i úvodní stránky z webových stránek atp. (Aby se z toho dalo zjistit, co organizace dělá.)

K *Rozhovoru* lze případně použít i video (viz *Odkazy*), k *Práci s obrazem* re-produkce van Goghova Milosrdného Samaritána (viz *Odkazy*).

Rozhovor

Přečtete společně podobenství z Bible a vedte o něm rozhovor (lze samozřejmě vybrat jen některé z bodů 1–5):

Úvod: Co si asi mysleli kolemjdoucí, kteří viděli zbitého? (*Pro práci lze použít „komiks“ z katechetické příručky Dvakrát měř, jednou věř. Viz Odkazy.*)

Možné odpovědi k doplnění:

- „Někdo jiný to udělá líp.“
- „Kdyby se líp postaral nebo se líp bránil, nestalo by se mu to.“
- „Musím se věnovat své rodině, mám svoje starosti.“
- „Nejsem tu od toho, abych ho z toho tahal.“
- „Ať si zajde k doktorovi, já nevím, jak mu pomoci.“
- „Kdyby víc křičel o pomoc, už by tam dávno nebyl. Může si za to sám... jeho volba.“
- „Nejsem přece za to, jak je druhým, zodpovědný.“
- „Každý svého štěstí strůjcem.“

1. Vedte rozhovor o myšlenkách a postojích, které děti vymyslely, příp. o výše uvedených. Můžeme je např. napsat na tabuli, abychom je měli před sebou:

- Jsou oprávněné (kdy ano/ne)? (*Někdy bychom pomoci chtěli, ale jde to těžko, jindy řekneme, že pomoci nejde, a sami víme, že to tak úplně není pravda. Kteroukoli z vět mohl pravděpodobně použít i Samařan a mluvit přitom pravdu.*)
- Může se takový postoj změnit? Čím, nebo, kdo ho může změnit? (*V evangeliu Samařan „byl hnut soucitem“ — tzn. nejen, že zraněného viděl, ale také mu to nebylo jedno, osobně se ho to dotklo a jednal, jak sám mohl.*)
- Vybavíte si nějaké situace, kdy naopak soucit s druhými zcela chyběl (*např. genocida*)?

2. Pomoc ale neznamená vždycky jen umět druhého zachránit. Někdy opravdu nemáme potřebné znalosti, nebo ani záchrana není možná. Dá se i v takové situaci nějak pomoci? (*Např. v nemoci, umírání, smutku, těžkostech — lze být nablízku; navštívit, promluvit, dát najevo, že není sám, přinést něco dobrého nebo pěkného, něco napsat, dát přikrývku, odvést k lékaři...*)

Kdo takto pomáhá? (*Hospice, diakonie, pastorační pracovníci... přátelé, my?*)

Jaké máte sami zkušenosti s pomocí — kdy jste ji potřebovali (nebo někdo ve vašem okolí), kdy jste ji mohli nabídnout (nebo byste mohli nabídnout)?

Konkrétní příklady: Předložíme dětem fotografie a letáčky různých pomáhajících organizací např. hospic Cesta domů, Lékaři bez hranic, Asociace samaritánů ČR, Charita, Diakonie — necháme děti, aby sami zjistily, co konkrétně organizace dělají, jak jejich pomoc prakticky vypadá a co obnáší. (Můžeme použít i video viz *Odkazy.*)

3. Někdy si člověk nemůže či nedovede říct o pomoc (polomrtvý v Ježíšově podobnosti zřejmě nemohl dělat nic).

Kdy může být těžké, říct si o pomoc? (*Fyzická neschopnost; nepříznání si problému; obava, že to nikam nevede; špatná zkušenost — nedůvěra; není komu...*)

Zkuste každý říct, s čím byste potřebovali pomoc.

(*Pokud je ve skupině kamarádské prostředí a vzájemná důvěra, mohou děti i učitel mluvit o sobě, jinak je možné třeba rozdat na papírku „role“ a každý může zkusit vyjádřit prosbu o pomoc z pozice přidělené role.*)

4. Někdy je dobré odmítnout požadovanou pomoc, ale namísto toho pomoci jinak.

Napadají vás takové situace? (*Např. když se alkoholik dožaduje alkoholu, je lépe doprovodit ho na léčení; když se člověk bez domova dožaduje peněz, můžeme mu nabídnout jídlo; když se dítě dožaduje zavázání tkaničky, můžeme ho to naučit...*)

Můžeme předložit dětem tyto a další sporné situace nejprve bez řešení a nechat je, aby vymyslely, jak opravdu dobře pomoci.

5. Od koho byste rozhodně čekali, že vám pomůže a proč?

(*Rodina, přátelé, faráře/farářka, lidé ze sboru, spolužáci, cizinec, Rom ze sousedství...?*)

Komu bychom vždycky samozřejmě pomohli my? (*I my máme lidi bližší a vzdálenější a počítáme s těmi nejbližšími, s jejich pomocí a s tím, že bychom jim pomoh-*

li. Ježíš tenhle pohled na svět trochu převrací. Ne především blízcí si pomáhají — ale především ti, komu pomohu, jsou blízcí.)

Jmenujte příklady rozdělení my — oni a příležitosti, při nichž se takové rozdělení dá překonat. *(Křesťané — nevěřící; evangelíci — katolíci; Češi — cizinci; moje parta ve škole — druhá parta...)*

Závěr: Proč se Ježíš a zákoník shodli na tom, že Samařan byl bližní, i když to byl cizinec? Kdybyste měli napsat do encyklopedie heslo „bližní“, co by tam určitě mělo být?

Jmenujte situace (ze života i ze života sboru), kdy jste bližními a proč.

Zdůrazníme konkrétní momenty milosrdenství — konkrétní službu a vzájemnou výpomoc, o níž víme, konkrétní odpuštění, pozdravení pokoje v bohoslužbě, konkrétní diakonický projekt, brigádu... zdůrazníme nutnost tyto chvíle hledat a tvořit.

(Můžeme se případně vrátit k úvodním myšlenkám kolemjdoucích a společně vymyslet, jak by to vypadalo, kdyby byl takový člověk hnut soucitem stejně jako milosrdný Samařan. Např.: „Musím se věnovat své rodině, mám svoje starosti.... ale možná má ten zbitý taky rodinu, která na něho čeká....nebo naopak nemá vůbec nikoho, kdo by mu pomohl.“ — Jde o zachycení soucitu.)

Práce s obrazem

Ukažte dětem dostatečně velkou a zdařilou reprodukci van Goghova Milosrdného Samaritána (viz *Odkazy*). Veďte rozhovor:

- Co vás na první pohled na obraze zaujme? *(Každé zmíněné myšlenku věnujeme prostor — proč nás to zaujalo, proč je to asi namalované zrovna tak, šlo by to i jinak?)*
- Kolik je na obraze postav a co dělají? *(Jde o to důkladně si ho prohlédnout, všimnout si i malých postav kněze a levity.)*
- Vyzkoušejte si postoje a výrazy jednotlivých postav *(můžeme vyzkoušet i postavit „živý obraz“)*. Jak se v jednotlivých rolích cítíme, co vidíme, co nás při tom napadá? Jak bychom se cítili lépe?
- Všimněte si zbitého — zkuste popsat jeho výraz. Zkuste popsat jeho myšlenky.
- Všimněme si, jak Samařan nese tíhu druhého člověka, jak se namáhá, aby mu pomohl. Jak by mu to šlo lépe, kdyby pomáhal ještě někdo, kdyby měl lepší vybavení, třeba vozík... *(Zde můžeme hovořit o konkrétních projektech, které potřebují naši pomoc, aby mohly nést tíhu a pomáhat.)*
- Chybí na obraze něco? Co byste doplnili?
- Kde by takový obraz mohl nebo měl viset a proč? *(Nemocnice, škola, úřad, obývací pokoj...)*

PŘESAĤ

- J. S. Bach napsal tři kantáty inspirované podobobenstvím (BWV 77 *Du sollt Gott, deinen Herren, liebe*; BWV 33 *Allein zu dir, Herr Jesu Christ*; BWV 164 *Ihr, die ihr euch von Christo nennet*). Jsou dostupné na youtube. Probíraného tématu se týká asi nejvíce poslední jmenovaná.
- Knížka *Vítkovy prázdniny* (Pavel Domin, Středokluky: Zdeněk Susa, 1995) — povídka o přátelství evangelického a katolického chlapce z doby pronásledování nekatolíků na Litomyšlsku před vydáním tolerančního patentu. Jsou tam momenty, kdy chlapci navzdory tomu, co je rozděluje, jeden druhému pomohou, snad dokonce zachrání život.
- Každý rok bývá udělována Cena Michala Velíška za hrdinskou pomoc. Michal Velíšek se v roce 2005 zastal neznámé ženy, kterou někdo ohrožoval pistolí a sám byl při tom zastřelen. Na www.adra.cz jsou informace o této ceně i krátká videa představující oceněné lidi.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 387 — *Za ty, kdo hladem trpí*; 233 — *Odpust*;
 364 — *Nové přikázání*; 467 — *Ubi caritas*;
 405 — *Milosrdný samaritán*; 176 — *Má duše Boha velebí*
 HALELUJA AMEN: 36 — *Pán Bůh je síla má* (BTS 42)

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Sdílejte se s bratřimi v jejich nouzi, ochotně
 poskytnete pohostinství. Radujte se s radujícími,
 plačte s plačícími. (Ř 12,13,15)*

MODLITBA

*Pane, Ježíši Kriste, děkujeme,
 že jsi blízko a že nás máš rád.
 Pomoz nám, ať se máme rádi mezi
 sebou, ať žijeme, jak se ti líbí.
 Pomoz nám vidět, komu a jak můžeme
 pomoci — dej, ať to dovedeme. Amen.*

TÉMA	Co s námi dělají cizinci a příchozí
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — Děti zjistí, že víra nás zbavuje předsudků a obav z jiných lidí. — Děti se začnou zajímat o osudy cizinců. — Děti objeví, jak krásné může být, když se sblíží s někým, kým předtím pohrdly, koho se bály, koho byly zvyklé odmítat.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Rút (zejména kap. 2 a 3); Lv 19,33n

POZNÁMKY K TEXTU

Role Rut

- *Jméno Rut* je odvozeno od hebrejského „rea“, bližní. Projevuje se jako *solidární družka* (za první republiky by se řeklo „soudružka“) v tak bezvýhodné situaci, jako je vdovství a bezútěšnost údělu Noemi (kap. 1). Kvůli ní se odvažuje *abrahamovského vyjití*, navíc *ve chvíli, kdy jí zaslíbená země nekyne požehnanou budoucností*, ale sama Noemi líčí budoucnost v nejbezvýhodnějších barvách. V Betlémě („Domě chleba“) se aktivně ujímá Noemi, *stará se o živobytí podle ustanovení Tóry* (Dt 24,19nn). A když ji pak Noemi vyšle na *noční výpravu za Boazem*, odvážně se tam vydá, i když výprava na mlat nese riziko, že bude osočena jako „Moabka“, která si chce potomka zajistit svou vlastní (sexuální) aktivitou s ovíněným Boazem.
- *Z pohledu příslušníků Izraele* je Rut „*ta Moabka*“, jak ji v Betlémě titulují (2,2.6), tedy obzvlášť nebezpečná cizinka. Označení evokuje varování před svodem k pohanství (Nu 25), samotný Moab („Z otce zplozený“) upomíná na čin dcer Lotových (Gn 19). Právě před takovými „ženami cizími“ varoval Izraelce i zákoník Ezdráš. Rut nese tento cejch, u čtenářů z prostředí „domácích víry“ soustředěných na čistotu víry a rasy musí její postava vyvolávat podezření, ne-li xenofobii. Její syn ovšem dostává jméno *Obéd*, tj. (*pravý*) *Služebník (Hospodinův)*. A závěrečný *rodokmen* (kap. 4) ji řadí mezi pramatky pomazaného — mesiáše Davida, předchůdkyně evangelijní Marie. (srov. Mt 1,1nn)

Role Noemi

- *Jméno Noemi — Utěšená* — uvádí do kontextů mesiášských nadějí spjatých se zaslíbenou zemí (Ž 16,6.11). V jejím případě tato „utěšenost“ odchází ze zaslíbené země (nota bene z Betléma — Domu chleba!) kvůli hladu — a během návratu tu pro sebe tak jako tak nevidí budoucnost. Ztělesňuje úděl Božího lidu v dobách troskotání, selhání, zajetí či ponížení.
- Její *vztah k Rut* je ovšem od počátku vstřícný. Oslovuje své moabské (!) snachy „dcerušky“ (1,11). Přeje jim Hospodinovo milosrdenství (které zatím zůstalo upřeno jí samotné). Budoucnost v zaslíbené zemi pro ně nicméně nevidí. Když se ovšem setká s nadějnou činarodostí Rút, nechá se probrat ze své prokletosti, pocitu zavrženosti a hledá pro Rut „odpočinutí“, tj. takové místo v Božím lidu, které jí dá záruku na podílu v zaslíbené zemi a její mesiášské budoucnosti (3,1). Proto s odvahou víry zosnuje odvážnou intriku, která má *upomenout Boaze* na jeho *odpovědnost zastánce*. Nakonec chová syna své původně pohanské snachy jako ztělesněné svědectví, že Hospodinovo milosrdenství platí i pro ni (4,15.17).
- Pokud si tedy posluchač jejího příběhu mohl na začátku říkat, že její hořký úděl potvrzuje, že s pohany a cizími je lepší si v žádném případě nezačínat, musí nakonec s překvapením (a možná i zahanbením) připustit, že *právě ona*, která přivedla do Betléma „tu cizinku“ a mohla se cítit jako cejchovaná „zavržená“, *ukazuje k mesiášské budoucnosti*.

Role Boaze

- *Boaz* znamená „*ochotně horlivý*“. Zbožný betlémský sedlák vstupuje na scénu, když Rút začla paběrkovat na jeho poli. Je svým způsobem pasivní: „*má*“ pole (kap. 2), později zjistíme, že „*má*“ příbuzenský vztah k rodině Noemi (kap. 3) — ale k reakci musí být dotlačen aktivitou těch slabších, potřebných, cizinců. Teprve v posledním dějství začne jednak aktivně. Má tedy *rolí „starousedlíka“ v Betlémě i v tradici lidu víry*.
- Když je ovšem konfrontován s netradičními osudy a situacemi (moabská cizinka nejprve na jeho poli a posléze v jeho stohu), reaguje jako ten, kdo si nenadálou situací nechá připomenout, oč v této tradici jde: *o milosrdenství a zastání*. A když toto milosrdenství a zastání projeví, překračuje hranice vymezené tradičním pojetím a dává na něm podíl cizince, nota bene Moabce. Prokazuje, že dobře rozumí tomu, že ustanovení Tóry nejsou alibistickou ohrádkou kolem pravověrných, ale výzvou, jejíž naplnění je třeba hledat odvážně v nových situacích, a to i ve vztahu k těm, jichž se původně přímo netýkala.
- V svitku Rut hraje roli titul „*goel*“, tj. *vykupitel, zastánce* (3,12; 4,1nn). Když se nám Hospodin stal Bohem, vyznává Izrael, ujal se naší totálně beznadějně bez-

východné záležitosti. Vykoupil nás z otroctví. A tak se nyní konkrétních bezvýchodných případů z příbuzenstva má ujmout zastánce (Lv 25), který bude vykupovat majetky i osudy propadlé do dluhových pastí i životní bezvýchodnosti. Institut zastánce, „výkupčího“ bezprostředně spojuje rovinu duchovní a sociální, „sváteční“ zvěst o skutcích Hospodinových s úzkostmi a sevřením, jak je přináší tíseň všedního žití: zadlužení, zchudnutí nebo ztráta živitele a s tím spojená ztráta životní perspektivy.

Chybějící negativní role zůstává čtenáři

V příběhu chybí vysloveně negativní role. Částečně ji vyplňuje bezejmenný příbuzný, který se hrozí toho, že by s přijetím pohanky Rut za manželku „zahladil své dědictví“ (4,6). Anonymní postavy mluví o Rut jako o „té Moabce“ (2,6). Tím, kdo je vyzván, aby překonal své předsudky vůči moabce Rut, je v posledu čtenář sám. Může docenit její víru, rozšířit své obzory a rozpoznat, že „křídlo Božího milosrdenství“ se může roztáhnout i nad pohany (3,9). V této perspektivě chceme příběh vyprávět.

K TÉMATU OBDOBÍ

V rámci církevního roku by příběh Rut patřil vzhledem k svému završení spíše ke svátku Díkučinění. Samotní Židé tento sváteční svitek čtou na Letnice, tedy „dožínky“ (a zároveň svátek daru Tóry). Hlad, jímž příběh začíná, nelze v žádném případě spojovat s půstem. Půst, k němuž nás zvěst příběhu vyzývá, je půst od našich „přirozených“ předsudků: nedůvěry k těm, kdo jsou cizí, ať už ve smyslu národnosti, jazyka, rasy nebo duchovního zaměření.

Svým vyzněním a přesahem do rodokmenu Davida příběh navíc řeší, co je mesiášské: ujmát se jako zastánce těch, kdo se ocitli pod tlakem nouze, bez ohledu na to, co to dotyčnému přinese. Boaz i Rút jednájí jako ti, kdo vědí, že „nejen chlebem živ je člověk“, ale slovy Tóry, v tomto případě slovy o Boží věrnosti a milosrdenství k příchozím (Lv 19,33n). Těmito důrazy se příběh může do postní doby směle řadit.

ÚSKALÍ

- *Starozákonní odmítání všeho moabského* se může jevit jako projev nacionálně náboženské přezíravosti (srov. Dt 23,3–7). Ve starozákonní dějepravě však Moabci představují především antityp postoje abrahamovského a exodického. Zatímco Izák je dítě trpělivé důvěry ve splnění Hospodinových zaslíbení, Moab (dosl. „S otcem“ zplozený) ztělesňuje schopnost zařídit si a pojistit budoucnost

vlastní mazaností (viz Gn 19,30nn). A zejména je připomínán Moab a jeho pokus zákeřně zlořečením zastavit Izrael na cestě do země zaslíbené (Nu 22–24). S touhle duchovní výbavou a tímto typem protivenství se Boží lid utkává vždycy znova. Ani to však neznamená, že může propadnout předsudkům a s určitým typem postoje identifikovat celou lidskou skupinu a odmítnout ji (srov. Neh 13). Právě s tímhle typem odmítavosti se kniha Rut vyrovnává.

- *Častý dnešní postoj* zní „nejsem rasista/xenofob/proti cizincům a přistěhovalcům, ale...“, načež následuje výčet vlastností či postojů, v nichž se lidé odlišné kultury, původu musí přizpůsobit, aby u nás mohli žít. Tomuto postoji na první pohled příběh Rut může vyhovovat. Rut přijímá za svou víru domácích, pravidla Tóry, požadavky, jež na ni Boaz klade. Jenže v souvislosti s mentalitou ezdrášovského zákonictví je oním zásadním „ale“ fakt, že je moabského původu. V ezdrášovském přístupu je takové jako ona potřeba odmítnout bez výjimky. (Neh 13)

Ve skutečnosti tedy příběh knihy proráží tehdejší kliše a předsudky (jež se navíc mohly tvářit jako biblicky zdůvodněné). Sledovat tento směr znamená pak připustit, že lidé z odlišných kultur nás v občanské rovině obohacují právě tím, v čem provokují naši pohodlnost, do sebe zahleděnou mentalitu, zjednodušující předsudky, nechuť pustit si na tělo problémy, které je sužovaly a sužují.

ODKAZY

TRUSINA, Tomáš: *Buď zdráva, Rút!* In: Protestant 3/2004.

Dostupné z <http://goo.gl/youCepw>.

BALABÁN, Milan: *Jímavé portréty biblických žen. Milovnice, trpitelky, bojovnice i kněžky noci*. Praha: Kalich, 2009.

ŠORM, Zdeněk: *Rút*. Dostupné z <http://goo.gl/GxOyCc>,

<http://goo.gl/kfllmx>. (*Pracovní listy; pro práci s tématem bude lépe vyhovovat první z nich — můžete si políčka doplnit o další témata jako: cizinka na betlémském poli! — naše úroda je i pro cizí — nesmíš si vzít cizinku za ženu — moabská Rut prabábou krále Davida.*)

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI — AKTIVITA S ROZHOVOREM

Pro práci s předškolními dětmi můžete dobře využít zpracování příběhu Rut v knize *Tím vše začíná*. Autorka dělí příběh na dvě části — Rút a Noemi (str. 75–78) a Rút a Bóaz (str. 79–82). Pro naše téma je důležitá druhá polovina první části (Návrat do země Kananejské) a potom část Rút a Boaz. Jednotlivé části můžete propojit „odpovídací písničkou“ (viz str. 78, 81 a 82).

Motivační uvedení do příběhu by ovšem mělo souviset s tématem. Ptejte se děti:

- už potkaly někoho, kdo mluvil cizím jazykem?
- vědí, kde se tady vzal?
- našel rychle kamarády?

Ve vyprávění pokračujte podle osnovy:

1. Osamělá Noemi pomáhá nečekaná kamarádka Rut
2. Rut je v Betlémě cizinkou, ale na poli ji přivítali
3. Noemi posílá Rut za Boazem
4. Boaz se ujímá Rut, i když je cizinka, a společně s Noemi se radují z Obeda

Pomůcky: VRIES, Tinie de: *Tím vše začíná*. Ekumenická rada církví v ČSSR, 1989.

PRO MLADŠÍ DĚTI — VYPRÁVĚNÍ S „MOTIVACÍ“*Motivace*

Do třídy přijde nový spolužák. Do ulice se přistěhuje rodina, která vypadá či mluví jinak než sousedi, na něž jsme zvyklí. Máte chuť se s nimi kamarádit, objevovat, čím jsou zajímaví? Jaké mají hračky, jaké příběhy rádi poslouchají, knihy rádi čtou, jaká jídla jedí...? Nebo vám spíš něco brání? Co to je?

V biblických dobách některým hodně zbožným lidem bránilo přijmout cizince jejich náboženství. Aby to překonali, začali si vyprávět příběh o Rut.

1. Cizinka na betlémském poli

Na polích kolem Betléma začaly po dlouhé době neúrody zas jednou pořádně žně. Zlatavé obilí slibuje, že se Betlémští zas budou mít dobře. Požehaná Hospodin! Skončil hlad!

Jedno z polí patří sedláku Boazovi. Každý den chodí kontrolovat, jak jde žencům sklizeň.

Dnes překvapeně kouká — na strništi sbírá popadané klásky nějaká žena. Podle vzhledu cizinka. Pilně se sklání a do šátku sbírá klásky, které upadly žencům.

„Kdo to tady paběrkuje?“ ptá se Boaz dozorce.

„Ale, to je ta Moabka, co přišla se starou vdovou Noemi. Víte přece, jak ztratila v cizině muže i oba syny. Mám ji poslat pryč?“

2. Boaz se dělí o úrodu

Boaze nejdřív napadlo, že by to bylo nejlepší. Ale pak mu došlo — vždyť o té jsem už slyšel! Noemi byla jeho vzdálená teta — a tohle musí být Rut! Doprovodila Noemi až do Betléma — i když musela opustit svou zem a příbuzné, kteří by se o ni postarali.

Dozorci Boaz nařídil: „Jen ji nechte pěkně sbírat! Ne aby vás napadlo ji šikanovat nebo se jí posmívat! A až bude svačina, podělte se s ní o jídlo a pití!“

A pak si Rut zavolal: „Vítej u nás na poli. Nechoď jako poslední, zařaď se mezi naše děvečky. Jen si nasbírej, kolik potřebujete!“

Rut se hluboce uklonila: „Čím jsem si vysloužila, že se ke mně chováš jak k domácí, a ne jako k cizince, vznešený pane?“

Boaz odpověděl: „Vyprávěli mi, jaké přátelství jsi projevila staré Noemi, když jste obě ovdověly. Vážím si toho, žeš ji neopustila a doprovodila ji až sem. A když nám teď Hospodín požehnal, i s tebou se o tu úrodu podělíme — i když nepatříš k vyvolenému lidu.“

3. Noemi

Toho dne večer se Rut vrátila s plným šátkem zrní.

„Koukej, Noemi, kolik toho mám! A tady jsem ti donesla svačinu! Dali mi tolik, že bych to sama nesnědla!“

Staré a smutné Noemi se po dlouhé době rozzářily oči. Už nebudou trpět hladu!

„U koho jsi paběrkovala?“

„Na poli u Boaze! A že prý tě mám pozdravovat a chodit tam dál. A představ si, vůbec mu nevadilo, že jsem z moabských dcer! Nikdo tam na mne nepokřikoval, hele, moabská přivandrovalkyně!“

„Tak u Boaze, říkáš? Na to, že je to synovec z třetího kolena, se projevil opravdu přátelsky. Snad bude v Betlémě chleba dost i pro nás, dvě vdovy bez zastání.“

A tak to šlo den za dnem celé žně. Rut chodila sbírat spadlé klásky na Boazova pole. A ženci jí opravdu přáli, i když po ní v Betlémě občas pokukovali hodně

divně. A stará Noemi přestala plakat, a začala zas Hospodinu děkovat: Za to, že se směla vrátit a že našla Rut, a hlavně, že se k ní Boaz chová opravdu pěkně.

4. Co dál po žních?

Když skončily žně, sedla si Noemi s Rut a říká: „Milá Rut, přítelkyně moje, neměla bych pro tebe tady v Betlémě hledat něco víc, než jen pár zbytků z Boazova pole? Měli jsme tu v Betlémě kdysi krásné pole, podíl na zaslíbené zemi. Jenže mně v té vaší zemi zemřel manžel — a tvůj manžel, můj syn, zemřel také. Kdybyste aspoň měli syna... Takhle není muže, který by se toho dědictví ujal.“

Ale pak Noemi napadlo: „Vždyť ty máš ještě šanci! Kdyby si tě Boaz vzal za ženu, připadl by mu ten ztracený díl pole! Je sice jen vzdálený příbuzný, není to jeho povinnost, aby se tebe a mne zastal... Ale víš co? Zkusíme to!“

A Noemi začla plánovat: „Dnes v noci bude Boaz oslavovat žně. Bude hodně jíst i pít a pak si lehne u své hromady obilí a nechá si zdát sny. A ty budeš ten sen, který si chce nechat zdát. Pěkně se umyješ, navoníš, nalíčíš, oblečeš nejkrásnější šaty — a až usne, uložíš se mu k nohám.“

„Ale nebude mne považovat za nějakou svůdnici?“ polekala se Rut. „Že ho chce nějakými moabskými triky odloudit?“

„Musíme to risknout,“ rozhodla Noemi. Jiná šance, že se tě ujme, není.

5. Prosebnice u nohou Boaze

Po setmění se Rut, nalíčená a vystrojená skoro jak na svatbu, vykradla na mlat. Když se Boaz uložil k spánku, vkradla se mu k nohám a přikryla se cípem jeho dlouhého pláště.

O půlnoci se Boaz probral.

„Kdo jsi? Co tu děláš?“ vykřikl zděšeně.

„Jsem Rut. A pokorně tě prosím, projev kus milosrdenství. Ujmi se mne jako zastance, i když jsem cizinka. Vždyť jsi příbuzný s Noemi.“

Chvilí bylo ticho, a pak se Boaz ozval: „Ne, ty nejsi cizí. Teď jsi ukázala svou víru. Děkuju za tebe Hospodinu. Za to, jak se staráš o Noemi. Ráno půjdeš domů, a já už se postarám.“

6. Noemi má vnuka

Druhý den ráno Boaz svolal radu města Betléma na veřejné zasedání: „Noemi přenechá pole po manželovi příbuznému, který má zájem!“ ohlásil.

Ozval se bratranec: „Já ho koupím!“

„A vezmeš si za ženu moabskou Rut? Víš přece, že podle Zákona (Tóry) nepatří k povinnosti jen převzít pole, ale taky bezdětnou vdovu...“ zeptal se Boaz.

„Cizinku si vzít? To nikdy!“ zděsil se bratranec.

„Dobře, tak v tom případě jsem na řadě já,“ ohlásil Boaz. „Ujímám se dědic-
tví po manželovi Noemi a ujímám se Rut — a postarám se, aby rodina Noemi
nezůstala bez dětí!“

A za pár dní slavil Boaz s cizinkou Rut svatbu. A Rut přestala být cizí. A když se
jim narodil syn, přinesli ho staré Noemi. Rozplakala se štěstím:

„Bude se jmenovat Obéd, Služebník Hospodinův. Protože věrně jsi sloužila
ty Rut. Svým přátelstvím, pomocí, odvahou a vírou.“

PRO STARŠÍ DĚTI — AKTIVNÍ PRÁCE (S TEXTEM, TÉMATEM)

Komentovaná Rut

Použijte fiktivní postavu nějakého „pravověrného“, jemuž záleží na čistotě
víry i rasy. Můžete se o tom nejprve s dětmi bavit — kdo se v jejich okolí nej-
přísněji a nejudmítavěji staví k cizincům a proč. Můžete postavu pojmenovat
tak, aby to vystihovalo její přístup (např. „zákoník“, pravověrný, čistokrevný,
nácek atd. — nechte to ale především na dětech, mohou problém uchopit ze
svého pohledu!). Vysvětlíte dětem, že v době, kdy se začal vyprávět příběh Rut,
viděli někteří zbožní zákoníci jako veliké nebezpečí příslušníky lidu moabského.

Potom vyprávějte po kouscích příběh Rut — a vždycky se zastavte — a zeptej-
te se jich, co by na to asi mohla říct tato postava. (Moabská Rut přijde do Bet-
léma. Co na to asi řekne náš zákoník? atp.) Upozorněte děti, jak a v čem se re-
akce postav v příběhu liší od naší postavy. Co nám tím příběh říká?

PŘESAH

- Ženy z Ježíšova rodokmenu. Najděte si Ježíšův rodokmen podle Mt 1. Znájí děti
příběhy žen, které se v něm vyskytují? Co to znamená, že jako Ježíšova pra-pra-
pra...bába je uvedena např. Rut? Jsou ostatní ženy rodilé Izraelky, nebo cizinky?
- Potkal se s nějakou cizinkou Ježíš?
- Z kterých zemí k nám lidé přicházejí — a co tu hledají? (Bezpečí, útočiště před
pronásledováním, občanskou válkou, hladem, chudobou.)
- Víte, že církve v Německu poskytují azyl i cizincům, kteří by podle rozhod-
nutí státních úředníků měli být vyhoštěni? (*Viz Když děti uprchlíků mohou
klidně usínat.* In: *Protestant 2/2013. Rozhovor s Fanny Dethloff, dostupné
z <http://goo.gl/74jpAu>.)*

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 370 — *Viděl jsem tě, Pane;*
 396 — *Zněl pláč;* 148 — *Kdo na kolenou klečí*
 EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 209,1-3 — *Ó slunce*
spravednosti; 16,1.3 — *Bože můj silný, ochraňuje*
mne sám; 672 — *Dej nám moudrost, odvahu;*
 478 — *Pán nás učil v svém svatém kázání;* 627 — *Má duše*
Boha velebí; 621 — *Za ty kdo hladem trpí a bídou*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Bude-li přebývat s tebou ve vaší zemi někdo jako host, nebudete mu škodit... Bude vám jako domorodec mezi vámi. Budeš ho milovat jako sebe samého, protože i vy jste byli hosty v zemi egyptské. (Lv 19,33-34)

MODLITBA

Když dovyprávíte příběh Rut nebo proberete téma, můžete se děti zeptat: Za co nás dnešní příběh, dnešní práce s biblickým poselstvím učí Pánu Bohu děkovat? A za jaké lidi a jaké problémy prosit?

Děti navrhnou a vy z návrhů sestavíte modlitbu, kterou přednesete. (Nebojte se užívat formulací, jak je děti navrhnou, popř. je jen maličko upravit, i když vám připadají málo „modlitby hodné“.)

Neměla by chybět témata:

- dík za milosrdenství, které přesahuje obzory sboru a církve;
- dík za odvahu víry, kterou prokázala Rut;
- dík za inspiraci vydat se k lidem, jichž jsme se báli, kterými jsme pohrdali;
- prosba za uprchlíky, přistěhovalce, zahraniční dělníky v naší zemi;
- prosba za větší otevřenost zdejších církví i zdejších občanů;
- prosba za ty, kdo utíkají před válkami, hladem, následky přírodních pohrom;
- prosba za ty, kdo dokážou v takových situacích pomáhat.

Případně můžete využít zpívané přímluvy *Za ty, kdo hladem trpí a bídou* (EZ 621).

TÉMA	Začátek postní doby se symbolikou popela jako znamení pomíjivosti a pokání.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — Děti poznávají význam pokání. Přiznání a vyznání vlastního selhání není znakem slabosti, ale naopak odvahy. — Dále si děti uvědomují pomíjivost, konečnost, a vedle toho to, co má skutečnou, nepomíjivou hodnotu.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Jon 1–3

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- Řecké slovo „metanoeite“, které překládáme jako „obratte se“, znamená v původním významu „změnit smýšlení“. Popeleční středa vybízí, abychom začali jinak myslet, dívat se pod povrch věcí a objevovat to, co zabraňuje uskutečnit záměr, který se mnou Bůh má.
- Obyvatelé města Ninive, které bylo synonymem pohanské zkaženosti a zloby, okamžitě reagují na Jonášovo volání — „Ještě čtyřicet dní a Ninive bude vyvráceno“ (Jon 3,4) Ninivští činí pokání — v podobě pústy a v obléknutí žíněných suknic. Jestliže Bůh Ninive ušetří, je tou nejvlastnější příčinou jeho milosrdná láska ke všem bez výjimky, jak to sám v závěru knihy říká: „A mně nemělo být líto Ninive, toho velikého města, v němž je víc než sto dvacet tisíc lidí, kteří nedovedou rozeznat pravici od levice, a v němž je i tolik dobytka?“ (Jon 4,11) Přesto je pokání Ninivanů příkladem, jak je možné se otevřít Božímu milosrdenství a dát mu volný průchod. Stojí přitom za povšimnutí, že Jonášovo kázání je velmi strohé a zdánlivě pouze kategoricky ohlašuje trest; nicméně Ninivané nepřeslechnou, že jako čas Boží trpělivosti je tu stanovena lhůta (40 dnů) a té bez nejmenšího odkladu využijí. V evangeliu pak opět v Ježíšových slovech, tentokrát na adresu učitelů Zákona a farizeů, zaznívá zmínka o obyvatelích Ninive jako zahanbujícím vzoru: „[...] oni se na Jonášovo kázání obrátili — a hle, zde je někdo víc než Jonáš“ (Mt 12,41; srov. L 11,30n).
- Číslo čtyřicet hraje přitom významnou roli jako doba zkoušky (srov. čas potopy v Gn 7,4.17, čas, po který zvědové prozkoumávali zaslíbenou zemi v Nu 13,25, čas putování Izraelitů po poušti v Ex 16,35; Nu 14,33n; 32,13; Joz 5,6; v Novém

zákoně pak čas Ježíšova postu na poušti v Mt 4,1par). Podle Jana Hellera (*Symbolika čísel a její původ*. Praha: Pastorační středisko, 2003; s. 20) jde o jedno z nejdůležitějších čísel starého Východu, jehož význam se odvozoval z doby, po kterou nelze na obloze pozorovat souhvězdí Plejády. Už ve staré Babylónii se těchto 40 dní považovalo za čas zvláštního ohrožení.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Popeleční středou začíná čtyřicetidenní postní období, které je přípravou na oslavu Velikonoc.

Zavedení „popleční středy“ se datuje někdy do 6.–7. století, kdy byl začátek postního období přeložen ze 6. neděle před Velikonocemi na předcházející středu, aby se z postní doby vyčlenily jednotlivé neděle, které nejsou chápány jako postní den.

Již od konce 11. století se na Popeleční středu uděluje popelem znamení kříže na čelo (= popelec) s formulí: „Pamatuj, že prach jsi a v prach se obrátíš“ (srov. Gn 3,19), nebo „Obraťte se a věřte evangeliu“ (Mk 1,15). Přijetí popelce je znamením kajcnosti převzatým z biblické tradice a uchovávaným v církvi až do dnešní doby. Symbolicky se tak naznačuje stav člověka, který vyznává před Bohem své nepravosti, svůj hřích a vyjadřuje vůli vnitřně se obrátit s nadějí, že mu Bůh odpustí.

ÚSKALÍ

Na Jonášově příběhu můžeme dobře pozorovat, jak Bůh jedná s člověkem. Nejdříve si vybere Mojžíše, Davida, Daniele nebo Jonáše a připravuje ho ke konkrétnímu úkolu. Jenže to není tak jednoduché, jak se zdá. Zrovna u Jonáše vidíme, jak je to složitá cesta, než se Boží slovo dostane do Ninive. Pán Bůh má hodně práce nejdříve se svým služebníkem. Ovšem na druhou stranu je v tom pro nás také povzbuzení, když vidíme, že Bůh nevyměňuje své služebníky okamžitě za jiné, když ti první selhávají! Pánu Bohu záleží na Jonášovi a dává si s ním práci. Z těžké životní zkoušky a dramatické události vyšel „proměněný“ člověk! Našemu Bohu záleží také na nás. Proto k nám mluví, proto se nás různým způsobem dotýká a čeká, že jeho námaha a výchova přinese nakonec podobné ovoce jako u Jonáše.

Podnětů k otázkám není málo: Pobyť Jonáše v břiše velryby (Jon 2), enormně rychlý růst skočce (Jon 4,6), upozornění historiků, že v době sepsání knihy bylo Ninive ruinou, nebo přímo neuvěřitelný účinek jakéhosi izraelského

proroka na pohany v Ninive. Knihu Jonáš ovšem podle většiny teologů nelze číst jako historii. Ne proto, že by toho Bůh nebyl schopen, nýbrž z toho důvodu, že charakter knihy má mnohem více formu midraše, poučného vyprávění beroucího si za svůj základ historický fakt (proroka Jonáše ze 2Kr 14,25), který ovšem volně rozvíjí jako příběh s určitým poselstvím. Prorok je ten, kdo mluví ve jménu Božím, ten, kdo přináší Boží zvěst. A kniha Jonáš je právě touto Boží zvěstí. Neřadíme ji k historickým spisům, ale k prorockým, protože její děj je prorocký (slovo Boží do našeho života) určené pro nás, ne pouhá zpráva o dávném prorokovi.

I styl popisu oněch historicky a přírodovědecky těžko vysvětlitelných skutečností (velryba polykající Jonáše) náleží především k vypravěčským prostředkům, které stupňují spád děje. Teologové mluví o rozlišování literárních forem, tedy, že báseň (např. žalm) nelze číst jako dogmatický traktát, podobně nelze obviňovat z historické lži a rodokmenu nelze vyčítat slohovou chudost a malý spád děje. Nejdůležitější na knize Jonáš není velryba nebo Ninive, ale výzva k obrácení pro každého z nás.

ODKAZY

ŠORM, Zdeněk: *Jonáš*. Pracovní list; dostupné z <http://goo.gl/k2LMV5>.

HAVEL, Tomáš Cyril — MUROŇOVÁ, Eva: *Kříž života. Metodika*

ke katechezím v postní a velikonoční době. Brno: Ve spolupráci s Katechetickým a pedagogickým centrem ostravsko-opavské diecéze pro Společnost pro celistvou na smysl zaměřenou pedagogiku Franze Ketta, Jiří Brauner — Kartuziánské nakladatelství, 2010.

BOX, Su: *První biblické příběhy s hlavolamy*.

Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

PASQUALI, Elena: *Minutové příběhy z Bible*. Kostelní Vydří:

Karmelitánské nakladatelství, 2010.

DAVID, Juliet: *Bible v obrázcích*. Praha: Česká biblická společnost, 2008.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Jistě to znáte, že vám maminka nebo tatínek řekne, abyste si uklidili hračky, a vám se do toho nechce. Raději se někde schováte a máte radost, že vás rodiče nemůžou najít.

Podobně to bylo s Jonášem.

Bůh řekl Jonášovi: „Jdi do města Ninive a řekni lidem, kteří tam bydlí, že dělají velkou neplechu. Vůbec se mi to nelíbí. Řekni jim, že pokud se nepolepší, celé město bude zničeno.“ Ninive bylo velké město a lidé tam byli na sebe velice zlí.

Jonáš byl rozmrzelý.

„Nechci udělat, co mi Bůh přikázal,“ bručel. „Nepůjdu do Ninive, ještě by mně někdo ublížil. Raději uteču.“

A tak se Jonáš vydal na cestu. Ne do Ninive, ale nastoupil na loď, která měla namířeno na opačnou stranu. Jonáš si udělal pohodlí a usnul. Zatímco spal, seslal Bůh velikou bouři. Vál silný vítr a zvedaly se velké vlny. Všichni námořníci se hrozně báli. Zatřásli s Jonášem: „Probuď se, loď se potápí!“ Jonáš odpověděl: „Je to všechno moje chyba. Utekl jsem před Bohem. Musíte mě hodit do moře, a tak se zachráníte.“ A tak ho námořníci hodili přes palubu.

Moře se hned uklidnilo, ale Jonáš už se topil. Vlny se mu přelézaly přes hlavu a on volal v úzkosti o pomoc. A Bůh poslal velikou rybu a ta Jonáše pohltila živého. Jonáš byl v břiše velké ryby tři dny. Kolem něj byla úplná tma. Jonáš litoval toho, že Pána Boha neuposlechl a modlil se k Němu: „Odpusť mi, prosím, že jsem tě neuposlechl.“ Bůh pak rozkázal rybě, aby vyvrhla živého Jonáše na břeh.

Tentokrát Jonáš uposlechl a šel do města Ninive.

Tam řekl lidem: „Mám zprávu od Pána Boha. Chováte se moc špatně. Je načase s tím přestat. Je načase, abyste se polepšili.“

Když Bůh viděl, že se obrátili a napravili, zaradoval se, smíloval se nad nimi a nepřivedl na ně zkázu, kterou jim sliboval.

Aktivita k příběhu

S dětmi při vyprávění o Jonášovi sedíme na zemi kolem deky nebo velkého kusu látky. Na příslušných místech děje pomocí deky znázorníme, kde Jonáš zrovna je, nebo jak se cítí. Např. chytíme deku a děláme s ní vlny — rozbouřené moře, potom se pod deku schováme — když je Jonáš v moři, můžeme děti postupně pohoupat v dece jako zachráněného Jonáše ve velrybě — když ho velryba „veze“ ke břehu. Pak si děti postupně stoupnou doprostřed deky a řeknou zprávu pro Ninive...

PRO MLADŠÍ DĚTI

Lidé města Ninive žili hříšně, navzájem si ubližovali. Izraelci jim říkali pohané, protože nevěřili v Hospodina. Hospodin poslal proroka Jonáše, aby zvěstoval obyvatelům města Ninive, že se blíží den, kdy bude město zničeno.

Jonáš nechtěl vyřídit tak neradostnou zprávu. Myslel si, že uteče před Pánem Bohem. Vstoupil tedy na loď. Na moři se však rozpoutala bouře a lodníci mysleli, že je to kvůli Jonášovi. Proto ho svrhli do moře.

Hospodin ale chtěl, aby Jonáš splnil svůj úkol v městě Ninive. Poslal Jonáše na pomoc velrybu. Velryba Jonáše spolkla a vyvrhla na břeh. Hospodin tak Jonáše vrátil na cestu.

Jonáš tři dny procházel městem Ninive.

„Přišel čas a Hospodin vás ztrestá. Jen čtyřicet dní a město Ninive bude zničeno,“ volal.

Jak obyvatelé města uslyšeli rozsudek, který nad nimi vyslovil Hospodin, velice se ulekli. „Naše město bude zničeno! Čiňme pokání, snad se Hospodin nad námi slituje!“

Lidé začali litovat svých činů. Král města nařídil nosit smuteční roucho a postit se. Sám nic nejedl a nepil. Modlil se za záchranu města.

Hospodinu se zželelo města Ninive. Odpustil obyvatelům města.

Hospodin se smiloval nad městem, neboť jeho obyvatelé vyjádřili lítost nad tím, co způsobili zlého.

PRO STARŠÍ DĚTI

1. Co se stalo s Jonášem, když ho námořníci hodili do vody? Proč to tak Hospodin udělal? Co ho čeká? Jonášova modlitba ve 2. kapitole je vyznáním, že Bůh se o člověka stará, ať je kdekoliv, nikdy ho nenechá na holičkách, vždy je s ním. I když se zdá, že vhozením do moře jeho život končí, tak i tam má Hospodin řešení — posílá mu záchranu, pomoc. Představte si, že jste utekli před Bohem a on si vás najde — až to dopadne tak, že vás vhodí do rozbouřeného moře, voda ze všech stran, nikde žádná pevnina, nic, čeho se dá chytit, jen vlny. V tu chvíli si člověk myslí, že je konec. A do toho se na obzoru objeví velryba, doplave k Jonášovi a bez mrknutí oka ho sežere. A přece, ač se zdá, že velryba byla poslední kapkou v hořké smrti Jonáše, je právě začátkem — Bůh ji posílá jako záchranu! Jonáš je zachráněn a oslavuje Hospodina modlitbou.

Zeptejte se dětí, zda už někdy zažily, že utíkaly před úkolem, který měly splnit. Zda se jim stalo, že si připadaly na konci svých sil, že už to dál nešlo a pak přece vysvitla naděje.

2. V prorockém vyprávění o Jonášovi se Izrael zamýšlí nad svým vyznáním víry: „Hospodin, Hospodin, Bůh milosrdný a milostivý, shovívavý, velmi laskavý a věrný! Prokazuje milosrdenství tisícům, odpouští vinu, zločin a hřích, ale také neponechává bez trestu, nýbrž stíhá vinu otců na synech a na vnucích do třetího i čtvrtého pokolení“ (Ex 34,6n). Vyznání tvrdí, že Bůh je plný milosti, milosrdenství a odpuštění, že však zároveň není lhostejný vůči hříchu. Jonáš prožívá sám na sobě, že platí obojí: milost i spravedlnost, odsouzení i spása. Ač se zrovna topí v moři, neznamená to, že jej Bůh opustil.
3. Náš příběh je svědectvím toho, že má Bůh zájem o každého člověka. Boží slovo se dotklo svědomí lidí v Ninive a ukázalo, co je špatně, čeho je třeba litovat a co je třeba opustit. Sto dvacet tisíc lidí — celé město — volá k Bohu a činí pokání. Pokání — to není jen nějaká chvilková citová záležitost, je to čin. Jan Křtitel volal kdysi u Jordánu: „Neste ovoce hodné pokání!“ a konkrétním lidem vysvětloval, co to v jejich situaci znamená. Také v Ninive se pokání projevilo v činech. Lidé pochopili, že se bez Boha dostali do slepé uličky a zlé věci opouštějí. Pro to se Bůh smiloval a změnil své rozhodnutí...

Aktivita

Pomůcky: nádoba s popelem, sada šátků, papíry (fialové), lepidlo, svíčka.

Děti sedí v kruhu.

Po kruhu putuje nádoba s popelem zabalená do bílého šátku. Jeden druhému ji podáváme, potězkáme a pošleme dál. Děti mohou odhadovat, co by v nádobě mohlo být.

Nádobu položíme doprostřed a vedoucí ji ve spolupráci s dětmi odkryje. Kdo z dětí chce, může jít doprostřed, na popel si sáhnout a vyslovit, jaký popel je, nebo co je přítom napadá.

Pokud to velikost skupiny dovolí, vedoucí pozve děti tak blízko nádoby s popelem, aby na něj všechny viděly.

Vždy jedno dítě může z popela vytáhnout jednu věc, ukázat ji ostatním a položit ji vedle nádoby. Přemýšlíme, co to mohlo být, než to prošlo ohněm a než se to stalo popelem. Např. ohořelý kousek papíru, dřívko, část šnečí ulity, větvička, starý prstýnek, kousek kosti, kolečko z hodin, knoflík, drátek, větvička kočíčky apod.

Vedoucí upozorní na větvičku a připomene její souvislost s postní dobou a Popeleční středou.

Čeká nás Popeleční středa, začátek postní doby. Popel znamená, že všechno, co nám může připadat stálé, jisté a „věčné“, má svůj konec, že všechno, co jednou začne, také skončí, a také náš život jednou skončí.

Podle potřeb a otázek dětí můžeme hledat odpovědi na následující otázky:

- Co by vám bylo líto, kdyby to skončilo a kdyby se to proměnilo v prach a popel?
- Setkaly jste se s něčím, co bylo a najednou to skončilo, a vám to bylo líto?

Hovoříme tak dlouho, dokud mají děti potřebu. Slovo si mohou děti předávat tak, že to dítě, které mluví, může přisednout k nádobě s popelem a nakreslit do ní podle své potřeby otazník, vykřičník, nebo cokoli jiného. Děti mohou hádat. Kreslíme kříž, cestu, slunce, větvičku „kočiček“, vajíčko nebo zvon, nebo píšeme slova „křížová cesta“, „Popeleční středa“, „40“ apod.

Kdo si položí podobné otázky jako před chvílí my, dívá se pak na svůj život a na svět kolem sebe trochu jinak. Říká si, co má hodnotu? Co je pro mě důležité a co není? Co mám udělat, aby to jen tak rychle nepominulo a aby to mělo smysl?

Postní doba je doba, kdy můžeme takhle přemýšlet. Popel je znamením smrti, pomíjivosti, smutku, pokání, ale i očišťování, přemýšlení o tom, co je důležité a co není, co je pro mě cenné a co není, co umím zlepšit a co mám dělat, aby se nám na světě lépe žilo a abychom svoje životy, které jsou velikým Božím darem, žili tak, jak máme.

Každé dítě dostane fialový papír ve tvaru čtverce, příp. lepidlo. Položíme si papír před sebe a vysypeme na něj kříž popelem z nádoby uprostřed. Můžeme také kříž „předkreslit“ lepidlem.

Pokud děti s tím souhlasí, vedoucí je označí popelem na dlani nebo na čele znamením kříže. Přitom může vyslovit potichu nebo nahlas přání: Např.: Přeji ti, ať je Bůh s tebou. Přeji ti, ať se nenudíš. Přeji ti, ať tě baví... apod.

Vedoucí zapálí svíci a vloží ji do nádoby s popelem. Vedoucí se zeptá dětí, zda umí vyslovit, co se změnilo. Co tato proměna vyjadřuje? Jaký by obraz mohl mít název? Např. Černá se rozzářila. Svíce v popelu. Rozzářilo se světlo. Velikonoce.

Zakončíme modlitbou: Před námi je cesta. Je to cesta časem. Půjdeme po ní čtyřicet dní. Cesta začíná Popeleční středou a skončí Velikonoce, začíná pomíjivostí a smrtí a končí nadějí na nový život, začíná pokáním a končí naším vykoupením, začíná smrtí a končí věčností. Pane, buď s námi na této cestě. Amen.

PŘESAHI

Při udělování popelce (kříže z popela na čelo) se říká: „Pamatuj, že jsi prach a v prach se obrátíš“ (srov. Gn 3,19), anebo opakuje Ježíšovu pobídku: „Čiň pokání a věř evangeliu“ (srov. Mk 1,15). Jak důležité je slyšet a přijmout tyto výzvy

právě v naší době! Jsme omezenými tvory, hříšníky, kteří ustavičně potřebují pokání a obrácení. Soudobý člověk, který se prohlašuje nezávislým na Bohu, se stává otrokem sebe samého a často se ocitá v neutěšené izolaci.

Vnitřní pokání křesťana může mít velmi rozmanité projevy. Tradičními a staletými osvědčenými prostředky pokání jsou: modlitba, odříkání — „půst“ a „almužna“ — tedy dobrodiní činěné ve prospěch těch, kdo jsou na tom hůře než my. Vedle klasických forem se v současné době v řadě zemí rozšiřuje např. „ekologický půst“ — omezení zbytečných jízd autem apod. Vždy ovšem půst vychází z biblické a církevní tradice a je zaměřen na zkvalitnění vztahu k Bohu, k druhým lidem i k sobě samému, a tím může ve svých důsledcích vést i ke zlepšení života celé společnosti.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 239 — *Připravujte cestu*; 264 — *Poslal Bůh anděla*; 276 — *Před tvou tvář, Pane*; 398 — *Zní, zní, zní*
 EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 502 — *V pokoře srdce svého*; 688 — *Odpusť*
 HALELUJA AMEN: 121 — *Můj Pán všechny svolá* (BTS 92); 41 — *Jonáš* (BTS 54)

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Čiňte pokání a věřte evangeliu. (Mk 1,15)

MODLITBA

Bože, náš Otče, jsi tak blízko pokorným a těšíš se ze všech, kteří se srdcem obrátí k tobě. Prosíme, pomoz nám, abychom těchto čtyřicet dní postu přijali jako cestu obnovy naší víry, abychom se k tobě obraceli, řídili se tvými slovy a sloužili ti ve svých bližních. Amen.

- TÉMA**
- Půst jako doba pokání. Spolu, i každý sám se má soustředit na Pána Ježíše Krista, přijmout čtyřicet dnů jako čas přípravy na velikonoční oslavu Vzkříšení.
 - Středem pozornosti této neděle je Ježíš, který odolává v zápase se satanem.
- CÍLE**
- Předškolní děti si uvědomí Boží lásku, která se projevila v Ježíši Kristu a zve nás k následování.
 - Společně odkrýváme pokušení naší doby a poznáváme potřebu modlit se za to, abychom pokušením a svodům nepodléhali.
 - Cílem postní doby je obnovení vztahu s Bohem.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Mt 4,1–11

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

40 dnů — je symbolické číslo, v Bibli je to čas potřebný k obrácení, ke změně života, k pochopení toho, kam člověk chce Bůh vést (40 dnů byl Mojžíš na hoře Sinaji, v Ninive byl po příchodu proroka Jonáše vyhlášen 40 denní půst, 40 dnů se Ježíš postil a byl pokoušen).

Náš život je v mnohém ovlivňován zlem, aniž o tom víme. Zlo je reálné, není to pouhý nedostatek dobra. Proto se církev v postním období soustředí na Ježíšův zápas s mocí zla.

Satan — ďábel se objevuje krátce poté, kdy byl Ježíš pokřtěn, byl prohlášen za Syna Božího, a když na něj sestoupil Duch svatý. Kam Ježíš přišel, všude se proti němu bouřily démonické síly (Mk 1,23nn; 5,1nn; Mt 8,28nn).

Ďábel (hebr. *sátán*, řec. *diabolos*) znamená pomlouvač, odpůrce, žalobce, svůdce. V Novém zákoně není vykreslen tak, abychom si ho dovedli konkrétně představit. Zato víme něco o mocnostech (Ef 6,12), temných silách, které dokáží ovládnout člověka i celé národy.

Ve Starém zákoně je pojem sátán spojen s žalobcem, jehož úkolem je přednést před soudem obžalobu. Teprve v přeneseném smyslu získává pojem sátán „nadpozemské“ obrysy. V knize Jób je zahrnut mezi Boží syny (Jb 1,6) a jeho

úkolem je zkoumat, prověřovat ryzí zbožnost. Hospodin mu dává oprávnění ke zkoušce, zda je Jób skutečně bezúhonný a přímý jen tehdy, když mu z toho kyne užitek. Sátán zde působí pouze jako Boží nástroj, nestojí na stejné úrovni s Hospodinem.

V Novém zákoně se ďábel nespokojuje s vyzrazováním lidských chyb Bohu, pokouší se vehnat člověka do hříchu; jinými slovy, jeho snahou je odvést člověka od Boha. Proto je označen jako „hříšník (1 J 3,8). Jindy je také nazýván lhářem (J 8,44), jelikož využívá násilí a klamu, dokonce se umí převléknout do podoby anděla světla (2 Kor 11,14). Uvědomit si to vyžaduje od věřících lidí krajní obezřetnost.

Ďábel je činitelem zla (Mt 6,13; 2 Te 2,6–3,5), je nepřitelem číslo jedna. Život víry je stálým zápasem se zlem, k němuž je zapotřebí mít dostatečnou duchovní výzbroj (Ef 6,13–16).

První pokušení — chleba. Jakoby materiální věci stačily k nasycení člověka. Je to satan, který nás svádí k tomu, abychom se soustředili jen na chléb, na svůj výdělek, na úroveň života a v tom viděli naplnění života. Postní doba je příležitostí znovu zaslechnout a prožít Ježíšovo slovo: Ne jenom chlebem bude člověk živ, ale každým slovem, které vychází z Božích úst.

Druhé pokušení mívá k tomu, aby Bůh viditelně projevil svou moc. Kolikrát se trápíme otázkou, proč Bůh nezasáhne, proč se jasně neprojeví? Je to pokušení karikaturizace Pána Boha, kdy jej příliš vtěsnáváme do svých představ: Pokud Bože jsi, tak učiň to a to. Proto nebudeš pokoušet Hospodina, Boha svého. Slyšíme v tom připomínku druhého přikázání z Desatera.

Třetí pokušení je pokušení moci. Pokušení spoléhat na vlivné pozice, sledovat svůj prospěch, případně jít širokou cestou, slibující nejmenší odpor. Podlehnutí tomuto pokušení znamená odmítnutí následovat Ježíše Krista cestou kříže, což vede — aniž by si to člověk uvědomil — k uctívání toho Zlého. Jak si někteří vykladači všímají (W. Grundmann), celý příběh odkazuje na první přikázání. Hospodinu, Bohu svému se budeš klanět a jeho jediného uctívat.

Ježíš se prokazuje jako Boží Syn, kterému nejsou žádné lidské vlastnosti cizí, kromě podlehnutí hříchu.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Postní doba je jednou z nejdůležitějších částí liturgického roku. Proti sebe-rozvíjení, dnes tolik prosazovanému, dává prostor pokání a sebeodříkání. Již v samotném úvodu evangelia (Mt 3,1nn) zazní jako první slovo metanoiete: „Čiňte pokání — obraťte se, neboť se přiblížilo nebeské království.“ Jan Křtitel touto výzvou nenutil své posluchače k asketickému životu, nýbrž je vyzýval ke změně života, aby byli schopni nést dobré ovoce. A to je možné jen přilnutím

k našemu vinnému kmeni, ke Kristu (viz J 15,1–11). Pokání souvisí s přijetím pravdy o tom, kým jsme — člověkem hříšným (srov. L 5,8).

Pokáním se osvobozujeme od starého Adama, abychom se oblékli v nového; uvědomujeme si zátěž hříchu, aby nás jej Bůh zbavoval. To v sobě zahrnuje jistý asketismus: „Kdo chce jít za mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mě.“ (Mt 16,24) Stejným směrem míří slova apoštola Pavla: „Spolu s Kristem jsem ukřižován. Už nežiji já, ale žije ve mně Kristus.“ (Ga 2,20) Tady je vyjádřen vlastní cíl, ke kterému vše směřuje. Mohli bychom i říci, cíl, ke kterému byl člověk stvořen.

V biblických obrazech je postní doba obdobím „pouště“. Poušť je místem prokletí, je obyvatelná jen pro divoká zvířata, k lidem nepřátelská. Je to ale také místo, kde se zjevuje Hospodin. Vyvedení z Egypta, putování přes poušť do zaslíbené země bylo pro Izrael velkým Božím darem. Tady nalezneme odpověď, proč Jan Křtitel, Ježíš a později mniši odcházeli do pouště. Nebylo to proto, aby utekli světu, ale aby mohli čelit zlu tam, kde je boj nejobtížnější. Na území zlých démonů.

Příběh Boha s člověkem začal v zahradě (Eden) a byl zkomplikován nepoužitelností spojenou s jídlem. — Ježíšovo evangelium začíná v poušti a je doprovázeno postem. To je protiklad, který nám symbolicky předkládá doba postní. Právě modlitbou a postem je možné bojovat s pokušitelskými silami. Jako Izrael musel projít pouští, aby mohl vystoupit do zaslíbené země, tak to mám učinit i já. V duchovním smyslu: stojí to úsilí, dát si do pořádku své srdce a odtrhnout pozornost od bezvýznamností, kterými jsme obklopeni. Nejde ostatně jen o očistu. Ježíš se postil, když se připravoval na své poslání (Mt 4,2). Postem se zřikáme Zlého a přijímáme paradoxní zaslíbení, že jen ten, kdo svůj život ztratí, jej nalezne, vždyť nejen chlebem živ je člověk.

Cesta postní dobou má svůj záměr a cíl. Ten je symbolizován zapáleným velikonočním paškálem (svíce, od pascha — svátek vyvedení z Egypta), který nás „předchází“ jako ohnivý sloup při putování do zaslíbené země.

ÚSKALÍ

Postava ďábla svádí k možným dvěma zavádějícím interpretacím: na jedné straně se má za překonanou představu, která se nekryje s moderním pohledem na svět. Žádné peklo není, proto i ďábel je produktem starých náboženských představ. Na druhé straně může Ježíšův zápas s ďáblem vést k pojetí, že se svět a lidský život nachází mezi dvěma stejně silnými póly a jde o to, který bude mít na nás větší účinnost. Proti tomu mluví celé svědectví Bible, že v jednoho jediného Boha věřit budeš. Skrze jeho syna „bylo stvořeno všechno na

nebi i na zemi — svět viditelný i neviditelný; jak nebeské trůny, tak i panstva, vlády a mocnosti — a všechno je stvořeno skrze něho a pro něho“ (Ko 1,16). Bůh se nestrídá s ďáblem u moci, ďábel ale může nás infikovat domněnkou, že se bez Pána Boha obejdeme. A to je první krok k tomu, abychom se klaněli něčemu nebo někomu jinému.

ODKAZY

HORÁK, Martin: *Pokušení na poušti*. Dostupné z <http://goo.gl/U8gXhp>.

BARÁNKOVÁ, Hana — MUROŇOVÁ, Eva — PLAČKOVÁ, Jarmila:

Poznáváme Boží lásku. Metodika k pracovním listům náboženské výchovy pro 2. třídu zš. Brno: Kartuziánské nakladatelství, 2004.

Učíme se spolu. 1. ročník, sešit 2. Praha: Biblická jednota, 1993.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

S předškolními dětmi se vyhneme příběhu o pokušení a budeme spolu pracovat s obrazem symbolizujícím světlo a tmu.

To, co přináší do světa světlo, je láska, laskavost, pomoc, všímavost, trpělivost, obětavost, víra... Největší lásku projevil Ježíš Kristus, protože zemřel za každého z nás, aby nás zachránil. Proto ani my nechceme žít jen pro sebe. Vždycky, když děláme něco dobrého, připojujeme se k Boží lásce a přinášíme do světa více světla.

Aktivita

Na flipchart, případně na plakát na zemi položíme tmavý papír nebo látku. Tmavá podkladová barva představuje bolest, hřích, nemoci, války, opuštěnost, nepřijetí, chudobu, hlad, bídu, smrt... Děti samy mohou vyjmenovat, co si s černou barvou spojují.

Z jiné barvy papíru uděláme horu Golgotu a na ni kříž. Sami nejsme schopni všechny bolesti odstranit, ale každý může třeba jen maličkým skutkem přinést alespoň jeden paprsek světla a prosvětlit temnotu. Sílu k tomu nám dává Ježíš, který nám na kříži ukázal, jak nás má rád.

Kolem kříže nalepujeme útržky žlutého papíru (různé odstíny od světle žluté po oranžovou) nebo nastříhané žluté paprsky (proužky). Vznikne tak velké zářivé slunce za křížem, které prosvětluje všechno kolem.

Nahore může být nápis: „Žijme jako děti světla“.

Na začátku postního období budou mít děti před očima Ježíšův kříž a světlo, které vychází ze vzkříšení.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Můžeme uvést krátký příběh s otevřeným koncem o pokušení a následném rozhodování. Necháme na dětech, jakým rozhodnutím příběh zakončí.

Petr chtěl udělat tatínkovi radost a koupil mu cestou ze školy velký nanuk. Dal ho do mrazáku. Tatínek však nejde a nejde z práce domů a Petr má na nanuk čím dál větší chuť. Co si asi říká? (...)

Jana si chce koupit sponku do vlasů. Maminka jí to zakáže, protože jich má už plnou krabici. Jana teď stojí nad maminčinou peněženkou a přemýšlí. (...)

Kluci najdou ztracenou peněženku s doklady a uvažují, co s ní. Necháme děti uvažovat, o čem by ve stejné situaci přemýšlely, jak by se cítily a co by udělaly. (...)

Pak se společně podíváme, co v podobné situaci dělal Ježíš.

Převyprávíme příběh. Ježíš se modlil na poušti 40 dnů a připravoval se v samotě na své poslání. Když byl zesláblý, přistoupil k němu Pokušitel. Zdůrazníme dialog:

Jsi Syn Boží? Řekni tomuto kamení, ať se z něho stane chléb.

Jsi Syn Boží? Seskoč dolů, andělé tě ponosou a lidé uvěří, že jsi Spasitel.

Jsi Syn Boží? Když se mi budeš klanět, dám ti bohatství a moc.

Zdůrazníme, že Ježíš nepodlehł pokušením, ale rozumí nám, že potřebujeme jeho pomoc, abychom také nepodlehli. I v modlitbě Páně jej prosíme o pomoc. Děti mohou přemýšlet, jakými slovy.

U jednotlivých pokušení vyhledáme jejich dnešní obdobu:

První pokušení představuje pokušení nestřídmosti. Nechceš po mamince zbytečně moc peněz na sladkosti nebo na stále nové oblečení? Jíš svačinu, nebo ji vyhazuješ do koše?

Druhé pokušení je pokušení touhy po slávě a obdivu. Vytahují se, když se mi něco podaří? Zpěvačka v televizi, slavný hokejista nebo herec dokázali něco, co ostatní nedovedou. Někomu taková sláva stoupne do hlavy. Je pyšný, s „obyčejnými“ lidmi nemluví, chce být nejlepší, nejkrásnější, nejúspěšnější.

Třetí pokušení je pokušení moci. Dokáží se s druhými rozdělit? Nепoroučím druhým? Neubližuji slabším dětem?

PRO STARŠÍ DĚTI

„Vím, jak ti je,“ říká soucitný přítel. Slova jsou dobře míněna, ale víme, že jenom ten, kdo se ocitl v naší situaci, může skutečně vědět, co prožíváme a cítíme.

V tom je nám Ježíš opravdu nejbližší — když bojujeme s pokušením. *Proto musel být ve všem jako jeho bratři, aby se stal veleknězem milosrdným a věrným v Boží službě a mohl tak smířit hříchy lidu. Protože sám prošel zkouškou utrpení, může pomoci těm, na které přicházejí zkoušky.* (Žd 2,17n)

Pokušitel užívá věty nám tolik známé: Vždyť to není tak hrozné. Dělalí to přece všichni. Nebuď zbabělec. Nikdo to přece nevidí... Ježíš s ním nediskutuje. Věděl, že je Božím synem. Víme my, že jsme Božími dětmi? (J 1,12; J 3,1) Jestliže věříme v Ježíše Krista, pak můžeme pokušiteli odpovědět poslušností vůči Ježíši a Božímu slovu.

Převyprávíme příběh o Ježíšově pokušení na poušti.

Nakoncem přečteme verš Žd 4,15: *Nemáme přece velekněze, který není schopen mít soucit s našimi slabostmi; vždyť na sobě zakusil všechna pokušení jako my, ale nedopustil se hříchu.* Ježíš byl také pokoušen ke lhaní, krádeži, byl v pokušení zlořečit, užívat násilí, být lakomý, sobecký, marnivý, ale nikdy se tomu nepoddal. I pro něj to bylo těžké. Ví, jak my se cítíme, a tak nám může pomoci, když ho o to požádáme. Není nutné se cítit špatně, když se setkáme s pokušením — jen to předkládáme Bohu, abychom odolali jako jeho Syn. Od něj dostáváme sílu říci zlému „ne“.

Ale i když zklameme, je cesta k nápravě. Předneseme-li to Bohu, smíme se spolehnout na jeho milost a sílu k obnově.

Aktivity

Předem nachystáme kartičky s texty:

Proměň je! Máš hlad? Najez se! Je to snadné! Klaněj se! Dám ti peníze! Budeš mocný! Budeš bohatý! Neboj se! Skoč, nic se ti nestane! Budeš slavný!

Vyzveme děti, aby se ve skupinkách jednotlivá pokušení zdramatizovala.

Koláž

Z výstřižků reklam můžeme s menší skupinou dětí vytvořit koláž na téma: „Moje pokušení“. Lepíme obrázky kolem nápisu a pak si povídáme, jak nás takové obyčejné obrázky pokoušejí. Řekneme si, co se nám líbí a co bychom opravdu chtěli mít.

Pomůcky: balicí papír, případně papír z flipchartu, sada barevných papírů, lepidlo, kartičky s texty, časopisy s nabídkami zboží.

PŘESAHA

Jakou máme šanci v boji se zlem? Můžeme se opřít o dvě opory. Nejprve, řečeno slovy evangelia: „když budeme žít z každého slova, které vychází z Božích úst“, a nikoli z kdekjakých mínění a řečí. A druhá opora je vědomí, že jsme svým křtem už teď přijati za Boží děti. Ostatně náplní postní doby je obnova důstojnosti křesťana, pokřtěného člověka, Božího dítěte. Zatímco katechumeni se připravují v postní době na přijetí svátosti křtu, ti, kteří jsou pokřtěni, se připravují na obnovu svého křtu. Jako Boží synové a dcery.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 37 — *Čest dej*; 52 — *Dnes tebe volá Pán*
 EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 189 — *Hrad přepevný jest*
Pán Bůh náš; 419 — *Mocný Bože při Kristovu*
 HALELUJA AMEN: 30 — *Pane Bože,*
prosíme tě (BTS 32); 38 — *Odpusť* (BTS 43)

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Ne jenom chlebem bude člověk živ, ale každým slovem, které vychází z Božích úst. (Mt 4,4)

MODLITBA

Pane Ježíši, na sobě jsi poznal nejen nástrahy, ale i dopad zla. To má ve světě tolik podob a často se tváří tak hezky a přitažlivě. Ty jsi mu uměl říci ne. Prosíme, ať to taky dokážeme a jen před Tebou poklekáme. Amen.

- TÉMA** Zatímco první postní neděle nám staví před oči Ježíše Krista, téma druhé postní neděle se zaměřuje osobně na nás. Starám se o to, co je opravdu potřeba, co mě neodvádí od následování Ježíše, anebo se točím jen kolem sebe a naplňování svých nároků?
- CÍLE**
- Děti se učí mít otevřené oči pro krásu a péči, kterými nás Pán Bůh zahrnuje.
 - Děti uslyší, že víra není pouze nedělní — sváteční záležitost, ale že Bůh chce, abychom mu svěřili celý svůj život, neboť nás dobře zná a ví, co potřebujeme.
 - S dětmi objevujeme, že na prvním místě nejde o vlastní zabezpečení, ale k čemu nás Bůh chce použít.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Mt 6,25–34

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Řecký výraz pro pečování (merimnan) obsahuje existenční úzkost, starost, která člověka natolik stravuje, až se stává otrokem svých potřeb.

Ježíš zde nevyzývá k bezstarostnosti, ale k vděčné důvěře, že je tu Bůh, který ví, co potřebujeme. Taková důvěra se projevuje modlitbou a dobročinností (Mt 6,1–8; 7,7–11). Celý Nový zákon staví proti sobě starost o „věci Páně“ (1 K 7,32) a péči o věci tohoto světa (L 21,34). Ne že by člověk nesměl pečovat o svůj život, ale bude souzen podle toho, jak pečoval o druhé (Mt 25,35nn).

Což není život víc než pokrm? — Jakkoliv je pokrm podmínkou k životu, závisí život zcela podstatně na Bohu, (Mt 4,4) který jej dává.

Váš nebeský Otec — Otec Ježíše Krista a skrze něho náš Otec. Bůh, kterého skrze Ježíše církev vyznává a přiznává se k němu jako ke svému Otci (Ř 8,15).

Kdo z vás může o jedinou píď prodloužit svůj život? — lze také přeložit jako „prodloužit svoji postavu“. Jde o nemožnost prodloužit lhůtu života, podobně jako nelze prodloužit svou postavu.

Polní lilie, purpurové květy, na jaře pokrývají celou Galileu. Svou přirozenou krásou předčí Šalamounovu nádheru, popsanou např. v 1 Kr 10,4–29. Jejich vůně připomínala myrhu (Pís 5,13).

Malověrní — výraz, který měl v židovstvu svou tradici. Malověrní byli např. ti Izraelci, kteří chtěli při putování pouští sbírat manu v sobotu. U Matouše je tento výraz použit často. (8,26; 14,31; 16,8) Evangelium ukazuje, jak jsou Ježíšovi učedníci ohroženi nedověrou a podléhají slabosti nebo strachu. Vystihuje situaci církve ve své době.

Matouš tady navazuje na modlitbu Páně (6,7n). Následující verše je třeba číst v souvislosti s modlitbou církve, která spoléhá na to, že nebeský Otec ví, co potřebuje. Ještě dřív, než o to začne prosit. Jinak by se to mohlo stát výzvou k asociální bezstarostnosti.

Království Boží je spojeno s Ježíšovou osobou. Rozprostírá se všude tam, kam přichází Ježíš a je zvěstováno jeho slovo.

Tady jde o Boží spravedlnost, kterou se projevuje jeho moc v životě učedníků. Nejde o pouhé pasivní čekání na Pána, nýbrž o vnitřní postoj a konkrétní práci pod Boží vládou. Vše ostatní bude přidáno.

Lačníci a žízníci po spravedlnosti jsou ti, kdo dychtí po životě, ke kterému může Bůh přitakat. Vědí o autoritě, která je přesahuje, i o tom, že sami neučiní spravedlnosti zadost (Ž 143,2). Proto volají k Bohu: Dej mi poznat cestu, po níž mám jít... Nauč mě plnit tvou vůli. (Ž 143, 8.10) Člověk nežije ve stavu spravedlnosti, nýbrž ji hledá, jde po ní, ptá se, co je právě teď spravedlivé a co pro to má udělat. Proto: Hleďte především jeho království a spravedlnost... Je to výzva k akci.

Království a spravedlnost odpovídají prvním dvěma prosbám modlitby Páně, další prosby zahrnují všechno ostatní, o čem Otec ví, že to budeme potřebovat. Modlitba Páně má svou obdobu v Ježíšově modlitbě v Getsemane (Mt 26,38–46), a tak nás vede na cestu následování a nesení kříže.

Nedělejte si starosti o zítřek — důraz na přítomnost, kterou máme žít plně (srov. knihu Kazatel: Důraz na pomíjivost věcí a životů není výraz skepse, nýbrž stimulem k plnému prožití toho, co je teď.) Úzkosti o zítřejší den nám berou pokoj, který dává Kristus (J 16,33; 14,27).

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Nejvlastnějším záměrem postního období je oprostít se od zbytných věcí, abychom se o to lépe mohli soustředit na to, co je důležité. Abychom měli před očima Ježíše Krista. Jak píše D. Bonhoeffer: „Jako noha klopýtá a ruka sahá vedle,

je-li oko zakalené, jako je celé tělo v temnotě, zhasne-li zrak, tak je také následovník jen potud ve světle, pokud hledí prostě ke Kristu a netěká-li sem a tam.“ (Následování) Tím je vyjádřen nejvlastnější smysl doby postu. Jistě, dalo by se namítnout, že o to jde každý den, každé období, bez ohledu na ty či ony svátky. Jak o tom mluví autor epištoly Židům: vytrvejme v běhu, jak je nám uloženo, s pohledem upřeným na Ježíše... (12,2). Tím je, či má být charakterizován každodenní život ve víře. Život, který je poznamenán Božím oslovením a jeho následováním. A přece, postní čas, který ústí do oslavy Kristova vzkříšení, má v sobě zvláštní formační potenciál, právě svým výhledem na Velikonoce, střed a vrchol církevního roku.

ÚSKALÍ

Vyzývá-li Ježíš: Nebuďte ustaraní, nedělejte si starosti, v žádném případě to neznamená: nepracujte! Složte ruce do klína! Myslí se tím, že člověk se má pilně starat o své živobytí, ale nemá si kvůli tomu lámat hlavu, strachovat se a hroutit. Ježíš upozorňuje, jak nebezpečné může být zapomínat na Stvořitele všech věcí.

Následování Pána Ježíše nebylo a není snadné. Ostatně on sám nic takového nikomu nesliboval. Stále se budeme potýkat s problémy: co bude k jídlu, kde najít peníze na nové oblečení? Jak vyjdeme s bydlením? O to spíš máme přemýšlet a mluvit o tom, co je v našem životě na prvním místě. Ježíš neříká, že jídlo a šaty jsou nedůležité. (Připomeňme si příběhy o nasycení, nebo otce, který přijímaje nalezeného syna hledá nejlepší oděv, kterým by jej oblékl.) Pro mnohé lidi na světě je chudoba a hlad základním problémem. Ježíš říká: Dejte věci do správného pořadí. Pán Bůh patří na první místo, jemu důvěřujte. Připomínejte si, že Bůh má o vás zájem. „Pohleďte na nebeské ptačtvo: neseje, nežne, nesklízí do stodol, a přece je váš nebeský Otec živí.“ (v. 26) Ve Starém zákoně to vystihuje Žalm 23, v Novém zákoně apoštol Pavel je plně spokojen v síle, kterou mu dává vzkříšený Kristus (Fp 4,11–13). Ne nadarmo bývají právě tyto dva biblické texty mezi nejčastěji citovanými.

Poukázáním na ptačtvo a polní lilie, o které nebeský Otec denně pečuje, chce Ježíš ukázat, že nebeský Otec si vzal na starost i naše zaopatření. „Váš Otec ví, co potřebujete!“ Nejedná se však o splnění našich přání a domnělých nároků, moderně řečeno práv, nýbrž o to, co potřebujeme k životu.

Jen jedna starost je tady oprávněná: jak naplnit Boží vůli. Proto Ježíš vyzývá: „Hleďte nejprve Boží království!“ To znamená: Dejte Boží vůli v podobě jeho slova a v osobě Ježíše Krista na první místo ve svém životě. A vše ostatní vám bude přidáno.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ A MLADŠÍ DĚTI

Dnes jsem si přinesl lilii. Jak se vám líbí? Proč myslíte, že jsem ji přinesl? Protože o ní v evangeliu mluví Pán Ježíš. Pamatuje si někdo z vás, co Pán Ježíš říkal o lilii?. O nic se nestará, a přece je krásná. Stará se o ni Pán Bůh. Ježíš dokonce říká, že se nemáme o nic starat. Jak to myslí?

Katka má dnes moc špatný den. Paní učitelka jí včera řekla: „Katko, zítra tě vyvolám na opravu básničky, tak se ji dobře nauč!“ Jenže Katce se básnička moc nelíbila a ne a ne se ji naučit. Co když zase dostane pětku? Samým strachem ji v noci pronásledovaly tak špatné sny, že byla co chvíli vzhůru. Celá nevyspalá šla do školy. Představovala si, jak bude kamarádce vyprávět, co všechno se jí zdálo. Jenže Verča, její nejlepší kamarádka si právě povídala s Luckou a obě se něčemu smály. „Čemu se smějete?“ chtěla se Katka zapojit do hovoru. „Co se staráš? Po tom ti nic není!“ odbyla ji Lucka. Katce bylo do breku. Co když se s ní Katka už nebude kamarádit? Co když si bude pořád povídat s Luckou, která má stále nějaké nové oblečení? Proč jí, Katce také maminka nekupuje něco pořádně moderního, aby se mohla „ukázat“? To by u holek měla jistě větší cenu! „Katko, Katko!“ slyší najednou volat svoje jméno. Paní učitelka ji volá k tabuli. Jenže Katka má v hlavě zmatek. Jak jen ta básnička byla? Katka plete slova a paní učitelka se mračí. „Sedni si!“ slyší nakonec.

Možná jste každý něco z Katčiných neúspěchů zažili na vlastní kůži. Jestli ano, pak dnešní evangelium patřilo právě vám. Podívejme se ještě jednou na to, co prožívala Katka: měla takový strach ze zkoušení, že nemohla ani spát a šla do školy, kde byla unavená a nervózní. Měla strach, že ji opustí kamarádka, pak měla strach, že nemá moderní oblečení... strach, strach, strach... Strach, který okrádá člověka o spánek a klid. Toho nás chce Pán Ježíš ušetřit, když říká: „Nemějte starost o svůj život...“

Ale copak máme jen sedět a o nic se nestarat? To ne. Ale je potřeba umět rozlišovat, co je opravdu potřeba, a co tak nutné není, o co se starat nemusím. A když si to takto přeberete, třeba i s pomocí rodičů, poznáte, že těch věcí, o které se zbytečně staráme a které nás okrádají o klid, je víc než je nutné.

Aktivita

Velký plakát rozdělíme na dvě poloviny, levá polovina může být ozdobena usmívajícím se smajlíkem, pravá polovina smutným.

Můžeme mít plakát dopředu přeepsaný a s dětmi si o tom povídat, případně můžeme text psát společně.

Bůh mi dal oči — mohu je otevřít a vidět	Bůh mi dal oči — mohu je zavřít a dělat, že nevidím
Očima mohu...	Očima mohu...
...vidět barvy, lidi, zvířata a květiny a žasnout	...přehlédnout, jak se o nás Pán Bůh stará
...uvidět, kde se děje bezpráví a nespravedlnost	...dívat se na špatné věci a být slepý k tomu, co je důležité
...uvidět v očích druhého člověka, jestli je šťastný nebo smutný	...vidět jen sebe a to, po čem toužím
...objevit každý den něco nového a radovat se z toho	...přehlížet malé a nepatrné
...vidět, komu se nedaří a kdo potřebuje pomoc	...nevšimnout si, že je někdo smutný
...číst, dívat se a pracovat na počítači	...druhého přehlížet a vyvyšovat se nad něj

PRO STARŠÍ DĚTI

- „Chcete vyhrát půl milionu korun? Pokud si vyberete zboží z uvedené nabídky, dostanete se do slosování. Neváhejte, čeká na vás výhra!“ Už jste někdy dostali podobnou nabídku poštou? Nabídka rychlého zbohatnutí často nutí koupit něco, co bychom si jinak nepožadovali. Je to apel na naši chamtivost: máme naději, že dostaneme něco za nic.
- Verš 25: Starost o potravu a oblečení: kdo se stará jen o to vnější a postaví to na první místo ve svém životě, ztratí brzy ze zřetele Pána Boha. Společně hovoříme o tom, kde u nás začíná nezdravá starost o jídlo a oblečení. Jak se s tím vyrovnáváme v každodenním životě? Zde můžeme s dětmi mluvit o módě a zeptat se jich, jak se k ní stavějí. Nebo o jídle a jak si v něm vybíráme.
- Verše 26–30: Boží péče o nás se projevuje ve dvojím ohledu:
 1. Bůh se stará, abychom si mohli pořídit oblečení a pokrm, a to v takové míře, abychom mohli pamatovat na ty, kdo jsou zrovna v nouzi.
 2. Bůh o nás natolik pečuje, abychom se nejen těšili z darů tohoto světa, ale měli naději na věčný život. Společně mluvíme o tom, proč býváme často mavelovně a tak málo důvěřujeme Ježíši Kristu.

- Verše 31–32: Bůh ví, co potřebujeme: Odpovědně se starat je správné. Úzkostlivá ustaranost, snaha zajistit si život bez Pána Boha, je špatná, zotročující. Spolu hovoříme o tom, co opravdu potřebujeme k životu a co ne. Jak zacházíme se svým „bohatstvím“ a jak se můžeme učit skromnosti.
- Verš 33: Jediná starost, která je oprávněná:

Jak mohu sloužit svému Pánu? S tím, co mám, jaký jsem. Vždyť jsem natolik obdařený, aby si mě Pán Bůh použil ke svému dílu. Tady můžeme s dětmi rozvést, jak jsme a můžeme být užiteční mezi druhými. Třebaže to není přímo tématem tohoto oddílu, je na místě propojit Ježíšovu výzvu „Nestarejte se“ s přemýšlením, jaké je mé místo v konkrétním společenství, v rodině, ve sboru. Ježíšova slova odvádějí pozornost od zájmu o sebe ve prospěch aktivního hledání Božího království, toho, k čemu mě Bůh pověřuje v životě mezi druhými a pro ně.
- Ježíš nás učil, abychom nebyli chtiví po spoustě majetku, který je pomíjivý a odvádí člověka od důvěrného spolehnutí na Pána Boha. Místo toho máme být vedeni úsilím být bohatými v Božích očích. Potom se nebudeme trápit nad tím, co (ještě) nemáme. Naopak, otevrou se nám oči pro to, jak jsme obdařeni, abychom sami byli pomocí a požehnáním pro druhé.

Aktivita

Požádej dobrovolníka, aby si lehl na kus tapety nebo papíru, a jiný z dětí jej obkreslí. Vystříhnete obrys, pod ním nechte místo pro biblický verš „Nemějte starost o svůj život“ (Mt 6,25). Dejte dětem časopisy nebo katalogy a děti z nich vystříhnou různé luxusní zboží. Obrázky přelepte na postavu, takže vznikne koláž.

Písmena biblického verše lze napsat jen v obrysech, děti mohou každé písmeno vybarvit.

Pomůcky: balicí papír, fixy, časopisy, katalogy, lilie.

PŘESAĤ

Ježíš upozorňuje na významnou skutečnost, že nás tolik neohrožuje nejistota vnějšího světa jako spíše péče o náš vnitřní svět. Je tady spojitost: Čím úzkostlivěji se o sebe staráme, čím větší komfort vyžadujeme, tím nehostinněji se jeví okolní svět. A jako by vyhrožoval: bojte se mě, nic vám nedám zadarmo. Na to Ježíš odpovídá: nebojte se. A máte-li strach, hleďte se jej zbavovat. Neboť čím víc se staráme o jistoty a své bezpečí, o to víc hrozí, že se Bůh pro nás stane pouhým automatem na zbavování těžkostí.

Totéž platí v případě našeho vnitřního života. I tady slyšíme, abychom jen nepečovali o vlastní blaho; nebudeme-li se zavírat před problémy a nouzí našich bližních, pomůže nám to osvobodit se od svazující vlastní péče o sebe. To můžeme vztáhnout i na to, co se v současnosti nazývá vyhoření. Anselm Grün (v knize *Deprese jako šance*) radí depresivní onemocnění integrovat do své duchovní cesty. Spolehnout se na modlitbu, meditaci, spojení s Bohem. Někdy může být nezbytné přijmout medicínální či psychologickou pomoc, duchovní přístup nám však může pomoci vidět svou nemoc i sebe v jiném světle, před Boží tváří. Mnoho moderních duševních chorob je následkem odpoutání člověka od svého Stvořitele a zaměření se na svou osobu, svůj blahobyt a svá práva. Poznáváme Ježíše nejen jako pastýře, ale též jako toho, kdo nás konfrontuje s naší neschopností vydržet únavu, přemáhat překážky a tím i duchovní malátnost. Ježíšova výzva byla jasná „Nepečujte“ a „Bděte se mnou.“ Neslyšíme od něj pouze laskavé povzbuzení, ale především ujištění, že je přítomný v našich životech, se kterým má svůj záměr. Na tom má stát naše vůle a odhodlání.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 61 — *Hleďte především*; 284 — *Radujte se, bratři*; 368 — *Víc, než oko spatřit smí*
 EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 545 — *Otče náš všemohoucí*
 HALELUJA AMEN: 143 — *Pane, dnešek je den chvály* (BTS 3); 5 — *Pane Bože náš* (BTS 15); 14 — *Někdo mě vede za ruku* (BTS 22);

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Hleďte především jeho království a spravedlnost, a všechno ostatní vám bude přidáno. (Mt 6,33)

MODLITBA

Pane, díky tobě víme, proč žijeme. Ty jsi nás stvořil a tak bohatě obdařil vším, co potřebujeme. Prosíme, ať umíme od tebe vděčně přijímat, za to děkovat a nebát se tě následovat i na neschůdných a nepřívětivých cestách. Amen.

TÉMA	Milosrdenství a služba potřebným jsou službou Kristu a našim vysvědčením.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — Děti uslyší biblický příběh a porozumí mu. — Děti si uvědomí, že každodenní situace jsou příležitostmi být „na Ježíšově straně.“ — Děti se zamyslí nad tím, kdo jsou dnes mezi námi „nepatrní bratří“, nad situacemi a formami pomoci.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY	Mt 25,31–46 Da 7,13–14; Ez 34,11–24; Ez 18,5–9; Iz 53; Iz 58,6–10; Ž 89,15; J 5,28–29; Mt 23,23
----------------	---

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Jedná se o podobenství *o (posledním) soudu*, očekáváme tedy, že dostane průchod spravedlnost. Na první pohled to vypadá, že se rozhoduje podle vykonaných skutků. Za spravedlivé tu ovšem nejsou označeni ti, kteří nikdy neprovedli nic špatného, nebo provedli mnoho dobrého, nebo nevynechali žádnou bohoslužbu — na Ježíšovu stranu patří ti, kteří ve svém životě počítali s milosrdenstvím a dávali mu průchod; spravedlnost u Boha neznamená „kdo nepracuje, ať nejí“, spravedlivé je zastat se slabšího.

Obrazné přirovnání velkolepého posledního soudu (král, trůn, všechny národy) k prosté činnosti na místní pastvině (třídění ovcí a kozlů) dobře podtrhuje pointu Ježíšova vyprávění: *to důležité v Božích očích se odehrává už teď*, deně vedle nás a mezi námi. Cílem podobenství je právě obrátit pozornost k naší přítomnosti a k „maličkým“ vedle nás. Stejně tak shromážděné lidstvo není rozděleno třeba podle národností a tradic, ale rozlišuje se mezi jednotlivými „kusy stáda“ a jejich jednáním v konkrétních situacích.

Mluví-li se *o národech*, neznamená to skupiny rozlišné jen etnicky, ale také náboženskými tradicemi a vírou. Shromáždění všech národů před Bohem je tu tedy shromážděním všech věr, církví i tradic. Ukazuje se, že rozhodující pro rozsudek je sice vztah ke Kristu — ovšem právě ten, který je realizovaný (byť i nevědomě!) milosrdenstvím.

O tom, kdo bude na Boží pravici v království, rozhoduje *Syn člověka* označený také jako *král, soudce, pastýř*. Zároveň on sám se ovšem identifikuje se všemi hladovými, žíznivými, pocestnými, vězňenými, nahými a nemocnými — Bůh si bere osobně, když někdo trpí.

Hladoví, žízniví, pocestní, bez oděvů, nemocní, vězňení... výčet situací se záměrně několikrát opakuje v celé šíři, zřejmě proto, že posluchač si ho má osvojit, má mít ty konkrétní situace před očima teď i pořád a pamatovat na ně.

Nevědomy a překvapení těch, které k sobě Ježíš zve, nám prozrazují, že nepomáhali proto, že by v ubohých rozpoznali Krista a chtěli mu posloužit („šplhnout si“); prostě nezištně posloužili někomu zcela neznámému právě kvůli němu samému, a tak posloužili i Kristu.

Podobenství ukazuje, jak má vypadat život, který počítá s Božím posledním slovem *na konci věků* a tímto tématem tak doplňuje předchozí podobenství o trpělivosti družiček a rozmnožování hřiven.

ÚSKALÍ

Podobenství je varující, ale rozhodně by nemělo vyznít jako pouhý strašák. Ve výkladu nesmí převážit obraz Boha jako přísného soudce nad zprávou o milosrdenství; nejde tu o ohlášení nezvratného rozsudku, ale právě naopak o výzvu a povzbuzení k tomu zařadit se „mezi ovce.“ Kristus tu není chladný a přísný soudce nad věcí — důvodem, proč vyžaduje skutky lásky je právě naopak to, že je přímo ve věci (ve světě) angažován a lidské utrpení se ho velmi osobně týká.

Výklad by neměl vyznít tak, že vstup do Božího království je třeba si vysloužit. Ježíš tu interpretuje prokázané nezištné milosrdné skutky jako naplnění lásky k Bohu (ke Kristu) a k bližnímu; skutky milosrdenství jsou tedy spíše samozřejmé poznávací znamení (jako se ovce pozná od kozy), než vynucená povinnost nebo podmínka vstupu.

Matoucí může být pro děti představa, jakým způsobem se Ježíš ztotožňuje s „maličkými.“

ODKAZY

MRÁZEK, Jiří: *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*. Jihlava: Mlýn, 2003.

MRÁZEK, Jiří: *O kozlech, ovcích a lidech*. Třebenice: Mlýn, 1997.

TKADLEČKOVÁ, Alena — TKADLEČEK, Jan: *Odkud přijde soudit*

živé i mrtvé. Dostupné z <http://goo.gl/DJxAw0>.

<http://goo.gl/P0ktqO> — *obrázek M. Cereza; vhodný k rozhovoru i k vybarvování*.

<http://goo.gl/ZYHV9B> — *masky*.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ A MLADŠÍ DĚTI

Přečteme nebo převyprávíme dětem podobenství. Při vyprávění můžeme použít obrázků od M. Cereza (viz *Odkazy*) nebo jiný vhodný obrázek (např. člověka bez domova atp.). Soustředíme se spíše na to, že Ježíš ocenil pomoc potřebným a vyzývá k ní, ne na to, že se jedná o soud.

Například:

„Jednou Ježíš vyprávěl, jak to asi bude vypadat, až se všichni lidé sejdou pohromadě: Bude to, jako by bylo před Bohem velké stádo ovcí a koz, malí, velcí, silní, slabí, všichni... a Král králů řekne všem, kteří se rozdělili o jídlo s hladovým: Kdykoli jste nakrmili hladové, bylo to, jak kdybyste nakrmili mě.

A řekne všem, kteří se rozdělili o vodu... atd.

...Bude z nich mít velikou radost a pozve je k sobě. Pryč pošle ty, kteří viděli hladového, žíznavého, pocestného, nahého, nemocného nebo ve vězení, a neposloužili jim a bylo jim to jedno. Řekne jim: cokoliv jste neučinili jednomu z těchto nepatrných, ani mně jste neučinili.

Necháme děti nejprve celý příběh poslouchat a pak jej vyprávíme ještě jednou pomalu a vyzveme děti, aby při našem vyprávění příběh předváděly jako na divadle. (Starší děti mohou zkusit hrát sami bez vypravování učitele.)

Při vyprávění můžeme dětem pomoci tím, že scény domyslíme, rozšiřujeme a uvádíme konkrétní možné formy pomoci: např. „...Bylo to jako byste nakrmili mě. Byl jsem hladový, seděl jsem už třetí týden na chodníku, nikdo mi nedal ani kousek chleba, venku bylo hrozně ošklivo, kolem chodili lidé, ale nikdo si mě nevšímal. A tys šel kolem a podal jsi mi ruku a zeptal ses, jestli nechci polívku...“

Vymyslíme i další situace, které jsou dětem bližší: měl jsem domácí vězení, ztratil jsem klíče, někdo si na mě dovoloval atd.

Všímáme si, jak děti (ne)rozumí jednotlivým situacím a vysvětlíme potřebné.

Zažili jste někdy nějaké podobné situace ve skutečnosti? (*Upozorněte na konkrétní situace ve vašem okolí.*)

Co člověk potřebuje k tomu, aby se nechoval jako kozel, ale uměl pomoci? (*Lásku, odvahu, schopnosti...*)

Vyprávění s pomůckami

Pomůcky: směs podobných předmětů, u kterých je ale zároveň patrná jejich různost (např. figurky různých barev, nebo různé vystřižené postavy z novin, nebo bonbony různých velikostí a barev).

Rozložíme před děti směs připravených předmětů.

Zeptáme se dětí: který je nejlepší, nejvzácnější? Vyberte z hromádky jenom ty dobré (které byste si vybraly, chtěly mít).

Podle čeho se rozhodujete? *(Pokud děti sami nepřijdou na žádné hodnocení, zkusíme jim napovědět tím, že dáváme na hromádku ty „nejlepší“ tak, aby bylo patrné, že se při výběru zrovna řídíme barvou, chutí, velikostí, vzhledem... např. nejlepší jsou určitě, banány, jahody a meruňky, ty jsou totiž nejsladší a bez pecek... nebo: nejlepší jsou červené figurky, protože těch je tu nejvíc, jsou nejveselejší a nejvíc vidět... atd.)*

Které by si asi vybral Ježíš? *(Děti mohou mít sami docela zábavné nápady, nebo jim můžeme připomenout, co už o Ježíši vědí, třeba z toho něco vzejde...)*

Důležité vůbec není, jak je kdo velký, ani odkud pochází, jak je krásný, nebo koho je víc... *(pomalu složíme předměty zase do jedné skupiny).*

Jednou Ježíš vyprávěl, jak to asi bude vypadat, až se všichni lidé sejdou pohromadě: Bude to vypadat, jako by bylo před Bohem velké stádo ovcí a koz, nebo tady ta naše směs ale mnohem, mnohem větší. V tom velikém davu budou všichni. Ti, ze kterých má Ježíš opravdu radost i další, malí, velcí, silní i slabí, zkrátka lidé z celého světa.

Bude tam třeba Josef. Tohle je Josef. *(Ukážeme na jednu z figurek.)* Když jednou slyšel o dětech, které umíraly hladem, vzal své peníze a postaral se, aby dostaly jídlo a pití.

A taky tam bude Franta *(ukážeme na další figurku)*. Když jednou přišli cizinci, kteří utekli ze sousední země, kde zrovna zuřila válka, tak to byl zrovna Franta, kdo se o ně postaral. Lidé se těch otrhaných a unavených uprchlíků trochu báli a nikdo jim nerozuměl. Ale Franta sebral odvalu, pozval je domů a ještě jim nabídl své druhé šaty.

Taky z Marie má Ježíš radost *(další figurka)*. No, jen si vzpomeňte, jak tehdy pečovala o svého bratra Lazara, když ležel v horečkách, když nemluvil, nehýbal se, umíral... Denně ho navštěvovala a pečovala o něj! To byla láska.

A ještě Zacheus tam určitě bude! *(Necháme děti vybrat další figurku.)* Toho spousta lidí neměla ráda. Kdysi býval totiž nepřitelem a nic dobrého neudělal. Ale pak se z něj stal Ježíšův učedník. A prý začal chodit mezi římské strážce,

tam, kde byli drženi vězňové. Chodil je potěšit a povzbudit. Jako jeden z mála jim řekl laskavé a dobré slovo.

Napadá vás, co mají Josef, Franta, Marie a Zacheus společného?

Všichni pomohli někomu, kdo to moc potřeboval! A z toho má Bůh opravdovou radost. Proto před celým tím shromážděním všech lidí, před celým tím stádem, řekne: „Josefe, tebe chci mít u sebe. A ty Franto, ty bys měl být určitě správcem celého světa! A Marie, Zachee, pojďte i vy přece ke mně! A pozve takhle k sobě úplně všechny, kteří někdy nasýtí hladové, napojí žíznivé, ujali se cizinců a navštívili nemocné a vězněné. Bude to, jako by z toho obrovského stáda na první pohled poznal ovce a vybral si je k sobě.

A řekne jim: „Když někdo dal jídlo hladovému — to je stejné, jako by nakrmil mě. A kdo dal napít žíznivému — to je jako by dal napít mně. A kdo pohostil cizince — to je stejné, jako by pozval mě. A kdo se rozdělí o své šaty s někým, kdo šaty nemá — protože, to je jako by oblékl mě. A kdo navštěvoval nemocné — to bylo stejné, jako by navštívil mě. A kdo přišel za osamělým třeba i do vězení — protože to bylo jako by přišel za mnou.“

Když Ježíš tohle dovyprávěl, mnoho lidí si řeklo, že by bylo moc dobré patřit s Josefem, Frantou, Marií a Zacheem mezi ty, kteří jsou Ježíšovi blízko. Začali se lépe rozhlížet kolem. Všimli si, kdo potřebuje pomoc a lásku, a žili tak, aby i z nich byla jednou v nebi velká radost. A přesně to si Ježíš přál, proto jim ten příběh vyprávěl a proto ho vypráví dnes i nám.

Aktivity

- Hra na kozy a ovce: Jedno dítě je pastýř, má zavázané oči. Některé děti pak určíme jako ovce, další jako kozy. Ovce a kozy lezou po čtyřech a mečí a bečí — pastýř je musí poslepu rozdělit do dvou skupin, zvlášť bečící ovce a mečící kozy. Děti se musí dostatečně překřikovat a motat, aby byly matoucím stádem.
- Děti si mohou z papíru a gumičky vyrobit masky koz a ovcí (viz *Odkazy*).

PRO STARŠÍ DĚTI

Práce vycházející ze situace potřebných

Pomůcky: papírky s rolemi z podobností (hladový, žíznivý, nemocný, cizinec na cestě, vězeň, nahý), cokoli se hodí k tvoření (výtvarné a psací potřeby, velké papíry, časopisy, noviny, barevné papíry...).

Pokud je dětí víc, rozdělte je do skupinek, jinak pracujte s jednotlivci.

1. Rozdejte každému (každé skupince) lísteček s rolí: hladový a žíznlivý, nahý, cizinec, nemocný, vězeň. Děti nevědí, co mají ostatní. Pokud je velmi málo času, lze vybrat jen jednu „rolí“ pro celou skupinu.
2. Každá skupina má za úkol prezentovat *situaci* daného člověka. Mohou ho zobrazit na plakát, zahrát, popsat, sepsat seznam jeho „výroků“, připravit komiks nebo jen komiksové bubliny, které by mu šly od pusy, napsat konkrétní příklady takových lidí atd. (podle fantazie, schopností a času)
3. Skupiny postupně prezentují své role, jen při tom nesmějí říci výslovně, o jakou situaci se jedná.
4. Po prezentaci všech zkusí děti vyjmenovat, co to bylo za situace. Podle času můžeme o jednotlivých situacích hovořit déle (co se nás dotklo, co nás napadlo, zmíníme aktuální kauzy a konkrétní příklady, zamyslíme se nad možnou pomocí atd.).
5. Společně přečteme text Mt 25,31–46.
6. Vrátime se k našim prezentovaným postavám: Souvisí to s biblickým čtením? Kde je tam Ježíš? (*Ježíš mluví o tom, že tam, kde lidé trpí, tam trpí s nimi, je to pro něho stejné, jako by tam byl sám. Ale taky je u toho, když „se děje pomoc“ — když někdo projeví lásku, tak se z toho raduje.*)

Podobenství bylo vlastně o soudu — víte, jak vypadá soud, co se při něm děje? (*Necháme děti říct, co vědí; shrneme: jsou přinášeny důkazy, obhajoba, zvažuje se trest...*)

Čím se liší Ježíšovo podobenství od běžného soudu? Je to stejné, nebo jiné? Co tu rozhoduje o „výhře“? (*Nevyhrává ten, kdo nic neudělal, ale právě ten, kdo něco udělal — kdo pomohl. Soudec není nestranný, je na straně těch slabých. Rozhodně nejde o to někoho usvědčit, je to prostě odhalení pravdy. Rozhodují zdánlivé maličkosti, na nichž se konkrétně ukázala láska — rozhoduje se podle lásky, ne zákoníku.*)

Proč Ježíš podobenství vypráví? (*Abychom si na něj vzpomněli, když budeme v situaci, kde bychom dovedli dobře pomoci a nebyli jako „kozlové“, kterým to je jedno.*)

Společné umělecké dílo

Pomůcky: velký papír nebo flipchart, barevné fixy nebo jiné výtvarné potřeby.

Každý ze skupiny dostane fix nebo pastelku jiné barvy, dprostřed stolu nebo na flipchart dáme dostatečně velký papír. Skupina bude společně číst biblický text a po přečtení každého oddílu nakreslí postupně každý něco na společné „plátno.“ Společně tak vytváříme obraz, ilustraci k příběhu. Podmínkou je, že se musí malovat mlčky a jeden člověk může v daném kole malovat vždy jen jedním tahem (Tedy nesmí jeden člověk ve stejném kole malovat na více míst více věcí. Pokud je dětí málo, můžeme toto pravidlo upravit.)

Úseky z Mt 25 ke čtení: 31–33; 34–35; 36; 37–39; v. 40.

Na závěr dočteme v. 40–46 (už bez malování).

Rozhovor

Víme všichni, co na obrázku je? Porozuměli jsme „myšlenkám“ ostatních? (*Kdo chce, může vysvětlit, co měl na mysli.*)

Jak bychom toto dílo nazvali?

V Bibli je ten oddíl nadepsaný „O posledním soudu“ — co se tu posuzuje, kdo posuzuje a podle čeho? (*Má se ukázat, kdo patří „na Boží stranu“ — ukazuje se, že ten, kdo měl slitování s „maličkými“.* Posuzuje to Ježíš, který trpěl s trpícími.)

Máme na našem obraze maličké? Jsou skutečně maličci? Čím jsou maličci? Co znamená, když se řekne, že je někdo potřebný? (*Jsou maličci v očích světa, maličci významem, potřebují pomoc... ale Ježíš nám vypráví, že ve skutečnosti jsou ti nejdůležitější; král sám se s nimi ztotožňuje, pomoci jim má stejnou váhu jako pomoci Králi králů!*)

Jmenujte konkrétní příklady potřebných a maličkových kolem vás. (*Můžeme je dopsat do obrazu, nebo pod něj.*)

Dohodneme se, kam obraz umístíme (z obzvláště vydařeného díla by bylo možné třeba nechat udělat pohlednice atd.).

PŘESAĤ

- <http://goo.gl/vOzzTA> — výklad oddílu od Ladislav Heryán v pořadu ČRo Raní slovo.
- <http://youtu.be/cp3IH8ZNviQ> — animovaný příběh „The Coat“ beze slov (~ 2 min.) dobře zdůrazňuje nezištnost prokázaného milosrdenství. Přijatá láska vede k soucitu a milosrdenství s druhými a následně k dobru všech.
- <http://goo.gl/a9zJmU> — charitativní koncerty Live Aid — základní info a ukázky.
- „*Mě nezajímá dav. Kdybych viděla davy ubožáků, nikdy bych nemohla svoji práci začít. Zajímá mě jen můj bližní, jednotlivec, tomu mohu pomoci, a tak pomáhám.*“ (Matka Tereza)
- *Terénní praxe:* Máte-li možnost, můžete s dětmi naplánovat exkurzi třeba do domova pro seniory, diakonie, hospice, ubytovny pro lidi bez domova, stacionáře atd. podle toho, co je ve vašem okolí. Můžete děti také zapojit do příprav malého dobročinného bazaru s oblečením, příprav jídla pro lidi bez domova atp.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 193 — *Můj Pán všechny svolá*; 136 — *Kam v soudu den*; 273 — *Přemýšlej, děkuj a služ*; 387 — *Za ty, kdo hladem trpí*; 233 — *Odpust'*; 364 — *Nové přikázání*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Sdílejte se s bratřími v jejich nouzi, ochotně poskytujte pohostinství. Radujte se s radujícími, plačte s plačícími. (Ř 12,13.15)

MODLITBA

(Jednou z forem dobré pomoci je i přímelná modlitba, můžeme se děti před modlitbou zeptat, za koho bychom se měli přimlouvát.)

*Milý Pane, pomoz nám vidět, jak můžeme pomoci.
Třeba rodičům, kamarádům ale i jinde.
Veď nás jako dobrý pastýř. Ať se nikdy
nechováme jen jako hloupí kozlové.
Prosíme i za všechny, kteří pomoc potřebují:
(uvedeme konkrétní přimluy) Amen.*

TÉMA	Bůh se staví na stranu slabých a ohrožených, zjednává právo těm, kdo žádná práva nemají, miluje ty, které nikdo rád nemá.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — Děti se naučí vnímat, kdo je potřebný či ohrožený. — Děti poznají, jaká je to síla a proměna, když se někdo zastane bezmocného a bezbranného. — Děti poznají, že to mohou být právě oni, kdo se zastanou, postaví za slabého, a v tom že je velikost člověka. — Děti se naučí uvažovat o tom, jaká pomoc je vhodná pro kterého člověka, co je opravdovou pomocí.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Dt 10,16–19; Mk 9,33–37

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Vdova, sirotek a host jsou tématem mnohých biblických přikázání. A sice proto, že patřili *k nejohroženějším z lidí*. K životu vdovy a sirotka patří smutek ze ztráty blízkého. Důvod, proč jsou středem zájmu tolika biblických přikázání, však není citový, ale spíše praktický a právní:

Ve starém orientě přináležela občanská *práva* pouze dospělým mužům (svoobodným, ne otrokům). Žena byla buď pod ochranou svého otce, později manžela, případně byla odkázána na péči nejstaršího syna či dalšího příbuzenstva. Žena, která přišla o svého manžela, se ocitala mimo právní prostor a nebylo vždy zcela jasné, kdo se o ní postará či kdo se jí zastane v případě křivdy. V některých případech se vdova vracela do otcovského domu (Gn 38,11, Lv 22,13), podle zákona ji však měla zajistit rodina zemřelého (Dt 25,5–10), což nešlo vždy hladce a samozřejmě (Rt). Situace sirotků byla podobně nesnadná, byli odkázáni na dobrodiní ostatních. Záměrem biblických přikázání bylo zdůraznit, aby se k vdovám a sirotkům chovali dobře všichni (ne pouze jejich příbuzenstvo).

Zvláštní ohled na ohrožené skupiny měl být brán při sklizni (Dt 24,17–22): Ten, kdo sklízěl z pole, neměl úzkostlivě sbírat každý upadlý klas (Rt 2) či zapomenutou olivu, měl je nechat potřebným. Je to zvláštní slovo do dnešní doby, kdy lidé chtějí mít ze všeho sto, nejlépe pak sto deset procent.

Situaci hostů a přistěhovalců ztěžoval lidský sklon vymezovat se vůči všemu cizímu. K právní nezajištěnosti cizince mohla přibýt i nenávisť ze strany domácích. *Když tedy Hospodin „zjednává právo sirotku a vdově, miluje hosta“, zjednává právo těm, kdo žádná práva nemají, a miluje toho, koho nikdo jiný moc rád nemá.* Cestou k naplnění biblických příkazů pak není soustředění se pouze konkrétně na vdovy, sirotky a cizince, ale vůbec na ty, kteří nemají žádná práva nebo jsou předmětem nenávisti ostatních, možná i předmětem naší nenávisti.

Boží přikázání ohledně vdov, sirotků a cizinců nestojí pouze na jednoduchém imperativu. Je za nimi argument, *zkušenost*: „*neboť jste byli hosty v egyptské zemi*“. Zkusili jste si, potažmo vaši otcové si zkusili, jaké to je být cizincem, nemít žádná práva či být pohrdán ostatními. Proto byste měli s cizinci soucítit a zacházet s nimi dobře! (Podobná logika se objevuje i v hrozbě v Ex 22,20–23: neutiskujte vdovy a sirotky, jinak dám vašim ženám a dětem poznat, jaké to je být vdovou a sirotkem.) Za správným jednáním vůči ohroženým lidem je tedy *ochota vidět věci z jejich úhlu pohledu*, jak je vidí a prožívají oni.

Protože i Bůh vidí věci z jejich úhlu pohledu (Mt 25,31–45). Tento pohled se dostává ke slovu i v rozhovoru Ježíše a učedníků o tom, kdo je největší. Spor učedníků o důležitost nacházíme v evangeliích vícekrát, pro využití v nedělní škole se nebojte prvky jednotlivých vyprávění kombinovat. (Mk 9,33–37; Mk 10,35–45; L 9,46–48; L 22,24–28; Mt 20,20–28). Obvyklé je vidět velikost a důležitost v moci, Ježíš však učí vidět velikost v pomoci. (Nebezpečí je ovšem v tom, že z pomoci se může stát moc nad druhým.) Kdo je největší z pohledu malých a ohrožených? Ten, kdo jim pomáhá, kdo se jich zastane, kdo jim slouží. Tento pohled je také Boží pohled.

Starozákonní přikázání ohledně vdov, sirotků a cizinců neberou v úvahu, *jestli si naši pomoc musí zasloužit svým vzorným životem*. Prostě jsou ohrožení, tak jim pomáhejte. Nový zákon také zná péči o vdovy (Sk 6,1) na jednom místě ji však podmiňuje jejich spořádaným životem (1 Tm 5,3–16). Může být otázkou k diskusi, zda máme pomáhat jen těm „slušným“ a „hodným“ nebo se obracet i k těm, kteří ne všechno v životě dělají správně podle našich představ, případně k těm, kteří svou nedobrou situaci nebo nenávisť ostatních do určité míry sami zapříčinili. Směrovkou může být to, jak často byl Ježíš hostem u (skutečně!) hříšných lidí. (srov. Mt 5,45) Ovcí, která se vzdálila stádu, viděl na prvním místě ne jako neposlušnou, ale jako ztracenou. (L 15,1–7)

ÚSKALÍ

Rozmyslete, nakolik chcete zdůraznit citovou stránku tématu: ztráta rodiče, ztráta manžela. Cílem není utápění se ve smutku těch, kdo o někoho přišli, ale praktická pomoc těm, kdo pomoc potřebují.

ODKAZY

- www.diakonie.cz
- www.charita.cz
- www.adra.cz
- www.clovekvtisni.cz

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Báli jste se někdy? Co v takovou chvíli pomohlo? Není v takovou chvíli nejlepší, když někdo přijde a vezme vás za ruku? Nebo vás obejmě? Nebo se postaví vedle vás a vy víte, že vás bude bránit, kdyby vám něco hrozilo. Máte někoho takového? Potřebuji i dospělí někoho takového?

Může se ovšem stát, že někdo nemá nikoho takového. Třeba nějaké dítě nemá tátu nebo paní přijde o svého manžela. (Tuhle myšlenku mohou děti vyslovit samy.) Anebo někdo musí pryč do cizí země a tam nikoho nemá. Představte si, že byste museli odjet někam pryč, kde byste nikoho neznali. Jak by vám bylo? Takový člověk je v těžké situaci. Nemá, kdo by mu pomohl. A když mu chce někdo ublížit, nikdo ho nebrání. Takoví lidé někdy jsou i docela nedaleko od nás.

Bůh ale říká: Pozor, právě takové lidi, kteří nikoho nemají, budu bránit a chránit já o to víc. A kdo by jim chtěl ublížit, ten mě rozzlobí. A naopak, to mi udělá velikou radost, když takovýmhle lidem budete pomáhat.

Zkuste s dětmi sehrát malou situaci: jeden se bojí, druhý k němu přijde, stoupne si vedle něj a vezme kolem ramen. Mluvte s dětmi o tom, jaké jim to připadá: příjemné/nepříjemné, snadné/nesnadné. Zažily děti někdy situaci, kdy mohly druhému takhle pomoci?

Celé dění může skončit tak, že se všechny děti budou držet kolem ramen. V tu chvíli je možné mluvit s dětmi o tom, jestli bychom mezi sebe vzali někoho jiného, cizího.

Pokud by ve skupině byly menší i velké děti dohromady, můžete rozšířit aktivitu o živé obrazy. Starší (nejlépe konfirmandi) by předváděli situace (člověk napřážený k ráně, pod ním na zemi ležící bitý; skupina ukazující si výsměšně prstem na jednoho na okraji; skupina stojící zády k jednomu z nich apod.), mladší by říkali, jak se kdo v tom obraze asi cítí. Jak se asi cítí a jak situaci vidí především ti ohrožení, případně jak jim lze v takové situaci pomoci. (Promyslete, nakolik je skupina na toto zralá. Pokud by tyto obrazy předváděly menší

děti, je tu riziko, že se nechají unést svou negativní rolí bijících či vysmívajících se, čímž by záměr vidět věci z pohledu ohroženého vzal za své.)

PRO MLADŠÍ DĚTI

Učedníci byli dospělí chlapi. A přece se někdy chovali jako malí kluci.

Jednou když šli s Ježíšem do Kafarnaum, šel on sám trochu napřed, zatímco oni se za ním tlumenými hlasy, ale velmi zaujatě o čemsi dohadovali. Když došli do města, zeptal se jich Ježíš: „O čem jste to tam vzadu vlastně tolik diskutovali?“ Učedníci sklopili hlavy a nastalo trapné ticho. Byli jako kluci přistižení při lumpárně. Nevíme, jestli to někdo z nich přiznal, nebo Ježíš přece jen zaslechl něco z jejich tlumeného rozhovoru, nebo jim to prostě poznal na očích, každopádně ta věc byla: Kdo z nich je nejdůležitější. O tom se učedníci dohadovali.

Znáte takové to klukovské soutěžení? Kdo je nejsilnější, nejskvělejší. Ale ono to je určitě i mezi děvčaty, že? Kdo má krásnější tričko a podobné? A nemyslete si, že tohle je jenom mezi dětmi. I dospělí se rádi předhánějí v tom, kdo je důležitější, kdo toho víc dokázal, kdo si může víc dovolit koupit. Třeba o tom tolik nemluví, ale dělají dost pro to, aby ostatní trumfli nebo aby se před ostatními ukázali.

Ježíš na to učedníkům říká: Ano, člověk může být důležitý a velký. I vy můžete být strašně důležití. Ale víte, podle čeho se to pozná? Podle čeho se to měří? Co byste řekli? Ježíš říká: Měří se to podle toho, jak dokážete druhým pomáhat. A to ne jenom těm, kteří potom pomůžou vám. Víte, to není takové umění, pomáhat si na oplátku. (I když to také není špatné.) Ale velký člověk je ten, který dokáže pomáhat a sloužit těm, kteří mu to oplatit nemůžou. Kteří jsou skutečně chudí, hladoví, v nouzi, nemají práci a podobně.

Lidé chtějí v životě dělat velké věci, něco co je vidět, aby byli slavní a mluvilo se o nich. Ale pro Pána Boha dělá velké věci ten, kdo se věnuje právě malým a slabým. Ježíš tehdy chytil za ruku jedno dítě, co tam byly s nimi (kolem Ježíše a učedníků byli děti!). Jak známe Ježíše, nechytil tehdy za ruku nějakého „vzornáka“, jedničkáře nebo siláka, ale vybral spíš malého ušmudlaného Lojzika, který si sám sotva dokázal zavázat tkaničky a nikdo s ním nechtěl moc kamarádit. Ježíš ho objal, a říká: když pomůžete takovému malému odstrkovanému „špuntovi“, je to jako byste pomáhali mně.

Ale nejenom takoví potřebují pomoc. Víte, kdo všechno další na světě nebo třeba i blízko nás potřebuje, abychom se k němu chovali hezky a starali se o něj? Koho všechno vymyslíte a jak takovým lidem můžeme pomáhat?

V Bibli se často píše o vdovách, o ženách, co přišly o své manžely a tak to mají těžké. Nebo o sirotcích, co nemají rodiče. Anebo o cizincích, kteří jsou daleko od domova a u nás nemají, kdo by jim pomohl. Vymyslíte určitě i víc takových

lidí, kteří pomoc opravdu potřebují. Bůh říká: na těchhle lidech mi obzvlášť záleží. Tak na ně buďte hodní.

Ono to možná vypadá jako malé činy, pomáhat slabým. Člověk si tím slávu nezíská, asi se o něm nebude psát v novinách, někdo se mu možná bude i posmívat. Ale víte, jak budete důležití pro ty, kterým jste pomohli? Kterých jste se zastali? V tom je opravdová důležitost a velikost člověka.

Jestli někdo chce být mezi vámi opravdu velký a důležitý, ať pomáhá a slouží všem.

PRO STARŠÍ DĚTI

Vyložte dětem, v čem spočívala nesnadná situace vdov, sirotků a cizinců. Otevřete diskusi na téma, kdo je nejohroženější v naší společnosti. (Etnické/náboženské menšiny? Staří lidé?)

Připravte si obrázky lidí v nouzi, nad nimi diskutujte, co tito lidé nejvíce potřebují, co jim nejlépe může pomoci. Např.:

1. žebrák na ulici (pomůže nejlépe dát mu stokorunu, nakoupit jídlo, nebo přispět nějaké organizaci, která provozuje azylové domy nebo pomáhá najít práci?)
2. pracující dítě v Africe (pomůže poslat chleba, mouku, léky nebo peníze, nebo živou krávu, nebo mu zařídit školy v Evropě, nebo podpořit organizaci, co buduje školy v Africe?)
3. starý člověk (pomůže zaplatit domov důchodců, nebo mu pomoci s nákupem, nebo si za ním pravidelně chodit povídat?)
4. žena v přístěhovaleckém táboře (...)
5. opilec v hospodě/u hracího automatu (...)
6. drogovaný mladistvý (...)
7. vězeň (...)
8. člověk obklopený luxusními věcmi (...)

To jsou pouze příklady, nebojte se použít i jiné. Diskutovat můžete se všemi dětmi dohromady nebo obrázky rozdat do dvojic/skupin k samostatné práci, jejíž výsledky pak děti představí. Diskusi nad obrázky vedte otevřeně, není dáno, co jsou správné nebo špatné odpovědi. Nad některými obrázky může vzejít otázka, jestli vůbec máme takovému člověku pomáhat, jestli si to zaslouží, jestli to není předem ztracené apod. V návaznosti na to můžete dětem navrhnout, aby zkusili vidět a popsat situaci z pohledu toho člověka v nouzi, co mohl zažít, co mohlo určit jeho životní směr.

Můžete téma uchopit také pomocí živých obrazů — viz závěr oddílu pro předškolní děti.

PŘESAHA

Jaké dobročinné organizace znáte? Jak a kde pomáhají?

Bible přikazuje nebrat při sklizni z pole úplně vše, ale nechat potřebným. Můžeme tohle v dnešní době nějak napodobit?

O potřebné v naší zemi se svým způsobem stará stát. Lidé platí daně, ze kterých jdou příspěvky potřebným nebo organizacím, které se o ně starají. Stačí se na tohle spolehnout, nebo je potřeba pomáhat i jinými cestami?

Může snaha o pomoc někdy škodit? Pomoc může vytvořit nezdravý vztah závislosti ohroženého na dobrodinci, může vést ohroženého k pasivitě. (Vdovy a sirotci si klasy, co zbyly na poli, sbírali sami, nečekali, až jim je někdo donese.)

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 387 — Přímluvný zpěv; 273 — Přemýšlej,
děkuj a služ; 261 — Pomoz mi, můj Pane;
228 — Modlitba; 21 — Přímluva
HALELUJA AMEN: 37 — Má duše Boha velebí;
14 — Někdo mě vede za ruku; 38 — Odpusť

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Kdo se mezi vámi chce stát velkým,
buď vaším služebníkem. (Mk 10, 43)*

(nebo Ž 68,6–7a)

MODLITBA

*Bože, Otče, ty se zastáváš všech slabých a bezbranných.
Zastáváš se jich, i když nejsou bez chyby, svou pomoc
a lásku neodepřeš žádnému hříšníkov. Chceme
to také takhle umět, prosíme, uč nás. Amen.*

TÉMA Solidarita a sounáležitost patří k víře v Ježíše Krista

- CÍLE
- Děti skrze příklad zakouší vzájemnou pomoc a vymýšlí, jak si navzájem pomáháme. Varianta: Děti se učí dělit.
 - Děti skrze příběh o sbírce na Jeruzalém uslyší o solidaritě a sounáležitosti, o sbírce (pomoci) jako znamení jednoty.
 - Děti hledají význam textu z Ga 6,2 Berte na sebe břemena jedni druhých, tak naplníte zákon Kristův.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Sk 4,32–37
 Sk 6,1–6; Ga 6,2; sbírka na Jeruzalém (1K 16,1–4;
 2K 8,1–7.9,1–5.12–13; Ř 15,25–28.30n)

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Před sebou máme několik textů, které hovoří o *solidaritě a sounáležitosti* v rámci první církve. Je zřejmé, že křesťanské obce se od začátku — na rozdíl od různých kultů té doby — vyznačovaly solidaritou. Běžné náboženství té doby nevyžadovalo změnu životního stylu nebo sounáležitost se stejně věřícími. Zvěst o Bohu, který miluje do krajnosti, který jde až na kříž, který se solidarizuje s člověkem, vyžaduje podobnou solidaritu v každodennosti od svých vyznavačů. Židovství solidaritu zná, avšak následovníci Ježíšovi ji rozšiřují — není omezena etnický, národem.

„*Zákon Kristův*“ z epištoly Galatským je právě tato láska, která se dává do služby druhému. Jestliže někdo náleží Kristu a spoléhá na něj ve víře, pak se jeho víra bude projevat a uplatňovat láskou, ve službě druhým. „Milovati budeš bližního svého jako sebe samého“, opakuje Pavel základní pravidlo. Kontext verše „Berte na sebe břemena jedni druhých, tak naplníte zákon Kristův“, ukazuje také, že se nejedná pouze o solidaritu materiální, ale také solidaritu a soucit v nouzi duchovní, tehdy, když bratra či sestru spoutává provinění.

Texty ze Skutků — popis společného vlastnictví a volba jáhnů pro službu u stolu — popisují ideál toho, jak by společenství církve mělo vypadat. Nikdo netr-

pí nouzí, každému se dostane to, co mu náleží, církev se stará o své potřebné, nezávisle na jejich původu.

Na druhý pohled (stejně tak v epištole Galatským) se tu ukazuje poměrně značný *problém prvotní církve* — a to konflikt mezi křesťany z židů a křesťany z pohanů. Už v jeruzalémském sboru je pravděpodobné, že se nejednalo jen o to, že helénistické vdovy nedostávaly podporu (Sk 6,1), ale také o spor o chrám, Zákon a obřizku, v čemž byli asi křesťané z řeckých židů radikálnější a dostali se do konfliktu s pravověrnými (také řecky mluvícími) židy. (Proto je ukamenován řecky mluvící Štěpán, ale ostatní apoštolové dál působí.) To mohlo působit rozpory v samotném křesťanském společenství.

Takový je také kontext „*sbírký na Jeruzalém*“, o které apoštol Pavel píše především v 1. a 2. epištole do Korintu a v epištole Římanům. Pro Pavla tato sbírka nebyla jen záležitostí ekonomickou a sociální (podpora chudých v Jeruzalémě), ale byla zároveň manifestací jednoty církve, sounáležitosti církevních sborů. (Taková sbírka měla svou tradici v židovství — nejen že všichni židé v diaspoře platili chrámovou daň, ale také stoupenci židovství, kteří se nechtěli dát obřezat, přispívali na chudé v Judsku/Jeruzalémě, aby tak vyjádřili svou sounáležitost s Božím lidem.) V epištole Galatským (2,9–10) popisuje Pavel rozdělení pole působnosti misie, dohodu s apoštolý Petrem, Jakubem a Janem, která právě takové vyjádření solidarity pomocí sbírky se sborem v Jeruzalémě obsahuje. Podle apoštola Pavla je sbírka na jeruzalémský sbor především vyjádřením jednoty církve z židů a pohanů. Nejde jen o službu potřebným, ale přímo o Bohoslužbu, o dík za evangelium (2 Kor 9,12–13). Pavel také nikdy o sbírce nemluví jako o almužně, ale jako o službě, daru, milosti, ovoci. Pavel vnímá tuto sbírku, na které mu velmi záleží, jako manifestaci překonání existujících rozdílů mezi dvěma proudy v církvi.

Výsledek sbírky není z biblického podání jasný. Obavy Pavel vyjadřuje v Ř 15,31, kdy prosí o modlitby, aby jeho služba pro Jeruzalém byla tamními bratřími vítaná. Přijal jeruzalémský sbor takto myšlenou sbírku? Nebo ji odmítl? Musel Pavel z této sbírky zaplatit očistné oběti za čtyři muže (Sk 21,23nn) a tím de facto ustoupit ze svého pojetí této sbírky jako znamení jednoty křesťanstva z židů a pohanů? Náhle odmlčení biblických textů o přijetí této sbírky je zvláštní.

Co budeme vykládat dětem? — *Sdílení, solidarita, společenství jednoznačně a organicky patří k víře v Ježíše Krista*. Nemusíme se o svoji spásu a záchranu snažit (plněním Zákona, skutky nebo „modrým životem“), ale jsme vyzváni se s druhými sdílet, pomáhat jim — podle příkladu a v síle Ježíše Krista. Jako zachránění můžeme zachraňovat, jako štědře obdarovaní milostí můžeme být také štědří (2 Kor 8,9). Díky tomuto společenství se navzájem neseme.

Sbírka, to *není jen almužna*, obdarování chudáka — vyjadřujeme tím, že patříme k sobě, že patříme k těm, kterým pomáháme, a oni patří k nám. Jsme

jedno společenství, jedna rodina. Sbíрка působí vzájemně — i dárce je obdáván (2 Kor 9,14).

S nejstaršími dětmi můžeme také tematizovat to, že v církvi od začátku jejího působení byly konflikty a názorové spory — není to nic nového, není to nic neobvyklého, něco, co by samo o sobě církev znevěrohodňovalo, pokud je mezi námi snaha následovat Krista a jeho „zákon lásky“ k druhým, pokud chceme usilovat o jednotu (která nemusí být uniformitou!). Je možné být s druhými solidární a v jednom společenství přesto, že v názorech nejsme zajedno, nebo naše vztahy nejsou prosty konfliktů (viz apoštol Pavel a jeho sbírka).

ÚSKALÍ

Je vhodné si pročíst všechny texty pro získání kontextu. Příprava zabere více času.

ODKAZY

NEČIL, David (upr. Marta Židková, Lenka Ridzoňová):

Ve všem společně. Dostupné z <http://goo.gl/LC74xj>.

SEDLÁČKOVÁ, Marta (upr. Drahomíra Dušková Havlíčková,

Daniela Bednaříková): *Přes diakonii k dalšímu zvěstování.* Dostupné z <http://goo.gl/gybWEF>.

RYŠKOVÁ, Mireia: *Pavel z Tarsu a jeho svět.* Praha: Karolinum, 2014.

<http://youtu.be/5fuHVHiFfcI> — tkaní pásku pomocí kartiček; metoda známá již z 12. stol. př. Kr.

<http://goo.gl/SllDmW> — myšlenkové mapy — způsob zaznamenávání tématu, nápadů.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Do dětského shromáždění si přineste batoh/tašku plnou těžkých kamenů (či jiných těžkých předmětů). Nezapomeňte zahrát, jak je zavazadlo opravdu těžké.

„Tolik starostí, tolik starostí. Já to snad ani neunesu. — Podívejte se, co tady mám. To je batoh plný balvanů, které jsou těžké jako starosti. Víte, co jsou to

starosti? Jaké mohou mít lidé starosti? Jaké mají dospělí starosti? A děti mají také starosti? Jaké?“

Během povídání rozprostřete mezi děti velký šátek, kus látky, na který budete pokládat jednotlivé kameny (můžete jednotlivým balvanům dávat jména podle starostí, napsat je křídou apod.). „Starosti jsou někdy jako balvany, pořádně těžké. Co budeme dělat? Nevíme si rady. Kdo ty starosti unese? Zkusí to někdo?“

Náklad by měl být tak těžký, aby s uzvednutím jednotlivé dítě mělo problém. Nechte jednotlivce vyzkoušet, zda všechny „starosti“ unese. „Moc nám to nejde. Nikdo neunese všechny starosti sám. Jak bychom to mohli vyřešit, jak uzdvihneme všechny ty kameny?“

Nechte děti navrhopvat, jak by to mohly udělat. Možná přijdou na to, že je možno v šátku balvany vzít ve více lidech, možná každé dítě vezme jeden balvan. „Vidíte, pomohli jste si, teď to unesete. Pán Ježíš nám říká — pomáhejte si navzájem, mějte se rádi, jako mám rád já vás.“

Ptejte se: jak si můžeme navzájem pomáhat ve starostech? Jak si pomáháme doma, s kamarády?

Můžete navázat i tím, jak pomáháme ve sboru — případně konkrétní činností, pro kterou jste se rozhodli vykonat postní sbírku, apod.

Varianta pro nejmladší, jednodušší, učí děti dělit se.

Do shromáždění dětí doneste (nejlépe, když to udělá nějaký váš pomocník, starší dítě obeznámené s rolí apod.) koláč (nějaké jídlo, spíše než pouhou pochutinu). Pomocník může zahrát, jak je to dobré. Zeptejte se pomocníka, zda by se s vámi nerozdělil. Než se rozhodne, můžete se ptát dětí, proč by se měl rozdělit, jestli by se taky rozdělili, proč se máme dělit, proč máme být štědrí. (Používejte pozitivní vyjádření — místo „nebuď lakomý“ říkejte „buď štědrý“.)

Shrňte: Dostali jsme od Pána Boha spoustu věcí (můžete jmenovat), když se máme s ostatními rádi, chceme se s nimi dělit o to, co máme.

Rozdělte se o koláč. Zkuste s dětmi dělit nějaké jednoduše dělitelné věci — korálky apod. podle počtu dětí (každé dítě má svoje, zkouší dělit do třeba do mistichek nebo na okénka namalovaná na papíře.)

PRO MLADŠÍ DĚTI

„Mami, mně to nejde! Mně se to pořád trhá!“

Malý Filip si hraje na nosiče, které vídá na trhu a v přístavu. Našel před domem kousek tenkého koženého řemínku, svazuje si s ním klacky, které má maminka na zátop, ale jeho náklad se každou chvílí rozsype.

„Už zas!“ křičí našťavaně. To není žádná hra, když se to takhle kazí, myslí si.

„Ukaž,“ říká maminka. „Máš to tenké, takový řemínek nic neudrží, hned se přetrhne.“ Dneska má maminka chvíli času a dobrou náladu: „Pojď, ukážu ti, co drží lépe.“ Maminka bere z police popruh, který tká z tenkých šňůrek pomocí malých destiček: „Podívej...“

Filip si prohlíží pestrobarevný pásek. „Ale mami, vždyť to jsou ještě tenčí provázky, úplně nitě, jak to, že se taky nepřetrhnou?“

„Co myslíš?“ Filip se zamyšleně škrábe na hlavě: „Protože je jich hodně?“

Maminka se usměje: „Přesně tak — protože je jich hodně a jsou šikovně spojené a propletené, patří k sobě. Takový popruh unese velký náklad. Vždycky mnoho provázků unese víc, než jeden. To si pamatuj!“

„Mnoho zvládne víc než jeden,“ opakuje si Filip, když jdou s maminkou nakupovat na tržiště. Vidí tam, jak jeden muž táhne vozík se zeleninou, nemůže se pohnout, ale když přiskočí jeho pomocník, vozík se rozjede. Kolem projdou čtyři muži, kteří nesou v nosítkách bohatého obchodníka.

„Mnoho zvládne víc než jeden,“ směje se Filip při pomyslení, jak by to asi vypadalo, kdyby toho tlustého muže na nosítkách měl nést jen jeden sluha. Pak jdou do přístavu, právě přirazila rybářská loď Filipova tatínka, který se svými společníky táhne na molo sít plnou ryb.

„Mnoho zvládne víc než jeden!“ křičí Filip na tatínka a ten se usmívá, protože dneska byl lov opravdu úspěšný.

V neděli jde celá rodina do jednoho domu. Říkají tomu shromáždění svatých. Schází se tu lidé, kteří před několika lety uvěřili v Pána Ježíše Krista. Filip si nepamatuje, jak do shromáždění začali chodit, to byl ještě malý, ale ještě si pamatuje toho zvláštního muže, který jim o Ježíši vyprávěl. Říkali mu apoštol Pavel, bydlel ve městě dva roky a ve shromáždění vždycky mluvil, tak bylo snadné si ho zapamatovat. Teď tu už není, musel zas jinam. Ve shromáždění zpívají, modlí se, znovu si připomínají, jak byl Ježíš ukřižován a vzkříšen, často někdo promluví o tom, co mají dělat, a také slaví hostinu s chlebem a vínem. Několikrát také pomáhal Filip mamince nést do shromáždění jídlo, které pak s ostatními jedli nebo ho rozdělili mezi ty, kdo byli nemocní nebo měli hlad.

Dnes spěchají. Minulý týden přinesl posel dopis od Pavla.

Ve sboru se někdy také lidé dohadují. No, někdy možná i hádají. Filip zažil, jak na sebe dokonce křičeli. Pavel se o jejich hádkách doslechl, a proto jim poslal dopis. Už několikrát. Vždycky jim připomíná to, co jim vyprávěl, někdy rozhoduje jejich spory a taky se na jejich sbor trochu zlobil (Filipovi to připomínalo tatínka, který ho často napomíná, když vyvede nějakou skopičinu). Tak tenhle nový dopis už minulý týden ve shromáždění četli a dnes budou pokračovat.

Bylo to dlouhé čtení, Filip se snažil dávat pozor. Přestože toho v dopise bylo víc, zaujala ho kapitola o dávání. Že prý mají udělat ve sboru sbírku a ty peníze pak poslat po pověřených bratřích do Judska. V Judsku je Jeruzalém, kde se stalo to všechno s Ježíšem, to Filip věděl, ale proč tam mají poslat peníze, to mu jasné nebylo.

„Mami, proč máme posílat nějaké peníze do Jeruzaléma? Proč to Pavel chce?“ V dopise bylo tolik neznámých slov, které Filipovi zamotaly hlavu. Že prý je ta sbírka požehnání a milost a služba. Vůbec se v tom nevyznal.

„Vždyť my taky nemáme moc peněz, taky jsme chudí,“ doráží Filip na maminku.

„Pojd', na chvíli se tady posadíme a zkusíme na to přijít,“ zastavuje se maminka u velkého stromu.

Tátu nechali v živém rozhovoru s ostatními muži, i dospělí mají své otázky.

„Víš, když jsem poslouchala předčítání Pavlova dopisu, vzpomněla jsem si na ten tvůj tenký řemínek. Když je člověk sám a má starosti, je to pro něj někdy velmi těžké. Nemůže své starosti vydržet a zvládnout, je to přespříliš. Ale když má přátele, tak i když jsou třeba slabí, tak dohromady zvládnou daleko více. Jak jsi říkal — mnoho zvládne víc než jeden. A tak je to podobně s naší sbírkou pro Jeruzalém. Sbíráme my, tady v Korintě, sbírají v Tesalonice, ve Filipis v Makedonii. Každý trochu přispěje — jako když se naše barevné šňůrky splétají jedna přes druhou. Z naší ochoty se rozdělit bude velká sbírka, která pomůže našim bratřím v Judsku.“

„Ale proč máme sbírat zrovna pro Judsko?“ „Protože jsou tam na tom teď zrovna špatně, nebyla tam dobrá úroda a je tam hlad. A taky proto, že je to první sbor — tam, v Jeruzalémě, se lidé setkali se vzkříšeným Ježíšem, uvěřili v něj a odtamtud přišli, aby nám o Ježíši pověděli. Vlastně jim vděčíme za to, že jsme poznali Ježíše. Ta naše sbírka, to je takový dík. Že patříme k sobě. Proto Pavel napsal, že si navzájem sloužíme — oni nám zvěstí o Ježíši, a my teď penězi, které jim pomohou. A dohromady je to velká radost, protože ukazujeme, že patříme k sobě jako jedna rodina a že nám na sobě vzájemně záleží. A taky tím děkujeme Pánu Bohu, za to, co pro nás všechno dělá, za to, co nám dává. Však nám neubude, když se rozdělíme. A teď už pojd', musíme doma připravit jídlo.“

„Tak jo, a já se podívám do své skrýše, jestli tam není nějaká mince, co bych dal do sbírky.“

Když se pak před večerí modlí, tatínek děkuje za to, že znají Ježíše a taky prosí a děkuje za křesťany v Judsku. A Filip se připojí: „A ať dají u nás všichni hodně peněz do sbírky!“

PRO STARŠÍ DĚTI

Znáte přísloví: „Sdílená starost, poloviční starost, sdílená radost, dvojnásobná radost.“?

Co znamená? Jak mu rozumíte? Co vás k němu napadá? Souhlasíte?

Dokázali byste si vzpomenout na nějaké případy z vašeho života?

(Otázky kladte postupně, můžete použít brainstorming na papír, případně kreslit myšlenkové mapy — brainstorming, kde se podobná témata zapisují k sobě.)

V Bibli, v dopisu Galatským se píše: „Berte na sebe břemena jedni druhých, tak naplníte zákon Kristův.“

V čem se text z Bible podobá přísloví? V čem se liší? *(Můžete zapisovat do tabulky.)*

Co je „zákon Kristův“? *(Zkuste znázornit jako heslo — Zákon Kristův = ...)*

Napadá vás nějaký příběh z Bible, který by ilustroval tento verš?

Přečtěte si Sk 4,32–37 a podtrhněte, kde se podle vašeho názoru ukazuje, co to znamená „Berte na sebe břemena jedni druhých...“

Vzpomeňte si na texty, činnosti a témata z poslední doby, které se podle vás k tomuto tématu už v nedělní škole probírala. Můžete navázat konkrétním projektem, který jste vybrali pro to, abyste se na pomoci druhým také podíleli.

PŘESAHA

Jaká jsou synonyma, podobná nebo stejná slova, ke slovu SOLIDARITA?

Je solidarita samozřejmost? Přečtěte si Sk 6,1–6. Existuje církev bez konfliktů? Když dochází v církvi ke konfliktům, je kvůli tomu církev nevěrohodná (špatná celkem, nedá se jí věřit, atd.)? Co se proti tomu dá dělat?

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 387 — *Přímluvný zpěv*; 273 — *Přemýšlej, děkuj a služ*; 261 — *Pomoz mi, můj Pane*; 21 — *Přímluva*

HALELUJA AMEN: 38 — *Odpust*;

14 — *Někdo mě vede za ruku*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Berte na sebe břemena jedni druhých, tak
naplňte zákon Kristův. (Ga 6,2)*

MODLITBA

*Pane Bože, děkujeme ti za své bratry a sestry, kteří
nám pomáhají. Děkujeme ti za to, že také můžeme
druhým pomoci. Děkujeme, že nás máš rád a díky
tomu můžeme i my mít rádi druhé a být jako
jedna velká rodina, která drží pohromadě.*

TÉMA Jiný král přijíždí na svátky do města a připomíná lidem k čemu je chrám. Začínají Velikonoce.

CÍLE

- Děti spolu projdou prvními okamžiky pašijového týdne.
- Dozvedí se, čím také Ježíš provokoval tehdejší mocné, kteří jej pak pošlou na popraviště.
- Připomenou si, co je v duchovním životě skoro nejpodstatnější — modlitba.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Mt 21,1–17 a paralely
Za 14,3nn; Za 9,9; 2 S 19–20

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Osoby:

- Ježíš (ve své době poměrně známý prorok, učitel a provokatér z Galileje);
- učedníci (skupina nejbližších žáků, přátel, kteří ovšem zřejmě vůbec netuší, která bije, byť by měli vědět z mistrových náznaků, že se cosi zlomového chystá);
- muž, který půjčí osla (nevíme, zda to byl Ježíšův známý nebo neznámý, z kopce mohlo být vidět přivázaného osla — a logicky někomu patřil, evangelista Marek to líčí jako konspirativní akci — Matouš ne zas až tak; bylo cosi předem smlouveno — s heslem?);
- zástup (poutníci směřující na svátky do Jeruzaléma, část z lidí asi šla s Ježíšem cíleně již delší dobu);
- osel (lichokopytník, ideální nenáročný hospodářský zvíře v oblasti Palestiny);
- prodávací a směnárníci (chrámovou daň, kterou musel odvádět každý žid, bylo možné zaplatit v Ježíšově době jen týrskou měnou — byla stabilní, za poplatek směňovali, jiní prodávali obětní zvířata — ty si návštěvníci nemohli přinášet a přivádět z velké dálky);
- kupující (jen evangelista Matouš zmiňuje, že i je vyhnal, akce neměla být namířena proti odírání lidí, ale celkově proti přenesení pozornosti špatným směrem);

- chromí a slepí (poslední skupina, kterou Ježíš uzdravil), byli vyloučeni z návštěvy chrámu a museli zůstat jen před ním, Ježíš jim to — a tedy také modlitbu — umožňuje;
- velekněží a zákoníci — okruh správců chrámu, suita kolem dědičného velekněze a jeho příbuzných, obětníci, duchovní autority na výklad Zákona a rituálních předpisů;
- děti (někdy vidí víc, pochopí víc, než dospělí zahledění do svých systémů, dokáží přijmout Ježíše).

Místa:

- jdou od Jericha, kde se zpravidla naposledy přespávalo před příchodem do Jeruzaléma, je to zhruba dvacet kilometrů pěkně do kopce;
- Olivová hora (809 m) je na východním okraji města;
- Jeruzalém byl součástí římské provincie, místodržitel však sídlil v Cesareji a město ponechával spíše ve správě velekněze, na svátky však přijížděl, stejně jako Herodes Antipas z Pereje, během svátků se počet obyvatel z běžných 45 tisíc mohl až zčtyřnásobit;
- proto také (a z důvodu utajení) Ježíš přespával ve tři kilometry vzdálené vesničce Betanie, kde měl přátele;
- o které chrámové nádvoří se přesně jednalo, lze těžko určit, využijte nějaký biblický atlas; i jen do nejmenšího nádvoří žen (mohli tam také muži) se vešlo šest tisíc lidí.

Čas:

- kolem roku 33 n. l.;
- podle tradice neděle;
- několik dní před začátkem svátků pesach (vyvedení z Egypta);
- Ježíšovi zbývají poslední dny.

Události:

- zástup poutníků se blíží k městu;
- vyslání učedníků pro osla;
- osedlání osla;
- samotný „happening“ (termín Jiřího Mrázka);
- promítající se starozákonní obrazy: Zachariášovo proroctví o jiném králi — mesiáš nezvítězí silou, mocí a bojem; král David vracející se po smutném vítězství nad vlastním synem, král, který neprovede pomstu na odbojných (2S 19–20);

- rozruch, který příjezd způsobí v samotném městě; lidé se ptají, o koho se to vlastně jedná;
- vyhnání prodavačů, směnárníků i kupců;
- krátké kázání o modlitbě;
- poslední (u Matouše) Ježíšovo uzdravení;
- děti provolávají Ježíšovi slávu;
- krátká disputace s lidmi z velekněžova okruhu;
- odchod z města do Betanie k přenocování.

Klíčové výpovědi

Svou parodií na jiné triumfální vjezdy Ježíš snad vysvětluje, jak rozumí svému mesiášství, kralování. Tím, že si jej lidé (a později evangelista) spojují s králem Davidem, se ukazuje, že to zřejmě pochopili.

V chrámu, pak vystupuje jako prorok, který radikálním gestem připomíná, že chrám je určen k modlitbě, na tu se v něm mají lidé především soustředit. Všechno ostatní je zbytné. Uzdravením zve k modlitbě i ty, kterým bylo ve vstupu do chrámu bráněno.

Nakonec se ukazuje, že těmi chápavými nejsou vždy ti dospělí, poučení.

Volání „hosanna“ může zde mít původní význam „vysvobod, zachraň, zachovej“, i přenesený „sláva“.

K TÉMATU OBDOBÍ

Církve různých tradic po celém světě o květné neděli čtou buď příběh Ježíšova vjezdu do Jeruzaléma, nebo již rovnou celé pašije (ty byly mnohde podávány formou dialogické hry). Zejména v římskokatolické církvi probíhá svěcení ratolestí (v našich podmínkách tzv. kočiček). I evangelické bohoslužby mohou být inscenovány jako průvod.

ÚSKALÍ

Neměl by být zastřen důraz na to, že Ježíšovo pojetí království, kralování je jiné, než jaké bývají obvykle představy o panovnících a vládcích.

ODKAZY

LINDEN, Nico ter: *Král na oslu. Vyprávění z novozákonních evangelií*. Benešov: EMAN, 2011.

LINDEN, Nico ter: *Povídá se. Podle Marka a podle Matouše*. Benešov: EMAN, 2009.

MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011.

PAGE, Nick: *ABC biblický atlas*. Praha: Česká biblická společnost, 2011.

PREJDA, Pavel: *Vjezd do Jeruzaléma a prorocký nářek nad chrámem*. Dostupné z <http://goo.gl/LTVhbW>.

ŠORM, Zdeněk: *Vjezd do Jeruzaléma*. Dostupné z <http://goo.gl/Xc0njE>, <http://goo.gl/Y8XJSp>. (pracovní listy)

Další odkazy k oddílu *Pro děti*: <http://goo.gl/jEsJXV>, <http://goo.gl/D8ISa3> (německy), <http://goo.gl/6oKFmy> (německy), <http://goo.gl/EriJmy> (německy).

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Jak byste přivítali slavnostní návštěvu? Kdyby do naší obce (sboru, města, školy) měl přijet na návštěvu někdo významný (prezident, ministr, synodní senior), jak bychom se na to měli připravit? Co se dělá, když přijíždí slavnostní návštěva? Ježíš si zaslouží nejlepší přivítání.

Lze pro děti inscenovat pomocí figurek, obrázků apod. jako příjezd tří autorit: velkého bojovníka (Piláta), vládce (Heroda) a Ježíše. První vzbuzuje strach, druhý obezřetný respekt, třetí smích. ale také, chceme mít z krále strach, chceme, aby nám ubližoval? (Ježíš přináší mír, smích, odpuštění, radost ze života a zbavuje strachu z toho, co bude.)

Nebo si přinést barevné šátky, mladé větvičky s lístky a vytvořit scénu cesty. (Vítání.) S dětmi vyrobit oslíka z papíru či roličky od toaletního papíru (návoďy jsou obsaženy v *Odkazech*) a umístit je na cestu. (Jak se tam vyjímá.) Jenže pak: Jak se cítíte, když vám je smutno, těžko? (Jako když mám kámen na prsou.) Z kamenů vyskládat bránu na konci šátkové cesty. Co Ježíše čekalo v Jeruzalémě? Z tmavé (černé) látky vyrobit za kamennou bránu kříž a do ní umístit obrázek Ježíše s trnovou korunou.

Zkrátka: Ježíš si půjčil osla a vjel na něm do Jeruzaléma. Lidé ho vítali a volali: Hosanna. Sláva Ježíšovi! Ježíš je náš král. Zachraň nás Ježíši od zlých králů. Ježíš vjel do Jeruzaléma. Poslal své učedníky, aby osla vrátili, a učil lidi o Bohu.

Pomůcky: materiál na výrobu oslů (šedý papír, rulička od toaletního papíru, nůžky, dřívka, provázky), barevné šátky, kameny, obrázek vjezdu do Jeruzaléma, obrázek trpícího Ježíše, figurky vojáka a krále.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Od rána čekají lidé u cesty do Jeruzaléma. Za několik dní začnou velké svátky — pesach. Nejdřív má tudy přijet římský místodržitel Pilát. Římané malou zemi před pětadvaceti lety dobyli. Ve městě bude hodně lidí a Pilát se svými vojáky dohlédne na to, aby snad nedošlo k nějakému povstání. Hned po něm má dorazit do města kníže Herodes, syn posledního krále, a v chrámu, který nechal opravit jeho otec, zahájit slavení.

Od rána naháněli Pilátovi i Herodovi služebníci lidi k silnici, rozdávali jim mávátky, drobné mince a přikazovali, aby až pojedou jejich páni, volali hodně nahlas: „Sláva, sláva.“

A už jedou.

Pět řad vojáků v brnění, které se leskne na slunci jako by bylo ze zlata. A za nimi na bílém koni, s vavřínovým věncem na hlavě a červeným pláštěm skoro až na zem, jako by to byl sám císař, sedí místodržitel Pilát. Kyne rukou a tváří se přísně. Lidé volají „sláva“, mávají mávátky a. bojí se. Vždyť za Pilátem další vojáci pochodují s kopími a meči, je jich určitě stovka, snad víc.

Prach silnice pomalu klesá. Asi za hodinu se blíží další průvod. Nejdřív několik služebníků na koních, pak hudebníci s píšťalami a bubínky a za nimi kočár a v něm v pestrých šatech tlustý kníže Herodes se zlatou členkou na hlavě. Vedle kočáru běží otroci a ovívají knížete ptačími pery. Zas lidé volají „sláva“, „ať žije král“ a mávají mávátky. I Herodes mává a občas hodí mezi lidi pár měděných mincí, pak se směje, jak se na ně lidé vrhají. Dělá mu to dobře: „Škoda, že nejsem král, jen kníže, škoda.“

Lidé si posedali pod olivové stromy a ve stínu svačí a čekají, až přejde největší horko dne.

Ale co to? Ještě jeden průvod? Snad dvacet třicet mužů a žen a uprostřed nich na malém oslu, oslátku, někdo jede.

Osla si vypůjčili od známého ve vesnici za kopcem, že ho večer vrátí.

V tom někdo zas začne volat: „Sláva“. A lidé se sbírají z pod stromů a kdo už ztratil mávátko, trhá větve a mává s ní. Někdo dokonce vzal svůj plášť a po-

ložil jej na cestu před osla jako koberec. A lidé vykřikují: „Ať žije náš král, ať žije Ježíš, ať žije král.“

Velký muž na malém šedém zvířeti s velkýma ušima se trochu usmívá.

Lidé se smějí. Smějí se Pilátovi, co si hraje na císaře a myslí si, jak je mocný, ale musí se schovávat za své vojáky. A smějí se Herodovi, co si hraje na krále, tváří se důležitě, ale vládne jen pár městečkům a vesničkám kdesi v Galileji. Někomu snad hlavou táhne příběh o králi Davidovi, jak tudy před staletími vjížděl do města, zpokornělý po válce s vlastním synem.

Jenže kdosi to rychle donesl do Jeruzaléma, do paláců. „Ten Ježíš si z vás zas dělal legraci, smál se vaší důležitosti. A lidé ho vítali, jak krále. Jak, kdyby lidé chtěli vládce bez koruny, ale přátelského, spravedlivého, mírného, bez vojáků s meči.“

A v palácích si řeknou: „Tak dost, tohle mu neprojde. Zabijeme krále na oslu, co se nám směje.“

Dojeli do města, až na samotné nádvoří chrámu. Ježíš slezl z osla, pohladil ho.

„Odvedte zvíře, prosím, zpátky kam patří.“

Potom se rozhlédl. Všude kolem davy lidí. Poutníci a mezi nimi pobíhající obchodníci. U chrámových zdí jeden stánek vedle druhého. Prodavači ovcí, které bečely v malé ohradě, vedle nich proutěné klece s holuby.

„Lepty, drachmy, denáry. všechno vyměníme.“

„Chrámové daně, chrámové daně zde.“

„Dva holuby k oběti za cenu jednoho. Kupujte!“

„Sváteční ovce se slevou.“

Místo před chrámem se podobalo spíš velké tržnici. Příspěvky na jeho provoz i dary kněžím za oběti jde zaplatit jen starými mincemi, ne těmi římskými s obrazem císaře. Skoro na každém kroku padají mince z dlaně do dlaně.

„Dost! Dost!“

Všichni se na okamžik otočili na křičícího Ježíše.

„To jste nikdy neslyšeli, co řekl prorok Izajáš: Pán Bůh chce, aby jeho dům byl domem modlitby. Vy z někoho děláte doupě lupičů. Je to tu horší než tehdy. Kvůli čemu jste sem přišli?“

Pak se Ježíš rozběhl, otevřel ohradu s ovceci a ty se rozběhly na všechny strany. Lidé začali uskakovat, peníze se rozkutálely na zem, z několika klecí vylétli holubi. Pak Ježíš převrátil stánky, co stály nejbliže vchodu do chrámu.

„Nejde o to, kolik beránků necháte podříznout, kolik mincí hodíte do pokladny, ale s jakou to děláte.“

Potom se otočil a odešel.

Kluci, co se kolem honili, stačili ještě zavolat: „Hosanna. Ať žije Ježíš, ať je Ježíš králem.“ Kdosi zašeptal: „Hosanna. Zachraň nás.“

PRO STARŠÍ DĚTI

Děti si mohou příběh přečíst z Bible a pak jej napsat z pohledu onoho osla, nebo jako rozhovor mezi oslátkem, které na pár hodin odvedli, a jeho matkou.

Nebo si zkuste promluvit o tom, co všechno se u vás v kostele děje — před bohoslužbami, při nich a po nich. Třeba to můžete napsat na papír či na tabuli. A pak probírejte, co z toho je opravdu důležité a co je jen „služebné či případné“. Nato přečtěte příběh o vyhnání penězoměnců.

Jednota bratrská dělila „věci“ v křesťanově životě na podstatné, služebné a případné. Mezi podstatné patří ze strany člověka: víra, naděje a láska, ze strany Boha milost Boží, spásné dílo Ježíše Krista a dary Ducha svatého. Věci služebné jsou ty, které užívá Duch svatý ke sdělení věcí podstatných. Patří mezi ně Písmo svaté, kázání, církve, církevní služebníci, křest a večeře Páně. Mezi případné patří např. forma bohoslužeb či třeba sborového života.

Pomůcky: tabule a příslušné barevné fixy.

PŘESAH

Opatrně lze s dětmi promluvit na téma, zda mají zkušenost s tím, že si všimly něčeho podstatného dříve než jejich rodiče nebo někdo starší. V příběhu děti poznají v Ježíšovi krále, i když tak nevypadá, zatímco mocní v Ježíšovi vidí jen někoho, kdo jim kazí obchody.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 239 — *Připravujte cestu*; 355 — *Vlak Boží*
 EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 262 — *Vítej, Jezu Kriste*;
 627 — *Má duše Boha velebí*; 273 — *Zvedněte, brány,*
svrchků svých; 632 — *Neskládejte v mocných naději*
 HALELUJA AMEN: 101 — *Na oslátku malém*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Hle, král tvůj přichází k tobě, tichý. (Mt 21,5)

*Požehnaný, jenž přichází v Hospodinově jménu.
Žehnáme vám z Hospodinova domu. Hospodin
je Bůh, dává nám světlo. (Ž 118,26–27)*

MODLITBA

*Pane Bože,
Ježíš lidem o tobě vyprávěl, Matouš to zapsal a my jsme
si o tom dnes povídali. Děkujeme za to. Pomoz nám, když
se chceme k tobě modlit a třeba nám to moc nejde. Amen.*

TÉMA Zrada jako projev lidské nedověry.

- CÍLE
- Děti si na příběhu Jidáše uvědomí, čeho je člověk až schopen, když se přestane spoléhat na Pána Boha.
 - Pochopí, že takové selhání a nedůvěra v Pána Boha se týká také nás. Že nejde jen ukazovat a volat: „Mami, on to udělal!“, a přitom nevidět, co dělám já sám.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Mt 26,14–16 a paralely (Mk 14,10–11; L 22,3–6)

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- *Jidáš Iškariotský* — jeden z učedníků. Jidáš je totéž co časté jméno Juda. Pro upřesnění se udává přízvisko Iškariotský, které patrně odkazuje na skupinu, ke které Jidáš patřil, totiž odnož radikálních povstalců. Je to ten, který má stejné místo poblíž Ježíše jako ostatní učedníci. Je to ten, který zrazuje. O motivu Jidášovy zrady tušíme jen málo. Peníze zřejmě motivací nebyly. Možná šlo o zklamání z Ježíše. Z toho, že Ježíš neřeší situaci (útlak ze strany Říma) podle jeho představ, tj. nějak aktivně, vzpourou, silou. Přestává se spoléhat na Ježíše a přichází se svým vlastním řešením.
- *Jeden z Dvanácti* — dvanáctka je symbolické číslo. Kmenů Izraelských bylo dvanáct. Dvanáctka vyvolených jako vzorek izraelské společnosti, sociologický i politický. Od chudého rybáře po bohatého celníka, od kolaboranta po teroristu. Nejde o elitní skupinu, ale o lidi z různých skupin a vrstev, kteří mají za úkol ve svém prostředí zvěstovat evangelium. Jeden z Dvanácti znamená jeden z vlastních, jeden z blízkých.
- *Velebněží* — v královských dobách byl velekněz hlavou kněžstva jeruzalémského chrámu. A byl pouze jeden. Jen on směl jednou za rok vstoupit do chrámu do svatyně svatých. Později se stal náboženským i občanským vůdcem celého národa. V Ježíšově době význam velekněze upadl. Termínem velekněží se tak myslí vedoucí představitelé náboženské obce.
- *Třicet stříbrných* — nejde zřejmě o žádnou obrovskou sumu. Z Mt 27,7 lze soudit, že se jednalo o částku, za kterou se dal koupit dostatečně velký kus pole

k pohřbívání. Například olej, který vylila žena na Ježíšovu hlavu, byl, zdá se, cennější. Podle Ex 21,32 je to úhrada za otroka.

ÚSKALÍ

Postava Jidáše má ve všeobecném vnímání punc těžkého záporňáka. Je to ten, kdo neobstál, kdo zradil blízkého člověka. Černá ovce. Je třeba dětem otevřít cestu poznání, že zrada se netýká jen Jidáše. Že je příliš jednoduché ukazovat prstem na viníka a složitější vidět sám sebe jako toho, kdo selhává. Tento motiv se dá rozvinout především se staršími dětmi.

ODKAZY

LINDEN, Nico ter: *Král na oslu. Vyprávění z novozákonních evangelií*. Benešov: EMAN, 2011.

MŘÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011.

GASTALDIOVÁ, Silvia — MUSATTIOVÁ, Claire: *Lidé Bible. Život a zvyky*. Praha: Kalich, 2011.

JEWISON, Norman: *Jesus Christ Superstar*. USA: Universal Studios, 1973.
<http://goo.gl/tWm8KY> — zrada za 30 stříbrných (omalovánka)
<http://goo.gl/AzV4Cf>, <http://goo.gl/kkThr7> — obrázky

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Je vhodné použít nějaké figurky, např. lego, playmobil, biblické postavičky... Vytvořit z nich na stole, na zemi skupinu dvanácti učedníků. Doprostřed dát Ježíše. Kousek od skupiny postavit vojáky.

Nebo si postavičky můžete společně s dětmi vystříhat z papíru a přilepit na špejle (po skončení nedělký budou mít děti něco na památku, něco s sebou domů, něco názorného, o čem budou moci vyprávět rodičům). Pro nedostatek času je dobré tyto postavičky dopředu namalovat, natisknout.

Mezi figurkami učedníků vyberte (třeba i společně) jednu, která bude představovat Jidáše. U postavíček papírových můžete Jidáše vybarvit, ostatní postavíčky pak ponechat černobílé (a dobarvit je až po vyprávění).

Měli jste už někdy velký strach? Čeho jste se báli? Co jste dělali, abyste přestali mít strach? Schovali jste se? Utekli? Volali rodiče?

Ježíšovi učedníci přišli do Jeruzaléma. A měli taky velký strach. Donesly se k nim totiž zprávy, že nepřátelé Ježíše chtějí chytit. Nepomáhalo, že je Ježíš uklidňoval. Možná mu málo věřili, možná přes ten svůj strach ani neslyšeli, jak je utěšuje. Jeden z učedníků, Jidáš, ten strach nemohl vydržet. Chtěl něco udělat a ne čekat, až si pro ně přijdou vojáci. Ani nemohl spát. Možná byl taky hodně našťvaný na ostatní učedníky a taky na Ježíše, že nic nedělá, že se nebrání. Přestal se na něho spoléhat. Možná mu přestal věřit. A tak se Jidáš rozhodl, že všechno vyřeší po svém. Potichu se vytratil a došel až do domu, kde byli velekněží. To byli takoví šéfové, vůdci, kteří o spoustě věcí rozhodovali. V posledních dnech se snažili Ježíše chytit. Jidáš jim nabídl, že jim prozradí, kde se Ježíš schovává. Dostal za to odměnu, pytlík s penězi. A od této chvíle čekal na příležitost, kdy Ježíše vyzradí. A jak to dopadlo, to si povíme příště.

Pomůcky: figurky, papíry, špejle, izolepa, pastelky, nůžky.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Znáte hru na Černého Petra? Jak je to s kartou černého Petra? Je dobré ji mít ve svém balíčku v ruce? Nebo je dobré se jí rychle zbavit?

(Karetní hru můžete přinést s sebou, vytáhnout z balíčku a ukázat černého Petra. A když zbude čas, tak si ji třeba zahrát.)

Stalo se vám někdy, že jste třeba ve třídě provedli něco nepěkného spolužákovi nebo kamarádovi, třeba vás to i mrzelo, ale stejně se na vás všichni kolem zlobili a říkali, že už s vámi nebudou kamarádit?

Pamatujete si, jak se jmenovali Ježíšovi učedníci? Jeden z nich by se mohl jmenovat taky klidně Černý Petr a o něm je dnešní příběh.

Blížily se Velikonoce. V Jeruzalémě byl obrovský shon. Příbuzní se sjížděli na velké svátky do blízkosti chrámu. Hospodyňky pobíhaly po tržišti a vybíraly ta nejkrásnější jablíčka, rozinky a víno. Holky doma poklízely a každý nejmladší kluk v rodině si stále dokola opakoval důležitou otázku, kterou měl při slavnostní večeři položit tatínkovi. Všichni byli tak trochu nervózní. Nejvíc nervózní z celého města byl ale Jidáš. Ten Jidáš, který už pár let chodil po Galileji s Ježíšem a dalšími učedníky. Hodně toho za tu dobu zažil. Třeba uzdravení úplně ochrnutého kluka, nebo dokonce vzkříšení jedné malé holčičky. To bylo něco!

Poslední dny byl ale Jidáš tak podrážděný, že si okousal dočista všechny nehty na rukou. Kdyby to tak viděla jeho maminka, ta by mu dala! Schytl by pořádný pohlavek, i když už je velký chlap. Jidáš si nemohl pomoci. Nevěděl, co má dělat. Měl strach, že do města každou chvíli vpadnou Římané, těch se děsně bál. Taky měl strach, že to s nimi, s učedníky špatně dopadne. Vždyť už několikrát zaslechli, že po nich jdou. Snažil se Ježíše varovat, ale ten jako by ho nepochopil. Jako by ho ani neslyšel. Pořád mluvil jen o Božím království, o lásce k nepřítelům. To Jidáš nechápal. Možná tajně doufal, že je Ježíš povede k odporu. Sám byl muž činu. Kdysi dávno patřil mezi povstalce a horká krev v něm zůstala. Uměl lépe zacházet s nožem než mluvit. Měl pocit, že musí něco udělat. Jinak se věci nepohnou. Jinak bude, kdo ví co.

Ježíš a jeho učedníci se taky chystali na slavení Velikonoc. Zajistili si už místo ke společné slavnostní večeři. Obstarali víno, mouku na chleba. Těšili se, že budou v klidu spolu, stranou od hluku velkoměsta. Jidáš mezi nimi ale neměl stání. Vypravil se nepozorovaně z domu zahalen do pláště, aby ho nikdo nepoznala. Cestou se ještě několikrát zastavil a přemýšlel. Pořád se ujišťoval, že dělá dobrou věc. Takto došel až do domu, kde byli velekněží. Ani nebyli překvapení, že ho vidí. Vlastně přišel velice vhod. „Řeknu vám, kde je. Kolik mi za to dáte?“ Dali mu pár stovek, možná tisícovek, směšná cena za život člověka, co říkáte? Jidáš si strčil peníze do kapsy a zmizel do noci. Od té chvíle už nemyslel na nic jiného, než na vhodnou chvíli, kdy by Ježíše zradil.

Pomůcky: karetní hra Černý Petr.

PRO STARŠÍ DĚTI

Se staršími dětmi se lze bavit o zradě. Co to znamená někoho zradit? Co se děje se vztahem mezi lidmi, když jeden zradí? Co si myslím o zrádci? Vím bezpečně, že já nikdy nezradím? Jidáš na své cestě zle pochybil. Dokážu já vždycky obstát, udržet si čistý stít?

Znáte nějaké další biblické příběhy o zradě? (Ezau a Jákob, Josef a jeho bratři, Samson a Dalila...) Někdy dojde k odpuštění, smíření. Někdy ne.

Co na lidskou zradu říká Bůh?

Ježíš a učedníci věděli, že vydat se do Jeruzaléma znamená velké nebezpečí, riziko, že budou chyceni. Přinejmenším Ježíš. I Jidáš si je jistě vědom toho, že Ježíše hledají pro podezření, že podněcuje vzpouru proti Římu. Když se rozhodne, že Ježíše práskne židovským představeným, ví, že jeho nabídka najde odezvu. Vedl ho k tomu strach z římské okupace? Touha řešit věci po svém? Nedostatek důvěry v Ježíše?

Můžete s dětmi vyrobit plakát. Nabízíme dvě varianty:

1. Plakát hledaného „zločince“ — Ježíše. Buď jeden velký společný, nebo každé dítě jednotlivě. Namalovat hlavu Ježíše, napsat velký nápis „WANTED“ a doplnit textem: kdo se hledá a proč, co si o něm lidé myslí, odměna nálezci.
2. Plakát s Jidášem — namalovat obrys postavy a do jednotlivých částí těla zapísovat. Do hlavy — proč asi zradil, co se mu honilo hlavou. Do rukou — co udělá. Do nohou — co to způsobí, kam může vést zrada.

Při větších časových možnostech můžete obě varianty spojit. Plakáty „Jidášů“ přidat kolem „wanted Jesus“, k Ježíšově hlavě dodělat bubliny a do nich vepsat, co na lidskou (Jidášovu) zradu může říkat Ježíš, co si o tom může myslet...

Pomůcky: papír (velký plakát nebo formát A4 pro každé dítě), pastelky, fixy, tužky.

PŘESAHA

Jak my můžeme zradit Jidáše dnes? (nedůvěra; dát přednost něčemu/někomu jinému — jak se to projevuje?) Není zrada taky třeba falešná interpretace? Vy-dávání vlastní vůle za vůli Boží?

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 189 — *Modlitba krále Šalomouna*;
52 — *Dnes tebe volá Pán*; 327 — *De profundis*;
349 — *Srdce čisté*; 233 — *Odpust'*

BIBLICKÉ TEXTY K ZAPAMATOVÁNÍ

Stvoř mi, Bože, čisté srdce, obnov v mém nitru pevného ducha. (Ž 51,12)
Odvrať svá ústa od falše a od svých rtů vzdal neupřímnost. (Př 4,24)

MODLITBA

Bože, prosíme, pomáhej nám, když si nevíme rady, když se na tvoji pomoc neumíme spolehnout, když ti málo věříme. Amen.

TÉMA	Vyvedení z Egypta, hod beránka a naše Velikonoce.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — Děti si uvědomí souvislost židovských a křesťanských Velikonoc. — Děti Velikonoce (nějaké velikonoční jídlo) ochutnají. — Děti přemýšlejí nad údělem poutníků.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Ex 12,1–36

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Vyvedení z Egypta, exodus je základní a formující židovskou zkušeností. To hlavní, co Bible říká o Bohu Izraele, je to, že vyvedl lid z Egypta.

Také proto se každoročně vyvedení připomíná, resp. zpřítomňuje při svátku pesach. Nejde jen o připomínání dávné události, ale o vyznání a utvrzení víry, že Hospodin nás vysvobozuje i dnes. V liturgii, při slavení svátku se vzpomínka aktualizuje.

Slavení velikonočního beránka je nejstarší a nejzákladnější bohoslužebný úkon Izraele. Připomíná vysvobození z Egypta, událost, kterou byl Izrael ustanoven jako lid a k níž se stále vracel.

Pro tento svátek jsou stanovena přesná pravidla.

Sejde se rodina, případně se přivou sousedé, aby bylo lidí dost na jednoho beránka.

Měsíc, kdy se hod beránka slaví, je prvním v roce, začátkem měsíců.

Co se jí

Beránek. Zvíře bez vady, roční samec, na rodinu jeden. Maso se upeče na ohni, vcelku, musí se sníst, zbytek (kosti, vnitřnosti) se spálí. Krev se použije na označení dveří. K potřetí dveří se použije svazek yzopu.

Svátek se jmenuje hebrejsky pesach. To slovo znamená jít kolem (okolo), dá se přeložit i přeskočit. Když bude Hospodin v noci procházet kolem a pobíjet prvorozené, v domech označených krví nezasáhne, přeskočí je. Je to svátek přeskočení, neboť Hospodin přeskočil.

(Pozn.: pesachový beránek se u příležitosti tohoto svátku nezabíjí už od posledního zničení Chrámu s r. 70. Beránek směl být totiž obětován jen v chrámu. Nicméně kost s pečeným masem je součástí hostiny. Až dosud zabíjejí na Velikonoce beránka Samaritáni na hoře Garizim, kde stával jejich chrám.)

Dále se jedí nekvašené chleby. V Ex 12,15–20 je popsán původně samostatný svátek nekvašených chlebů. Chleba je nekvašený jako připomínka toho, že Izraelci odcházeli z Egypta ve spěchu, nebyl čas nechat těsto vykynout.

K jídlu patří ještě hořké byliny, které připomínají hořký úděl otroků v Egyptě.

Při slavnosti Pesach je důležitý rozhovor. Syn (dítě, nejmladší účastník hostiny) se ptá, proč se svátek slaví. (Ex 12,26) Jako odpověď se převypráví příběh o vyvedení z Egypta a jí se předepsané jídlo. I pro samotné jedení jsou pravidla: budete mít přepásaná bedra, opánky na nohou a hůl v ruce. Jí se ve chvatu. (Ex 12,11) Připomíná se tak rychlý odchod.

Poslední egyptskou ranou je smrt prvorozených. Prvorození měli v Izraeli zvláštní postavení. Patřili Bohu. Podobně i v jiných národech prvorození patřili božstvu, někdy mu byli i obětováni. Smrt prvorozených byla ohrožením budoucnosti národa, zde Egypta. Domům, které byly označeny krví beránka, se smrt prvorozených vyhnula.

Krev. Krev je ve sz nositelkou života. Proto je důležitá v rituální oblasti, má hlavně funkci v očišťování a posvěcování. Na veřejích dveří při pesachu očišťuje a posvěcuje příbytek a zároveň ho vyděluje z okolí, které je nečisté. Ničivá síla bude mít moc jen nad nečistým.

Křesťanské Velikonoce

Ježíš byl ukřižován na židovské Velikonoce. Křesťané přijali za svůj Starý zákon a podobně i Velikonoce.

Ježíšovou smrtí a vzkříšením jsou Velikonoce přeznačeny. Pro křesťany se stávají hlavním křesťanským svátkem. O Ježíši se mluví jako o Beránku, který je obětován pro záchranu lidí.

Ježíš slavil s učedníky velikonoční večeři a přitom mluvil o chlebu jako o svém těle a o víně, které se pilo po večeři, jako o své krvi.

O Ježíši Kristu se mluví jako o Beránku Božím. (J 1,29.36; Sk 8,32 — citát z Iz 53,7n; 1 P 1,19: Vykoupeni jste ne zlatem..., ale drahou krví jakožto Beránka nevinného a neposkvrněného, Krista.)

ÚSKALÍ

Zabití prvorozených Egypta — ve sz se častěji setkáme se smrtí nepřátel. Některé žalmy smrt nepřátel opěvují (třeba Žalm 136 zpívá o porážce nepřátel,

kerá je důkazem Hospodinova milosrdenství). Zabití prvorozených byla poslední rána, po které už egyptský faraon dal svolení, aby Izraelci odešli. Světová mocnost Egypt konečně poznává, že není všemocná. Naopak bezvýznamný národ otroků je zachráněn. Hospodin nazývá Izrael svým prvorozeným synem a zachraňuje ho. (Ex 4,22)

ODKAZY

- VRIES, Tinie de: *Tím vše začíná*. Ekumenická rada církví v ČSSR, 1989.
DEURLOO, Karl A.: *Exodus a exil*. Benešov: EMAN, 2007.
HELLER, Jan: *Bůh sestupující*. Praha: Česká biblická společnost / Kalich, 1994.
TETZNER, Annika: *Červená stuha. Terezínské ghetto očima dítěte*. Praha: Portál, 2011.
STERN, Marc: *Svátky v životě židů*. Praha: Vyšehrad, 2002.
FREITINGEROVÁ, Lenka: *Hod Beránka a vyvedení z Egypta*. Dostupné z <http://goo.gl/ja7wFx>.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Rozhovor o stěhování, uprchlících a nekvašeném chlebu.

(V tomto rozhovoru je důraz na nekvašeném chlebu; ve zpracování příběhu pro starší děti je důraz na beránkovi.)

Stěhovali jste se někdy? Jak se člověk stěhuje? Pěšky? Autem, nákladákem...? Víte, kdo je to uprchlík? (Můžeme dětem ukázat nějaké obrázky.)

Kdybyste se měli do večera sbalit a připravit si do jedné tašky věci, které si vezmete, co by to bylo?

Možná by to bylo maličko podobné tomu, jak Izraelci odcházeli z Egypta. Byli tam jako otroci, museli hodně pracovat a přitom byli chudí. Moc vlastních věcí asi neměli. Faraon je nechtěl pustit, aby z Egypta odešli, ale...

K tomu se dnes dostaneme.

Pečete někdy doma chleba nebo buchty? Víte, jak se musí těsto nechat vykynout? Umíchá se třeba ráno a teprve večer můžete dát chleba do trouby upéct. Kdybyste ho dali do trouby moc brzo, splaskne, bude tvrdý a nebude vám chutnat.

Podobně jako pečeme chleba teď, se pekl už kdysi dávno, lidé znali kvásek, věděli, že těsto potřebuje čas, aby vzešlo.

Ale jednou spěchali, a tak chleba vykynout nenechali. Roznesla se zpráva, že faraon Mojžíšovi konečně řekl, že izraelští otroci mohou odejít z jeho země pryč.

Připravte se na cestu, vzkázal Mojžíš všem. Půjdeme už tuto noc.

Když se člověk chystá na dalekou cestu nebo se stěhuje, většinou se na to dlouho připravuje.

Ale někdy se musí odejít narychlo. Takhle se to dověděli Izraelci.

Poslední jídlo tady v Egyptě a v noci vyrazíme. Poslední jídlo měli všichni stejné. Upekli maso beránka a k tomu jedli chlebové placky. Narychlo udělané z těsta, které nenechali vykynout. Při jídle už byli oblečení na cestu, u dveří stály sbalené pytle s věcmi, které si vezmou. Rychle se najedli, sehnali ovce a kozy, které berou s sebou, a vyšli.

Byla noc, tma, ale těšili se, že už nebudou otroci.

Na tohle poslední jídlo před cestou budou pořád vzpomínat. Vždycky přitom budou jíst beránka a chleba, který se nenechá vykynout. A budou děkovat Pánu Bohu, že už nejsou otroci.

Pomůcky: obrázky uprchlíků; pro ilustraci batoh nebo tašku — co by se mi do takového batohu vešlo, kdybych musel dneska večer opustit domov? nekvašený chleba — můžeme upéct nebo koupit.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Otázka: Víte, proč slavíme Velikonoce? A Vánoce? Jaké jiné svátky ještě slavíme?

Navštívíme židovskou rodinu, která slaví Velikonoce. Kolem stolu sedí několik dětí, rodiče, dědeček s babičkou a dva sousedé. Stůl je prostřený, v místnosti voní pečené maso. Chystá se hostina. Proč?

Nejmladší chlapec vstane a jde k dědečkovi. Co je to za hostinu, dědečku?

Všichni se na dědečka dívají a on začíná vyprávět.

Už je to dávno, byli jsme otroky v Egyptě. Hospodin poslal Mojžíše a Árona, aby nás z té země, z otroctví vyvedli ven. Faraon ale nesouhlasil. Byli jsme dobří otroci a on potřeboval cihly, které jsme vyráběli. Nepustím vás, Mojžíši.

Několikrát se Hospodin snažil faraona přesvědčit. Naposled se to stalo takhle: všem Izraelcům Mojžíš s Áronem řekli, ať připraví hostinu. Podobnou, jako máme teď tady. Vezmete jednoročního beránka, zvíře bez vady, žádné postižené, Pánu Bohu patří jen to nejlepší. Sejdete se společně jako velká rodina, třeba ještě s nějakými sousedy — jako jsme tady teď společně my — a maso upečete. Vcelku. Do krve z beránka namočíte větvičku yzopu a tím potřete dveře domu.

Proč máme natřít dveře krví?

V tuto noc se Hospodin chystá přesvědčit faraona, aby nás konečně pustil. V Egyptě zemřou všichni prvorození synové. Jenom v těch domech, které mají dveře potřené krví, nikdo nezemře. Krev beránka bude znamením, aby se smrt domu vyhnula.

K masu budete jíst chleby a hořké byliny.

Dneska máme jiný chleba než jindy, říká chlapec.

Dneska máme chleba nekvašený. Celá ta noc, kdy jsme připravovali beránka a chystali se k odchodu, byla ve spěchu. Rychle se muselo udělat těsto a nebyl čas nechat je vykynout. Proto se jí chleba nekvašený, bez kvásku.

A proč ty byliny? Ten divný hořký salát?

Tím si připomínáme, že nám v Egyptě bylo zle, hořko.

Ale dědečku, to všecko se přece stalo už hrozně dávno. Ty si to pamatuješ?

Nebyl jsme tenkrát v Egyptě. To už je opravdu dávno. Ale... ono se to přece děje zase znova.

Jak se to děje znova? Vždyť nejsme v Egyptě.

Nejsme v africkém Egyptě. Ale taky jsme v něčem jako otroci. Máme z něčoho nebo něčeho strach, nejsme svobodní, něco nás svazuje... a Hospodin, který tenkrát vyvedl lidi z Egypta, tak vysvobozuje i nás teď.

A dědečku, znáš tu rodinu křesťanů na konci ulice? Ti taky slaví takovouhle hostinu? Slaví. Podobnou. Oni si přitom připomínají, že o Velikonocích byl ukřižovaný Ježíš. Říkají, že on je jako ten beránek. Že jeho krev je jako ta krev, kterou se potřají dveře, aby byli lidi v domě zachráněni.

Hry, aktivity

- Až budu odcházet z Egypta, vezmu si s sebou... (řeknu jednu věc, další to zopakuje a přidá další...).
- Udělat hostinu (svačinu) s macesy (nekvašeným chlebem), příp. s hořkými bylinami (pampelišky, rukola aj.).
- Vyrobit chlebové placky (bez kvásku).
- Prohlédněte si kalendář církevního roku. Pesachová hostina, která připomíná poslední večeři v Egyptě, je o Velikonocích. Které další církevní svátky známe, kde je v kalendáři zakreslíme (Advent, Vánoce, postní doba, Velikonoce, Svato-dušní svátky, Nanebevstoupení, Díkčinění, svátek reformace)? Co je pro ně typické? Pro křesťany je svátkem každá neděle, kdy se připomíná Ježíšovo vzkříšení.
- Prohlédnout si s dětmi obrázky ze sederové večeře v knize *Lidé Bible*, str. 48.

PRO STARŠÍ DĚTI

- O Hospodinu v Bibli nejmýstižněji mluví jeho činy. Ty jsou vyjádřeny slovesy. Vezměte velký papír a na něj společně pište, co všechno Pán Bůh dělá. Vyvádí (z otroctví, z Egypta), tvoří, mluví, volá, zachraňuje.
- Přečtete Žalm 136, můžete např. responsoricky (část dětí 1. polovinu verše, část dětí druhou (refrén) jako odpověď). Jsou zde ještě nějaká slovesa, která jste předtím nenapsali?
- Víte, co znamená slovo „exodus“ (řecky vyjítí)? O co jde? Kde se v Bibli o exodu píše, jak se kniha Exodus v naší Bibli nazývá jinak, kde ji najdete? (2. Mojžíšova)
- Co připomínají židovské Velikonoce? Můžete si přečíst Ex 12,21–28.
- Vyvedení z Egypta je základní židovskou zkušeností, která se každoročně připomíná, zpřítomňuje právě o Velikonocích. Vždycky znovu vstupujeme do příběhu o Bohu, který vysvobozuje. Ujišťujeme se tak, že nás taky vysvobodí.
- Proč je dobré se k takové události vracet?
- Najděte si např. píseň Tvá svoboda (Svítá 344). Kde asi taková píseň vznikla? Proč?
- Jak souvisí židovské Velikonoce s křesťanskými?
- Obrázek (symbol) beránka — co připomíná? Ježíš jako Beránek v písních: projděte si pašijové písně v Evangelickém zpěvníku (308–332) a všimněte si, kolikrát se tam zpívá o Beránku (např. 318, 319, 322, 331).

PŘESAHA

(Některé podněty jsou z katechetické přípravy Pozvání na cestu.)

- Připomeňte některá biblická místa, která zmiňují vyvedení z Egypta (žalmy, knihy výpravné i prorocké).
- V kterých zemích asi mezi křesťany vyznívá příběh o vyvedení z Egypta nejpůsobivěji? Tam, kde: jsou křesťané v postavení spokojených občanů — patří k chudým — tvoří uznávanou elitu společnosti — jsou pronásledováni — nevidí možnost, jak změnit těžké životní podmínky.
- Víte, z kterých zemí dnes lidé utíkají před nelidskými poměry? Víte, kde se ve vašem okolí nalézá uprchlický tábor?
- Jaký je rozdíl mezi poutníkem, uprchlíkem a turistou?
- Je pro vás symbol poutníka: něčím neznámým — nepřijemným — málo svátečním — nedůstojným? Znáte nějaké příběhy, kde lidé putují z místa na místo?
- Zkuste najít kladné rysy poutníka: objevuje nové, není svázaný poměry, překračuje zvyklosti domorodců, nese zvěst o přicházející budoucnosti, zná různě

né lidi, různé tradice, váží si každé chvíle setkání, očekává, je vděčný, nebere nic se samozřejmostí, aj.)

Úryvek z knihy Červená stuha (o slavení pesachu v Terezínském ghettu)

„Večer se nemůžu dočkat, až se maminka a všichni ostatní sejdou u stolu. Jsou po těžké práci tak unaveni, že mi nedovlí mluvit, alespoň dokud mě všichni nepolíbí a neobjemou na uvítanou.

„Co je to za tajemství? Co je to za tajné překvapení?“ ptám se nedočkavě.

„Řekněte! Řekněte!“

A tancuju kolem nich, dokud mě teta Fischgruntová nechytí.

Chvilu stojím bez hnutí, než teta Kamila rozhodne: „Už jí to musíme říct.“

Všechny se na sebe dívají, trochu v rozpacích.

Teta Kamila začne vyprávět: „Před mnoha a mnoha lety jsme byli otroci a žili jsme v zemi zvané Egypt.“

„To jako dnes?“ ptám se.

Ostatní příkyvují teta Kamila pokračuje:

„Byl tam krutý vládce, který nenáviděl Židy.“

„To byl Hitler!“ vykřikla jsem.

„Ne, byl to faraon a choval se k Židům tak špatně, že jedině, co si všichni přáli, bylo odejít a jít do vlastní země.“

Maminka mě objímá a mně je najednou u ní na klíně tak teplounko, že usínám. Hlas tety Kamily přichází jakoby z dálky. „A proto slavíme svátek Pesach. Ale nacistům se to nelíbí, a tak ho musíme slavit tajně.“

Máte-li tuto knihu, přečtěte ji s dětmi třeba celou. Čtení můžete spojit například s jedením macesů a hořkých bylin.

LITURGIE

PÍSNĚ SVÍTÁ: 135 — *K svobodě je dlouhé putování;*
288 — *Řek Mojžíš jednou lidu svému*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Chválu vzdejte Hospodinu, protože je dobrý,
jeho milosrdenství je věčné. Ranil Egypt v jeho
prvorozených, jeho milosrdenství je věčné.
A vyvedl Izraele z jeho středu, jeho milosrdenství
je věčné. (Žalm 136,1.10–11)*

(Můžeme s dětmi říkat
responsoricky — viz oddíl *Pro starší děti.*)

MODLITBA

*Pane Bože,
ty jsi vyvedl z Egypta svoje lidi, kteří tam byli otroky.
Vysvobodil jsi je. Tvoje milosrdenství je věčné.
Taky nás máš rád a pomáháš nám. Děkujeme
ti za to. Tvoje milosrdenství je věčné.
Prosíme tě za lidi, kteří jsou něčím sevřeni jako
otroci, nemůžou z toho ven. Prosíme tě za lidi,
které svírá nemoc, strach, smutek. Dej jim zdraví,
radost, naději. Tvoje milosrdenství je věčné.
Prosíme tě za lidi, kteří otročí, musí dělat něco,
co nechtějí. Vysvobod' je. Tvoje milosrdenství je věčné.*

(*Tvoje milosrdenství je věčné... mohou
děti říkat jako odpověď.*)

- TÉMA**
- Mytí nohou — Ježíš sám na sobě ukazuje, oč mu jde. Jak a proč si sloužit navzájem. Co on pro nás dělá, co by mělo zůstat mezi námi jako jeho odkaz.
 - Poslední večeře — Ježíš umírá za nás a pro nás — máme si to připomínat. Zemřel pro nás, ale také pro nás vstal z mrtvých — aby byl s námi. Máme se z toho radovat. Děkovat. A slavit.
- CÍLE**
- Děti si uvědomí, že víra a služba jsou propojené. Že patří do společenství, ve kterém je důležité dbát na vzájemné vztahy, pečovat o ně, pomáhat si navzájem.
 - Dětem se propojí informace o tradičním hodu beránka, Ježíšovy poslední večeře a vlastní zkušenosti přítomnosti u večeře Páně. Ježíš není jen vzpomínka a připomínka, ale chce s námi být tady a teď, mezi námi a s námi během slavení večeře Páně, v našich životech. A my se z toho všichni společně můžeme radovat a těšit.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY J 13,1–20.33–35
 Mt 26,20–29; paralela L 22,14–23;
 Mk 14,17–25; 1 K 11,23–25

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- *Přišla jeho hodina* — naplnil se čas, Ježíšův příběh začíná gradovat; nastává dávno ohlášená chvíle určená a ustanovená Bohem — spasitelný čin pro svět — a zároveň odchod zpět k Otci; čas židovských svátků a Ježíšova hodina jsou obojí určovány Božím plánem.
- *Milování až do konce* — do krajnosti, „na kříž“; kříž jako vrchol lásky Ježíše Krista; Ježíš učedníky miloval do konce svého života a zároveň je miloval způsobem, který převyšoval veškerou představitelnou míru; v Ježíšově smrti se dává poznat jeho láska k lidem a dává se tak poznat i Bůh.

- *Večeře* — Janovo evangelium časově „nesedí“ s ostatními evangelisty; Jan vůbec výslovně nemluví o ustanovení hostie a kalicha během poslední večeře s učedníky; přesto tu mnohonásobně pronikají motivy stolu Páně, odpuštění, společenství, pospolitosti.
- *Umyvání nohou* — činnost určená sluhům; příchodem jsou umyty zaprášené nohy; tady slouží Kristus; celý jeho život je službou lásky lidem — a teď ho čeká rozhodující část jeho cesty — kříž.
- *Vědom si toho, že mu Otec dal všechno do rukou* — Ježíš ví, co a proč dělá, jeho poslání je Bohem zaštitěné (srov. Mt 11,27; J 3,35).
- *Nyní nechápeš, potom však to pochopíš* — smysl, hloubku a zásadnost Ježíšova činu a poslání lze pochopit až po setkání se Vzkříšeným.
- *Kdo je vykoupán, nepotřebuje než nohy umýt* — v řečtině je to výraz pro pokřtěného; jedna zásadní „koupel křtu“ stačí na celý život — zaprášené a pošpiněné „nohy života“ je ale potřeba čas od času umýt; neobejde se to ale bez vědomí „potřebnosti“, nutnosti, vyznání vin.
- *Dal jsem vám příklad* — Ježíš sám slouží, dává se světu, polopaticky ukazuje a učí, jak si nastavit vztahy a hodnoty v našich vlastních životech.
- *Dar večeře Páně* — obsahuje v sobě neoddělitelně propojenou, naprostou a nepochopitelnou milost, pouto lásky a s tím spojený závazek služby, ujištění o odpuštění.
- *Lámání chleba a jeden kalich* — jeden chléb, jedna placka chleba je rozdělena na díly mezi všechny přítomné; jeden kalich koluje mezi všemi; každý kus obdrží, každý má u sebe/nese si v sobě součást jednoho celku; Ježíšova slova: To je mé tělo/to jsem já... pak určuje nezrušitelnost a platnost jeho „ustanovení“; všichni máte podíl na mně, na tom, co se se mnou a díky mně stane; jsme propojeni nezrušitelnou nadějí.
- *Krev má* — krev znamená život a zpečetuje smlouvu (smlouva pod Sínajem, pomazané veřeje krví beránka); tato krev dávající život přináší odpuštění.
- *Za mnohé* — obrovská naděje překračující námi lidmi vytvořené hranice.
- *Kalich nový v království Otce* — krásná a naplňující eschatologická vize — jednou se spolu společně napijeme vína.

ÚSKALÍ

Příliš mnoho motivů v jednom. Nesklouznout ve vyprávění pouze k tomu, jak se tenkrát Pán Ježíš rozloučil, co říkal, co máme dělat. Není snadné dětem vysvětlit, jak vnímat Ježíše s námi tady a teď. Řada dospělých má problém vnímat Krista přítomného. Natož pak děti, které leckdy u večeře Páně buď přítomny vůbec nejsou, nebo místo hmatatelných živlů „obdrží“ abstraktní požehnání.

ODKAZY

- LINDEN, Nico ter: *Král na oslu. Vyprávění z novozákonních evangelií*. Benešov: EMAN, 2011.
- LINDEN, Nico ter: *Povídá se. Podle Marka a podle Matouše*. Benešov: EMAN, 2019.
- MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011.
- POKORNÝ, Petr — HECKEL, Ulrich: *Úvod do Nového zákona. Přehled literatury a teologie*. Praha: Vyšehrad, 2013.
- REJCHRT, Luděk: *Slunce svítí všem. Vyprávění z knihy knih pro malé i velké děti*. Praha: Česká biblická společnost, 1994.
- GASTALDIOVÁ, Silvia — MUSATTIOVÁ, Claire: *Lidé Bible. Život a zvyky*. Praha: Kalich, 2011.
- JEWISON, Norman: *Jesus Christ Superstar*. USA: Universal Studios, 1973.
- Cesta Božího lidu. Nový Zákon*. Praha: Kalich, 1993.
- <http://goo.gl/sNTh4> — omalovánky

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Je někdo, kdo vás štve? S kým se raději nekamarádíte?

Pán Ježíš to všechno kolem sebe viděl a vidí. To, jak se někdy hádáme, pereme, strkáme do sebe, nekamarádíme a nemluvíme spolu. Není mu to jedno. Mrzí ho to. On mockrát mluvil o tom, že se máme snažit domlouvat, vycházet spolu a mít se rádi, pomáhat si. Někdy to jeho učedníci chápali a slyšeli líp, někdy hůř. Stejně tak i my — někdy nám to jde líp a někdy se nám to vůbec nedaří. Být na sebe navzájem laskaví, příjemní, nedohadovat se, pomáhat si. Když přišel Ježíš s učedníky do Jeruzaléma, aby slavili důležité velikonoční svátky, věděl, že už se svými přáteli dlouho nebude. Bude od nich odtržen a oni tady na zemi zůstanou bez něj. Hodně mu záleželo na tom, aby jim ještě jednou vysvětlil, ukázal, co on považuje za nejdůležitější. Co by byl rád, abychom si vždycky pamatovali a připomínali. A také, aby jim i nám pomohl pochopit to, co se s ním stane. A proč.

Vybral si k tomu zvláštní způsob. Večer byli spolu v jednom domě. Povíдали si a společně večeřeli. A Ježíš se najednou zvedl. Sundal si svůj plášť. Kolem

pasu si uvázal kus látky. Jako ručník. Vzal si nádobu, nalil do ní vodu a pak postupně klekl před každým z učedníků a jednomu po druhém umyl nohy. Měli ty nohy celé zaprášené a asi i pěkně zpocené. Ježíš je umyl a utřel do plátna jako do osušky. Umyl je všem. I Jidášovi, o kterém věděl, že ho zradí. Umyl je všem, i když věděl, že to jsou lidé s různými špatnými vlastnostmi. Že budou pořád a vždycky dělat další chyby. Věděl, že to nejsou žádní svatouškové. Přesto posloužil úplně všem. Učedníci z toho byli celí vedle. Rozpačitě a nechápavě koukali na něj i na sebe navzájem. Co to mělo znamenat? Zaprášené a špinavé nohy přece hostům v domě vždycky myl obyčejný sluha. Co to toho Ježíše napadlo?!

„Mně teda nohy mít nebudeš, pane!“ bránil se Petr. „Přece přede mnou nebudeš klečet a sloužit mi. Vždyť jsi můj učitel, pán!“

„Milý Petře, ty tomu zatím nerozumíš. Později to pochopíš. Pokud tě neumyji, nebudeš ke mně patřit. A já stojím o to, abys byl se mnou, u mě.“

„Tak to mě umyj celého! Nejenom nohy, ale i ruce a hlavu!“

„Ne ne, Petře. To už není potřeba. Jsi jinak čistý, potřeboval jsi pouze nohy umýt.“

Nebyli z toho moudří. Nerozuměli tomu. „

Víte, proč jsem to udělal?“ zeptal se Ježíš. „Já se nad vás nepovyšuju. Jsem ochotný pro vás udělat úplně všechno. To si prosím zapamatujte. Udělám pro vás to, co si ani představit neumíte. A ani po vás nechci, abyste to teď cháпали. Později třeba porozumíte. Sloužení si a pomáhání si navzájem není žádná trapnost a ponižování se. Ale je to přirozené a dobré. Láska, pomoc, odpouštění si, to všechno by mělo být mezi vámi. Mějte se rádi a chovejte se k sobě navzájem s láskou a úctou. Aby na vás bylo poznat, že jste se ode mne něco naučili. Že ke mně patříte.“

Křtem patříme k Ježíši. Jako bychom byli celí umytí, vykoupání. Ale všechny naše škaredé myšlenky, hádky, naštvanosti, pomluvy, viny se na nás lepí jak špína na nohy. Nebýt Ježíše a jeho lásky k nám, už bychom zůstali tou špínou zalepení napořád. On nás má ale rád. Odpouští nám. Jeho odpouštění nás jakoby umývá. A vždycky znovu čeká, že nějaké z těch našich chyb a vin už nebudeme opakovat.

A taky čeká, že si tohle uvědomíme mezi sebou navzájem. A budeme se snažit spolu vycházet, odpouštět si. Nebudeme si navzájem jen rozkazovat a hrát si na to, kdo je větším pánem. Ale že si navzájem budeme pomáhat a dělat věci, které by od nás ani nikdo nečekal. Dělat to, co od nás potřebují druzí. A že se na nás pozná, že patříme k Ježíši Kristu.

Pomůcky a aktivity: téma na malování, třeba i scénky k dramatizaci: věci, které děláme neradi, ale jsou pro druhé důležité. Situace a lidi, se kterými máme nějaký problém, ale Ježíš nás učí vzájemné lásce, toleranci, pomáhání si, odpouštění.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Máte památník? Takovou knížku, kam vám píšou kamarádi a paní učitelky? Památníky jsou fajn věc. Když si je prohlížíme, můžeme si vzpomenout na ty, kdo nám tam něco nakreslili. Třeba se nám vybaví i jejich tvář a to, že to jsou naši kamarádi, že ten obrázek maloval někdo, kdo nás má rád.

Co si říkáme na rozloučenou? Když odcházíme? Když někam jedeme?

Loučíme se. Přejeme si hodně štěstí, dobrou cestu, krásné zážitky, těšíme se, až se opět potkáme...

Ježíš se chtěl se svými přáteli také rozloučit. Chtěl jim ještě něco důležitého říct. Ještě na závěr připomenout a zdůraznit, co považuje za tak důležité, abychom na to nikdy nezapomněli.

Je dobré si věci pamatovat, připomínat, myslet na ty, kdo tu s námi byli a už třeba nejsou.

Pro Ježíše bylo hodně důležité naučit nás, že na některé věci máme pamatovat, nezapomínat je, připomínat si je. Myslet na ně. Věděl, že je tady na světě jenom na určitý čas. Že se svými učedníky nebude pořád. Oni si to neuměli představit. Asi na to raději ani nemysleli. On ano. Když přišli do Jeruzaléma, věděl Ježíš, že jeho čas se krátí. Budou se dít zlé a těžké věci. A učedníci, jeho přátelé, z nich budou zmatení, vyděšení, opuštění. Chtěl je připravit na čas, který je před nimi. Na čas, kdy ho nebudou moci vidět očima. Sáhnout si na něj. Povídat si s ním u stolu. Chtěl jim předat něco, co je bude povzbuzovat a těšit i ve dnech, kdy on bude už jinde. Do Jeruzaléma přišlo spoustu poutníků. Chystali se společně slavit a připomínat si velký svátek, hod beránka. Velkou noc, kdy Izraelce zachránil z otroctví Hospodin. Noc, kdy beránkova krev, kterou potřeli rám kolem dveří, ochránila ty, kdo věřili Pánu Bohu. Zabitý beránek jim tak umožnil odejít z útlatku do svobody. Byl to krásný a slavnostní večer, na který se rodiny a přátelé připravovali a těšili. Učedníci nachystali prostor, prostřeli stůl, nic nechybělo. Chlebové placky, víno, byliny, omáčky... vše je na stole, jak to po celé roky každé Velikonoce v tento svátek všichni připravují. Během jídla se Ježíš ujal slova. Vzal chlebovou placku, požehnal, rozlámal na kousky a každému část podal. „To je mé tělo,“ řekl. Učedníci pochopili, že se děje něco zvláštního, jedinečného. Pak vzal kalich s vínem, poděkoval za něj Bohu a podal ho svým přátelům. Když si ho podávali jeden druhému, Ježíš jim řekl: „Pijte z něho všichni. Je to krev, která je pečetí na nové smlouvě. Prolévá se, aby mnoha lidem byly odpuštěny jejich hříchy. Loučím se s vámi. Budeme se muset rozdělit. Ale můžeme se těšit na společnou hostinu, kterou spolu jednou budeme slavit v nebeském království mého Otce. Scházejte se. Jezte spolu chléb, lámejte a podávejte si ho. Pijete společně z kalicha. Připomínejte si, co vám dnes říkám. Myslete na to. Přemýšlejte.“

Nerozuměli mu. Čekali, že bude mluvit o smlouvě, kterou před lety s izraelským národem uzavřel Hospodin. A on mluví o smlouvě nové, o odpuštění, o rozloučení i o radosti a těšení se. Nerozuměli. Ani nemohli. Byl čtvrtek večer. Jen Ježíš věděl, že se ho zanedlouho zmocní nepřátelé. Před Ježíšem ještě byly strašně těžké chvíle. Ale i on věřil, že Bůh má ten nejlepší plán, že jeho bolest a oběť nebude zbytečná. Věřil, že jeho smrt přinese naději a odpuštění celému světu. My máme možnost si to připomínat, oslavovat a radovat se z toho během večere Páně. Je to dar lásky, radostná hostina, řecky eucharistia. Je to vždycky nová příležitost radovat se z toho, že patříme k sobě navzájem, jako bratři a sestry, že patříme k Ježíši Kristu. A že máme všichni Pána, který nám odpouští, má nás rád a doprovází nás v našem životě. A my si navzájem můžeme odpouštět to, co jsme si provedli a těšit se, že v nebi nás čeká společná, veselá a krásná hostina.

Aktivity

Mohli byste si s dětmi nachystat velikonoční stůl. Zkusit si, jaké to je, dělit se z jedné placky, pít z jednoho kalicha či sklenice.

PRO STARŠÍ DĚTI

Se staršími dětmi je možné více zapracovat do příběhu téma zrady a smrti. Ježíš ví, že s ním společně u stolu sedí i zrádce. Přesto i jemu dává chléb a víno. I s ním naposledy večeří, i jemu odkazuje své poselství. Nikdo nevíme, jaký pokušením a chvílím budeme v životě čelit. Nevíme, jak obstojíme ve víře, věrnosti. Jak silná bude v kritických chvílích naše odvaha, odhodlání a důvěra. Motiv Ježíšovy blízkosti i těm, kdo ho dříve nebo později zapřou, zradí, zavrhnou, je nesmírně silný. Ježíš nás zve ke stolu, k sobě, hostí nás, přijímá. Nastává období nové smlouvy. A to se týká nás všech.

Téma smrti je citlivé a velmi důležité. Ježíš dává za tento svět svůj život, abychom my všichni měli na sklonku svých životů výhled a naději. Smrt není konec. A Ježíš neumře kvůli tomu, že by to na tomto světě prohrál. On se obětuje, jako beránek, aby se otevřela nová cesta odpuštění, záchrany a lásky.

Je také možné propojit všechny tři motivy: nejdříve Ježíš umývá nohy jako poslední z posledních, potom oznamuje zradu jednoho z přítomných a vrcholem je důraz na stálé připomínání si lásky, v níž se vydává lidem až na smrt.

Aktivity

Mytí nohou — Podle složení skupinky dětí, se kterou pracujete, můžete zvážit zážitkovou formu vzájemného mytí nohou. Stačí „lavor“, voda, ručník. Není to jen tak, někomu nohy mýt a od jiného si nechat nohy umývat. A to Ježíš umyl nohy všem, bez výjimky. Jako poslední sloužící v domě.

Večeře Páně — upečte si placky z mouky a vody, nebo poslouží pita chleba. Lámejte, podávejte si navzájem. Je možné povídat si o tom, s kým rádi sedáváme u stolu, s kým si rádi povídáme. A taky o tom, že jsou určitě i tací, které „moc nemusíme“, nepozvali bychom si je do domu, nemáme je rádi. Ježíš večeřel se všemi a zve ke svému stolu každého. Kde máme my své limity? Co se od Ježíše můžeme učit? Kolik lásky a odpuštění nabízí Ježíš našim vlastním chybám a proviněním.

PŘESAHA

Ježíš nám neodkázal památník a vzpomínkovou tryznu. To, co nám říkal a co nás učil, má být v životě znát, poznat, máme to žít. A to se týká úplně všech — malých i „velkých a zkušených“. Dospělí a starší ve víře jsou na tom stejně jako děti. Cesta života a víry jde pořád dopředu, pořád je co se učit, za co prosit, kde a jak začínat znova.

LITURGIE**PÍSNĚ**

SVÍTÁ: 364 — Nové přikázání; 135 — Posila na cestu; 274 — Apoštolská; 422 — Jak dobré a utěšené; 216 — Nevím, Pane, co ti dát; 233 — Odpusť

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil. (Mt 20,28)
Tento kalich je nová smlouva, zpečetěná mou krví. (1K 11,25)
Nové přikázání vám dávám, abyste se navzájem milovali; jako já jsem miloval

*vás, i vy se milujte navzájem. (J 13,34)
Podle toho všichni poznají, že jste moji učedníci,
budete-li mít lásku jedni k druhým. (J 13,35)*

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, děkujeme, že jsi přišel na tento svět i kvůli nám. Sám jsi nám přišel ukázat, jak důležité a dobré je myslet na sebe navzájem, jak dobré je mít se rádi a odpouštět si. Ty máš vždycky pro každého otevřené srdce a také novou naději. Chtěli bychom se to od tebe učit. A také vždycky pamatovat na to, že ty jsi pro nás obětoval svůj život. A provázíš nás a neopouštíš v žádné chvíli našeho života. Amen.

- TÉMA** — Ježíš ví, co to je strach a sevření. Důvěra v Boha a jeho záměr s lidmi mu dávají sílu a odvahu čelit lidské zlobě, nepochopení a nenávisti.
- Silné téma modlitby — zdroji pomoci, důvěry, síly, odvahy, spolehnutí se.
- CÍLE** — Děti vnímají Ježíše se všemi aspekty lidské bolesti, obav, strachů. Pochopí, že to nebyl žádný „geroj a necitlivý nadčlověk“, ale muž, který si musel vnitřní úzkost probojovat.
- Ježíš rozumí všem našim těžkým myšlenkám, strachům, ví, jak těžké je sebrat sílu k rozhodnutí a odvaze. Ví, jaké to je, být / cítit se úplně sám. Sám si to prožil. Děti se od něj učí, že to, co mu dalo sílu, je důvěra v Pána Boha, spolehnutí se na jeho moc, přítomnost a doprovázení.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Mt 26,36–46 a paralely (Mk 14,32–42; L 22,40–46). U Jana lze nalézt getsemanské motivy na několika místech (J 12,27–33; 16,32; 18,1.11). Pozoruhodný motiv lze najít v epištole Židům (Žd 5,7–9).

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- *Getsemane* — z hebrejštiny, přeloženo znamená *lís na olej* (zanořený do země); zřejmě šlo o místo (pozemek/zahradu/olivový sad) na Olivové hoře.
- *Počkejte zde, já půjdu dál.* — Ježíš se chce modlit, bere si s sebou nejbližší; opětovně se k nim vrací; vyhledává samotu, a přesto nechce být sám.
- *Petr, Jakub, Jan* — přítomnost nejbližších učedníků svědčí o mimořádné situaci (srov. Mt 17,1; Mk 5,37; 9,2; 13,3; 14,33); mohou symbolizovat „minimum Mesiášova lidu“, základ budoucí církve Kristovy; na druhou stranu — vedle Ježíše je tady ten, co se dušoval, že nikdy neodpadne a nezapře (Mt 26,33–35) a ti dva, co chtěli sedět po jeho pravici a levici a pít stejný kalich (Mt 20,22–23). A všichni tři chvíli, kdy je Ježíš nejvíc potřebuje, propší.

- *Hrůza a úzkost, duše smutná až k smrti* — neboli také zármutek, znepokojení, děs, k smrti unavený, vyčerpaný až k smrti. Ježíšův zápas není žádná hra ani divadlo; je to opravdová krize, boj se vším všudy; bolestná zkušenost trápených a trpících (srov. Ž 42,6.12; 43,5; Jon 4,9).
- *Zůstaňte a bděte se mnou!* — Ježíš potřebuje v nastávajícím zápase a chvílích, které jsou před ním, někoho po boku; nezůstat osamělý; vyzývá k bdělosti nejen tělesné, ale i připravenosti duchovní (Mk 13,33–37); motiv bdělosti má pevné místo v eschatologickém pozadí novozákonní zvěsti; bděte, buďte duchovně aktivní, promýšlejte, modlete se; ne někdy jindy, jednou, zítra, ale naše víra se nás týká a dotýká tady, dnes, teď.
- *Padl tvář k zemi* — padne na zem, na tvář svou — starověké gesto vrcholné úcty a pokory; plnost podřízení se Bohu.
- *Modlil se* — Ježíš poodešel a nakonec před Bohem stojí zcela sám; modlí se; vztah mezi Bohem a Ježíšem není statický, nehybný; Ježíš k Otci volá, prosí, oslovuje, bojuje; jeho modlitba připomíná Jákobův boj (v noci, sám, s Bohem); Jákob si vybojoval požehnání (Gn 32,23–33); Ježíš však má před očima mlčící nebe a samotou spících lidí; u Marka a Matouše je zdůrazněno, že Ježíš se k Otci obrací třikrát; svou úzkost sděluje Bohu; jedná se tu o hluboký modlitební zápas, skutečné dění mezi Otcem a Synem; otcova vůle a Synova vůle se dotváří; takový zápas nemohl být hned u konce, potřebuje čas; někteří novozákonní autoři otupují motiv Ježíšova totálního osamocení a utrpení (srov. L 22,43); v Markově teologicky hlubokém podání však Ježíš zakouší v getsemanské zahradě nejhlubší lidskou úzkost ze smrti, strach a zoufalství; teprve velikonoční zvěst ukazuje Ježíšův příběh v novém světle: Jako ujištění o tom, že člověk není Bohem opuštěn ani ve svém utrpení, ani tehdy, když Boží pomoc nijak bezprostředně nepocítuje.
- *Otče můj* — Abba, důvěrné oslovení — Bůh je na prvním místě Otcem Ježíše Krista; teprve jeho prostřednictvím Otcem všeho lidu církve; Ježíšova modlitba nápadně připomíná modlitbu Páně: *Otče náš, zbav nás od zlého, buď vůle tvá...*
- *Kalich* — častý starozákonní obraz Bohem určeného dobrého či zlého údělu (Jr 25,15, Ez 23,31); Bůh je svrchovaný pán; odpovědí na jeho plány s lidem a lidstvem jsou víra, důvěra, spolehnutí se, poslušnost; Ježíš přitakává přicházejícím událostem jako Boží nevyhnutelnosti, nezbytnosti, nutnosti; není to žádný fatální úděl, nýbrž Otcem uložené trápení — až do jednotlivosti.
- *Nedokázal jsi jedinou hodinu bdít?* — Ostrá výčitka; Ježíš vidí/zažívá, že učedníci selhávají vlastně už tady a teď.
- *Bděte a modlete se, abyste neupadli do pokušení!* — Opětovné zdůraznění modlitby a bdělosti; další motiv modlitby Páně; odhodlaný duch a tělo slabé — Ježíš sám ví, že to není snadné; proto se modlí, proto zápasí o jiné řešení
- *Ještě spíte a odpočíváte? Vstaňte, pojďme!* — Spíte? Teď už si vlastně paradoxně klidně můžete spát, všechno je rozhodnuto, promodleno; Ježíš se rozhodl a dal-

ším událostem bude čelit; věci se daly do pohybu; přichází lidská zloba a moc; ale hlavní zápas už Ježíš vybojoval.

ÚSKALÍ

Dosud byl Ježíš „pánem situace“ — na konci tohoto oddílu je však vydáván do rukou lidí. Nacházíme se nejen v přelomové části pašijního příběhu, ale také uprostřed velikého napětí. Na jedné straně Ježíšovo božství — jako Boží Syn si je vědom toho, kam jeho příběh graduje, co ho nemine, čemu jde vstříc. Na straně druhé lidské prožívání, osamění, děsivý strach a hrůza. Modlitební zápas — boj o smysl jeho cesty, poslání. Je to hodně silné a nelehké téma, které oslovuje a myšlenkově inspiruje napříč generacemi.

ODKAZY

LINDEN, Nico ter: *Král na oslu. Vyprávění z novozákonních evangelií*. Benešov: EMAN, 2011.

LINDEN, Nico ter: *Povídá se. Podle Marka a podle Matouše*. Benešov: EMAN, 2019.

MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011.

SOUČEK, J. B.: *Utrpení Páně podle evangelií*. Praha: Kalich, 1983.

POKORNÝ, Petr — HECKEL, Ulrich: *Úvod do Nového zákona. Přehled literatury a teologie*. Praha: Vyšehrad, 2013.

GASTALDIOVÁ, Silvia — MUSATTIOVÁ, Claire: *Lidé Bible. Život a zvyky*. Praha: Kalich, 2011.

JEWISON, Norman: *Jesus Christ Superstar*. USA: Universal Studios, 1973.

KLINECKÝ, Pavel: *Ježíšův zápas v Getsemane*.

Dostupné na <http://goo.gl/UGmwc2>.

PLZÁKOVÁ, Elen: *Cesta do Getsemane a zatčení*.

Dostupné z <http://goo.gl/PHP6OI>.

ŠORM, Zdeněk: *Buď vůle tvá — modlitba v Getsemane*. Dostupné z <http://goo.gl/YdwXHg>. (pracovní list)

Cesta Božího lidu. Nový Zákon. Praha: Kalich, 1993.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Stejně jako i u jiných příběhů je vhodné pracovat s biblickými postavičkami (na kterých je možné ukázat emoce), ale stejně tak i s obyčejnými figurkami (dřevěnými apod.) Postavit z nich scénu. Vzdalováním, přibližováním a opětovným vzdalováním se Ježíše a učedníků se opticky zdůrazní jeho osamocení. Tři spící pohromadě a jeden osamělý bokem. Využijte jednoduchost a srozumitelnost, kterou práce s prostorem nabízí.

Cítili jste se někdy a někde osamělí? Samotní? Jenom vy a nikdo kolem? Být sám ve tmě, s hlavou plnou starostí, to není nic příjemného. Co pomůže proti samotě a strachu? Vztít si někoho sebou. A také myslet na to, že Pán Bůh je s námi. Že s ním můžeme mluvit, volat na něj, prosit, děkovat. To všechno jde v modlitbě. S Pánem Bohem můžeme mluvit a všechno mu říct. Všechno, z čeho máme radost, ale i to, co nás třeba trápí, čeho se bojíme, z čeho máme strach.

Co myslíte, jaký byl Ježíš? Měl pořád dobrou náladu, vtipkoval, smál se a byl spokojený? Určitě někdy ano. Dokonce často.

Ale taky věděl, jaké to je, být smutný a osamělý. Věděl, jaké to je, mít strach.

Když přišel Ježíš před Velikonoce do Jeruzaléma, naposledy s učedníky večerel. Prosil je, aby nikdy nezapomněli připomínat si to, co jim říkal — že tady byl a je pro ně, pro nás a kvůli nám. Zaspívali, poděkovali písní Pánu Bohu. A šli do zahrady Getsemanské.

A pak se rozdělili. Ježíš potřeboval mluvit s Pánem Bohem. Modlit se k němu. Báł se. Věděl, že si pro něj už brzy přijdou vojáci. Že mu budou ubližovat. Že ho čekají situace, ze kterých má strach. Nechtěl být sám. Vzal si sebou Petra, Jakuba a Jana. Měl je rád. Hodně si s nimi povídal. A oni ho měli také moc rádi. Několikrát mu říkali, že ho nikdy neopustí, že mu chtějí být vždycky nablízku. Možná se právě na to Ježíš tenkrát v noci spoléhal. Že budou s ním, když on to bude tolik potřebovat.

Pán Ježíš byl vyčerpaný. A strašně smutný. Potřeboval se modlit a učedníky prosil, aby neusnuli. Aby tam byli poblíž. Aby byli s ním. Jenže to nedopadlo. Usnuli vlastně hned. Vzbudil je a bylo mu líto, že nedokážou zůstat vzhůru, když jemu by to tak pomohlo. Ale potom už se ani nezlobil. Nechal je spát. A tak Petr, Jakub a Jan úplně zaspali chvíle, kdy Ježíš volal k Pánu Bohu. Modlil se. Prosil. Měl strach z toho, co ho čeká. Veliký strach. Prosil Pána Boha o pomoc, o podporu, o sílu. Věděl, že Pán Bůh má své vlastní plány. Dobré plány. Prosil ho o sílu, aby on sám zvládl to, co ho čeká.

Neutekl. Nerozmyslel si to. Modlitba ho posílala. Ježíš se dokázal spolehnout na to, že Pán Bůh ví, co dělá. A proč to dělá. A že věci, které se Ježíšovi stanou, budou nesmírně důležité pro každého člověka. Pro každého z nás. Během své modlitby se ujistil, že to, co je před ním, s Pánem Bohem zvládne.

Pomůcky a aktivity: papíry, fixy, pastelky, křídly... omalovánky či vlastní výtvary s motivem spících učedníků a modlícího se Ježíše.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Ježíš s učedníky dojedl slavnostní večeři. Byla jiná než minulé roky. Mluvil o tom, že se s ním budou dít zvláštní věci. Že se jeho tělo bude lámat a jeho krev že poteče kvůli mnohým lidem. Mají na to myslet, připomínat si to. Nezapomenout na to, že Ježíš dá sám sebe za tento svět. Zazpívali chvalozpěv. Zazpívali Pánu Bohu. A pak se vydali společně na Olivovou horu. Měli každý nejspíš o čem přemýšlet. Učedníci mysleli na to, co to Ježíš vlastně říkal. A proč. Oni přece budou pořád s ním. Nic mu nehrozí. Nikdy ho neopustí. A Ježíš? Ten měl plnou hlavu vlastních myšlenek, otázek a starostí. Dorazili do Getsemane, na místo, kde se nejspíš lisoval olej z oliv. Bylo tam klidnější zákoutí a on najednou cítil, že už je toho na něj moc. Úplně ztuhl hrůzou a úzkostí. Nutně potřebuje mluvit s Pánem Bohem. Musí se modlit.

„Počkejte tady prosím, potřebuji se jít pomodlit. A Petře, Jakube, Jane, pojďte se mnou.“

Ježíš měl strach. Hrozný strach. Z toho, co ho čeká. Věděl, že už je to jen otázka pár hodin. Přijdou si pro něj. Zavřou ho. Budou ho bít, posmívat se mu. Zabijou ho. Ví to. A bojí se. „Moji milí, nemám sílu. Jsem úplně vyčerpaný. Prosím, buďte teď se mnou. Bďte. Neusněte. Budu se tady kousek od vás modlit. Budete v duchu se mnou? Moc to potřebuju.“

A pak padl na zem, tváří až na hlínu. Modlil se k Bohu. Prosil ho. Volal k němu. Volal do nebe svůj strach. „Abba, Otče, musím to všechno podstoupit? Musím ten kalich naplněný trápením vypít? Nejde to jinak? Není nějaké jiné řešení? Otče, spoléhám se na to, že ty víš, co je správné. Ty máš lidi tolik rád. Chceš je zachránit. Já to vím. A důvěřuji ti. Potřebuju sílu k tomu, abych dokázal udělat to, co je nutné, to, co ode mě očekáváš.“

Ježíš se zvedl a šel k učedníkům. Potřeboval cítit jejich blízkost, podporu, přátelství. A oni spali. Teď, zrovna teď, když on je tolik potřebuje, oni spí. A tak vlastně dost našťavaně vzbudí Petra.

„Ani hodinu nedokážete být vzhůru? Myslet na mě? Být se mnou? Já vím, že to není jednoduché, vydržet neusnout, když je ta únava tak hrozně silná, ale

zvládněte to. Já vím, že je těžké vidět smutek a strach a nezavírat před nimi oči, ale zkuste to. Snažte se. Slíbili jste, že budete se mnou, tak to dodržte.“

Nezvládli to. Ještě dvakrát k nim Ježíš přišel, chtěl se posílit jejich blízkostí a spoluprožíváním jeho těžké chvíle, ale oni spali. Ježíš byl úplně sám. Opakovaně se modlil k Pánu Bohu. Sbíral síly ke svému rozhodnutí. Stačilo rozběhnout se přes Olivovou horu do hor, do Judska. Zmizel by. Mohl by se všemu zlému vyhnout. Ale Ježíš se rozhodl jinak. Ač byl uprostřed noci v Getseman-ské zahradě vlastně úplně opuštěný, ač nebe neodpovídalo a jeho nejbližší spali, Ježíš se rozhodl dotáhnout do konce to, co Pán Bůh pro svůj lid připravil a naplánoval. Bez bolesti, bez jeho oběti, bez smrti to nepůjde. A on se rozhodl to pro nás podstoupit.

„Buď vůle tvá Bože. Jsem odhodlán udělat to, co si přeješ.“

„A vy tři, vstávejte. Vlastně byste si teď klidně mohli dál spát, nic už se nezmění. Už je rozhodnuto. Já zlému neustoupím. Pojďte. Nastala chvíle, kdy mě mají zatknout.“

Aktivity

- Pokusit se znázornit/představit si modlícího se Ježíše a spící učedníky— nakreslit, výraz, v držení těla zachytit vnitřní pocity—dramaticky, na sobě samých si zkusit, jaké to je, být sám, tváří k zemi před Bohem, a ti kolem mají před strachem zavřené oči.
- Zakomponovat do vyprávění píseň *Zůstaňte a bděte se mnou* (Svítá 443). Samotné vyprávění by pak mohlo dostat meditativní charakter.
- Společně formulovat a sestavovat slova modlitby.

PRO STARŠÍ DĚTI

Se staršími dětmi je možné rozvinout téma Ježíšova rozhodnutí. Měl prostor pro změnu toku děje. Mohl utéct. Mohl do posledního dějství nevstoupit. Přesto se rozhodl tak, jak se rozhodl. Byl to obrovský boj. Jeho vlastní vůle, pocity, strachy, prožívání stojí proti Boží vůli. Není a nemá to být „kdo z koho“. Ježíš ví, že Boží plán s tímto světem je nasměrován k vítěznému konci. Od něj se očekává oběť. Přitakat takovému plánu však není samozřejmé. A důraz na nesa-mozřejmost Ježíšova rozhodnutí by neměl zapadnout. Ježíše to stojí hodně sil.

Je možné mluvit společně o tom, že v životě nastanou chvíle, které nás budou stát hodně sil. O tom, jak tenká je hranice mezi odhodláním a realitou. O vlastních selháních. O strachu. O slibech, které jsme nedodrželi. O zklamání důvěry. O naší lidské slabosti.

Nikdo z nás lidí neobstojí a neobstál. Učedníci selhávají hned na začátku. Přesto Ježíš do svého boje šel. Přesto mu za to stáli. Přesto jsme mu za to stáli.

Tento příběh otevírá také téma modlitby. Její síly. Její neuvěřitelné moci. Bůh není netečná vrba, kam je možné vyseptat či vykřičet své otázky a strachy. A tím to končí. Ne, Pán Bůh je partner. Slyší. Máme se ke komu obracet. A na koho se s důvěrou spolehnout. I když je to někdy hrozně těžké.

Ježíš předal režii dalšího dění do rukou lidem. Zatknou ho a ukřižují. Ale to zásadní rozhodnutí padlo tím, že zůstal. Hlavní zápas za tento svět vybojoval Ježíš v Getsemane.

Aktivity

Možnost variovat přísloví „Kdo uteče, vyhraje.“ — Kdo uteče, prohraje. Kdo zůstane, vyhraje. Kdo zůstane, prohraje...

Rozdat dětem tyto varianty, aby vymyslely situaci, kdy takové úsloví platí. Vždy je to o nějakém konfliktu — co chci a co je správné/dobré, rozhodnutí je nesamozřejmé. Pak číst nebo vyprávět příběh o Ježíši v Getsemane.

Co na jeho situaci platí? Co platí na učedníky? Případně to pak rozvést — kdy jsme my (před něčím) utekli a bylo to špatné? Kdy jsme zůstali a bylo to špatně/dobře? Co nám pomáhalo se rozhodnout dobře? Jak nám může pomoci Ježíš a jeho příběh? Jak se k Ježíši obracet?

Na závěr společně nebo každý zvlášť napsat modlitbu pro chvíle rozhodování.

PŘESAĤ

Nesnadné téma Ježíšova lidství a božství. Kolik toho Ježíš o svém příběhu vlastně věděl? Pere se v něm lidský strach s Boží vůlí. Se staršími dětmi je možné nadnést problematiku naší lidské zkušenosti: Vstupují nám do života chvíle, situace a okamžiky, kdy nás prostupuje strach a bolest. Kdy bychom nejraději utekli. V takových chvílích je prostor pro modlitbu — prosby, volání, naříkání, křičení, ptaní se Pána Boha po smyslu událostí kolem nás. Bible svědčí o tom, že důvěra, milosrdenství, láska a Boží věrnost mají neuvěřitelnou sílu. Ježíš svůj zápas vybojoval. A my ve svých osobních bojích se o jeho vlastní zkušenost a o něj samotného můžeme opírat.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 25 — *Byl jsi tam?*; 212 — *Nemůžete ani chvíli se mnou bdít?*; 233 — *Odpust'*; 443 — *Zůstaňte a bděte se mnou*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Staň se tvá vůle. (Mt 26,42)
Proč se tak trpce rmoutíš, má duše? Na Boha čekej, on je můj Bůh. (Ž 42,12)

MODLITBA

Ježíši, ty jsi bojoval se strachem. Byl jsi úplně sám. Přesto ses dokázal spolehnout na to, že Pán Bůh ví, co je dobré a správné. Moc bychom se chtěli naučit žít s takovou důvěrou. Amen.

TÉMA	Ježíšova cesta je cestou věrnosti v utrpení.
CÍLE	— Ježíš je jako ten dobrý pastýř, který kvůli nám lidem jde pokorně cestou utrpení a nespravedlnosti, pro naši záchranu. — Děti společně s Ježíšem projdou jeho cestu utrpení.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY L 22,47–54.63–71 a L 23,1–25 a paralely

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Osoby

- Zástup — zřejmě nejde o regulérní chrámovou stráž, ale spíš o nějaké improvizované přepadové komando. Matouš udává jejich zbrojní výbavu — meče a hole.
- Jidáš — opět je zde zdůrazněno, že jde o jednoho z Dvanácti. Ježíše nezrazuje někdo cizí, ale jeden z vlastních, nejbližších. Jidáš dostal svému slibu, který dal před pár dny velebnějším, že Ježíše zradí. Ježíše označuje polibkem, což působí velmi paradoxně. Polibkem zrazuje, ale zároveň vyjadřuje úctu a respekt. Označení polibkem poukazuje také na to, že přepadové komando Ježíše nezná, neví, jak vypadá, potřebuje navigaci až do poslední chvíle.
- Velerada, synedrium — shromáždění zákoníků a starších, kteří měli na starost náboženské, správní a právní vedení židovského národa. Mělo si 71 členů. Při procesu s Ježíšem zřejmě nebyli přítomni všichni členové. Synedrium nemělo hrdelní kompetenci.
- Herodes Antipas byl vladařem v Galileji a Pereji, podřízeným římské svrchovanosti Syn Heroda Velikého. Byl vychován v Římě. Žil asi 20 př. Kr. — 39 po Kr. Později byl odsouzen do vyhnanství. Nechal popravít Jana Křtitele. Na velikonoční svátky přijel do Jeruzaléma. Protože byl vladařem v Ježíšově rodišti, považoval Pilát za povinnost předat Ježíše do jeho rukou. Tohoto gesta si Herodes považoval.
- Pilát — politický zástupce, místodržitel římské vlády v Judsku. Sídli v Cesareji a Jeruzalém ponechával spíše ve správě velebněze. Na svátky však přijížděl

spolu asi s pěti sty vojáky, protože v Jeruzalémě během svátků vzrostl počet obyvatel zhruba na čtyřnásobek a bylo potřeba město zabezpečit proti případným nepokojům.

- Barabáš — zřejmě protiřímský povstalec. Zvyk propustit vězně je doložen v Mišně — sbírce rabínských komentářů a výkladů Zákona uzavřená na konci 2. století.
- Lid — Není jasné, kdo všechno tvořil lid. Velekněz a členové rady jsou jmenováni zvlášť. Mohlo by jít o lid, který čeká na každoroční amnestii. Každopádně jde o lid nějak ovlivněný jeruzalémskou aristokracií, tj. velekněžími, členy rady.

Čas

- Zatčení Ježíše se odehrává v noci, za tmy. Jako by tma měla schovat jakousi ne-regulérnost tohoto činu.
- Soudní proces začíná ráno, za světla. Denní světlo má osvětlit oprávnění noční akce a vyjevit důkazy, které ospravedlňují její regulérnost.

Místa

- Getsemanská zahrada: zahrada na úpatí Olivové hory. Jméno Getsemane znamená v překladu „lis na olej“. Lis byl zřejmě v nějaké prohlubni, takže to bylo vhodné místo, kde se dalo schovat, kam jen tak nikdo nepřišel. Nevíme, zda Jidáš došel spolu s učedníky na ono místo a pak se vytratil, nebo o něm věděl dopředu jako o smluveném místě.
- Veleknězův dům — Ježíš je okamžitě odveden tam, odkud vzešla iniciativa k jeho zatčení.
- U Piláta — šlo zřejmě o místodržitelství palác, který využíval ke svému pobytu římský místodržitel, který se zdržoval v Jeruzalémě pouze po přechodnou dobu, v našem případě během velikonočních svátků.
- U Heroda — ani Herodes nepobýval v Jeruzalémě trvale, dorazil pouze na svátky. I on měl ve městě svůj palác. Ježíš musel být během svého soudu doslova vláčen od paláce k paláci. Ulice města byly během svátků přeplněné poutníky. Muselo trvat nějakou dobu, než se dav s Ježíšem ulicemi přesunul.

ÚSKALÍ

Pozor na to, aby příběh v dětech nevyvolal protižidovské myšlenky, tj. že za smrt Ježíše mohou přece Židé.

ODKAZY

MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011.

GASTALDIOVÁ, Silvia — MUSATTIOVÁ, Claire: *Lidé Bible*.

Život a zvyky. Praha: Kalich, 2011.

LINDEN, Nico ter. *Král na oslu. Vyprávění z novozákonních evangelií*. Benešov: EMAN, 2011.

BUREŠ, Jiří: *Ježíš před radou, Pilátem a Herodem*.

Dostupné z <http://goo.gl/YbhLLN>.

Kolektiv autorů: *Krédo. Katechetická příručka 2013/14*.

Praha: synodní rada ČCE, 2014.

ŠORM, Zdeněk: *Ježíš před radou, Pilátem a Herodem*. Dostupné z <http://goo.gl/WiOmTX>. (pracovní list)

Obrázky, omalovánky — <http://goo.gl/9eV0Us> (před Pilátem),

<http://goo.gl/n3pmmF> (polibek Jidáše), <http://goo.gl/pZUk72> (před veleradou),

<http://goo.gl/E34O22> (vjezd do Jeruzaléma),

<http://goo.gl/kkaMrF> (v Getsemanské zahradě),

<http://goo.gl/FXBzzm> (poslední večeře).

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Znáte příběh o pastýři, kterému se ze stáda zatoulá jedna ovečka a on jde a hledá ji? Šplhá do kopce, rozdírá se o křoví, má žízeň, hlad, ale nevzdává to a hledá tak dlouho, dokud ovečku nenajde?

Ježíš je jako ten pastýř. Chce najít a zachránit všelijak ztracené lidi. Ale nemá to jednoduché.

Dál lze vyprávět pomocí postavičky Ježíše a obrázků nebo „vyprávěcích kamenů“. (Kameny si připravíte dopředu tak, že na pěkné obálky nalepíte spíše symbolické obrázky, pomocí nichž pak vyprávíte příběhy, např. oslík, palmová ratolest, dům, strom, měšec, meč, pouta, vavřínový věnec, koruna, kříž apod.)

Při tom hledání se dostává až do velikého města Jeruzaléma. Ví, že ho někteří lidé nemají rádi a že ho chtějí zatknout. Se svými učedníky chce ještě společně u jednoho stolu oslavit svátky, jíst velikonočního beránka. Jenže jeden z těch

učedníků, Jidáš, se rozhodne, že Ježíše vyzradí. A právě, když se Ježíš modlí v Getsemanské zahradě, tak přijdou vojáci a zatknou ho jako nějakého zločince. Pak ho začnou soudit, to se se zločinci dělá. Nejdřív si ho pozve židovská rada, pak zástupce římského císaře Pilát a taky místní král Herodes. Některým se Ježíš zdá docela nevinný, jiní by ho chtěli rovnou zabít. Nakonec musí rozhodnout Pilát. Ten se nechá překřičet davem, který křičí: „Ukřižuj ho, ukřižuj ho!“ A tak Ježíše vydá, aby ho ukřižovali.

Aktivita

S dětmi můžete vyrobit jednoduchá pouta z černého papíru (podobně jako vánoční řetěz, spojit do kruhu), aby dětem připomínala, že Ježíš byl na své cestě i zatčen a jako s vězněm se s ním jednalo.

Pomůcky: obrázky k příběhu (buď z obrázkové Bible, nebo např. z naší nabídky), obrázkové kameny, postavička Ježíše, černý papír, nůžky, lepidlo.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Pomocí např. biblických postaviček, lego kostek, dřevěných kostek, různých figurek nebo obrázků si dopředu nachystejte pět scén. Pokud možno, rozmístěte jednotlivé scény vždy kus od sebe, aby tvořily zastavení na cestě:

1. Ježíš a učedníci v Getsemanské zahradě
2. příchod komanda do Getsemanské zahrady
3. zasedání židovské rady
4. Pilát na trůnu
5. Herodes na trůnu
6. křičící dav

Jednotlivé scény budete spolu s dětmi procházet. Postavu Ježíše můžete přemisťovat z jedné scény do druhé. Příběh lze zdramatizovat také i tím, že první dvě scény nainstalujete někde, kde je tma, a osvítíte jen malou lampičkou.

Stalo se vám někdy, že vás někdo křivě obvinil? Nebo že jste dostali neprávem trest za něco, co jste ve skutečnosti neudělali?

Někdy se to stává. A třeba taky to, že to obvinění nemůžete vyvrátit.

1. Ježíše čekaly v Jeruzalémě těžké chvíle, při kterých byl sám, a mnozí se mu vysmívali a ubližovali mu kvůli něčemu, co neudělal. Ježíš se ale nebránil, neko-

pal vztekle nohama, nenadával, ale pokorně šel cestou utrpení. Dnes si část jeho cesty projdeme spolu s ním.

Ježíš se modlil k Pánu Bohu o samotě v zahradě plné olivovníků, které se říkalo Getsemanská. Byla už tma. Byl rád, že támhle opodál na něho čekají učedníci. Když k nim však přišel, uviděl, že usnuli. Říkal si: „Moc jsem si přál, aby tu byli se mnou, aby byli vzhůru. A oni si usnuli. Ani chvíli nemohli být se mnou, abych se necítil tak sám.“

2. V tu chvíli vtrhli do zahrady nějácí lidé. Vypadali dost nebezpečně. V rukou měli meče a hole. Koho tady hledají? A tak pozdě v noci! Tu se mezi ozbrojenci objevil Jidáš. Ten Jidáš, který patřil k Ježíšovým učedníkům tak jako Petr a Jan a Ondřej. Pamatujete si na něho? Kde vlastně celou tu dobu byl?

Jidáš přišel rychle až k Ježíši a políbil ho na tvář. Jako by tím všem nahlas řekl: „Tak tohle je ten Ježíš, pro kterého jste si sem přišli.“

V tu chvíli ozbrojená banda obklíčila Ježíše a hned ho vlekla pryč. Učedníci byli překvapení. Někteří z nich křičeli. Někteří dostali velký strach.

Jeden vytáhl svůj meč a vykřikl: „Ježíši, já tě ochráním!“

Ale Ježíš mu řekl: „Schovej ten meč!“ Nejspíš se nechtěl bránit silou.

Těm, kteří si pro něho přišli, řekl: „Přišli jste na mě se zbraněmi jako na nějakého zločince. Mohli jste mě zatknout kdykoli během dne, když jsem byl v chrámě. Místo toho jednáte pokoutně ve skrytu tmy.“

Pak Ježíše odvedli.

3. Druhý den se na dvoře jednoho domu v Jeruzalémě, kde bydlel hlavní kněz, sešla židovská rada, takový soud. Ta měla rozhodnout, co s Ježíšem bude. Měli celkem jasno. Ježíš je dost štvál. Už dlouhou dobu. Dělal pořád něco jinak, než byli zvyklí. A ještě ke všemu se za ním táhlo čím dál víc těch, kteří mu nasloučali a věřili. Rada nepotřebovala dlouho rozhodovat ani hledat potřebné důkazy. Podle nich zasluhoval trest. Trest smrti. Jenže tehdy vládli v Palestině, kde Ježíš žil, Římané. A tahle židovská rada musela římského císaře poslouchat a sama nemohla vynést nejvyšší trest. Proto odvěkli Ježíše k Pilátovi, který císaře zastupoval.

4. Pilát odpočíval po snídani a sám pro sebe si říkal: „Proč jsem raději nezůstal v Cesarei? Nějaké židovské svátky mě vůbec nezajímají! Je tady hrozný hluk, bečí tu jehňata, která zabíjejí na tu svoji večeři, v ulicích spousta lidí a kdo ví kolik z nich má něco za lubem. A já abych dával pozor, aby se ve městě nic nestalo. A vůbec, ani chvíli odpočinout se tu nedá, už zase někdo buší na vrata!“

Předvedli před něho Ježíše. Pilát se na Ježíše podíval a zeptal se: „Co je to za člověka?“ Začali ho obviňovat, že pobuřuje lid, nechce platit daně císaři a dokonce, že se prohlašuje za krále. Pilátovi ale připadalo, že Ježíš nevypadá

jako zločinec a král už vůbec ne. Spíš jako otrhaný ubožák. Dokonce se mu Ježíš zdál neviný. „Co vlastně chcete, vždyť tento člověk neudělal nic, za co by si zasluhoval trest?“

Členové rady, kteří Ježíše k Pilátovi doprovázeli, však na Piláta naléhali: „Je to buřič, přišel z Galileje až sem.“

„Z Galileje říkáte?“ Pilát se v duchu zaradoval. „Tak to počkat. Jestli je z Galileje, pak váš spor musí vyřešit král Herodes, ten má Galileu na starost.“

Pilát měl radost, že má o starost míň a že tu nepřijemnost za něho vyřeší někdo jiný.

5. A tak Ježíše vlekli ještě před krále Heroda. Herodes seděl na trůnu v královském paláci, tvářil se veledůležitě a neustále si uhlazoval svůj zlatem vyšíváný plášť. Den se jaksí vlekl a tanec břišních tanečnic byl k uzoufání nudný. Do oběda daleko. Takže, když mu oznámili, že k němu vedou vězně Ježíše, radostí na trůnu poskočil.

„No sláva! Konečně nějaké pořádné pozdvížení. To je přece ten kouzelník, co vyšvihl už několik parádních zázraků!“

Herodes se těšil na nějaké výborné představení. Místo toho ale před něho předvedli člověka, který vypadal otrhaně, tělo samý šrám, na otázky neodpovídal. Ještě ke všemu je to prý buřič, odmítá platit daně císaři a považuje se za krále. Za krále? Tahle troska? No to je vážně k smíchu.

„Vezměte ho zpátky k Pilátovi!“

6. A zas Ježíše vlekli. Zpátky k Pilátovi. Pilátovi se to moc nelíbilo. Nechtělo se mu řešit nějaké náboženské spory a žabomyší války. Ježíš se mu zdál neviný. Jenže lidé na nádvoří paláce, kteří se přišli podívat, volali: „Pryč s ním, ukřižuj ho!“

Pilát byl překvapený, že lidé chtějí Ježíšovu smrt. Vždyť Ježíš neudělal nic, kvůli čemu by měl zemřít. Nebo snad něco přehlédl?

Dav ale stále víc křičel: „Ukřižuj ho, ukřižuj ho!“

Piláta napadla spásná myšlenka. O Velikonocích přece vždycky propouštím jednoho zločince. Ve vězení sedí Barabáš. To je hrozný lotr, dokonce vrah. Tak dám lidem na výběr. Ježíše, nebo Barabáše. Určitě si vyberou Ježíše. A bude po problému.

A tak vyšel na balkónek a promluvil k lidu: „Dnes vám propustím jednoho zločince. Mám propustit Ježíše, nebo Barabáše?“

A oni volali: „Barabáše, Barabáše!“ A nedali se upokojit. Pilát byl překvapen nad silou davu.

Ještě naposled se pokusit zlomit situaci a řekl: „Nechám Ježíše na místě zbičovat a pak ho propustím.“

Ale dav začal křičet ještě silněji, že to muselo být slyšet v celém Jeruzalémě: „Ukřižuj ho, ukřižuj ho!“

Pilát to vzdal. A tak nechal propustit Barabáše a Ježíše vydal k popravě.

Pomůcky: biblické postavičky a figurky všeho druhu, obrázky.

PRO STARŠÍ DĚTI

Se staršími dětmi si příběh nejprve společně přečtete z Bible. Následně děti můžete rozdělit na skupinky. Každá skupinka si vyrobí z papíru jednu velkou postavu (pouze obrys) alespoň z papíru formátu A3. Z následujícího seznamu dostane každá skupinka přidělenou jednu postavu z příběhu (postavou může být i celá skupina, např. jedna papírová postava bude znázorňovat komando, které přišlo zatknout Ježíše) a k ní nakopírovanou část textu, kde se postava vyskytuje. Do papírové postavy pak mohou děti zapisovat: charakteristiku postavy, jaké emoce v ní probíhaly, jakou roli má v příběhu, zda jednala proti Ježíši nebo pro Ježíše, co ji k tomu mohlo vést, co se nám na postavě líbí a co nelíbí, apod. Lze i malovat, například atributy postavy (Pilát — vavřínový věnec, Herodes — koruna, učedník — meč atd.)

Postavy k rozdělení: přepadové komando, Jidáš, odvážný učedník, židovská rada, Pilát, Herodes, stráž, skandující lid.

Výstupy: práci skupinek si nezapomeňte vzájemně představit (třeba jen tím, že autoři řeknou, co se jim na postavě líbí a co nelíbí).

Pomůcky: Bible, velké papíry (např. balicí papír), nůžky, tužky, fixy, pastelky.

PŘESAHA

Odsoudit člověka není tak těžké. Druzí se nám soudí vlastně docela dobře a taky rychle. Pro svoji jinakost, odlišnost, vybočování z toho, co považujeme za normu. Jak často se v našich soudech rozhodujeme jen podle toho, co jsme odkudsi slyšeli, co nám někdo „nakukal“? Jak často podle toho, co o daném člověku opravdu víme? Dokážeme vidět jen následky, nebo taky přihlédnout k příčinám? Měli bychom sami pro sebe vůbec nějakou naději, kdyby Bůh jednal jako my?

Přispíváme i my dnes nějak k Ježíšovu odsouzení jako ten dav? Třeba tím, že ho neposloucháme, že nežijeme podle jeho učení, že jsme na sebe zlí?

- TÉMA** — Ani Petr (Skála) nedokázal zůstat věrný. Ale díky odpuštění se před ním otevírá cesta dál.
- Ježíše opouštějí i jeho nejbližší.
- CÍLE** — Děti si uvědomí, že Ježíš zůstal sám, ani Petr (Skála) neměl odvahu se k němu přiznat. Ale taky děti uslyší o odpuštění a možném novém začátku.
- Obrázek kohouta vyzývá k bdělosti a upozorňuje, že (ani my) nejsme silní.
- Děti uvažují, v jakých situacích je těžké zůstat věrný, zastat se druhého.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY J 18,15–27
 Synoptická podání: Mt 26,69–75,
 Mk 14,66–72, L 22,54–62

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- *Postavy:* Ježíš, Šimon Petr, ještě jeden učedník (vchází s Ježíšem dovnitř veleknězova domu, něco domlouvá — asi má „konexe“, pak se vrací i pro Petra), služka vrátná, velekněz, veleknězův sluha a strážci, kohout.
- *Místo:* kolem ohně na nádvoří veleknězova domu (je zima, ohřívají se).
- *Čas:* v noci na Velký pátek.
- *Událost:* Petr zapře, že by patřil k Ježíšovým učedníkům.
- *Jádro věci:* i Šimon Petr, první z Dvanácti, může zklamat, skálou není svou dokonalostí a silou, ale jedině milostí svého Pána.
- Šimon Petr — (J 1,40–42) — Petr byl rybář, k Ježíši ho pozval jeho bratr Ondřej, jméno Petr (Kéfas, Skála) mu dal Ježíš. „...a já ti pravím, že ty jsi Petr; a na té skále zbuduji svou církev“ (Mt 16,18a)

Mezi učedníky je obvykle na prvním místě, má roli jakéhosi mluvčího. Jako prvnímú je mu dáno rozpoznat Ježíše jako Mesiáše. V některých situacích s sebou Ježíš bere jen ty nejbližší učedníky; jsou to Petr, Jakub a Jan (např. vzkříšení dcery Jairovy, proměnění na hoře, modlitba v Getsemane).

Ale Petrovi se nevyhýbají ani pády a selhání, někdy nechápe, co Ježíš říká nebo co je dobré. Tak např. zrazuje Ježíše od cesty utrpení. Ježíš ho v té chvíli nazve satanem — někým, kdo ho svádí na špatnou cestu (Mk 8,31–33).

Spolu s Janem jsou první u prázdného hrobu. Jan je tam dřív, ale Šimon Petr jako první vstoupí do hrobu dovnitř (J 20,1–10).

Po vzkříšení se Ježíš s Petrem setká a posílá ho: „Pas mé beránky!“ (J 21,15–23).

Po Ježíšově nanebevstoupení je Petr hlavní postavou vznikající křesťanské církve (Sk 1,12–26). Převážně k pohanům je později vyslán Pavel.

Podle tradice skončil Petr svůj život jako mučedník v Římě. Nebo: skončil Petrův život jako mučedníka v Římě.

- *Zapření*: V nejstarší církvi označuje žalostné odstoupení až odpadnutí od víry v Ježíše Krista (Mt 10,33), protiklad vytrvalosti víry a vyznavačské statečnosti (2 Tm 2,12; J 1,20).
- *Kohout*: bylo předpovídáno, že Petr zapře dřív, než kohout zakokrhá (J 13,36–38); kohout je obecný motiv bdělosti, zejm. té, která dokáže bdít v noci (kohout na věžích kostelů — výzva k bdělosti)
- Před Velikonocemi se Petrovi Ježíše následovat moc nedaří, po Velikonocích k tomu dostane sílu.
- V Janově evangeliu není Petrův pláč.
- Setkání Petra se Vzkříšeným — u Jana teprve v dodatkové 21. kapitole.
- *Petr a Jidáš* nedovedli osvědčit dobré vyznání a zapřeli Ježíše Krista. Rozdíl je jednak v hloubce jejich provinění, ale taky v tom, že Petr prosí o odpuštění, počítá s milostí, uvědomuje si, že nemůže žít jinak než z odpuštění.

ÚSKALÍ

Petr jistě měl Ježíše rád, ale v této situaci ho přemohl strach. I my většinou víme, co by bylo správné, ale neuděláme to, nechce se nám nebo nemáme odvahy. Zkusme na to nezapomenout — abychom nevylicili Petra jako selhávajícího, ale o sobě přitom nepochybujeme.

ODKAZY

SOUČEK, Josef Bohumil: *Utrpení Páně podle evangelií*. Praha: Kalich, 1983.

ŠTEFAN, Jan: *Vývýšení Syna člověka: sedm postních a osm velikonočních kázání na Evangelium podle Jana*. Středokluky: Zdeněk Susa, 1998.

DAUVILLIER, Loïc — LIZANO, Marc — SALSEDO, Greg:

Dítě s hvězdičkou. Praha: Albatros, 2012.

ŠORM, Zdeněk: *Petrovo zapření*. Dostupné z <http://goo.gl/JVnQqI>. (*pracovní list*)

KRYL, Karel: *Zapření Petrovo*. Dostupné z http://youtu.be/I10jfYgL_84. (*píseň*)

Simon Petrus, auch Kephas genannt. Dostupné z <http://goo.gl/1czi5A>. Žd 6,4–6

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Býváte někdy sami? Musíte někam sami jít, něco sami udělat...? Máte strach?

Můžeme použít biblickou postavičku (nebo nějakou jinou figurku). Postavíme jednu samotnou, pak k ní přidáme další — jako průvodce. Později můžeme znázornit podobně, že Ježíše postupně jeho nejbližší opouštějí a zůstává sám.

Jak je to u zubaře, u paní doktorky...? Doprovozují vás rodiče? Byli jste někdy sami v nemocnici? Víte o někom, kdo žije sám a udělalo by mu radost, kdybyste ho navštívili nebo mu poslali pohlednici?

Je mezi dětmi (ve školce, ve škole...) někdo, koho ostatní nemají rádi nebo mu ubližují, smějí se mu? Dá se nějak tomuto dítěti pomoci? Zažili jste někdy sami, že se vám smějí, udělají něco naschvál?

Můžeme dětem stručně převyprávět velikonoční příběh až k této události (příp. s pomocí obrázků, např. v dětské Bibli).

Nebo si s dětmi povídat, co o Velikonocích vědí. (Aby příběh Petrova zapření měl místo ve velikonočním dění.)

Svoji zradu si Petr uvědomil, když uslyšel kohouta. (*Děti mohou zakokrhát, aby Petra probudily.*) Kohout ohlašuje nový den. Petr si uvědomí, co udělal, ale jeho smutek a lítost už je první krok k odpuštění, k tomu, aby mohl jít dál.

Aktivita

Děti mohou kohouta pestře vybarvit nebo polepit kousky barevných papírů nebo látek. Kohout názorně připomíná tento příběh a je i znamením pro nás: jednak varováním, jednak nadějí, že když někoho zapřeme, někomu ublížíme, něco uděláme špatně, můžeme (máme) toho litovat a prosit o odpuštění.

Pomůcky: omalovánka kohouta, barvy, příp. barevné papíry nebo barvy na sklo.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Ukážeme dětem obrázek kostelní věže s kohoutem (stačí do vyhledávače zadat termín *hahn+kirche*). Víte, proč je na věži právě kohout? (Vyzývá k bdělosti.)

V Jeruzalémě jsou Velikonoce. Židé jedí velikonoční večeři. Podobně jedl i Ježíš se svými učedníky. Po večeři učedníkům umyl nohy. Kleknul si před nimi, sahal na jejich špinavé nohy. Říkal jim, že i oni se mají mít rádi a navzájem si takhle sloužit. Připravoval je na to, že odejde, už mezi nimi nebude. Petrovi to bylo líto.

„Chci být pořád s tebou, Pane. I život bych za tebe položil.“

Ježíš ale tuší, že to pro Petra nebude lehké.

„Než kohout zakokrhá, zapřeš mě, třikrát.“

Ježíš věděl, že přichází těžká noc pro něj i pro jeho učedníky. Proto se za ně modlí.

Společně pak odcházejí do zahrady za potok Cedron. Jidáš už s nimi není. Šel dát vědět strážím.

Petr chce být s Ježíšem. Odvážlí se ho bránit i mečem.

„Schovej ten meč,“ řekne mu Ježíš.

Vojáci a stráže pak Ježíše odvádějí

Ježíš nešel se strážemi sám, doprovázeli ho dva učedníci, jeden z nich byl Petr. Vždyť to nedávno Ježíši sliboval, že ho nikdy neopustí. Přišli k velebnězovu domu, vešli na nádvoří.

Nějaké služka u dveří se na Petra podívá a říká si: „tenhle není odsud, vypadá, že je to rybář z Galileje...“

Nepatříš i ty k učedníkům toho člověka?“

„Nepatřím,“ řekne Petr

Je noc, tma a chladno. Na dvoře hoří oheň, lidi se kolem něj ohřívají. Ježíš stojí před velebnězem. Petr přijde blíž k ohni.

Možná slyší, na co se velebněz ptá Ježíše. „Jaké je tvoje učení, Ježíši?“

Teď by to mohl všechno velebnězi říct, pomyslí si Petr.

Ale Ježíš říká: „Mluvil jsem veřejně, všichni mě mohli slyšet, i v chrámě jsem mluvil. Zeptej se lidí... Neříkal jsem nic tajemného.“

„Takhle se neodpovídá velebnězi!“ udeří jeden ze strážců Ježíše do obličje.

Petr to sleduje zpozvzdálí. Je mu ještě víc zima, zarytě hledí do ohně.

A tu se na něj zase někdo zadívá. „Nejsi i ty z jeho učedníků?“

„Nejsem.“

A ještě potřetí. Jeden z velebnězových sluhů, je to příbuzný toho, komu Petr usekl ucho, když chtěl Ježíše bránit mečem, řekne Petrovi: „Což jsem tě neviděl s ním v zahradě?“

Petr opět zapře.

Vtom zakokrhá kohout.

Víte, jak to bylo s Petrem dál?

Děti možná vědí nebo hádají (uteče, pláče, zapře ještě znovu...). Můžeme najít text v Bibli (J 19,25–27).

V Janově evangeliu se nepíše, co Petr tuhle noc dělal dál. Až po vzkříšení se Ježíš znovu s Petrem potká. V Galileji u jezera Genezaretského. Zase dostane Petr tři otázky. Teď se ho ptá Ježíš sám. Ptá se Petra, jestli ho má rád. Petr třikrát odpoví: ano. Potřetí řekne: Ty víš všechno. Ty víš taky, že tě mám rád.

Petr nemůže a nechce zapřít svou zradu. Prosí o odpuštění.

A zrovna tohohle Petra, který neměl odvalu se přiznat, že Ježíše zná, posílá Ježíš mezi lidi, aby jim byl pastýřem. Staral se o ně a vyprávěl jim o Pánu Bohu a o Ježíši.

PRO STARŠÍ DĚTI

- Víte, co je to šikana? Setkali jste se s ní někdy? Jaké to je někoho se zastat? Říct nahlas: to je můj kamarád, nechte ho být...
- Zaspívejte nebo si aspoň před sebou otevřete ve zpěvníku píseň *Byl jsi tam*. V té písni se stáváme trochu účastníky velikonočního dění. V jednotlivých slokách Ježíše doprovázíme. I Petrova zapření se v písni účastníme. Velikonoce jsou dávná historická událost, ale každý rok jsou přítomňovány, každý rok do nich můžeme vstoupit, Ježíše doprovázet, přemýšlet, kde je v tom dění naše místo. S tím, kdo a jací jsme teď. Kdy a jak jsme Ježíše zradili, zapřeli. Nepřiznali se k němu nebo se chovali, jako bychom ho neznali.
- Dejte s dětmi dohromady, co všechno víte o Petrovi; jeho „vzestupy a pády“ (zavolan za učedníka; vyznání Ježíše jako Mesiáše; odrazování Ježíše od cesty utrpení; chůze po vodě; přítomnost při důležitých Ježíšových činech; jméno Petr, tj. skála; reakce na Ježíšovo mytí nohou učedníkům; „bdění“ v Getsemane; zapření; setkání se Vzkříšeným — Ježíš Petra nezavrhl).
- Zapření nemusí být vždy negativní. Dokážete si představit, vymyslet situaci, kdy zapření je správné? (Např. když někdo za války ukrýval doma Židy a zapřel je před gestapem. K tomu je např. kniha *Dítě s hvězdičkou* — viz *Odkazy*.)

PŘESAH

- Prohlédněte si s dětmi mapu Jeruzaléma a místa, kde se odehrává velikonoční příběh.
- Tematizujte možnost nového začátku (jako dostal Petr, když zapření litoval): znáte nějakou hru, kde se člověk musí vracet zpátky na start? Např. Cukr, káva:

když se hýbete ve chvíli, kdy máte stát bez hnutí, vracíte se na start, ale můžete ve hře pokračovat.

- Petr cítí vinu, že Ježíše zapřel. Co dělat, když někomu ublížíme? Co je to lítost, pokání, přiznání, odpuštění...? Čím (např. jakými gesty) může toto být prováděno?
- Můžete si vytisknout a s dětmi použít pracovní list Zdeňka Šorma — zde se odkazuje na příběh z Lukášova evangelia, kde Petr pláče (viz *Odkazy*).
- Pusťte dětem píseň Krylovu píseň *Zapření Petrovo* (viz *Odkazy*).

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 267 — *Proč jen mlčíš, Pane?*;
 25 — *Byl jsi tam?*; 401 — *Zůstaň s námi, Pane, když se stmívá*; 382 — *Vy silní ve víře*; 73 — *Hořká byla noc*;
 443 — *Zůstaňte zde a bděte se mnou*
 EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 643 — *Když soumrak zháší*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Pane, ty víš všechno, ty víš také, že tě mám rád.

(Je to část verše J 21,17: *Zeptal se ho potřetí: „Šimone, synu Janův, máš mne rád?“ Petr se zarmoutil nad tím, že se ho potřetí zeptal, má-li ho rád. Odpověděl mu: „Pane, ty víš všechno, ty víš také, že tě mám rád.“ Ježíš mu řekl: „Pas mé ovce!“*)

MODLITBA

Pane Ježíši, myslíme na to, jak jsi o Velikonocích zůstal sám, učedníci neměli odvahy a sílu být s tebou. Petr tě zapřel. Pro nás taky někdy není snadné se k tobě přiznat. A kamarádům v nouzi taky někdy nepomůžeme. Je nám to líto. Odpusť nám to a dej nám víc odvahy. Amen.

TÉMA	Ježíšova poprava a její svědci.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — Děti si sáhnou na kříž, uvědomí si, proč je symbolem křesťanství. — Dětem za pomoci příběhů třech „vedlejších postav“ budeme vyprávět o Velkém pátku.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY	Mk 15,21 Mt 27,54; Mk 15,45; L 23,47; případně J 19,32–37 J 3,1–21; J 7,50; J 19,38–42
----------------	--

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Podle některých teorií byla evangelia stavěna od konce. Jejich základním kamenem byl pašijový příběh. To je asi důvodem, proč je zaplněn celou řadou postav (jmen), které se na scéně jen mihnou. Zřejmě to dokládá, že v tomto bodě svých vyprávění si evangelisté chtěli více dát záležet na faktografičnosti. Zároveň možná někteří z těchto mimoděčných svědků byli v prvních sborech ještě známi, pamatováni.

Šimon z Kyrény... Narodil se v tom řeckém městě v Africe, nebo tam jen nějaký čas žil? Přenocoval na venkově, někde za branami města a jde teď na svátky do Jeruzaléma, do chrámu? Nebo opravdu ráno (dopoledne) ještě pracoval na poli, nedbal svátků ani předpisů židovské víry a teď se vrací. Je to žid z diaspory, nebo pohan? Jeden z jeho synů má jméno řecké, druhý latinské... Zůstal stát podél cesty, aby si prohlédl popravčí průvod a odsouzeného, a zvědavost se mu nevyplatila? Nebo se jim jen náhodou připletl do cesty? Setkal se s Ježíšem už dříve, slyšel o něm, nebo se potkávají poprvé?

Římští vojáci okupační armády mají právo zrekvírovat člověka a donutit jej jednu míli nést vojenský náklad. Šimon byl zrekvírován, aby donesl Ježíšovi křížové břevno na popravíště. A už zas nevíme, zda jej nesl po celou cestu, nebo jenom Ježíši pomohl.

Z Šimona se stal ovšem na chvíli vlastně člen popravčí čety.

Není tomu tak dávno, co Ježíš učedníkům říkal: „Kdo chce jít se mnou, zapři sám sebe, vezmi svůj kříž a následuj mne.“ (Mk 8,34) Ale učedníci jsou pryč, zalezlí a schovaní. Nezůstal ani jeden. A časem řekne apoštol: „Jedni druhých břemena neste a tak plňte zákon Kristův.“ (Ga 6,2)

Evangelista poznamenává, že to je ten otec, toho Alexandra a Rufa. Snad to byly postavy známé v první církvi. Jakéhosi Rufa a jeho maminku zmiňuje v pozdravu do Říma i apoštol Pavel (Ř 16,13).

Setník... Samotné ukřižování popíší evangelisté jednou větou. Zachovají jen spoustu drobných poznámek z několikahodinové smrtelné agonie, končící zpravidla udušením, vykrvácením či selháním srdce: zoufalé výkřiky, modlitby a také výsměch, kterému byl popravovaný vystaven. Z Jeruzaléma si totiž přišli potvrdit, že skutečně odsoudili troufalého rouhače, kterého nezachrání nebeští andělé. Zemřel mezi vrahy, definitivně usvědčen z toho, že nebyl tím, za koho jej jeho galilejští měli. Umírá zrazený, opuštěný, trpící. Smrt přijde až nečekaně rychle (nikoli udušením, ale snad infarktem).

Velitel setniny, tedy jednotky římské pěchoty, jejíž část zřejmě popravu realizovala, dohlížela na umírání, snad zajišťovala pořádek.

Zatímco popravu líčí evangelisté jako ničím se nevymykající, tedy i dnes běžné vraždění, připojují však vzápětí popis zvláštních jevů. Jako kdyby v okamžik smrti sebou cukla celá planeta: zemětřesení, roztržení chrámové opony (tedy odkrytí nejsvatějšího prostoru jeruzalémského chrámu, kde původně byla uschována schrána úmluvy s desaterem — v Ježíšově době však již prázdná — Bůh je jinde), zjevení duchů.

A na to dochází setníkovi, že ten právě zemřelý byl něčím výjimečným... Boží syn.

Legenda z něj pak udělaly Longina.

Nikodém... Třikrát se v evangeliu podle Jana mihne postava Nikodéma. Zřejmě to byl izraelský náboženský učitel a snad také člen synedria, jakéhosi správního jeruzalémského orgánu odpovědného za věci duchovní i za pořádek v okupované zemi.

Nejprve přichází za Ježíšem uprostřed noci. A jen těžko odhadovat, zda jej tma má skrýt, nebo se noc hodí více ke společnému studiu Písma. Je plný otázk a tuší, že by mu na ně tento galilejský kolega mohl dát odpovědi. Jenže Nikodém zároveň jako by si nechtěl Ježíšovy odpovědi k sobě tak úplně připustit. A Ježíš mu poměrně tvrdě říká, že pokud se chce někam duchovně posunout, musí začít znovu, jakoby se znovu narodit, otevřít se a nechat se shůry proměnit. K Bohu se nelze promyslet, dobrat, je třeba si nechat nadělit.

Podruhé se Nikodém účastní jakéhosi jednání, při kterém jeruzalémští chrámoví představitelé plánují a nařizují Ježíšovo zatčení. Nikodém protestuje, že

takový postup odporuje Mojžíšovu zákonu. Je překřičen, obviněn ze sympatií ke galilejskému proroku, ale našel odvahu vystoupit z řady.

Jestliže je kladení otázek součástí cesty víry, je její součástí také způsob života, hledání, jak podle Písma upravit své jednání. Četba, otázky, přemýšlení se nějak musí odrazit v tom, co dělám.

Ježíš zemřel na kříži. Jeho nejbližší učedníci se kdesi ve strachu za zamčenými dveřmi schovávají. A tak dva muži, kteří možná dosud jen zpovzdálí, s nadějemi, sympatiemi, ten Ježíšův příběh pozorovali, kteří se snad dosud báli si s ním zadat, ohrozit svá postavení, ohrozit sami sebe, kteří se ovšem možná mlčky také účastnili Ježíšova souzení, tak tito dva se překonají, dojdou za římským místodržitelem Pilátem a požádají jej o mrtvé tělo odsouzeného. Udělají to svátek nesvátek, překročí práh pohanského paláce, dotknou se mrtvoly a podle náboženských předpisů Izraele se tak sami dobrovolně vyloučí ze slavení právě začínajících svátků.

Potřetí se Nikodém objeví u Ježíšova pohřbu; uspěchaného, ne příliš pořádného, ale... Nikodém přinese těžký náklad myrhy a aloe... jako by do nového skalního hrobu pohřbívali samotného krále.

K TÉMATU OBDOBÍ

Velký, tichý, smutný... pátek. Stůl Páně či oltář v kostele je bez květin, ozdob, případně zakryt černou smuteční látkou (někde červenou, někde fialovou). Bohoslužby by se měly konat mezi 15 a 18 hodinou. V římskokatolických kostelech se od čtvrtka nepoužívají varhany, nezvoní zvony.

ÚSKALÍ

Je dobré si všimnout, že sami evangelisté se zdržují—ve srovnání s různými filmovými zpracováními—popisu popravy. Spíše se věnují různým detailům, které podtrhují, že Ježíš trpěl. Také bych se raději moc nezaplétal do toho, co to znamenalo, že se „hrobové otevíraly“.

ODKAZY

LINDEN, Nico ter: *Král na oslu. Vyprávění z novozákonních evangelií*. Benešov: EMAN, 2011.

LINDEN, Nico ter: *Povídá se. Podle Marka a podle Matouše*. Benešov: EMAN, 2009.

MÁNEK, Jindřich: *Setkání s Pánem. Postavy Nového zákona.*

Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1954.

MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše.* Praha: Centrum biblických studií

AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011.

PAGE, Nick: *ABC biblický atlas.* Praha: Česká biblická společnost, 2011.

SOUČEK, Josef Bohumil: *Utrpení Páně podle evangelíí.*

Fotomechanický přetisk 1. vyd. Praha: Kalich, 1983.

ŠORMOVÁ, Eva: *Ukřižování a pohřeb.* Dostupné z <http://goo.gl/wpuhzM>.

ŠORM, Zdeněk: *Ukřižování a pohřeb.* Dostupné

z <http://goo.gl/PuC9eJ>. (*pracovní list*)

Obrázky — <http://goo.gl/NhrzLT> (Velikonoce),

<http://goo.gl/Ydwwq4> (Velikonoční svíce), <http://goo.gl/BUrtVb> (Ježíš

nese kříž), <http://goo.gl/XNeVnr> (Ježíš a lotr po pravici).

Věřím... v Ježíše Krista..., jenž... trpěl. Bratr Kálef 1/2014, s. 4.

Dostupné z <http://goo.gl/a9WQIA>.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Akce

Vyprávět pašijový příběh jako cestu. Za každé zastavení či postavu položit na zem jednu stopu — černou či bílou, kdo Ježíše potkává, co mu dělá — ubližuje nebo pomáhá.

Vzpomenete si, o kom už jsme tady mluvili? Kde jsme v minulém vyprávění Ježíše „nechali“? (Podle obrázků velikonočních událostí.)

Následuje vyprávění — pokračování. Co je na obrázku? Jaké to je? (Smutné, veselé...) Jací jsou ti lidi na obrázku? Co o nich víme? Jakou měli roli?

O Velikonocích si připomínáme, že Ježíš trpěl — co znamená „trpět“?

Zkuste nést těžký kříž...

Připravíme si kříž, ukážeme jej dětem.

Rozhovor o kříži: co to je, kde ho vidáme (na kostele nebo v kostele, u cesty, lidi ho nosí na krku, na hřbitově), co připomíná?

Pak vyprávět (viz *Pro mladší děti* — přiměřeně věku naší skupiny).

S použitím obrázku svíce (viz Odkazy)

Projít s dětmi velikonoční příběh — události smutné vedou až k radostným — vzkříšení, světlo svíčky — dnes (na Velký pátek) jsme u bolesti, smutku — taky myslet na ty, kdo trpí, prožívají bolest...

Použití velikonočních „symbolů“ — viz *Přesah* — osahat, vyzkoušet (třeba trnovou korunu — schovanou v látkovém sáčku, podle hmatu se snažit poznat, co to je... pak si ji zkusit na hlavu), nesení něčeho těžkého, příp. kříže — kdo by mi pomohl?

Vytváříme kříž — viz „velikonoční aktivity“ — na začátku prvního dílu příručky (s. 19).

Semínko obilí vložené do země — musí umřít, ale vyrostе z něj rostliny — nasytí. (Ježíš vložen do země, abychom z toho my měli užitek. Jaký? Třeba vědět, že smrt nemá právo, důvěřovat Bohu se vyplatí, ježíšovsky způsob života je správný...)

PRO MLADŠÍ DĚTI

„Hej, ty. Pojď sem!“

„Kdo? Já?“ diví se Šimon. Zrovna šel domů z pole, ještě než začne svátek chtěl okopat několik stromků a trochu je pozalévat. Večer bude s manželkou a syny Alexandrem a Rufem slavit svátek. Spěchá.

„Ty!“ přikázal voják.

Po cestě z města k hoře Lebka jde průvod s vojáky, odsouzcenci a zvědavci. Tři muži vlečou dřevěná břevna. Jeden jde pomalu. Už nemůže. Několikrát mu podklesnou nohy. Bičovali ho. Teď vojáky zdržuje...

„Vezmeš mu jeho dřevo!“

„Proč? Co jsem udělal?“ brání se Šimon.

„Nic. Podle římského práva ti to mohu nařídit až na jednu míli.“ Zařve voják. Nemá cenu se bránit. Šimon se krátce podívá na odsouzeného. Viděl ho někdy? Odsouzenec zase na Šimona. Vojáci popohání oba. Ještě pár metrů.

Na dřevo odsouzcenci přibijí ruce, pak ho vytáhnou na připravený kůl. K tomu ještě přitlučou nohy. Nad hlavu ceduli s proviněním: Král židů.

Vojáci čekají na smrt odsouzců.

Šimon za sebou slyší křik. Utíká pryč. Za chvíli začne svátek... Večer chtěl s manželkou a syny Alexandrem a Rufem slavit svátek.

Je vedro. V této zemi je pořád vedro. Setník viděl, jak se vojáci z kasáren odsouzenému posmívali. Dali mu červený plášť, na hlavu věnec z čehosi, snad z hlohu nebo trnovce. Jedni pak před ním klekali a druzí ho holí mlátili. Místodržitel jej přikázal zbičovat. Byl obviněn, že se chtěl stát králem. Nebo jej lidé provolávali králem? Někdo říkal něco o Božím synu. Setník neví. Po cestě jim několikrát upadl. Neměli jej tak mlátit, říkal jim to, že pak nevydrží cestu. Teď visí s dalšími dvěma na kříži. Takhle Boží syn nevypadá. A on tu s několika vojáky musí čekat, až umřou. Může to trvat pár hodin a také tu mohou být do rána. V noci bude zima. Ne, když neumřou do večera, zlámou jim kosti. Přes noc tu nebudou. Vojáci nejdřív hráli kostky o šaty odsouzenců. A teď se nudí. Z města přicházejí lidé a křičí na odsouzence. Setník jim nerozumí. Nerozumí řeči téhle země. Přišel sem s vojáky své legie před rokem. Až odslouží dvacet let, nezabýjí-li ho, nezabije-li ho to vedro, dostane peníze a půdu.

Odsouzenec cosi vykřikl. Někdo nabodl na tyč houbu namočenou v octu a zvedl ji k němu, aby se napil. Odsouzenec znovu vykřikl. A umřel.

Najednou se skoro setmělo, odkudsi se ozývá dunění, jako kdyby padaly skály nebo se blížila armáda na koních, země se chvěje. Ochladilo se. Strachem vykřikli i vojáci. Setník vytáhl meč z pochvy. Mává jím. A ukazuje mužům s přílbicemi, že mají zůstat na svých místech.

„Ten muž byl opravdu Boží syn...,“ řekl setník. Třásl se.

Místodržitel Pilát Pontský už toho pro dnes měl dost, když mu ohlásili, že Josef z Arimatie prosí o přijetí. Josef z Arimatie byl příliš bohatý a také to byl člen velerady, Pilát jej nemohl odmítnout.

Pozdravili se. Pilát se tvářil nepříjemně.

„Prosím, pane, dej mi tělo Ježíše z Nazaretu, který byl dnes popraven. Chtěl bych ho pohřbít,“ poprosil Josef.

„Odsouzenec necháváme viset na kříži. Pro výstrahu. A ptákům k žrádlu,“ odpověděl místodržitel.

„Nezasloužil si zemřít.“

„Troufáš si říci, že jsem rozhodl nespravedlivě?“

„Neměli ti jej přivádět k soudu.“

Pilát mlčel. Z ranního soudu mu zůstala pachuť.

„Dobře, pohřbi ho.“ Pak pokynul vojákovi od dveří: „Jdi s ním a setníkovi řekni, že až ten král na kříži zemře, že smí vydat jeho tělo tomuhle.“ Ukázal na Josefa.

Josef poděkoval a rychle s vojákem vyšel z paláce.

Venku na něj čekal Nikodém. Oba se s Ježíšem několikrát setkali, naslouchali jeho kázáním, diskutovali s ním o příchodu Království.

„Je svátek. Mojžíš přikázal: Kdo by se dotkl kteréhokoli mrtvého člověka, bude nečistý po sedm dní...,“ řekl Nikodém. Spíš pro sebe než k Josefovi.

„Mám nový hrob ve skále,“ řekl Josef. Spíš k sobě než k Nikodémovi.

Setník jim vydal tělo. Obmyli je vodou a posypali sušeným aloe a myrhou, etiopskou pryskyřicí. Zavonělo to. Pak tělo zabalili do plátna a naložili na nosítka. Dva staří, důstojní muži rychle odnášeli mrtvého. Za nimi šlo několik žen, které plakaly.

Položili tělo do hrobu. A přivalili kámen ke vstupu. Proti šakalům.

Pak se Josef s Nikodémem modlili.

Akce

Nejlépe najít v okolí, nastudovat a projít nějakou křížovou cestu. Citlivě ovšem zacházet s apokryfními zastaveními (např. Veronika).

Možnost vyprávět z pohledu účastníků: Např. Šimon svým dvěma synům... Šel jsem z pole a donutili mě... Vzpomínky setníka po letech... Měl jsem zrovna službu a musel jsem ho ukřížovat... Svědectví Nikodéma... Něco se ve mně hnulo, že jsem šel za Pilátem a spolu s Josefem z Arimatie... Přišel za mnou Josef z Arimatie a řekl mi, že jej jde pohřbít...

PRO STARŠÍ DĚTI

Akce

Dětem je možné rozdat kartičky se jmény jednotlivých aktérů velikonočního příběhu a nechat je vyprávět, kdo jakou roli v události hrál.

PŘESAH

S dětmi lze projít (inscenovat) křížovou cestu např. pomocí různých symbolů: větvičky (Mt 21,8–11); chleba, zrní, hrozny (Mt 26,26–28); pouta, provaz (Mt 26,36–50); trnová koruna (Mk 15,15–18); dřevěný kříž (J 19,16–17); kámen (klesání pod křížem); srdce (setkání s matkou J 19,25–27); ruce (Šimonova pomoc Mt 27,32); skleněné kuličky jako slzy (Mt 23,27–28); oblečení a herní kostka (J 19,23–24); hřebíky (J 19,18); vyhořelá svíčka (J 19,39); černá půda a zrnka obilí (pohřeb J 19,40–42).

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 25 — *Byl jsi tam?*; 278 — *Přijď již*; 286 — *Rok za rokem*; 297 — *Balada velkopáteční*
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 622 — *Zůstaň s námi, Pane*; 311 — *Kristus, příklad pokory*;
HALELUJA AMEN: 95 — *Ježíši Kriste, Pastýři náš* (BTS 35), 11 — *Vše dobré, co máme* (BTS 19)

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Jenže on byl proklán pro naši nevěrnost, zmučen pro naši nepravost. Trestání snášel pro náš pokoj, jeho jizvami jsme uzdraveni. (Iz 53,5)

MODLITBA

Pane Bože, pomoz nám, prosíme, zahlédnout, komu můžeme pomoci nést to, pod čím on klesá. Amen.

TÉMA Setkání se vzkříšeným Ježíšem mění lidské životy.

- CÍLE**
- Děti poznají, že při setkání s Ježíšem se strach mění v radost. A také že z nedůvěry se pomalu rodí víra, která pomáhá najít pevnou půdu pod nohama.
 - Děti pochopí, že hledání toho „jak to tenkrát bylo“ nás nikam nedovede. Vzkříšení je cesta, kterou jde před námi Ježíš, a my smíme ve víře jít za ním. Ježíšovo pozvání můžeme slyšet a uvěřit mu. Ale ne vidět, sáhnout si jako Tomáš.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY J 20,19–29 a paralely L 24,1–12; Mk 16,1–8

POZNÁMKY K TEXTU

- *Když ještě bylo tma* — příběh se odehrává v šeru, kdy ještě není nic jasné. Ještě panuje smutek, nejistota, strach. Neví se, že se stalo něco, co zásadním způsobem mění celou velkopáteční situaci. První paprsky světla se teprve začínají objevovat a s nimi se dávají do pohybu události vzkříšení. Smutek se pomalu mění v radost. Z nedůvěry se rodí víra.
- *Marie Magdalská* — jedna z žen, které přihlížely Ježíšovu ukřižování a pohřbu. Je jedním z prvních svědků setkání se vzkříšeným Kristem. Její přítomnost u prázdného hrobu zmiňují všechna čtyři evangelia. Podle dřívějších zpráv patřila Marie do širšího okruhu kolem Ježíše. Podle L 8,2 ji Ježíš uzdravil, vyhnal z ní sedm démonů. Ta, která to kdysi neměla v hlavě v pořádku, může působit i těm, kteří ji znají, jako nevěrohodný svědek vzkříšení.
- *Šimon Petr a ten, kterého Ježíš miloval* — Šimon Petr a Jan, jeden ze dvou synů Zebedeových. Dva z Ježíšových učedníků, dva z jeho nejbližších. Ježíš je bere spolu s Janovým bratrem Jakubem s sebou tam, kam jiné ne (vzkříšení dcery Jairovy Mk 5,37; proměnění na hoře Mt 17,1; modlitba v Getsemane Mt 26,37). Podle Janova evangelia jsou prvními z učedníků, kteří vidí prázdný hrob.
- *Nedotýkej se mne* — Vzkříšený „není k mání“ ani našim smyslům ani našim citům ani našemu náboženskému rozpoložení. Nelze se s ním setkat „fyzicky“, tak jako s pozemským Ježíšem. Nejde se ho dotknout, nelze ho nezávazně vnímat,

nelze ho „nafilmovat“ a předvádět — lze v něj pouze věřit. Patří k Otcí — a my „jen“ můžeme zaslechnout (a uposlechnout) jeho pozvání k víře.

- *Za zavřenými dveřmi* — ztráta perspektivy a společenství s Ježíšem nevede jen ke smutku, bezradnosti a beznaději, ale posléze ke strachu. Začínající církev si připadá bez opory, ztracená a ohrožená — to ji vede k tomu, že se zamyká ve svém společenství, místo aby svému okolí zvěstovala evangelium.
- *Pokoj vám* — pozdravení pokoje nezní jako obvyklá rutina. Pozdrav pokoje jim zpřítomňuje upokojení, důvěru, naději, všechno, co se smrtí Ježíše ztratili. Pokoj přichází s Kristem, učedníci ho smějí přijmout.
- *Tomáš (Didymos, tj. Dvojče)* — jeden z Dvanácti nebyl s učedníky, když se jim Ježíš zjevil poprvé a jejich svědectví nevěřil; Ježíš se pak ukázal i jemu.
- *Můj Pán a můj Bůh* — Tomášova reakce na setkání s Ježíšem je vyznáním víry. Způsob tohoto vyznání připomíná např. Dt 6,4 (slyš, Izraeli, Hospodin je náš Bůh). Vyznání není reakcí na zázrak, ale na nečekané zpřítomnění Kristovy vysvobozující moci.
- *Blahoslavení, kteří neviděli a uvěřili* — Tomášův příběh se týká všech dalších velikonočních generací křesťanů. Nejsou o nic ochuzeni ani zkráceni. Víra roste z naslouchání překvapivé přítomnosti Pána — Ježíše.

ÚSKALÍ

Evangelijní příběhy, které vyprávějí o prázdném hrobu a o tom, jak se vzkříšený Ježíš dává poznat různým lidem, nelze chápat popisně, ale jako svědectví víry různých lidí. Možná proto jsou příběhy v jednotlivých evangeliích rozdílné. Nemáme se snažit dostat se toho, jak všechno historicky proběhlo, snažit se přijít na kloub zmrtvýchvstání. Tato cesta by nás odvedla od vlastního obsahu zvěsti velikonočních příběhů. Není důležité, jak se zmrtvýchvstání stalo, ale že se stalo. Otvírá se nám tu prostor pro víru. Vzkříšení není oživení již mrtvého těla, ale Boží navrácení Ježíše do života jinak, nově, nepopsatelně.

Úloha obsahuje dva příběhy. Pro předškolní děti doporučujeme příběh o nevěřícím Tomášovi vynechat. Byl by to velký nápor na jejich pozornost. V ostatních skupinách lze použít oba příběhy, záleží na časových možnostech.

ODKAZY

LINDEN, Nico ter: *Král na oslu. Vyprávění*

z novozákonních evangelií. Benešov: EMAN, 2011.

KÜNG, Hans: *Ježíš.* Praha: Barrister & Principal, 2013.

KÜNG, Hans: *Krédo. Apoštolské vyznání víry dnes?* Praha: Vyšehrad, 2007.

GREPLOVÁ, Světlana: *Třetího dne vstal z mrtvých*.

Dostupné z <http://goo.gl/2qbl7O>.

FÉR, Martin: *Vzkříšení*. Dostupné z <http://goo.gl/OTBRYR>.

KLINECKÝ, Pavel: *Vzkříšení Páně*. Dostupné z <http://goo.gl/5tOsHM>.

Obrázky, pracovní listy — <http://goo.gl/2CTiMf> (Marie u hrobu — komiks k domalování), <http://goo.gl/E9jNWK> (Rabbuni! — obrázek s možností doplňování textu), <http://goo.gl/9ag2Zu> (skládačka „vítězný věnec“), <http://goo.gl/OWCJi4> (nevěřící Tomáš — krátký komiks k vymalování), <http://goo.gl/R9Bfck> (nevěřící Tomáš, dokreslovačka).

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Připravte si doma pro děti dva druhy obrázků lidí: 1) těch, kteří se usmívají, 2) těch, kteří jsou smutní, pláčou. Je dobré, aby od každé emoce bylo alespoň 5 obrázků (minimálně podle počtu dětí ve skupině). Můžete použít např. fotografie z rodinného alba, obrázky z časopisů, okopírovat obrázky z dětských knížek. Obrázky můžete i podlepit lepenkou pro lepší manipulaci. Příprava vyžaduje čas.

Posaďte si děti do kruhu na zem nebo kolem stolu. Je třeba, aby doprostřed kruhu dobře viděly. Položte před ně promíchané obrázky. Nechte děti, aby si je prohlédly. Jak se ty lidi tváří? Jsou veselí? Smutní? Nešťastní? Zkusme je roztržít na dvě hromádky, na veselou a na smutnou. (Ideálně nechte děti vybírat po jednom, aby se na každého dostalo.)

Děti, kdy býváte veselí? Z čeho míváte radost? A z čeho býváte smutné? Kdy pláčete?

V Bibli je příběh o jedné ženě, která se jmenovala Marie. Ta byla moc smutná a pořád plakala. Umřel jí totiž její přítel, učitel, kterého měla moc ráda. Ježíš. Stalo se to teprve před pár dny. Marie od té doby skoro nespala a neměla ani chuť k jídlu. V neděli brzy ráno, ještě byla skoro tma, vyběhla z domu a popíchlala na hřbitov, kde byl Ježíš pochován. Ježíše dali do takové hrobky, to je něco jako malá jeskyně ve skále, a vchod zakryli těžkým velkým kamenem. Marie přes slzy skoro neviděla na cestu. Byla moc překvapená, když si těsně před hrobem všimla, že kámen tam není a vstup do hrobu je otevřený. Tak se polekala, že raději hned utíkala pro učedníky, ať se taky podívají. Přišli s ní pak Jan a Petr a ti uviděli prázdný hrob. Ježíš tam nebyl. Všichni z toho byli překvapeni a nevěděli, co si mají myslet. Marie dál zůstala u hrobu a plakala. Ježíš umřel a teď ho někdo možná z hrobu odnesl a ona se nebude moci rozloučit.

Najednou si všimla nějaké postavy. Trochu se lekla. Ale ten člověk se jí vlídně zeptal: „Proč pláčeš? Koho hledáš?“ Marie si myslela, že je to zahradník a že možná on někam odnesl Ježíšovo tělo. A tak mu řekla: „Pane, řekni mi, prosím, kam jsi tělo odnesl, já pro něj půjdu.“ A on jí znovu klidně řekl: „Marie!“ V tu chvíli poznala, že je to Ježíšův hlas. Vždyť ho dobře zná! „Ježíši, to jsi ty!“ A já jsem se tak bála. Tolik jsem pro tebe plakala.“ Marie měla obrovskou radost. Už neplakala, ale usmívala se. A pak utíkala za učedníky a radostně volala: „Viděla jsem Pána!“

Pomůcky: obrázky smutných a veselých lidí, omalovánka Marie Magdalena zvěštuje učedníkům — odkaz najdete v oddíle „obrázky“.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Stalo se vám někdy, že jste si mysleli, že máte pravdu, ale nikdo vám nevěřil? Dokonce ani rodiče vám nevěřili? Jak jste se při tom cítili? A co jste dělali? Snažili jste se dál přesvědčovat? Dodávat důkazy, že pravda je na vaší straně?

Kdysi žila jedna Marie. Nemyslím Ježíšovu matku, ale jinou Marii, Marii z Magdaly. Byla nemocná. V hlavě jí strašilo, slyšela děsné hlasy, život byl pro ni hrozným utrpením. Lidé se jí vyhýbali. Nejbližší nevěděli, jak jí pomoci. Pak potkala Ježíše a ten ji uzdravil. Zase se smála, zase mohla být se svými přáteli a hlavně s Ježíšem. S ním se cítila bezpečně.

Jenže Ježíše ukřižovali. Marie byla u toho. Bylo to hrozné. Dnes jsou to právě dva dny. Marie je hodně smutná. A taky má strach, že teď už se o ni nikdo nepostará, když bude potřebovat. Dívala se, kam Ježíše pohřbili a teď by moc chtěla ještě zajít k jeho hrobu, rozloučit se. Čekala kvůli tomu až do neděle, protože to byl pro Židy obyčejný všední den. V neděli neplatila přísná pravidla daná pro sobotu jako třeba zákaz chození na hřbitov. A teď konečně vyšlo slunce, tak utíká na hřbitov. Ani jí nedošlo, že se stejně do hrobu nedostane, protože vchod zatarasili obrovským kamenem, kterým pohne jen několik silných chlapů. Ale když tam konečně přijde, tak vidí, že kámen je od hrobu odvalen. Marie se poleká a má strach. Tak rychle utíká do domu, kde byli schovaní učedníci.

Buší na dveře a volá: „Petře, Jane, vstávejte, a honem se pojdte podívat. Kámen někdo odvalil a vzal Ježíše. Prostě tam není!“

Petra tak trochu napadlo, že ta Marie se zase zbláznila, že jí straší ve věži jako kdysi. Vlastně se mu ani nechtělo vycházet z domu. Možná měl strach, že by ho mohli zahlédnout nepřátelé.

Marii bylo líto, že jí učedníci nevěří. Ale nevzdávala se a znovu opakovala: „Vstávejte a pojdte se podívat, Ježíš v hrobě není!“ A tak Petr i Jan nakonec utíkají ke hrobu.

Jan byl na běh vždycky lepší, takže je u hrobu první. Sotva nakoukne dovnitř, vidí, že Marie měla pravdu. V hrobě nikdo není, jen plátna, kterými se omotávají mrtví. A to už dobíhá udýchaný Petr a vidí to taky. Uvnitř se trochu zastydí, že Marii nevěřil. Pak jdou domů, jsou celí překvapení a neví, co si mají myslet. Jen Marie ještě postává u hrobu a pláče. Má strach. Cítí se sama, ztracená.

Po chvíli zoufalství se znovu podívá do hrobu a s překvapením tam vidí dva anděly. A ti se ptají: „Marie, proč pláčeš?“

Marie na to: „Někdo odnesl Ježíše a já teď nevím, kde je.“

Pak se otočila a uviděla nějakého muže. Zdálo se jí, že je to zahradník.

Zeptal se jí: „Proč pláčeš? Koho tady hledáš?“

A ona: „Jestli o mém Pánu něco víš, tak mi to, prosím, řekni!“

A muž jí říká: „Marie!“ Ten hlas se jí zdá najednou tak povědomý! Vždyť, vždyť je to Ježíš! Marie má obrovskou radost a už už chce Ježíše obejmout.

Ale Ježíš jí říká: „Ne, Marie, nedotýkej se mě, raději hned utíkej za učedníky a řekni jim, že jsem v hrobě nezůstal, ale že jdu ke svému Otci, k Pánu Bohu. Utíkej, budou mít taky takovou radost jako ty.“

A Marie jde, běží, usmívá se.

Ten den se stalo ještě něco důležitého. Ježíšovi učedníci měli pořád velký strach. Ježíše zabili a oni se báli, že i pro ně si přijdou vojáci. Raději zamkli dveře a vůbec nevycházeli z domu.

Najednou se jim ukázal Ježíš a říkal jim: „Upokojte se, nemějte strach. Podívejte se, jsem to já.“ A ukázal jim ruce probodané od hřebů.

Jeden z učedníků, Tomáš, mezi nimi zrovna nebyl. Možná šel obstarat nějaké jídlo, možná šel zjistit, jaká je venku situace. Když se vrátil, ostatní mu vyprávěli, co zažili. Že viděli Ježíše, že to byl opravdu on. Že viděli rány na dlaních a na boku. Ale Tomáš jim nevěřil. „Kdepak, to jsou nějaké nesmysly. Dokud sám nevidím, tak tomu neuvěřím!“

Asi za týden byli učedníci zase pospolu v domě. Tentokrát s nimi byl i Tomáš. A stalo se, že zase přišel Ježíš a zase byl mezi nimi a uklidňoval je jako před tím. A pak řekl Tomášovi: „Tomáši, pojd' ke mně a klidně si sáhni na mé ruce, na ránu v mém boku. Vidím, že nevěříš, tak si sáhni a věř.“ Tomáš si sáhl a uvěřil.

Pomůcky: můžete použít obrázek vzkříšeného Ježíše a Marie, s možností doplňování v textu. A k příběhu o Tomášovi komiks k vymalování. Obojí najdete mezi odkazy v obrázcích.

PRO STARŠÍ DĚTI

Starší děti slyšely příběhy o vzkříšení Ježíše většinou již několikrát. Zkuste se s nimi bavit o tom, co znají. Jaké postavy přišly ráno ke hrobu (Marie Magdalská, druhá Marie, Salome, Jana, Petr, Jan)? Koho tam potkaly (anděl, strážci, mládenec, dva muži v zářícím rouchu, zahradník)? Zapisujte společně různobarevnými fixy na velký papír. Pak zhodnotte.

Děti by si měly všimnout, že příběhy nejsou vždycky stejné. Je jim třeba vysvětlit, že v každém evangeliu se vypráví o prázdném hrobu trochu jinak:

- prvními svědky těchto událostí u prázdného hrobu nejsou vždy ty stejné osoby;
- jiný počet osob u prázdného hrobu;
- že Ježíš není mezi mrtvými, ale byl vzkříšen, oznamuje pokaždé někdo jiný;
- vzkříšený Ježíš se ukazuje různým lidem různým způsobem.

Proč to tak je? Ti, kdo evangelia psali, zřejmě záměrně nechťeli, aby byla vyprávění o vzkříšení jednotná. Nechťeli, aby se z nich dala poskládat biografie zmrtvýchvstalého Ježíše. Ona různost příběhů nás má navést ke koncentraci na vlastní obsah zvěsti o vzkříšení a ne nás od ní odvádět zkoumáním, jak to historicky bylo. Totiž, že vzkříšení je cesta, kterou nám Ježíš svým vzkříšením otevřel a my ji smíme ve víře přijmout a jít po ní.

K příběhu o nevěřícím Tomášovi

Zjistěte, zda si děti příběh pamatují, případně připomeňte.

Co pro mě, pro tebe znamená víra?

Je to důvěra, spolehnout se na to, co nevidím, na co si nemůžu sáhnout, co se nedá nijak dokázat? Můžu mít však nějaké vlastní zkušenosti, zkušenosti lidí kolem mě? Tomáš potřeboval vidět, potřeboval si sáhnout, přesvědčit se. My takovou možnost nemáme. Naše víra se nerodí z vidění, ale ze slyšení. Máme to těžší než Tomáš, než Marie? K víře patří také pochybnosti. Tomáš je také měl a nikdo mu za to nenadával.

Čemu všemu jsme ochotni věřit, i když je to nedokázané, nepodložené, podivné?

Po tomto „úvodu“ lze se staršími dětmi vyrobit komiks podle vyprávění Janova evangelia, které si společně přečtete. Text můžete rozdělit na jednotlivé scény. Každou scénu může zpracovat jedinec, dvojice atd., záleží na tom, kolik dětí ve skupině je. Nabídnuté scény můžete seškrtat, přidat... „Úvod“ zabere jistě

dost času, proto bude lepší scény dopředu nakopírovat (použijte hotové obrázky v odkazech, podrobnosti v „pomůckách“) a děti mohou dodělat bubliny a vepsat do nich text. Jednotlivé obrázky pak pospojujte na velký papír.

1. Marie pospíchá ke hrobu, kámen je odvalený
2. Marie běží pro Petra a Jana
3. Jan a Petr nahlíží do prázdného hrobu
4. Marie a dva andělé
5. Marie a zahradník
6. Marie poznává Ježíše
7. Učedníci za zavřenými dveřmi a Ježíš uprostřed
8. Učedníci vyprávějí Tomášovi, ten nevěří
9. Tomáš sahá Ježíšovi do ran a uvěří

Pomůcky: dva velké papíry, menší papíry, barevné fixy, tužky, pastelky, nůžky, jednotlivé scény z *Odkazů* (Marie u hrobu, Rabbuni, Tomáš).

PŘESAĤ

Znáte nějaký další biblický příběh, který vypadá jako popis události, ale popis to není? (např. Gn 1 — zpráva o stvoření)

Dala by se o vzkříšení vytvořit zpravodajská reportáž do televizních zpráv? Se staršími dětmi můžete vyzkoušet. (rozhovor se svědky, kteří toho ale vlastně moc neví, osoba, o které je řeč, jaksí „nedostupná“ atd.)

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 330 — *Velikonoční prozpěvování*; 357 — *Už svitlo jitro nedělní*; 20 — *Buď tobě sláva*; 332 — *To anděl kámen odvalí*; 401 — *Zůstaň s námi, Pane, když se stmívá*
HALELUJA AMEN: 108 — *Veselme se křesťané* (BTS 30)

BIBLICKÉ TEXTY K ZAPAMATOVÁNÍ

Já jsem ta cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne. (J 14,6)
Nepochybuj a věř! (J 20,27b)

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme, že smrt nemá poslední slovo v našich životech. Děkujeme, že jsi nám v Ježíšově vzkříšení dal naději, že náš život nekončí v hrobě, nýbrž že pokračuje k tobě. Jinak než si umíme představit, ale bezpečně v Ježíšových stopách, který jde před námi. Amen.

TÉMA

Vzkříšení

CÍLE

- Děti se rozpomínají, co vědí o Pánu Bohu.
- Děti se dozvědí, že je tu vzkříšený přítomen jinak; že mít informace o prázdném hrobě nestačí; že Ježíš mění naše kroky; že do sebe zahleděný smutek může změnit v radost.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY

L 24,13–35

Iz 38,17; Ž 71,20; Ž 126; Mt 13

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

(Spolehlivě najdete na webu Katecheze — <http://goo.gl/hA1xk7>.)

Ten příběh je také trochu podobenství o víře. Něco slyšet, naučit se, ještě neznamená pochopit, uvěřit, nechat se tím změnit. Víra začíná otevřením se, nechat se vyvést z kruhů, ve kterých jsem uvězněný, nebo také zpohodlněný, dívat se na svět jinak. Víra vzniká v rozhovoru s druhým, na cestě, v průběhu života, mění se, sbírá zkušenosti... Víra není látka k osvojení ani danost, vzniká cestou, ve chvíli, kdy Bůh přestane být předmětem, o kterém se mluví, nebo mlčí, ale začneme mluvit s ním.

Od Ježíše se můžeme přiučit, jak jednat s druhými. Nejdřív jim dlouho naslouchá, pak jim zkouší vysvětlit, že o tom, co vědí a znají, lze přemýšlet ještě jinak, čte s nimi Bibli, sdílí se s nimi u stolu a děkuje Pánu Bohu.

Od učedníků se můžeme přiučit, že to, co nás změnilo, máme nějak říci dál.

Vzkříšený je vidět jinak. A může mít někdy tváře těch kolem vás. Pozor — může mít tváře lidí kolem nás, někdy snad i tu naši, včetně našich úst.

K tématu období

Oddíl je tradiční perikopou pro pondělí velikonoční. Veselé zvyky, které v pondělí probíhají, jsou mj. odkazem k tomu, že v pondělí končil dlouhý půst.

ÚSKALÍ

Řeč o vzkříšení je základním kamenem křesťanské víry — zároveň je však také kamenem úrazu pro naše přemýšlení. Vyprávění o cestě do Emauz však jedním z nejlepších možných způsobů naznačuje, že Ježíš je přítomen — poznán i nepoznán, učedníci mají stejně informací jako my — slyšet nestačí (bez osobního setkání); základem pro probuzení víry je společné otevírání Písma.

ODKAZY

BALDERMANN, Ingo: *Úvod do biblické didaktiky*. Jihlava: Mlýn, 2004.

(Zejména 5. kapitola — Učit se vzkříšení.)

COUFAL, Jaroslav: *Zjevení na cestě do Emauz*.

Dostupné z <http://goo.gl/hA1xk7>.

GREPLOVÁ, Světlana: *Třetího dne vstal z mrtvých*.

Dostupné z <http://goo.gl/2qbL7O>.

ŠORM, Zdeněk: *Zjevení na cestě do Emauz*. Dostupné z <http://goo.gl/Nj7XnA>,

<http://goo.gl/Une0QI>, <http://goo.gl/3lHcVT>. (*pracovní listy*)

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Rozpomínání, jaké biblické příběhy známe/znáte — ať už že si každé dítě má na nějaký příběh vzpomenout nebo poznávání podle obrázků (třeba biblického pexesa nebo kvarteta, podle toho, co jeden druhému předvede pantomimou...) — pro víru je důležité rozpomínání.

Je možné dělat tak, že za každou „vzpomínku“ dostanou děti „šlápotu“ a postupně někam dojdou...

Jak si uchovááme vzpomínky na lidi? Jak si je připomínáme? (Třeba jestli máte v NŠ plakát s fotkami dětí u jejich narozenin...)

Hra na „otevření očí“: co v místnosti je změněno, komu to sahám na tvář se zavřenýma očima apod. Převlékněte tři lidi, které děti znají z kostela, poznají je v masce — bez tváře? Po hlase? Zavažte dětem oči, roztočte je. Je těžké najít v prostoru orientaci. Poznat, kdo mě drží a vede. (Smutek, zmatenost, zaslpené oči bolesti, tím, jak jsou zvyklí se na svět dívat.)

Jak se nám Pán Bůh připomíná — oživuje (chození do kostela, čtení příběhů, večere Páně, modlitba, písně...).

Proč je dobré, když jsme na vzpomínání dva (nebo víc lidí) — takové to povídání kamarádek, co zažily...

Můžete vyprávět podle následující osnovy:

- Ježíše popravili a pohřbili
- učedníci Ježíše jsou smutní, bezradní, bezmocní a mají strach (nepřijdou si vojáci také pro ně)
- ženy našly hrob otevřený, něco zmateně vyprávěly — ale kdo by jim věřil, zázraky se už nedějí (z kříže Ježíše nezachránili andělé)
- jdeme domů
- po cestě si povídají — jak jim je smutno, jak to bolí (umřel vám někdo blízký?)
- někdo se k nim přidá... zdá se, že o ničem neví... tak to na něj „vysypou“
- neznámý jim vypráví o cestě Izraelců mořem, pouští, městy nepřátel, že to byla velká záchrana, o Josefovi, jak ho bratři hodili do studny, ale nakonec se z něj stal... Jonáš v břiše veliké ryby, Daniel v jámě se lvy... že každé ráno, přežila nehoda, svědčí o tom, že nás Pán Bůh zachraňuje... bible nesmí být uzavřená kapitola, ale příběh o záchraně, o tom, že s každým je Bůh... a že byl i s Ježíšem — kdo mu věřil víc než Ježíš
- je jim dobře... zas je jim dobře...
- chce jít dál
- pozvou ho (Ježíše je třeba pozvat)
- nachystají jídlo, ale rozdává jej on
- tohle známe... (zážeh v hlavě, srdci, v očích)
- jdou to povědět — sdílet do Jeruzaléma

Akce: Dejte dětem kameny, kusy látky: černé, šedivé, barevné a bílé, kalíšky, kalichy, sklenice, chleba... a nechte je, aby příběh ztvárnily na stole — látky mohou naznačovat cestu

PRO MLADŠÍ DĚTI

Pořád na to ti dva myslí, jak Ježíše zatkli, pak odsoudili, zbičovali a zabili. Byla to hrozná smrt. Dnes ráno byly ženy, co také chodily s Ježíšem, u hrobu. Říkal, že tam nenalezly jeho tělo. Ale...

Kleofáš jde ještě s jedním z Ježíšových učedníků domů do Emauz. Proč ještě zůstávat ve městě? Znovu a znovu si o těch posledních dnech vyprávějí.

A já čekal, že Ježíš změní svět... že to bude jinak... konec Římanů... že přijde Boží království, o kterém pořád mluvil... že přijde Bůh a všechno bude dobré, mír, pokoj," říká jeden.

„Tolika lidem pomohl, tolik lidí uzdravil, rozdával chleba. Pomáhal smutným. I voda a vítr ho poslouchaly," odpovídá mu druhý.

„Jenže andělé ho nezachránili. Umřel.“

Pak zas mlčí. Jen jdou. Chtějí být rychle pryč odsud. Ale zároveň jsou shrbení. A tak dělají jen malé kroky. Jsou bez sil. Cesta jim neubíhá.

„Proč jste tak smutní? O čem to spolu vy dva mluvíte?“ Na rozcestí se k nim někdo přidal. Asi má stejnou cestu. Lidé odcházejí po svátcích pryč z města.

„Ty jsi asi jediný z Jeruzaléma, kdo neví, co se tam v těchto dnech stalo!“

„A co to bylo?“

„No přeci, jak velebnější obvinili Ježíše, že chce být židovským králem, a pak ho podstrčili Římanům, aby ho odsoudili a popravili,“ odpověděl neznámému Kleofáš.

„Ježíše Nazaretského. Toho proroka, co když kázal, naslouchali mu tisíce lidí. I mrtvé křísil,“ dodává druhý.

„A my jsme doufali, že on je ten, který má vykoupit Izrael.“

„Dnes je to už třetí den, co se to stalo.“

A tak si začnou povídat. Ten muž, co se přidal, poslouchá jejich nářky. Pokyvuje hlavou. A až po chvíli pomalu namítne:

„Nevytáhl Bůh Josefa tehdy z té cisterny, a pak z vězení? A jeho bratry nezachránil Bůh před smrtí hladem? Nezachránil naše předky Bůh, když před nimi bylo jen moře a za nimi egyptští vojáci? Neprovedl je pouští? Nepadly hradby nedobytného Jericha?“

Pamatujete si na Davida, jak se vrátil, když zemřel Abšalom, co se proti němu vzbouřil a lid jej provolal za krále? Nikoho tehdy David nesoudil, netrestal, odpouštěl. Nechtěli byste takového krále?

A co Jonáš v břiše veliké ryby? A Daniel v jámě se lvy? Nevrátili se Izraelci i z babylónského zajetí?

Co přichází po noci?

Nevíte, co říká žalmista: Ty jsi mi dal zakusit četná zlá soužení a zase mi život vracíš a z propasti země přivádíš mě nazpět. A prorok: Hle, ta hořkost přehořká mi byla ku pokoji. Ty sám vytrhl jsi z jámy zániku mou duši, za sebe jsi odhodil všechny mé hříchy.

Sami jste mi vyprávěli, jak Ježíš spal v lodi, málem jste se utopili, a pak na jednou stál uprostřed vás a všechno zmlklo.

A co zrno? Teprve, když se zasadí, může z něj být nový klas. Na jaře hospodář seje s pláčem, bojí se, co přijde, a jak se raduje, když sklízí...“

Došli do vesnice.

„Prosím, zůstaň s námi. Už je večer.“

„Najez se s námi. Ještě mluv.“

Zůstal. Ti dva nachystali večeři. Trochu chleba a víno. Zbylo ještě od svátků.

Než začali jíst, poděkoval ten neznámý Bohu.

„Je nám s tebou dobře...“ Řekl Kleofáš.

„...jako s Ježíšem...“ Chtěl dodat ten druhý.

V tu chvíli oba zároveň pochopili, kdo je ten, který s nimi sedí u jídla. Jenže Ježíš byl najednou pryč.

Ještě ten večer se vydali ti dva zpátky do Jeruzaléma. Povědět to ostatním učedníkům. Utíkali — už beze smutku.

PRO STARŠÍ DĚTI

Akce

Přečtete si text a vypíšete si z něj slovesa: ubírali, rozmlouvali, připojil se, něco bránilo, poznali, zeptali... vzal chléb, vzdal díky, lámal, rozdával jim, otevřely se jim oči, poznali ho, zmizel... Pak se je pokuste v co největším prostoru ztvárnit (po jednotlivcích, po dvojicích, v tichosti a klidu — kdyby to tak šlo...).

Trůn moudrosti:

1. Ježíš byl ukřižován na kříži
2. do Emauz šlo pět mužů
3. do Emauz došli v poledne
4. jeden z těch dvou mužů se jmenoval Kleofáš
5. z Jeruzaléma do Emauz se jde dva dny
6. Ježíš vstal z mrtvých týden po ukřižování
7. spolu s Ježíšem byli ukřižováni ještě dva muži a jedna žena
8. o Ježíšovy šaty vojáci losovali
9. ženy u hrobu se setkaly s anděly
10. v Emauzích k večeři měli ryby
11. po večeři v Emauzích učedníci zhasli a šli spát
12. dva lidi do Emauz jeli na oslech
13. Ježíše zradil Jidáš
14. Jakub Ježíše zapřel
15. místo Ježíše propustili na svobodu Barabáše
16. místo, kde se křížovalo, se jmenovalo Sion
17. Ježíšovo ukřižování si připomínáme o Vánocích
18. modlitba Páně začíná slovy Otče náš
19. při večeři Páně se pije víno a jedí rohlíky
20. vp je podle poslední večeře, kterou měl Ježíš s učedníky

PŘESAHA

S dětmi je možno mluvit o tom, zda už zažily nějaké vzkříšení... nečekanou pomoc, uzdravení; zda každé ráno není jakýmsi vzkříšením. Je třeba si střídat tyto „zkušenosti“ a s jejich pomocí pak stavět důvěru, že Bůh mě vzkřísí jednou i z totálního nebytí.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 360 — *V nebi je trůn*; 225 — *Ó hlavo plná trýzně*; 401 — *Zůstaň s námi*; 316 — *Svíta novéj den*; 243 — *Pán z mrtvých vstal*
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 349 — *V nás srdce hořelo*; 350 — *Přemohl Ježíš smrti noc*
HALELUJA AMEN: 144 — *Nám pomoz, Pane milý* (BTS 36)

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Což nám srdce nehořelo, když s námi na cestě mluvil a otvíral nám Písma? (L 24,32)

MODLITBA

Pane Bože, prosíme, otevírej nám oči. Buď s námi během dne na cestě, zastavuj nás, oslovuj, mluv s námi, nechej si říci, co nás trápí, a zůstaň, i když se stmívá. Amen.

TÉMA Pozvání ze tmy do světla (podobně jako cesta do Emauz).

CÍLE

- Děti zakusí kontrast světla a tmy.
- Děti se snaží vidět víru jako pozvání ze tmy do světla.
- Děti poznávají, že vp je setkání (se vzkříšeným Ježíšem a nějak taky s lidmi, kteří už zemřeli).

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT J 21,1–14

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Petr se obléká, když pozná, že je to Ježíš — odkaz na Gn 3 (byli nazí a styděli se). Petrův skok do vody — mohl by to být taky pokus se před Ježíšem skrýt, utéct (jako Jonáš).

Postavy:

- Ježíš;
 - sedm učedníků (sedm — plnost), vyjmenováni (je to důležité — jsou to svědkové, že Ježíš se zjevil);
 - Šimon Petr — (jméno Petr — Skála dostal od Ježíše), před několika dny Ježíše zapřel; má roli vůdce, rozhoduje se jít lovit ryby, ostatní ho následují;
 - Tomáš (Didymos, tj. Dvojče) — nebyl s učedníky, když se jim Ježíš zjevil poprvé a jejich svědectví nevěřil; Ježíš se pak ukázal i jemu;
 - Natanael z Kány — když ho Filip pozval k Ježíšovi, měl pochybnosti, co by z Nazareta mohlo vzejít dobrého (J 1,46);
 - Jakub a Jan Zebedeovi — chtěli se dostat na čestná místa po pravici a levici Ježíšově v jeho slávě (Mk 10,37); Jan je onen učedník, kterého Ježíš miloval a který první Ježíše poznal;
 - a ještě dva další.
- Mt 28,10 — Ježíš vzkazuje učedníkům, aby šli do Galileje, tam ho uvidí.

- Místo: jezero Tiberiadské (neboli Genezaretské), v Galileji; nejdříve na vodě, pak na břehu (první dvě zjevení se podle Janova evangelia odehrála v Jeruzalémě).
- Čas: doba po Ježíšově vzkříšení, nejméně 14 dní po Velikonocích (týden po prvním zjevení v Jeruzalémě se Ježíš ukázal Tomášovi; pak šli do Galileje, cesta sem pěšky trvá z Jeruzaléma týden), blížící se ráno (celou noc neúspěšně lovíli ryby, za svítání se zjevil Ježíš).
- Co se stalo: jdou lovit ryby — Petr ale jde na jezero lovit spíš z rezignace než z víry, s Ježíšem je konec, vrací se k původní práci.
- Rybáři lidí: Mt 4,19; Mk 1,17.
- L 5,4–11 — neúspěšný rybolov, pak přichází Ježíš s radou, velký úlovek, všecko nechají a jdou za ním na břeh.
- Oslovení „děti“ (různé překlady překládají různě).
- Rada, kam hodit síť. (J 15,5 — Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti... beze mne nemůžete činit nic.)
- Petrova reakce, když pozná Ježíše — obléká se (Gn 3,7 — byli nazí a styděli se) a vrhá do moře (aby byl u Ježíše dříve, nebo naopak, aby se před ním skryl v moři — jako Jonáš) počet ryb.
- 153 ryb — snad všechny druhy ryb, co byly; plnost, hojnost, život — odkaz na vidění chrámového pramene — Ez 47.
- 153 ryb jako obraz všech věřících, ke kterým jsou učedníci vysláni; obraz spolustolovníků u ohně (spíš než jídlo samo).
- Jídlo: nejdřív se na něj Ježíš ptá; pak nabízí, zve k jídlu — obraz večeře Páně.
- Jádro: Ježíš se zjevil, nechal se poznat, nabídl jídlo. Noc byla tmavá a únavná, rybolov neúspěšný. Pak přišlo svítání, Ježíš a jeho pomoc — podařil se rybolov a na břehu dostali najíst.

ÚSKALÍ

Možná je úskalím večeře Páně — děti si o ní vyprávějí, snaží se ji pochopit, ale pak se jí neúčastní — je to problém? Viz *Odkazy*.

ODKAZY

FILIPI, Pavel: *Hostina chudých*. Praha: Kalich, 1991.

VACEK, Václav: *Pozvání k Večeři Páně*. Praha: Vyšehrad, 2008.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Máme-li možnost být s dětmi v tmavé místnosti nebo je do takové místnosti přivést — třeba do sklepa..., připomeneme tak situaci učedníků v noci na jezeře (noc, tma, strach, námaha učedníků při nočním rybolovu). Pak blikne baterka nebo rozsvítíme svíčku — nejdřív malé světlo... (postava Ježíše, která se objevila na břehu).

Nebo: popsat tmavou noc, únavu, ticho samotu, strach (jakou třeba situaci?), v tom se ozve známý hlas (radost, že nejsme sami).

Nebo: Bojíte se někdy? Z čeho míváte strach? Co je to smutek? Jak se tváří smutný člověk?

Učedníci se po Velikonocích už s Ježíšem potkali, ale už s nimi zase není, vracejí se k tomu, co dělali předtím.

Víte, jakou práci měli někteří Ježíšovi učedníci? (Byli rybáři.)

Vzpomenete si na některá jména učedníků?

Právě Petr se rozhodl, že půjde zase rybařit. Co všechno na to potřebuje? (Můžeme ukázat dětem obrázek rybářů, lodě, Genezaretského jezera.)

Víte, kdy se loví ryby? (V noci.)

Tahle noc byla dlouhá a smutná. Bylo jim smutno, že už nejsou s Ježíšem, vracejí se tam, kde byli dřív. A navíc se namáhají celou noc a je to k ničemu.

(Zkuste předvést, jak už jsou učedníci v lodi unavení — položit hlavy na stůl, lehnout si na zem...)

Začíná svítat a na břehu vidí matně nějakou postavu. Kdo to je?

A ten člověk se zeptá: „Děti, nemáte něco k jídlu?“

Nemáme.

Ten zvláštní člověk jim řekne, aby hodili sítě na druhou stranu lodi. Najednou je síť plná ryb.

Jednomu z učedníků svitne. To je Ježíš!

Co byste udělali, kdybyste se báli, bylo vám smutno... a nejednou se rozsvítilo nebo se ozval známý hlas, objevil se člověk, kterého máte rádi...?

Petr se nemůže dočkat, skočí do vody a brodí se k Ježíši.

Na břehu je Ježíš u ohně, je tam teplo, světlo (už je ráno), Ježíš nabízí na jídlo rybu a chleba.

Aktivita

- Můžeme mít pro děti připravenou hostinu, přikrytou ubrusem, který odkryjeme, Rozsvítíme svíčku, zazpíváme píseň (např. první sloku písně *Kristus je má síla i spasení* — HA 122), jídlo sníme.
- „Zkusit si tmu“ — pro malé děti můžeme připravit stezku odvahy nebo si jednotlivý odvážlivec může zkusit, jaké to je, když ho zakryjeme tmavou dekou...
- *Hra (učedníci Ježíše nejdříve nepoznali, až když promluvil)*: děti sedí v kruhu, jedno má zavázané oči, na někoho ukáže prstem, ten se ozve, dítě uprostřed má podle hlasu poznat, kdo se ozval.

Pomůcky: (podle toho, pro kterou aktivitu nebo hru se rozhodneme) jídlo na hostinu, ubrus; svíčka a sirka nebo baterka, šátky na zavázání očí; deka.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Připomeneme si s dětmi velikonoční události — ukřižování, vzkříšení, ... (příp. s obrázky nebo s něčím z minulých hodin).

Jak to bylo dál? Byli si učedníci jisti vírou? Věřili, že Ježíš byl vzkříšen? Co asi dělali, když přestali chodit s Ježíšem, když už s nimi nebyl? Změnil se jejich život?

Co byste jim poradili?

Radil jim předtím Ježíš, co mají dělat? (Posílal je, aby byli rybáři lidí — co asi znamenalo?)

„Jdu zpátky do Galileje,“ řekl ostatním Petr. „Jsem přece rybář, mám tam ještě loď, zase se vrátím k rybaření.“

„Půjdeme s tebou,“ přidávají se ostatní. „Co tady v Jeruzalémě?“

„Neříkal i Ježíš, že tam máme jít?“ zeptal se jeden.

Šlo jich sedm. Petr, Jakub a Jan, Natanael a ještě dva. A taky Tomáš. Setkali se tady v Jeruzalémě se vzkříšeným Ježíšem. Někteří dokonce dvakrát. Poprvé s nimi nebyl Tomáš. Nemohl uvěřit, že by Ježíš opravdu mezi učedníky přišel. Ale ano! Přišel ještě jednou, speciálně za Tomášem. A teď se Tomáš přidává k ostatním, kteří míří do Galileje.

Z Jeruzaléma ke Genezaretskému jezeru to není blízko. Jdou pěšky, cesta trvá týden. Hlavou se jim honí, co všechno prožili v posledním roce. A kam až to vedlo! Dělali si naděje, že to s Ježíšem neskončí špatně. Vždyť mu i Petr říkal, aby nechodil do Jeruzaléma. Ty poslední týdny byly nejsilnější.

Petra vždycky bodne u srdce, když si vzpomene, jak neměl odvalu... obyčejně slušce se přiznat, že Ježíše zná!

A pak ten prázdný hrob! Co se stalo? Ježíš se pak najednou objevil mezi nimi. Živý! Jak tomu rozumět? Ne, tomu se nedá rozumět, přemítá Petr. Tomu se dá jediné věřit. Jenže co teď dál?

Vrátím se zase ke své síti. Budeme s ostatními na Ježíše vzpomínat, bylo to hezké. Ale už je to minulost.

Po týdnů jsou konečně doma v Galileji. Zpátky u jezera, zpátky na lodi a u sítí, zpátky, jak to bylo předtím.

Ryby se nejlépe loví v noci. A tak večer učedníci nasedají na loď a vydávají se na jezero. Plaví se po nočním jezeře, síť je hozená vedle lodi. Ale zdá se, že je pořád prázdná. Už je to několik hodin. Zmáhá je únava a beznaděj.

Začíná svítat. Přijedou teď s prázdnou a budou zase čekat do večera, jestli bude příští noc úspěšnější. V šeru končící noci se na břehu objeví postava.

„Děti, nemáte něco k jídlu?“

„Ne, to opravdu nemáme, celou noc se tady snažíme a ani rybička!“

„Hodte síť na pravou stranu lodi, tam ryby najdete.“

Zkusí to a síť je hned plná.

„Vždyť je to Pán Ježíš!“ vykřikne Jan. Petrovi to dojde taky.

Mísí se u něj stud a radost. Honem si přes sebe hodí plášť, nechce být před Ježíšem neoblečený. Stydí se. Ale chce být u Ježíše. Co nejrychleji. A tak skočí do vody a brodí se k němu, aby tam byl dříve než loď.

Učedníci na lodi zatím táhnou síť s rybami. Je jich 153. To je jako by byla od každého druhu ryby, co jich je na světě, jedna.

To by se mi líbilo, kdyby tady byli lidé ze 153 zemí světa, říká si Petr. Kdyby se všichni mohli potkat s Ježíšem. Možná tohle Ježíš myslel, když nás posílal, abychom byli rybáři lidí? Že se všichni o Ježíši dovedí a budou ho mít rádi? Že nakonec taky uvěří, že nebyl z hrobu ukraden, ale opravdu vstal?

A už jsou všichni na břehu. Noc a tma jsou tytam, vyšlo slunce. Možná to není jen sluncem a novým dnem, že je jim tak dobře. Sedí kolem ohně, na něm se peče ryba. Ježíš jim podává chleba a rybu.

Všem to připomíná tu poslední večeři, kterou jedli s Ježíšem, než ho ukřižovali.

Chtěli by se ho ještě na něco ptát. Jak se to stalo, že tady jsi? Co bude dál? Jsi opravdový? Kde jsi byl po tom, co tě sundali z kříže?

Ale nezeptají se. Možná se stydí, možná jim přijdou otázky zbytečné.

Vědí a cítí, že je s nimi Ježíš.

Výtvarné zpracování

Velký papír rozdělíme na dvě části: tmavou (tmavě modrou nebo černou) a světlou (žlutou nebo červenou). Je to noc a den, moře a břeh; strach a radost; plavba

bez Ježíše a setkání na břehu s Ježíšem. Děti si rozdělí, kdo nakreslí jaký malý obrázek, vytvoříme koláž.

Na tmavou část budeme lepit loď, ryby, ustrašené lidi, Petra, jak skočí do vody; na břeh nakreslíme oheň, kruh lidí, Ježíše, jídlo (hostinu), slunce... Můžeme obkreslit ruku a nalepit ji na rozhraní světlé a tmavé části — Ježíš nabízí z břehu pomoc těm na moři.

Můžeme mluvit o tom, co ty dva světy propojuje, jak se dostat ze tmy do světla...

Pomůcky: papíry (nebo taky látky apod.), nůžky, barvy, lepidlo.

PRO STARŠÍ DĚTI

Vzkříšený Ježíš se opět zjevil učedníkům u jezera Tiberiadského. Na břehu s nimi jedl. Toto jídlo připomínalo Ježíšovu poslední večeři s učedníky před ukřižováním, večeři Páně (VP). Právě o VP můžeme tentokrát mluvit se staršími dětmi.

Večeře Páně jako hostina se vzkříšeným; je to společenství i s těmi, kdo zemřeli (viz obcování svatých).

Děti, které přicházejí do kostela častěji, pravděpodobně VP už vícekrát zažili, mají o ní nějakou představu, v některých sborech se vysluhuje i dětem.

Co určitě patří k VP?

(Chleba, víno, nemusí to být víno, pravidelně opakovaná slova — ustanovení, přicházejí společně dopředu, stojíme v kruhu, pozdrav pokoje, kalich, farář a presbyter... — s dětmi o tom mluďte.)

Co si připomínáme VP? Co slavíme? Je to oslava? Jak se lidi tváří?

Rozhovor o VP — jaké různé důrazy tam jsou — vzhledem k jednotlivým obdobím církevního roku, třeba rozhovor o písni *Dnes k svému stolu zve nás Pán* (EZ 682): přečtete si ji každý potichu (příp. ji zazpíváme) a vypište si, co nám říká o VP — co je VP, co při ní můžeme dostat, prožít, na co vzpomínat...

1. sloka: ke svému stolu — Božímu — zve nás Pán, je vítán hříšník, je to věc vzácná, Bůh, Ježíš — dárce spásy s námi — společenství

2. sloka: naše situace — bolest, trápení, VP — pramen radosti

3. sloka: vina, hřích — tíží nás to (na ramenou — jako nějaký těžký kabát), ale on to zatížení snímá

4. sloka: co to je ta hostina (VP jako hostina), začátek nového věku

5. sloka: VP je od Krista, je to pokrm — něco, co nás sytí, potřebujeme to k životu, posílá Duchem — ten viditelný pokrm (chleba a víno) působí s Duchem

(nejde o magické působení chleba a vína); posila — VP je pro nás posila, něco, co nás bude držet v dalších dnech

Můžeme skončit u rozhovoru o této písni — přijde mi tak bohatá a výstižná, že by to k výkladu o VP stačilo.

Možná ještě uceleněji: dá se říci, že je pět věcí, které nám VP připomíná. Nebo zpřítomňuje.

1. *Společenství*

Učedníci na břehu jezera usedli kolem ohně s Ježíšem. Už nebyli sami na temném moři.

Při VP jsme ve společenství s Pánem Bohem.

A jsme také společenství lidí, stojíme dohromady v kruhu, patříme k sobě jako sbor, církev, ostatní církve. A jde i o společenství s těmi, kdo již zemřeli. To je, myslím, dost důležité, zvl. pro lidi, kteří jsou smutní z toho, že jim zemřel někdo blízký. Nějakým způsobem se s ním při VP setkávají, patří k sobě.

Večeři Páně nikdo nemůže slavit sám.

Když VP slavili v první církvi, byla to opravdu hostina, lidé se přišli společně najíst. Důležité bylo sdílení se bohatých s chudými. Někde to moc nefungovalo (ani ta první církev nebyla ideální), apoštol Pavel to kritizuje (1 K 11, 20–22).

2. *Vzdávání díky*

Jinak se VP říká eucharistie — vděčnost, dík, díkyčinění, dobrořečení. Pán Ježíš při poslední večeři s učedníky pronesl Bohu díky.

Děkujeme Bohu za jeho dary — život, dostatek, radost, spásu — co to je? (záchrana, pomoc, odpuštění hříchů, vysvobození, nabídka Ježíšova životního stylu). Za to, že přišel na svět Pán Ježíš — co to pro nás znamená? Pán Bůh chce být člověku blízko. Ne někde na nebi, nedosažitelný. Dá se říci, že ve VP je nám blízko a my jemu tak — tím, že ji slavíme — děkujeme? Při VP si Boží blízkost uvědomujeme a zároveň za to vyjadřujeme vděčnost.

Zbožný žid je prý zvyklý chválit Boha 120krát za den. My jsme dost pozadu, VP je jednou z chval.

3. *Připomínka Božích skutků*

Ježíšova poslední večeře s učedníky byla na židovský svátek pesach, velikonoce.

Víte, jak oslava vypadala? (Ex 12 — nekvašené chleby, beránek, hořké byliny, oblečení na cestu... připomínka exodu: podobná oslava, přitom se vždy vypráví příběh — viz úloha Vyvedení z Egypta a jeho slavení.)

Židé si připomínají vyvedení z Egypta, není to však jen připomínka něčeho dávného, ale připomínka (vděčná) toho, jaký je Pán Bůh — vysvobozující.

Křesťané si připomínají Pána Ježíše a jeho oběť. A zase to není připomínka jen oné jedné události, ale oslava toho, jaký Bůh je. Hezký příklad: Oslava něčích narozenin — vzpomínka nejen na ten den narození, ale na toho člověka vůbec, na to, kým je nám teď. (Václav Vacek: Pozvání k Večeři Páně, str. 26)

V ustanovení VP 1 K 11,26: kdykoli jíte... stále znovu si připomínejte. (Ustanovení viz dále.)

4. *Zpřítomnění Ježíšovy oběti*

Někdy je pochopení VP zúženo právě na toto — připomínka ukřižování. To je určitě důležitý obsah VP, ale ne jediný. Znáte slova ustanovení VP?

Připravit text ustanovení VP 1 K 11,23–26 napsaný na papíru, rozstříhaný na verše, nechat děti text složit.

Ježíšova oběť — vydobyl nám tak místo u stolu Boží lásky (Filipi — Hostina chudých, str. 95). To je taky pohled dopředu, k tomu dalšímu bodu — Božímú království. Možnost sedět s Pánem Bohem u stolu (tak to bylo v té písni — stoluje s námi dárce spásy) — docela zajímavá a silná představa. Je pro vás důležité, s kým sedíte u stolu? (Předpokládám, že se na sebe děti začnou uškříbat... sourozenci...)

O účasti na VP se mluví jako o přijímání. Přicházíme s prázdnýma rukama, do kterých můžeme něco dostat.

5. *Výhled k Božímú království*

Navážu na obraz hostiny s Pánem Bohem. Společné stolování. Pán Ježíš často mluví o Božím království jako o hostině. VP je tak trochu už to království Boží. Království Boží je něco, co bude až jednou, ale zároveň už tak trochu se poodkryvá, objevuje teď. Taky při VP dostaneme „přivonět“ (píseň — 4. sloka — nový věk už začíná).

Asi znáte podobenství o marnotratném synu. Vrací se zpátky, bojí se, že ho otec nepřijme — a bylo by to celkem oprávněné. A pak je přijat a na jeho počest se koná hostina. Je to tak i u VP? Je to hostina pro nás, jsme pozvaní, i když jsme si to nezasloužili. Sdílujeme se nám, že nás Pán Bůh má rád, že chce s námi stolovat teď na zemi i potom, až na zemi nebudeme nebo až zem vůbec nebude.

Když od VP odcházíme, už nemáme ruce prázdné. Zase znovu jsme směli víc prožít, že Pánu Bohu nejsme lhostejní.

Pomůcky: Bible, zpěvník Svítá a Dodatek k Evangelickému zpěvníku, příp. na stole kalich a chleba — třeba nekvašený, obrázky (poslední večeře Ježíše s učedníky, zvyky pesachové večeře — např. z knížky *Lidé bible*).

PŘESAHI

- Následující text (J 21,15–23) — rozhovor s Šimonem Petrem — ty víš, že tě mám rád — Petr zapřel, ale neznamenalo to konec vztahu s Pánem Ježíšem — srovnat postavu Jidáše a Petra.
- Kdo by potřeboval potěšit jako ti učedníci na moři — souvislost příběhu s přímluvami resp. přemýšlením, jak někoho potěšit (pozvat ho ke světlu).
- Radost jako květina — velikonoční neděle — rostlinka vyrašila, ale ještě se úplně nerozvinula — tohle období do svatodušních svátků je období rozvíjení (otevírání se) květu liturgicky; bílá barva — světlo, radost — svítí na nás, ale naplno ho začneme vnímat až díky Duchu svatému; poté zelená barva — rosteme...

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 330 — *Velikonoční prozpěvování;*
 327 — *Temnou divnou mlhou bloudím;* 316 — *Svíta*
 EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 682 — *Dnes k svému*
stolu zve nás Pán; 176 — *Někdo mě vede za ruku*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Ježíš říká: Já jsem světlo světa; kdo mě následuje, nebude chodit ve tmě, ale bude mít světlo života. (J 8,12)

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, ty jsi byl o Velikonocích vzkříšen. Nezůstal jsi ve tmě hrobu. Pak ses ukázal učedníkům, kteří se celou noc namáhali a nic neulovili. Pomohl jsi jim a na břehu je pozval k jídlu. Bylo jim s tebou dobře. Děkujeme, že nás taky zveš k sobě, pomáháš nám, když máme strach nebo je nám smutno. Amen.

TÉMA Ježíš jako pastýř stojí v čele svého lidu, má o své ovečky zájem a péči, chrání je i hledá. Jeho lásku a péči nezastaví ani smrt. On neuteče a neopustí své věrné. Lze se k němu připojit a jít s ním na jeho cestě. On ukazuje směr. Kdo jde za ním, dveřmi, které on do života otevírá, ten bude žít život naplněný a bohatý. Jeho otevřené přijetí se týká všech, daleko přes hranice našich vlastních lidských představ.

CÍLE

- Děti budou utvrzeny v tom, že Ježíš je chce a bude chránit. Má je rád a každý zvláště je pro něj důležitý.
- Naděje a láska nepatří jen nám. Boží stádo tvoří pestrá směs názorů, zvyků, tradic. A tato pestrost pro nás může být velmi inspirativní a nadějná.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY J 10,1–18 (resp. 1–30);
inspirativní starozákonní texty: Ž 23; Ž 95,7; Iz 43,1–7

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- *Perikopa* — oddíl připadá na neděli nesoucí název podle Ž 33,5 Misericordias Domini tj. milosrdenství Páně; pojem milosrdenství v sobě nese smilování, slitování, soucit s člověkem v nouzi, s někým potřebným či bezmocným. Je to sdílení s tím, kdo je bez lásky, vyloučený z většinového společenství, beznadějný, osamocенý; perikopou je toto Hospodinovo milosrdenství propojeno s Ježíšovými slovy: Já jsem dobrý pastýř. Ježíš jako pastýř, o kterém se ve Starém zákoně tolik mluví. Pastýř — očekávaný Mesiáš, plný milosrdenství a lásky. Do lidské mizérie přichází misericordias, milosrdenství.
- *Ovčinec* — místo, které v noci ovce chrání; prostor obehnaný zdí; v bezpečí jsou tu shromážděny ovce z více stád.
- *Pastýř* — má za ovce zodpovědnost; ovce mu patří, nebo mu jsou svěřeny; pastýř si v noci lehal do otvoru v ohradě a chránil tak ovce vlastním tělem.
- *Zloděj a lupič* — tvrdá realita, zloději a lupiči raději obětovali člověka, než aby se sami něčeho vzdali a ustoupili; život není selanka a Bible nám ho na různě

vo nemaluje; ve světě je řada nebezpečí, vstupují do našich životů situace, lidé a momenty, které nás trápí, sklíčuují, bolí nás.

- *Znají jeho hlas*— ovce poznají hlas svého pastýře; čekají na něj, za cizím hlasem nepůjdou.
- *Dveře*— být dveřmi znamená nechat vejít i vyjít; cestu dovnitř i ven; otevřené dveře nás spojují se světem venku, znamenají přijetí i svobodu; zavřené dveře znamenají ochranu a jistotu, brání nás před zloději a násilníky; mohly by bránit ve vstupu— ale ne, pokud je těmi dveřmi Ježíš; Ježíš nikoho předem nekádruje a nevyklučuje; Ježíš nechá procházet i ty, od kterých se my odvracíme, kterým dveře zabuchujeme a neotvíráme.
- *Vlk*— symbol zla, toho, co vtrhne do života a vše ničí, dusí, vysává energii, radost a naději; Ježíš bojuje se zlým v nás i kolem nás; smysl Ježíšovy cesty je boj se zlem nevzdát a neutíkat před ním; Boží Syn přemůže to zlé a děsivé, co mělo dosud v našich životech navrch.
- *Pastýř zná své ovce*— dobrý pastýř nebere své ovce jen jako majetek a něco, co ho slepě následuje; má své ovce rád; za žádných okolností je neopustí a je ochoten za ně položit život; jde o nejužší a hluboký vztah mezi pastýřem a těmi, kdo ho obklopují, následují, kdo se k němu uchylují.
- *Jiné ovce*— ti, co nejsou z Izraele; nově přichozí; jiní; nám neznámí a třeba i námi nevtaní; pastýř Ježíš přišel bojovat se zlým i kvůli nim a i je chce mít ve své blízkosti.

ÚSKALÍ

Nesklouznout k pranýřování zlodějů, lupičů a zlých pastýřů. To zlé kolem nás a v nás přišla přemoci Boží láska. Zlo z našich životů nezmizelo, čelit budeme muset během životů ledasčemu. Důležité je, kdo nás doprovází, podepírá a povzbuzuje.

Jiné, další ovce, které musí pastýř přivést do tohoto stáda— pozor na představy námi ověřené církve jako toho jediného pravého místa, kam se mají všichni shromáždit— a jinde je to špatné.... Jde o jedinečnost pastýře, jeho lásku a pospolitost stáda— ne o konkrétní ovčinec.

ODKAZY

POKORNÝ, Petr—HECKEL, Ulrich: *Úvod do Nového zákona.*

Přehled literatury a teologie. Praha: Vyšehrad, 2013.

GASTALDIOVÁ, Silvia—MUSATTIOVÁ, Claire: *Lidé Bible.*

Život a zvyky. Praha: Kalich, 2011.

KÜNG, Hans: *Ježíš*. Praha: Barrister & Principal, 2013.
Cesta Božího lidu. Nový Zákon. Praha: Kalich, 1993.

<http://www.kanan.cz/4velikonoceb.htm> — obrázky, kvízy, inspirace

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Můžete v kroužku začít rozhovorem o ovečkách. Jaké jsou, jak vypadají, co potřebují. Pokud budete mít připravenou třeba jednoduchou papírovou šablonu ovce, děti si ji v krátkém čase můžou „dotvořit“. A pojmenovat. Měla by to být jejich ovečka.

Viděl někdo z vás ovečku? Co potřebuje? Vodu, trávu, seno, stříhat vlnu, zastříhovat paznehty... Potřebuje ale také chránit. Aby ji nezakousl a nepotrhal vlk nebo medvěd. Potřebuje pastýře. Dobrý pastýř ovečky chrání před nebezpečím, vodí je na dobré pastviny, pečuje o ně, když onemocní, hledá zatoulanou a zraněnou ošetří.

Ježíš o sobě mluvil jako o pastýři. „Já jsem dobrý pastýř.“ Být pastýřem v té době nebylo nic jednoduchého a snadného. Byla to tvrdá a taky nebezpečná práce. Na ovce útočili vlci, kradli je zloději. Opravdu dobrý pastýř měl hrozně moc práce a starostí a taky musel mít hodně odvahy. Hlídat a bránit své ovečky, ať se děje, co se děje. Neutekl před medvědem ani vlkem. Nestaral se jen sám o sebe a svůj život, ale vždycky měl v péči hlavně ovečky.

Pán Ježíš řekl, že je náš dobrý pastýř. Chce se o nás starat a stará se. Pečuje o nás. Má nás rád. Každého z nás zná jménem. O každého se zajímá.

A také každého z nás zve, abychom šli za ním. Máme a můžeme se učit, co nám říká a říká. A pokoušet se dělat to, co si on přeje. Jít s ním. Protože Ježíš nás nikdy nezavede někam na kraj skály nebo prudké strže. S ním je člověk v bezpečí. On nás chrání a bojuje se vším, co nás ohrožuje.

Dobrý pastýř Ježíš nechce, aby se nějaká ovečka ztratila, zabloudila. Ježíš myslí na nepředstavitelné množství lidí. I na ty, na které si my ani nevzpomeneme, nevíš si jich. Nebo je nemáme ani rádi. Dobrý pastýř Ježíš položil svůj život za všechny. Vybojoval velký zápas a porazil všechno zlé, co chtělo mít v našem životě hlavní slovo a moc.

Aktivity

Vyrábějte ovečky — z vlny, ovčího rouna, vaty. Každé dítě si svou ovečku může umístit do společného ovčince nebo kolem pastýře. Dejte dětem zažít i vizuálně a prostorově blízkost s pastýřem. Patří k němu — každé z nich. Je možné i vytvořit louku a ovečky nechat pohybovat se. U pastýře je bezpečno. Ovčinec jednoduše vyrobíte z krabice. Vyřízněte dveře a ovečky schovejte dovnitř. Pastýř Ježíš nikoho zlého přes dveře nepustí a všechny své ovečky chrání.

Můžete si na ovečky v ovčinci zahrát. Pastýř je volá, ony ho slyší, znají, jdou za ním.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Je možné si připravit směs věcí, které děti potřebují k životu (botu, šálu, tričko, něco k jídlu, peřinu, peníz, knížku, plyšáka...). Můžete si třeba povídat o tom, co všechno k životu potřebujeme, koho potřebujeme, kdo nám věci kupuje, kdo se o nás stará, kdo myslí na to, aby nám nic nechybělo...

Potřebujeme, aby se o nás někdo staral. A měl nás rád. A pomáhal nám. A byl s námi, když jsme smutní, i když jsme veselí... Je krásné, když máme kolem sebe lidi, kteří nás mají rádi a záleží jim na nás. A nejen to! Chodíme do kostela, do sboru, na bohoslužby, do nedělní. Patříme do ještě větší rodiny, než jen se kterou bydlíme doma. Patříme do rodiny Boží. Všichni patříme k Ježíši. On o to moc stojí. Má nás rád a taky o tom mockrát mluvil.

Teď by se hodil obrázek pastýře a ovečky. (Na internetu je jich spousta, ale třeba i ve zpěvníku BTS je krásný pastýř od pana Rady.) V Bibli se mluví hodně o pastýřích, o ovečkách, o ovčincích. Mluví se tam o pastýřích hodných i zlých. I o takových, kteří klidně ovce opustili a utekli. Nechtěli riskovat, že by se jim samotným něco stalo. Hospodin je jiný pastýř. Má své ovečky rád. A nejenom to. V Bibli se mluví o tom, že Pán Bůh pošle na tento svět svého zachránce, Mesiáše. A on bude hodný, laskavý pastýř, který pase své stádo, beránky shromažďuje, v náručí je nosí, březí ovečky šetrně vede (Iz 40,11).

Věříme, že tímto Mesiášem, tímto očekávaným pastýřem je Ježíš. Sám o sobě řekl, že je dobrý pastýř. Náš dobrý pastýř. Přišel sem za námi, aby nás chránil od vlků, medvědů a zlodějů. Od toho zlého, s čím se v životě potkáváme. Ježíš přišel chránit ovečky, které něco ohrožuje. Přišel být blízko těm, kterým někdo jiný ublížil. Přišel objímat a utěšovat smutné, opuštěné, osamělé. Když kdysi dávno tenkrát říkal svým učedníkům, že je dobrým pastýřem, který za ovce položí život, nerozuměli tomu. Jak, položit život? Umřít? Co by to bylo za Mesiáše? Jak to Ježíš myslí? Po velikonocích pochopili. Ježíš umřel a vstal z mrtvých pro každého z nás. Všim, co ho potkalo, prošel kvůli nám, kvůli každé jednotlivé

ovce, kvůli tobě. Všechny nás zná jménem. Každého z nás má rád. A moc si přeje, abychom byli jemu blízko, učili se od něj, následovali ho. Protože on ví, že u něj je nám nejbližší. Kdo půjde životem tak, jak mu to Ježíš ukazuje, radí, jak ho vede, ten nezabloudí, neztratí se, nespadne do nějaké hlubiny, kde by byl nešťastný a ztracený. Dokonce o sobě mluvil jako o dveřích. Dost originální. Kdo půjde přes Ježíše, ten bude zachráněný. Kdo svůj život svěří jemu, jeho vedení, ten bude mít dostatek. Dost potravy, dost naděje. Dost lásky.

V tom příběhu o dobrém pastýři je ale ještě jedna krásná myšlenka. Ježíš říká: „Mám i jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince. I ty musím přivést. Uslyší můj hlas a bude jedno stádo, jeden pastýř.“ To jsou slova o veliké lásce a naději. Ježíš myslí i na ty, na které my si třeba ani nevzpomeneme. Ani nás třeba nenapadne, že by mohli být s námi. On má srdce veliké a hledá každého, aby mu byl blízko. Zkusme si to představit: V Božím královském ovčinci bude asi zajímavá a pestrá společnost. Pán Ježíš nás k sobě zve všechny, bez rozdílu. V jeho blízkosti se můžeme těšit a radovat. Učit se od něj a pokoušet se pochopit, o co mu šlo, co je pro Ježíše důležité, na čem mu záleží. Když se ho budeme držet, neztratíme se. Je to pro nás velké poučení, ale i potěšení.

PRO STARŠÍ DĚTI

Se staršími dětmi je možné rozpracovat postavu pastýře — co on je vlastně zač? Co jemu hrozí? Co riskuje? Když se dává všanc ohrožujícím vlivům? Ježíš jako pastýř jde v čele stáda. Neschovává se. Neutíká. Neuhnul před bolestí, trápením, odsouzením, smrtí. Chránil své ovce a bojoval za ně. On je dobrý pastýř, který za své ovce život položil. A vede je/nás nově dál. Každého zná. Zná nás jménem. Volá na nás. Má nás rád.

A shromažďuje ovce i z jiných míst, z jiných ovčinců. Z toho se máme hodně co učit. Nejsme „pupek světa“ ani víry. My jsme přizvaní. Být součástí stáda.

Ježíš mluvil i o tom, že je dveřmi pro ovce. Zkusme si představit, že se podíváme na svět otevřenými „ježíšovskými“ dveřmi. Podívat se kolem sebe jako Ježíš. Na lidi kolem, jeden na druhého. Za všechny, koho kolem sebe vidíme, za každého z nás se Ježíš obětoval. Mně odpustil. Tobě odpustil. I jemu odpustil. I tomu, do koho bychom to fakt neřekli. Ježíš umí odpustit. A napravovat vztahy. A smiřovat. On dokáže propojovat ty, kdo spolu dřív nemluvili, neměli se rádi. On dokáže dávat dohromady lidi s rozdílnými názory, s různou barvou pleti. Propojuje lidi z různých rodin, států, náboženství, z různých konců světa a situací a tradic, z různých koutů světa. Tento pastýř kolem sebe shromažďuje veliké stádo. S láskou a péčí se o nás stará. Zve další a další. Přijímá a opečovává.

Tento pastýř Ježíš za nás umřel na Golgotě, aby přemohl smrt a dal našim životům nový náboj, smysl, směr a naději.

A je to krásná naděje, že v Božím království tu pestrost a velikost Boží lásky k nám lidem naplno uvidíme a pochopíme.

Aktivity

Zkuste zvážit, zda není vhodná příležitost zapříst s dětmi rozhovor nad nepřijemnými tématy: Kdo nám není sympatický? Koho nemáme rádi? S kým se těžko sneseme? Případně: Čím se odlišujeme? Kde a v čem si „nesedíme“? Tradiční, náboženství, zvyky... Je možné hledat společnou „řeč“? Jak k sobě nacházet cestu? Pocity a situace, které děti znají, jsou důvěrně známy i dospělým. Děti může povzbudit, že i dospělí musí nově naslouchat, učit se, odpouštět, prosit o sílu, hledat...

PŘESAHA

Ježíšova cesta a práce a poslání neskončila ani na kříži, ani v hrobě, ani v neděli ráno. On v našich životech chce mít jasně dané místo, vliv a prostor. A naše životy ovlivňovat, měnit, naplňovat.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 387 — Přímluvný zpěv; 278 — *Přijď již, přijď, Duchu Stvořiteli*; 210 — *Někdo mě vede za ruku*; 301 — *Slyš nás, ó Pane*; 240 — *Ovečko ztracená*; 178 — *Má modlitba*; 198 — *Ovečky*

HALELUJA AMEN: 95 — *Ježíši Kriste, pastýři náš* (BTS 35); 15 — *Pane Bože náš* (BTS 15); 144 — *Nám pomoz, Pane milý* (BTS 36);

BIBLICKÉ TEXTY K ZAPAMATOVÁNÍ

On je náš Bůh, my lid, jež on pase, ovce, jež vodí svou rukou. (Ž 95,7)
Já jsem dobrý pastýř. A svůj život dávám za ovce. (J 10,14.15)

MODLITBA

Pane Bože, děkujeme, že se o nás staráš. Myslíš na nás. Máš nás rád a neopouštíš nás. Hodně nám to pomáhá, hlavně když se trápíme a potřebujeme pochopení. Víme, že ty myslíš i na ty, kdo jsou úplně sami, nikdo jim nerozumí. Jsi s těmi, které nikdo nemá rád. Moc se modlíme i za ně. Aby uslyšeli tvůj hlas, aby se ti naučili důvěřovat a aby poznali sílu a pomoc, kterou můžou u tebe najít. Amen.

TÉMA	Církev je různorodé společenství jednotlivých lidí, věřících ve vzkříšeného Krista, které spojuje Duch svatý.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — Ukázat, že církev je společenství lidí, které vede Bůh, skrze Ducha svatého. — Uvědomit si, že církev je rozmanité společenství, ve kterém je každý jinak obdarován, ale každý má stejnou hodnotu. — Přemýšlet nad svým vlastním sborem, jeho lidmi, jeho aktivitami a svým místem ve sboru.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT	Sk 2,1–11 a 37–47 1 K 12; Sk 4,32n; Ř 12,6–8
---------------	---

POZNÁMKY K VYPRÁVĚNÍ

- *Duch svatý*— je Boží přítomnost. Síla, která není vidět, ale projevuje se v nás a skrze nás. Řecké slovo „pneuma“ (Duch) je totožné pro slova „dech“ a „vítr“. Tyto dvě věci si děti lépe představí. Něco, co působí, ale není vidět (také například magnetická energie). Jsou vidět jen důsledky existence. Skrze Ducha svatého je s námi Ježíš Kristus. Deset dní po jeho nanebevzetí se učedníci (a my všichni) dočkali tohoto daru. Skrze Ducha v nás působí Bůh/Kristus sám. Je to síla, která nás vede k rozumění biblické zvěsti, k rozumění evangelia, ke skutkům, které odpovídají Kristovu učení, k ovoci Ducha (viz níže). Ducha svatého nemůžeme uchopit, zmocnit se jej nebo jím manipulovat. Je projevem Boží svrchovanosti. Vane, jak on sám chce (J 3,8). Jeho působení je jakýmsi nenárokovatelným darem. Duch svatý je Duchem Božím, který byl u všech zásadních biblických událostí (Gn 1,2; Mk 1,9–11; L 3,21–22; Sk 2,1–11). Jako určitý produkt působené Ducha svatého je „ovoce Ducha“ (Gal. 5,22–23)
- *Dar Ducha svatého* je darem každému člověku. *Jde o osobní dar jednotlivci, který ale spojuje v lidi v celek.* Učedníci a ti, kteří byli s nimi, jej dostali jako první. A v jeho moci mohli činit vše, co jim Kristus přikázal. My si dnes uvědomujeme přijetí Ducha svatého při křtu. Člověk je křtěn ve jménu Otce i Syna i Ducha,

a tím přijímá tento dar a bere na sebe závazek (nebo v zastoupení rodiče dítěte) jít jako Kristův učedník a být členem církve a nést ovoce Ducha.

- *Prošba o dar Ducha* — je nedílnou součástí života církve. Prosíme tím o Boží aktivitu v našich životech. O sílu, která nám otevírá oči, uši, srdce a mysl. Prosíme o Boží směřování našich kroků, myšlenek a rozhodování.
- *Církev* — řecky Ekklesia (původně označovalo obecné shromáždění lidí za nějakým účelem). Z textu hezky vyplývá, co dělalo církev církví — přijali, poslouchali, byli spolu, lámali, prodávali a rozdělovali — to dělá církev církví — zvěst evangelia, společenství lidí, služba potřebným (Diakonie), liturgie (bohoslužba — modlitby, zpěvy, četba Písma). Církev je tam, kde lidé žijí ve společenství křesťanů, kde se vysluhují svátosti, kde je myšleno na druhé. Vznik církve je směřován k Letnicím — seslání Ducha svatého, 50 dní po Velikonocích, 10 dní po Kristově nanebevzetí. (Původně židovský svátek díkyčinění za první sklizeň a utvrzení o stálé Boží blízkosti s lidem izraelským). Církev ale není statická. Církev je proces, který jde neustále dopředu. Církev se děje z moci Ducha svatého, za aktivní účasti člověka. *Byli všemu lidu milí* — skrze křesťany, kteří konají Boží/Kristovu vůli vstupuje do světa Boží království. To je otevřeno všem, ne jen uzavřené skupině lidí. Církev pomáhá růst ve víře těm, kteří uvěří v Krista.

Církev je dle novozákonního pojetí také společenství údů těla Kristova, jehož on je hlavou (Ko 1,18 a 1K 12,12nn). Každý Kristův následovník má svou roli, své místo ve společenství a tato rozmanitost přináší krásu (ale i neshody) společenství církve.

Církev podle zvěsti knihy Skutků je společenstvím svědků Kristova působení a jeho triumfu. „Budete mi svědky... až na sám konec země“.

Církev lze také charakterizovat jako „jednotou v rozmanitosti“. Různě obdarovaní lidé, lidé různě smýšlející, s různými životními zkušenostmi se spojují skrze Ducha svatého ve víře a v církvi, která překonává i lidské odlišnosti.

- *Dary Ducha* — každý z nás má rozličná obdarování nejen pro život, ale i pro život v církvi. Bůh dává tyto dary, aby církev mohla naplňovat svou roli a své poslání (1K 12,4–11 a 1K 12,28–30). V každém z nás působí stejný Duch rozdílně. Bůh nás nestvořil a neobdaroval podle jedné šablony, ale v různosti (srov. Ř 12,6–8). Objevení svého obdarování a jeho rozvíjení (srov. podobenství O hřivnách, řecky O talentech — Mt 25,14–30) a přijetí odlišností u druhých lidí je jedním ze základů společného života v církvi. Boží Duch způsobuje rozmanitost, stejně jako Bůh stvořil rozmanitý svět.

Textový přesah

Oddíly, které následují po 1K 12 a Ř 12,6–8 ukazují, co je nejen „produktem“ působení Ducha svatého, ale co také drží církev jako celek pohromadě. Jak hymnus lásky v Korintským, tak i výzva „ať je láska bez přetvářky“ ukazují, jakou

roli hraje v církvi láska k Bohu, ke Kristu, ale i láska k lidem v církvi i mimo ni. Kde je lidmi přijímán Duch, tam má své místo i láska. Láska, která vše spojuje, která otevírá cestu k bohu i k lidem.

ÚSKALÍ

Nelze si dělat iluzi, že církev je nějaké ideální společenství. Od dob Apoštola Pavla až po dnešek víme, že každé společenství lidí přináší neshody, ale pokud je kladen důraz na Boží vedení církve, je to cesta, jak tyto neshody překonávat. Prosbá o Ducha k vedení církve je častým motivem modliteb.

Jednota církve — děti nemusí chápat, proč mluvíme o jedné církvi Kristově, když jsme rozděleni na mnoho různých církví. Je dobré klást důraz na to, že i přes odlišnosti, které mezi sebou máme, nás především spojuje víra v trojje-diného Boha, která je společná všem křesťanům.

Otázka církve v dějinách — byť je církev vedena Duchem svatým, lidé se vždy snažili si ji upravovat k obrazu svému. Ale žádný pokus mít církev jako mocenský nástroj nepřežil. Církev je vedena Duchem ve své ryzosti, která přetrvává. Ať byla církev jakkoliv „zohýbána“ lidmi k obrazu jejich, vždy bylo třeba se vrátit a jít cestou biblickou.

Starší děti mohou přijít s námitkou, že církev není k víře třeba. Církev je třeba vnímat primárně jako společenství a ne jako instituci. Tedy tuto tezi nemůžeme šmahem shodit ze stolu, ale je dobré dát důraz právě na společenství a na aspekty, které toto společenství věřících přináší (viz výše).

Doporučuji také, zejména u starších dětí, vyhybat se slovu „úd“...

ODKAZY

BALCAR, David — GALLUS, Petr — ŠORM, Zdeněk — FÉROVÁ, Lydie:

Dvakrát měř, jednou věř. Průvodce světem víry pro náctileté. Pracovní listy ke katechezi. Praha: ČCE, 2012; oddíl 7 a 8 (zelené listy).

BUREŠ, Jiří: *Podobenství o těle a údech.* Dostupné z <http://goo.gl/xBHD6M>.

MATĚJKA, Daniel: *Byli spolu, žili spolu.* <http://goo.gl/kViLNa>.

HAVLÍČKOVÁ DUŠKOVÁ, Drahomíra:

Věřím v Ducha svatého. <http://goo.gl/iPS1ZI>.

HAVLÍČKOVÁ DUŠKOVÁ, Drahomíra:

Svatou církev obecnou. <http://goo.gl/1kliXZ>.

NEČIL, David: *Ve všem společně.* <http://goo.gl/w22VwY>.

ŠORM, Zdeněk: *Podobenství o těle a údech.*

<http://goo.gl/Rh5NQX>. (*pracovní list*)

ŠORM, Zdeněk: *Život první církve*. <http://goo.gl/SvC4kL>. (pracovní list)

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Církev jako rodina

Když se řekne rodina, koho si pod tím představíte? Kdo všechno do rodiny patří? A umí všichni stejné věci? Co dělá třeba maminka, co dělá tatínek, co děláte vy? (Pozor na děti z neúplných rodin.) Každý má doma nějakou věc, kterou dělá sám, a zase něco děláte společně. Co děláte společně? (*Jíme, vstáváme, chodíme na výlet, slavíme Vánoce, jdeme do kostela...*) Zkuste mi teď nakreslit, jak to vypadá u vás doma, když jste všichni doma. Kdo co dělá. (*Rozdat papíry a pastelky — děti by měly nakreslit sami sebe, rodiče nebo i prarodiče při různých činnostech. Obrázky si pak společně prohlédněte a na jejich základě zpracujte následující ztvárnění: Na velkém papíře mějte nakreslenou siluetu domu. A pomocí nachystaných postaviček — stačí jednoduché z papíru, nebo můžete postavičky přímo kreslit, rozstavte jednotlivé členy rodiny v domě tak, jak to vyplývá z obrázků dětí. Např. maminka vaří, tatínek pracuje na zahradě, děti si hrají, nebo píšou úkoly, babička si čte...*) Tady vidíte děti, že každý z členů rodiny dělá něco jiného, protože něco jiného umí, nebo ho něco jiného baví. A přitom všichni tvoří jednu rodinu. Všichni jdou, jak jste říkali, někdy společně ven, nebo společně jedí, nebo dělají jiné věci. A Pán Bůh je ochraňuje, protože je rád, že jsou takto spolu.

Kromě toho, že máme tuto vlastní rodinu, žijeme ještě v jedné rodině. Ta je mnohem větší a je v ní spousta lidí. Tou rodinou je náš kostel. To jsou lidi, kteří taky věří v Pána Ježíše jako my a chodí společně do kostela. (*Nyní dejte na stranu obraz domu s rodinou a na stůl nebo na zem dejte nový papír, kde bude velká silueta/průřez kostela. Ptejte se děti, kdo všechno do kostela chodí a co lidi v kostele nebo na faře dělají — někdo káže, někdo učí nedělní, někdo drží košík se sbírkou, někdo natírá fasádu, někdo hraje na varhany, atd. Postavy buď kreslete, nebo připravené pokládejte/lepte do nebo kolem kostela. Cílem je uvědomit si, co všechno různého ti lidi dělají.*) Tady děti vidíte, jak různí lidé, různého stáří nebo mládí chodí do kostela a jsou tam spolu. Co je spojuje? Proč tam chodí? (*Protože věří v Boha.*) Každý z nich je důležitý. Každý umí něco jiného — někdo hraje, někdo káže, někdo učí — co kdyby třeba kázal varhaník? Anebo byste museli hrát na varhany? (*Můžete s dětmi vymyslet x veselých absurdních situací, ale pozor, ať se závěr nerozplízne.*) Tady vidíte, že každý něco umí a někdo zase něco neumí. Jeden druhé-

ho potřebujeme. Můžeme si pomáhat. Všichni dohromady pak tvoříme církev, kde může být každý. Nikoho nevyšoupneme, protože Pán Bůh má rád všechny lidi a je rád, když jsme takto spolu a jsme na sebe hodní a máme se rádi. To se mu líbí, a tak nás to učí a pomáhá nám v tom.

Pomůcky: pastelky, papíry, větší papír se siluetou domu, větší papír se siluetou kostela, případně papírové postavičky

PRO MLADŠÍ DĚTI

Jak poznáte, že venku fouká vítr? Nebo jak poznáte dech? Co mají společného? (nejsou vidět). Vítr a dech, anebo taky magnet, poznáte jen podle toho, že se něco děje. Nevidíme tu „věc“, ale vidíme, co způsobuje. (*Můžete přinést do nedělní magnet a kancelářský stolní větrák, použít svůj dech a můžete s dětmi zkusit, co to všechno dělá. Jakou mají jednotlivé věci sílu něco odfouknout.*) A tak jako vítr nebo dech způsobují, že se něco děje, tak podobně působí i Pán Bůh mezi námi. Ne že by nás vodil za ruku, nebo nám jenom nechával vzkazy v Bibli, ale vane mezi námi Duchem svatým. To je taky taková neviditelná síla, díky které se ale ve světě děje mnoho dobrého, co je vidět.

Pán Bůh nás svým Duchem směřuje, posílá, tak trochu pofukuje směrem, který je dobrý. A chce, abychom byli spolu. A tak nás, co tady jsme, a všechny lidi, co jsou dnes v kostele, přivedl — vlastně tak trochu nafoukal — na jedno místo, kterému říkáme církev. Věříme v Pána Ježíše a chceme být spolu, abychom si o tom mohli povídat, abychom měli spolu hezké chvíle, jako my třeba tady teď.

Kdo všechno je u nás ve sboru — v kostele? (*Děti mohou vyjmenovávat jak jména, tak funkce.*) Vidíte, jak jsme různí? Malé děti, rodiče i staří lidé. Ti, co umí něco opravit, ti, co umí na něco hrát, nebo pan farář, který nám povídá o Pánu Bohu a o Ježíši. Ti všichni sem patří. Ti všichni se nechali zavanout Duchem svatým mezi nás. (*Můžete stejně jako u předškolních dětí nakreslit kostel a do něj mohou děti vkreslit — je dobré, aby to dělali společně na jeden papír — jednotlivé osoby a postavy, které v kostele jsou a co tam dělají.*)

Pro druhou fázi mějte nachystané obálky v přibližném počtu jako počet dětí — můžete ale vytvářet dvojice dětí. V každé obálce mějte nastříhané „údy těla“. V jedné samé oči, ve druhé samé nohy, ve třetí samé hlavy, atd. (*Na každý z údů můžete napsat buď dary podle Ř 12, nebo i jednotlivé funkce ve sboru*) Počet údů by měl přibližně odpovídat počtu dětí, tedy počtu obálek. (*Máme deset dětí, tedy bude deset obálek a v každé bude deset stejných údů*). Obálky rozdejte dětem, ať složí ze své obálky člověka. Brzy proběhne „Aha efekt“ kdy děti zjistí, že to nejde. Povídejte si s dětmi, proč to nejde, proč nemůže být celé tělo jen z nohou, případně zkuste vytvořit postavu jen z jedné údů.

Tady vidíte, že každý člověk potřebuje jak nohy, tak ruce i oči a hlavu a mnohé další části, aby mohl fungovat. Nemůžeme říct — oko je důležitější, a tak to ostatní nepotřebujeme. Proto si nyní mezi sebou vyměňte ty jednotlivé části, ať každý můžete složit celého člověka. *(Každé dítě nebo dvojice by mělo před sebou mít na stole poskládanou postavu člověka.)* A v církvi je to jako v tom těle. Nemůžeme říct, že potřebujeme jenom faráře, nebo jenom varhaníky, nebo jenom ty, kteří natrou kostel. Každý je potřeba, protože každý umí něco jiného a dohromady je to takové hezké celé tělo.

Proto nemůžeme z kostela někoho vyhánět nebo si říkat, že někdo tam není potřeba. I tady v nedělní každé z vás umíte něco jiného a dohromady jsme taková prima parta.

A abychom hezky drželi spolu pohromadě, učí nás Pán Bůh, abychom se měli rádi. Ten jeho Duch mezi námi vane a probouzí v nás lásku ke druhým lidem, která to všechno spojuje. Před vámi teď leží tělo, které není spojené. Když zafouká, vše se to rozletí, ale když to spojíte láskou *(vyndejte nyní lepidlo, na které třeba předem můžete napsat „lásku“)*, tak to bude držet dohromady. Zkuste nyní slepit části k sobě, které jen tak něco nerozdělí. My tady v kostele nebo v církvi budeme prima parta, dokud se budeme mít rádi. A to je to, co po nás Pán Bůh chce a k čemu nám dává sílu a k čemu nás „fouká“ svým Duchem.

Pomůcky: obálky s údy těla, případně větrák, magnet...

PRO STARŠÍ DĚTI

Rozdejte dětem papíry a nechte je napsat, co všechno umí, v čem jsou dobré, co jim jde — motivujte je, ať nepiší jen dovednosti — malovat, hrát na nástroj, ale i charakterové vlastnosti — být hodný, usmát se, pomoci staršímu člověku, apod. Co máte napsané na papírech? (Jen namátkou několik věcí, které napsali.) Umíte toho hodně. Každý z vás něco umí. Každý má nějaký dar. Jsou to dary, které máte od Pána Boha (lze zmínit podobenství O hřivnách). Zkuste z něj vybrat jeden nebo dva a napište si, jak tento dar můžete využít tak, aby z něj měli užitek, nebo aby se z něj radovali i druzí lidé.

Po té, co Ježíš byl vzat do nebes, byl učedníkům seslán Duch svatý, který je Boží silou mezi námi. Něčím, co není vidět, ale co se projevuje v dobrých skutcích, které děláme. Něco jako vítr. Ten také nevidíme a přitom vidíme, co způsobuje. Skrze Ducha svatého nás Bůh vede k tomu, abychom byli dobrými lidmi. Chvíli, kdy byl seslán Duch svatý, považujeme za vznik církve, ve které se shromáždili ti, kteří uvěřili v Ježíše Krista. Co si představíte, když se řekne církve, co to je? *(Odpovědi můžete psát třeba na tabuli.)* Bylo by dobré, kdyby závěrem této diskuze bylo, co všechno je církev — společenství, služba, bohoslužba... *(viz Poznámky).*

Nyní máme před sebou to, co děti umějí a co je církev. Cílem poslední části je tyto dvě věci propojit a odpověd' si na otázku: „Jaké je moje místo v Kristově církvi, k čemu mě Bůh povolává a jak mohu být platný. Závěrem si může každé z dětí vytyčit nějaký drobný úkol, který chce ve sboru v nadcházejícím čase splnit. (Uklidit v nedělce, zahrát na hudební nástroj, pomoci s občerstvením při kávě a čaji, zahrát si hru s nejmenšími dětmi, mít první čtení v kostele, apod.)

PŘESAHA

Církev je vedena Duchem svatým, ale skrze lidi, kteří v ní žijí. Pochopení své vlastní role a svého obdarování a aktivní zapojení se do života církve umožňuje tomuto Duchu působit. Jak již zaznělo shora, Duch působí všude, ale ne vždy jej lidé přijímají a „slyší“. Se staršími dětmi můžete třeba srovnat pojetí umělecké múzy a vanutí Ducha.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 261 — *Pomoz mi, můj Pane*; 119 — *Jedno jsme v Duchu svatém*; 364 — *Nové přikázání*; 274 — *Apoštolská EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 678 — Jeden Pán, jedna víra*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Vy jste tělo Kristovo a každý z vás je jedním z jeho údů. (1 K 12,27)
Každému je dán zvláštní projev Ducha ke společnému prospěchu. (1 K 12,7)*

MODLITBA

Hospodine, náš dobrý Bože, Děkujeme ti za to, že jsi nás obdaroval tím, co umíme. Že jsi s námi skrze Ducha svatého, který nás vede k dobrým věcem. Děkujeme ti za nás sbor, kde jsme každý jiný, ale všichni věříme v tebe. Dávej nám sílu k tomu, abychom to, co umíme, si nenechávali jen pro sebe, ale byli k užítku i druhým lidem. Amen.

- TÉMA** — Významy křtu a jak křest probíhá.
— Křest — přiznání se ke Kristu, křest jako započatá cesta víry.
- CÍLE** — Pro mladší děti: Děti si uvědomí význam a symboliku vody a z ní pak odvodí význam křtu. Připomenou si křest, jeho slavení a uvědomí si, co pro ně znamená. Křest jako dar nového života, děti přijdou na to, co to znamená a jak se o nově darovaný život starat.
— Pro starší děti: Opět můžeme začít symbolikou vody a jejími významy a z ní pak odvodit význam křtu. Od něj můžeme navázat a dovést děti k tomu, aby si uvědomily význam vlastního křtu. Můžou si uvědomit, že ve křtu se odevzdávám a důvěřuji Božímu vedení, Boží cestě, která je zde pro každého. Každý má však jinou cestu, děti si vyzkouší, že jsou různé cesty, ale jeden společný cíl. Navedeme je k toleranci a pomoci i v naší jinakosti. Vysvětlíme, že křest je jako započatá cesta s Kristem, ze které se radujeme a společně po ní šlapeme a zveme k ní i ostatní.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Sk 8,26–40
Mt 3,1–17; Mt 28,19–20; Ex 14,15–31

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- *Filip jáhen*: Filip byl jeden ze sedmi jáhnů. Jáhnům byla svěřena služba „u stolu“ při společném slavení VP, měli zajišťovat spravedlivé dělení při stolování, aby se dostalo i na chudé a potřebné (vdovy a sirotky). Další známý jáhen je například Štěpán, který zemřel jako první mučedník. V prvotní církvi byla jáhenská služba zřízena proto, že církev se rychle rozrůstala a samotní apoštolové již nedokázali zastat všechnu práci, potřebovali pomocníky. Činnost jáhnů nebyla omezená jen na službu u stolu, z příběhu vyplývá, že i oni se věnovali misijní činnosti a tomu, co bylo právě zapotřebí. Filip je na cestě, nebo lépe řečeno

na útěku, utíká před pronásledováním křesťanů v Jeruzalémě, toto pronásledování organizuje Šavel (později Pavel).

- *Etiopský dvořan*: Dvořan nebo doslova kleštěnec (eunuch). Byl správcem královské pokladny, byl velmi bohatý a vážený, přesto z pohledu pravověrného žida stál na okraji, kleštěnci neměli přístup do chrámu, nemohli se podílet na chrámové bohoslužbě. Mělo by nás zarazit, že právě kvůli němu byl Filip poslán z úspěšné misie v Samaří do pustiny. Poukaz na to, že při misii nejde o množství, ale o konkrétního člověka. Ježíšova zvěst může zasáhnout každého, i toho, kdo stojí na okraji, kým pohrdáme. Pro Filipovy současníky je to jasný signál o misii i mezi pohany, nejen mezi židokřesťany. Etiopský dvořan byl prvním pokřtěným pohanem.
- *Anděl Páně*: Anděl vystupuje jako posel, přináší poselství, aby se Filip vydal na jih, na cestu z Jeruzaléma do Gázy. Pro Filipa to mohlo být nepochopitelné, proč má opustit Samaří, místo kde se mu daří šířit Ježíšovo evangelium, na opuštěné místo u cesty. Je to věc, která by jej nejspíš samotného nenapadla, proto zasahuje anděl.
- *Četba Písma*: Dvořan si po cestě čte oddíl z Písma, konkrétně Iz 53,7-8. Předčítá si nahlas, jak bylo v té době zvykem. Text, který čte, ho nějak zaujal, nerozumí mu však, a právě nyní zasahuje Filip. Dvořan vykonal pouť do Jeruzaléma, znamená to, že má určité předporozumění, že hledá a touží najít smysl slov, které čte. Filip se nejdříve ptá konkrétně: „Rozumíš tomu, co čteš?“ Dvořana text z Izajášova proroctví nějak oslovil, ale nerozumí mu, bez kontextu a dalšího výkladu v rámci určitého společenství je text nesrozumitelný. Toho se Filip chytá a vykládá postavu beránka z Izajášova proroctví jako Ježíše Krista. Je to postava trpícího služebníka, který má jasný christologický odkaz. Na základě četby Filip zvěstuje Kristovo evangelium, jeho obět. Beránek je zde jako ten, který na sebe bere všechny hříchy lidí, jako ten který skrze svou obět nabízí lidstvu záchranu. Filip mluví i o křtu, protože když se přiblíží k vodě, dvořan požádá o křest.
- *Křest*: Na Filipův výklad odpovídá dvořan žádostí o křest, znamená to, že dvořan pochopil a přijal, co mu Filip zvěstoval. Jeho žádost je vlastně odpověď jeho víry a taky touha s tím něco dělat. Dvořan nám ukazuje, jak může vypadat cesta víry, nejdříve se člověk ptá, hledá odpovědi na své otázky, hledá další či hlubší smysl ve svém životě a přichází na to, že tento smysl mu poskytuje víra. Po hledání přichází odpovědi, oslovení v jeho konkrétní lidské situaci, oslovení, že Kristův příběh a nabídka je tu i pro něj. Přijetí Kristovy nabídky dvořan zpečetuje křtem.

Prvotní církev si vybrala pro tento úkon právě vodu, která velmi dobře symbolizuje dění, které křest přináší. Navazuje tak i na praxi Jana Křtitele. Ponořením se do vody člověk ze sebe smývá všechny hříchy, všechnu špínu, kterou během života nabral, odkládá tak starého člověka (Adama). Smývá ze sebe

i prvotní hřích, dobré si uvědomit právě při křtu malých dětí. Všechno staré je utopeno a může tak vzniknout nový život, nový život s Kristem, také voda je původcem života. Poté, co je člověk z vody vytažen, je oděn bílým rouchem. Je to bílé roucho novokřtěnců, které symbolizuje jejich čistotu i víru, že křtem na sebe oblékli Krista. Takto byl praktikován křest v prvotní církvi. V našem oddíle se taky dochovalo křestní vyznání, v ekumenickém překladu je pod čarou, protože původní text toto vyznání nejspíš neobsahoval, ale v prvotní církvi se stalo toto vyznání křestní liturgií, což se nám pak objeví v pozdějších rukopisech. V českých překladech například v bibli Kralické.

Dvořan vyjádřil svou touhu po křtu, pochopil a přijal, že Kristus přijímá každého, i když má nějaký handicap, i když může stát v očích ostatních na okraji. Kristus neklade podmínky. Dvořan jde po křtu dál svou cestou, ale jeho nitro se naplnilo radostí.

K TÉMATU OBDOBÍ

Období se věnuje vzniku církve, důrazu na to, co je v církvi důležité. Tento oddíl ukazuje konkrétní cestu evangelia k člověku, téma cesty víry.

ÚSKALÍ

Obraz Krista jako beránka a jeho oběti, Krista jako trpícího služebníka, které se objevuje právě u Izajáše v textu, který si dvořan četl, je těžké a obtížné teologické téma. Není zapotřebí jej v tomto příběhu dále rozvádět, pouze dát do souvislosti, že beránek, je zde myšlen Ježíš Kristus. Hlavním tématem je křest.

Je dobré myslet při výkladu na děti, které nejsou pokřtěné, nebo které se ještě se křtem v kostele nesetkaly, pro ně by bylo vhodné uzpůsobit výklad hodně názorně a právě vycházet ze symbolu vody, který všichni znají.

Symbol vody je velmi názorný a děti jej dobře znají, není ale třeba zabíhat a zbytečně rozebírat významy vody, které se nám k významu křtu nehodí, například voda a její ničící síla jako živlu v potopě, při záplavách. Naopak zdůraznit a rozvinout její významy, které se nám do výkladu hodí.

Vyzdvihnout fakt, že Filipovi je do cesty postaven právě etiopský dvořan, kleštěnec, někdo vůči komu můžeme mít předsudky. Důležité však je, že Ježíš veškeré předsudky odkládá a přijímá úplně každého. Vymyslet s dětmi, kdo to v našem případě může být?

ODKAZY

ŠORMOVÁ, Eva — ŠORM, Zdar: *Amen — křest etiopského dvořana*. Dostupné z <http://goo.gl/qDM7sH>.

VČELNÁ, Radmila: *Na cestě do Gazy*. <http://goo.gl/x6AGFH>.

ŠORM, Zdeněk: *Křest etiopského dvořana*. <http://goo.gl/BRCj4x>.

ŠORM, Zdeněk: *Na cestě do Gazy*. <http://goo.gl/nHQsJW>.

Křest (soubor textů z Bratrstva 8/2001). <http://goo.gl/emL86Z>.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Dětem přiblížíme nejdříve symbol vody. Nalijeme do mísy vodu a zeptáme se, k čemu všemu je voda dobrá. Děti si namočí prsty a vodu mohou zakusit na vlastních rukou. V rozhovoru je dovedeme k tomu, že voda je dobrá k umývání, k pití, voda dává život, vodu potřebuje člověk, aby neměl žízeň, ale i zvířata a rostliny, vodu používáme doma k mytí nádobí, k praní...

Dále se ptáme, proč se voda užívá ke křtu? K tomu můžeme ukázat obrázky různých křtů (ponořením, politím, pokropením), ukážeme křestní náčiní. Zdůrazníme především funkci vody, která myje, umývá všechny nečistoty a vodu, která dává život, ve křtu nový život s Kristem.

Společně s dětmi ukážeme a předvedeme, jak probíhal křest v prvotní církvi, kdy byl celý člověk třikrát ponořen do vody a pak vytažen a oděn do bílého roucha. Připravíme si bílou plachtu nebo kus bílého plátna a právě pokřtěného (novokřtěnce) do něj zabalíme. Zeptáme se: Proč to bylo právě bílé roucho?

O jednom křtu nám vypráví i Skutky apoštolské, převyprávíme příběh a k tomu ukážeme obrázky jednotlivých scén. Lze použít pracovní listy *Křest etiopského dvořana* (viz *Odkazy*).

Nakonec dáme každému dítěti dárek, zabalené semínko. Děti si jej rozbalí a budou se nejspíš divit, proč dostaly semínko. Vysvětlíme, že i ve křtu člověk dostává nový život, život s Bohem. Je to ale dar, který bychom měli dále rozvíjet a starat se o něj, stejně jako je nutné se postarat o semínko, aby nám vyrostlo a vykvetlo nebo neslo své plody. Pokud k tomu budeme mít prostor, tak můžeme společně semínka zasadit, buď každý do svého květináče, nebo například venku na zahradu, kde to jde. Je ale zapotřebí, aby se každý o své semínko

staral, zaléval jej. Stejně tak se staráme i o vztahy s ostatními lidmi, stejně tak bychom se měli starat i o náš vztah s Bohem. Jako semínka můžeme například použít: semínka afrikánů, ty rychle vyrostou a vykvetou nebo nějaké zeleniny, např. hrášek, ředkvičky, donesou své plody, pokud chceme rychlý efekt, použijte semínka řeřichy, ty vyrostou do týdne.

Pomůcky: nádoba s vodou (např. mísa), křestní náčiní, obrázky křtu (ponořením, politím, pokropením), bílá plachta, obrázky k vyprávění o etiopském dvořanovi, semínka zabalená v ubrousku, popř. pro každé dítě jeden malý květináč s hlínou.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Jako motivaci použijme výše zmíněné aktivity: představení vody a hledání souvislosti, proč se právě voda používá ke křtu.

Vyprávění o křtu, navázání na to, zda děti křest zažily a jak probíhal, předvedení křtu různými způsoby popř. ukázat na obrázku, seznámit děti s křestním náčiním. Začít rozhovor, jak děti samy křtu rozumí, jak jej prožily, k čemu je dobrý. Na začátek se snažíme pouze navázat na zkušenost dětí se křtem, nemusíme zatím podrobně křest vysvětlovat.

Převyprávění příběhu

Jednomu muži, jménem Filip, se zjevil anděl a řekl mu, aby se vydal na cestu, která vede z Jeruzaléma do Gázy. Filip byl v první církvi jáhnem. A jáhnové měli za úkol spravedlivé dělení jídla a darů například při společné hostině. Možná se divíte, jak to, že se Filipovi zjevil anděl. Filipa samotného by to asi nenapadlo, a tak mu Pán Bůh pomohl a skrze anděla poradil, co má dělat, jaký je jeho úkol.

Filip čekal na odlehlé cestě a vlastně ani nevěděl, na co či na koho tu má čekat, přesto andělův příkaz poslechl a důvěřoval Bohu, že jeho čekání má smysl. A tu kolem jel vznešený muž, byl to dvořan etiopské královny, spravoval její pokladnu. Filip by si jej normálně ani nevšiml, natož tak, aby se s ním bavil. Dvořan byl totiž pohan a k tomu ještě eunuch. Filip však zbystřil, když uslyšel, že si dvořan čte z Bible proroka Izajáše, v té době se totiž četlo jen nahlas. Dvořan sám se zajímal o víru v Hospodina, v Jeruzalémě se zúčastnil židovských svátků. A tak Filip, protože už pochopil, že to je jeho úkol, pozdravil a zeptal se toho dvořana: „Jestlipak rozumíš tomu, co čteš?“

„Jak bych tomu mohl rozumět,“ řekl ten dvořan. „Jak bych mohl rozumět, když mi to nikdo nevyloží. Jen poslouchej: jako ovce vedená na porážku, jako beránek němý, když ho stříhají, ani on neotevřel ústa. Koupil jsem si ten svi-

tek, že prý je to kniha vašeho velkého proroka, ale spíš mi to připadá jako nějaká příručka pro chovatele ovcí. Mohl bys mi to, prosím tě, nějak vysvětlit?“

A tak si k němu Filip přisedl do vozu a jeli dál. Filip cestou povídal. Začal od toho beránka, co neotevřel ústa, a došel až k Ježíši, který se stal takovým trpícím služebníkem, jak o něm píše Izajáš, a nakonec byl zabit jako velikonoční beránek a taky neprotestoval a nebránil se, když ho vedli na kříž. A asi mu toho vyprávěl ještě víc — o tom, jak byl Ježíš vzkříšen a jak se ukázal učedníkům a taky o tom, že ti, kdo uvěří, že ten Vzkříšený Ježíš je Pánem celého světa, se dají pokřtít v jeho jméno a stanou se jeho učedníky. A že tenhle Pán nedělá rozdíly mezi lidmi. Že vždycky zval ke svému stolu i ty, kterými ostatní pohrdali.

A jak tak vyprávěl, dvořan tomu rozuměl čím dál víc. Tomu, že tenhle Ježíš má zájem opravdu o každého. I o něho, který je pro Židy pohan a pro bílé černocho a pro ty zdravé eunuch, co nemůže mít děti ani vstoupit do chrámu. Takovému Pánu by chtěl patřit. A protože právě jeli kolem nějaké řeky, přerušil Filipovo vyprávění a vyhrkl: „Tady je voda. Co brání, abych byl pokřtěn?“

Filipa to překvapilo. Nebylo obvyklé, aby se dávali křtít pohané. Co on pama-toval, vždycky to zatím bylo tak, že zvěstovali evangelium Židům... A vlastně taky Samařanům — v Samaří byl právě on, Filip, zrovna nedávno. Zamyslel se a řekl: „Nic tomu nebrání. U nás ve sboru to bývá vždycky tak, že se toho, kdo chce být pokřtěn, zeptáme, jestli věří v Ježíše Krista celým svým srdcem.“ „Věřím,“ řekl dvořan, „že Ježíš Kristus je Syn Boží.“

A tak vystoupili z vozu a oba vešli do vody. Tam Filip toho dvořana pokřtí. Ponořil ho do vody a opět vytáhl, ponoření symbolizovalo smytí všech špatností a špíny nejen na těle, ale i uvnitř. Dvořan tak mohl začít úplně nově, jít po cestě, na které už nebude sám, na které ho doprovází sám Pán Ježíš, v jehož jméno byl pokřtěn.

Ten dvořan pak nastoupil zpátky do vozu a měl takovou radost, že si ani nevšiml, že se Filip někam ztratil. Čekaly ho zase jiné úkoly, další místa, kam měl jít zvěstovat evangelium. Ten dvořan pokračoval svou cestou, ale něco důležitého se změnilo. Měl radost, jakou předtím neznal. Radost z toho, že to, co se v Bibli píše, platí i pro něj.

Je to tak, že když člověk Bibli čte a taky dobře poslouchá, o co v ní jde, může porozumět něčemu moc důležitému. Něčemu, z čeho může mít opravdovou radost, když je třeba smutný. Protože se může dozvědět právě to, že Ježíš Kristus přišel pro všechny bez rozdílu. Pro tebe i pro mě, pro židy i pro pohany, pro muže i pro ženy, pro černochoy i pro bělochoy, pro zdravé i pro postižené.

A když máme z něčeho radost, chceme se o to podělit i s ostatními. Proto i my dnes zveme ostatní do společenství mezi křesťany a máme radost, když se lidé nechávají křtít.

Tím, že to slyšel tenhle etiopský dvořan, začala cesta, na které se evangelium dostávalo k pohanům — k těm, kteří předtím neslyšeli nic o Hospodinu, Bohu Izraele, ani o Ježíši. Tak se dostalo i k Teofilovi a dál až k nám. Všude tam, kde se čte a vykládá Bible, se tak můžou zprávu o Ježíši Kristu dozvědět další, kterým udělá radost.

Na závěr můžeme opět rozdat zabalená semínka a společně je zasadit a přitom se bavit o tom, co znamená nový život při křtu? Zda je něco, o co se rádi dělíme? Z čeho se vlastně radujeme? Jak se o nový život máme starat? Nový život je jako semínko, ale aby vyrostlo a mohli jsme z něj mít užitek a radost, musíme se o něj starat. Máte nějaké konkrétní návrhy?

PRO STARŠÍ DĚTI

I s touto skupinou můžeme začít téma křtu představením vody a jejího použití při křtu.

Pro motivaci a navedení na téma zahrajeme hru, ve které si děti zažijí, jaké to je důvěřovat a odevzdat se. Hra by měla přiblížit, že i ve křtu se odevzdáváme do Božích rukou, že i ve křtu jsme vyšli na cestu, kde důvěřujeme Božímu vedení. Vybereme dobrovolníka a na něm ukážeme, co si děti zkusí mezi sebou později. Řekneme dobrovolníkovi, aby si stoupl a celé tělo zpevnil jako prkno, my stojíme kousek za ním za jeho zády a vyzveme jej, aby se naklonil dozadu a nebal se spadnout, nad zemí jej pak chytíme. Děti si to pak můžou vyzkoušet i ve dvojicích, ale tak, aby nevznikly nevyrovnané dvojice, aby nějaké dítě neupadlo. Uvidíme různé reakce dětí, bázlivé, nebojácné, pomalé i zbrklé, zdůrazníme, že aby se hra povedla, musíme si navzájem důvěřovat. Navážeme na to rozhovorem, ptáme se dětí na pocity, které při hře zažily, a pokusíme se je přirovnat k pocitům, které můžeme zažívat i ve víře v Boha. Zdůrazníme, že ve hře jsme se učili odevzdat druhému člověku, ale odevzdat se Bohu a jeho vedení, může být mnohem těžší, přesto už mnozí před námi jsou svědky toho, že se to vyplatí, a že na cestě započaté s Bohem nás čekají mnohá dobrodružství, že je to život opravdový, ve kterém se všichni můžeme cítit dobře a radostně.

Etiopský dvořan četl Izajáše, ale nerozuměl mu, rozuměl sice jednotlivým slovům, ale neznal jejich význam. Aby děti pochopily, jaké to je číst text, ale nerozumět mu, můžeme si pro ně připravit různé ukázky textů, od básní až po no-

viny, ale důležité je, pokaždé přečíst jen kousek vytržený z kontextu. Děti hádají, co to je za text, co znamená. Navážeme na to diskusí o tom, jak těžké je rozumět textu bez jeho kontextu, bez zasazení v konkrétní době a situaci. I jak může být nebezpečné a matoucí určité texty a věci říkat bez kontextu.

Hra ukazující dětem, že započatá cesta ve křtu je pro každého jiná, ale přesto mají všichni společný cíl. Je to hra pro starší děti, které umějí číst a orientovat se na mapě. Děti rozdělíme do dvojic, děti ve dvojici si sednou tak, aby byly k sobě zády. Každé dítě dostane mapu s vyznačeným startem, ale jen jeden ve dvojici i vyznačeným cílem, vzájemně si ale mapy nesmí ukazovat. Pak vyhlásíme začátek hry, úkolem je druhému popsat cestu tak, aby došel do cíle co nejdříve. Vtip celé hry je v tom, že dvojice během hry nebo až poté zjistí, že každý měl jinou mapu, přesto by bylo dobré, aby na obou mapách byl cíl stejný, jeden stejný bod, aby i tak měly děti šanci do cíle dojít, navrhuji například kostel nebo nějaký pramen či rybník (hodící se k symbolice křtu). Navážeme na to diskusí, jaké to je, když jdeme jinou cestou než ten druhý, když jsme jiní než druzí, přesto nám ale jde o společný cíl. Diskuze o respektování jinakosti druhých lidí, o tom, jak druhým lidem na jejich cestě pomoci a podpořit je. Dopředu nachystáme mapy, např. okopírujeme z autoatlasu a vyznačíme na nich dvakrát start a jednou cíl.

Pomůcky: viz výše; pro hru na etiopského dvořana ukázky různých textů, čím pestřejší, tím lepší; pro hru o různosti cest: různé okopírované mapy např. z autoatlasu.

PŘESAĤ

Pokud se někdo ve sboru chystá na křest, vyrobíme mu společně tzv. křestní krabici, kterou pak při slavení předáme jako dar. Použijeme menší krabici, kterou děti můžou vymalovat, různě nazdobit nebo na ní nalepit obrázky, fotky, záleží na vkusu a fantazii. Dovnitř pak dáme lístečky s přáními či vzkazy od dětí, ale i od ostatních členů sboru.

Pomůcky: menší krabice, obrázky, fotky, barevné papíry, lepidla, nůžky, barvy, pastelky a papírky na vzkazy

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 119 — *Jedno jsme v duchu svatém;*
37 — *Čest dej;* 44 — *Dej mi, Pane, víru;* 23 — *Bůh*
je záštita má; 239 — *Připravujte cestu*
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 648 — *Kristus je má síla*
HALELUJA AMEN: 118 — *Jděte po všem světě* (BTS 86)

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte
je ve jméno Otce i Syna i Duchu svatého. (Mt 28,19)

MODLITBA

Děkujeme ti, Pane Bože, za vodu. Ve vodě se můžeme
umýt, voda očišťuje, ale i umožňuje život. Díky vodě
nemáme žízeň. Kež si vody vážíme a chráníme
ji. Děkujeme ti, Bože, za vodu, kterou používáme
při křtu. Děkujeme ti za radost, kterou si díky křtu
uvědomujeme, kež ji předáváme dál. Ve křtu jsi nás pozval
na společnou cestu s tebou, tak nás prosím ved'. Amen.

TÉMA	Nabídka křtu pro každého. Boží působení nemá hranice.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — <i>Pro mladší děti:</i> Bůh nedělá mezi lidmi rozdíly, jeho nabídka křtu platí pro každého. Seznámení se s příběhem Kornélia a Petrovým viděním. — <i>Pro starší děti:</i> Děti by si měly uvědomit, že Boží nabídka a působení nezná hranice, proto bychom je vůči ostatním neměli klást ani my. Děti objeví, že Bůh se nikoho neštítí a pokud dokážou překročit své zažitě hranice a předsudky, mohou tak dát šanci něčemu novému ve svých životech, stejně jako to udělal Petr. Přiblížíme příběh Kornélia a Petra. Můžeme děti navést na souvislost přítomnosti Ducha svatého u křtu (U Ježíšova křtu i před křtem Kornélia a jeho přátel).

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY	Sk 10 Mt 3,13-17
----------------	---------------------

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- *Kornélius:* byl římským důstojníkem, jako voják měl vážené postavení. Dozvídáme se o něm, že byl zbožný a věřil v jediného Boha a podporoval židovský lid. Patřil do tzv. skupiny bohabojných, je to označení pro určitou vrstvu lidí sympatizujících s židovstvím. Takto byl nazýván pohan, který žil v úzkém styku se synagogou, ale předpisům židovského zákona se podřizoval jen částečně (např. Sk 10,2; 10,22; 13,16), na rozdíl od proselytů, kteří se jim podrobili cele. Na jiných místech se o bohabojném mluví jako o tom, kdo „uvěřil v jediného Boha“ nebo „Ctí jediného Boha“. Bůh se k němu přiznává a posílá za ním anděla, který mu zvěstoval, že má poslat pro Šimona, zvaného Petra, a sice do města Joppe, kde bydlí u Šimona koželuha u moře. Tehdy to jako přesná adresa stačilo. Kornélius o pravosti poselství nijak nepochybuje, věří mu a přichystá se na něj. Je si vědom, že Petr mu má sdělit něco důležitého od Boha, proto

svolává i rodinu a přátele, chce se o ono dobré poselství podělit i s ostatními. Kornélius tak zariskuje, protože vlastně neví, koho a co má očekávat. Jeho risk se vyplatí, obohatí nejen sebe a své přátele, ale ukazuje tak cestu evangelia a nabídku křtu pro všechny pohany.

- *Petr*: Tou dobou přebývá ve městě Joppe, asi dva dny cesty od Cesareje, kde bydlel Kornélius. Petr patří ke konzervativní straně v prvotní církvi, která je stále ještě hodně propojena se synagogou. Dozvídáme se, že Petr stále dodržoval mnohé starozákonné předpisy, např. dodržuje určené hodiny pro modlitbu, předpisy pro jídlo a očišťující předpisy (srov. Lv 11,3nn; Dt 14,3). Z celého příběhu vychází i Petr obohacen, přichází na to, jak Bůh jedná mezi lidmi, odstraňuje pomyslné bariéry mezi křesťany a ostatními lidmi z pohanského prostředí. Učí se, že každý člověk je v Božích očích důležitý.
- *Petrovo vidění*: Toto vidění se třikrát opakuje, svědčí to o jeho důležitosti a naléhavosti. Stalo se těsně předtím, než došli poslové od Kornélia. Je to jakýsi průlom z nebes, má Petrovi odhalit a ukázat něco, na co by jinak sám nepřišel. Díky tomuto vidění, Petr posly přijímá a přijímá i pozvání do Kornéliova domu, i když pořádně netuší, o co jde. Bez tohoto vidění by nejspíš pozvání nepřijal, pro žida se neslušelo, aby jednal s pohany, natož tak, aby vešel do domu pohana. Celé vidění se nám může zdát jako humorný, ale jasně poučný vzkaz od Boha. Petr, který se právě modlí na střeše domu, v té době a té krajině byly obytné i rovné střechy, a hladový čeká, než bude připraveno jídlo, má vidění. Petrovi je nabízeno jídlo v podobě zvířat, která ale pokládal za nečistá, takže i když byl hladový, nemohl se najíst. Bůh však na něj volá: „Vstaň, Petře, zabíjej a jez!“ Petr toto vidění hned nechápal, ale následné události mu jej objasnily, právě při setkání s Kornéliem a jeho přáteli mu dochází, že Kristovo evangelium je důležitější než všechny kultické předpisy a ustanovení, a že by neměl bránit evangeliu v cestě i mezi pohany.
- *Misie mezi pohany*: Tento příběh ukazuje úskalí, se kterými se musela potýkat první církve, pro mnohé bylo těžké přijmout, že Kristovo evangelium platí i pro pohany. Byl to problém, který se řešil především v církvi v Jeruzalémě, sám Petr se pod nátlakem okolí přiklonil k názoru, že pro přijetí do církve není nutný jen křest, ale i obřízka.
- *Duch svatý*: Může nás zarazit opačná posloupnost, než jakou bychom možná čekali, a sice, že na shromáždění v Kornéliově domě nejdříve sestoupil Duch svatý, a až poté byli pokřtěni. Duch svatý v tomto případě má právě dosvědčovat legitimitu toho, co následně probíhá, Duch svatý uschopňuje k přijetí křtu a utvrzuje Petra ve správnosti jeho jednání. Dochází k jakýmsi druhým letnicím, ale tentokrát mezi pohany, i u nich se Duch svatý projevuje mluvením jazyky a velebením Boha. Duch svatý byl přítomen také při křtu Ježíšově, zjevil se v podobě holubice. Duch svatý je také dán do spojitosti s Kristovým povřením a konáním Sk 10,38.

K TÉMATU OBDOBÍ

Kornéliův příběh nám ukazuje cestu evangelia až k nám. V tomto období si uvědomujeme, jaké byly cesty, které vedly ke vzniku církve. Lidé v prvotní církvi museli překonávat mnohé obtíže, předsudky i sami sebe, aby mohli dát místo evangeliu a jeho působení.

ÚSKALÍ

Kornéliův příběh je dlouhý a komplikovanější, pro předškolní děti je zapotřebí vybrat jen jedno téma a s tím pracovat. Například to, že Bůh se nikoho neštítí a nedělá mezi lidmi rozdíly.

ODKAZY

V Kornéliově domě (Bible TV). Dostupné z <http://goo.gl/w0GnZM>.

KEJŘOVÁ, Eva (upravil Tomáš Trusina): *Petr naveden*

ke křtu pohana. <http://goo.gl/orc4L2>.

PECHAR, Jaroslav: *Zabíjej a jez!* In *Bratrstvo* 4/2011.

Dostupné z <http://goo.gl/kwpcBM>.

ŠORM, Zdeněk: *Petr naveden ke křtu pohana*.

<http://goo.gl/B3ifdC>. (*pracovní list*)

ŠORM, Zdeněk: *Petr a Kornélius*. <http://goo.gl/7jzx2h>. (*pracovní list*)

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Jednoduše příběh převyprávět, pro názornost použijme postavičky, vojáka Kornélia a apoštola Petra, můžeme si je buď sami nakreslit či vyrobit nebo použít papírové postavy od Z. Šorma (dají se použít dvě různé mužské postavy).

Můžeme si s dětmi zahrát na Petrovo vidění, vezmeme velikou bílou plachtu a k tomu použijme plyšáky různých zvířat. Děti by si měly vybrat ta zvířata, kterých se štítí nebo bojí, a říct ostatním, proč si právě toto zvíře vybraly. Společně plachtu chytíme a postupně na ni plyšáky naházíme, nakonec plachtu rozprostřeme na zem a všichni se na ni posadíme, na znamení, že Bůh přijímá

všechny bez rozdílu, že se nikoho neštítí a nikoho nepokládá za nečistého. Společně si pak sedneme do kolečka stále na plachtě, uprostřed máme plyšáky, chytíme se za ruce a zazpíváme např. píseň *Přijď již* (BTS 34); nebo se společně můžeme pomodlit. Také po této činnosti se dětem snažíme vysvětlit, že stejně jako Petr porušil předpis a překročil své zažité hranice, a tak dal šanci něčemu novému a netradičnímu, i my se máme snažit nedělat mezi lidmi rozdíly a nebát se jít i po netradiční cestě, i my tak dáváme prostor novým věcem a vztahům s ostatními.

Společně s dětmi můžeme vyrobit plakát o Petrově vidění, veliký bílý papír bude představovat plachtu, kterou viděl Petr ve vidění a každé dítě na něj pak nalepí svůj obrázek. Zpracujeme buď to, co Petr ve vidění mohl vidět, nečistá zvířata pro židy (Dt 14,3nn) např. prase, velbloud, zajíc, zvířata žijící ve vodě, ale nemající šupiny např. chobotnice, krab a z ptáků třeba orel, havran, pštros, sova, čáp, netopýr. Nebo se zeptat dětí, čeho se štítí, co nemají rády, kterých zvířat se bojí, děti pak namalují své nápady. Až s dětmi nalepíme na plakát jejich výkresy, nalepme nad ně obrázek holubice, jako znamení toho, že Bůh se ničeho a nikoho neštítí, že všechny přijímá, holubice je znamením Ducha svatého. Dětem vysvětlíme, že Bůh se nikoho neštítí, a proto bychom se neměli nikoho štítit ani my, ale měli bychom se snažit překonávat naše předsudky a přistupovat k ostatním otevřeně, dáme tak prostor něčemu novému. Také Petr musel překonat svou tradici a předpis, aby nepokládal pohany za nečisté, aby nebránil šíření evangelia. Můžete se pokusit s dětmi navázat rozhovor o tom, jestli překonaly něco, čeho se bály. Nebo se například baví s někým, kým ostatní pohrdali a posmívali se mu. Dovedte je k rozhovoru na řešení, proč je dobré takovéto hranice překonávat.

Lze také použít pracovní list *Petr naveden ke křtu pohana* od Z. Šorma, děti najdou cestu od Petra ke Kornéliovi mezi prasaty. Vysvětlíme, co prasata pro Petra znamenala, něco co musel překonat, aby mohl vejít ke Kornéliovi. Zeptáme se dětí, jestli taky mají zábrany a věci, které jim vadí v přístupu k ostatním lidem, a jestli jsou schopni je překonat.

Pomůcky:

- Pracovní list *Petr naveden ke křtu pohana* od Z. Šorma (viz *Odkazy*).
- Pro výrobu plakátu Petrova vidění: veliký bílý papír např. balící, menší papíry pro každé dítě, pastelky, tužky, voskovky, fixy, podle toho s čím rádi pracujete, symbol holubice, můžete předem nakreslit a vystříhnout a pak nechat dětem vymalovat.
- Pro hru s plachtou Petrova vidění: velká bílá plachta, plyšová zvířátka čím více a různější, tím lépe.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Pro motivaci k tématu zahrajme hru na štafetu, vysvětlíme, že štafeta je nějaká dobrá zpráva, ze které máme radost a kterou bychom chtěli předat i ostatním. Cílem hry je uvědomit si, že dobrá zpráva (evangelium) je tu pro všechny bez rozdílu a jsme to my, kdo ji předává dále. Děti si stoupnou v odstupech od sebe, a každé dítě může vymyslet, čím je, čím pestřejší nápady, tím lépe. Prvnímu pak dáme štafetu, můžeme použít například zabalenou Bibli v šátku, děti si štafetu předávají mezi sebou. Na konci rozbalíme šátek a ukážeme, co si děti předávaly. Dále můžeme navázat rozhovorem o tom, jaké jsou dobré zprávy, které chceme předat i ostatním a komu je předáváme.

O předávání dobré zprávy, o šíření evangelia, vypráví i tento příběh. Tak poslouchejte, jak k tomu došlo, a co bylo zapotřebí, aby tomu předcházelo.

Ve městě Cesarea žil římský důstojník Kornelius. V tehdejší době to byl poměrně bohatý a společensky vysoko postavený muž. Ačkoli se nenarodil jako žid, věřil v Hospodina. Sice nedodržoval všechny židovské zvyky, ale pravidelně se modlil, podporoval chudé a snažil se žít tak, aby se to Bohu líbilo. A vedl k tomu celou svou rodinu i služebnictvo.

Jednoho dne se jako obvykle odpoledne modlil, když tu se mu ukázal anděl — Boží posel. Řekl mu: „Bůh přijal tvé modlitby a dobré skutky a pamatuje na tebe.“ Pán Bůh pamatuje na všechny a vyslechl i modlitby Kornélia. Proto k němu posílá svého anděla se vzkazem: Ať Kornelius pošle do městečka Joppe pro apoštola Petra, který tam bydlí u Šimona koželuha v jeho domě u moře. Jako adresa to tehdy stačilo.

Někdo by možná pochyboval, ale Kornelius vzal tu zprávu vážně. Hned jak anděl odešel, zavolal si dva věrné služebníky a jednoho vojáka ze své stráže, který také věřil v Boha, všechno jim vypravoval a poslal je do Joppe pro Petra. Cesta do tohoto města — samozřejmě pěšky — trvala necelé dva dny.

Apoštol Petr byl v té době opravdu na návštěvě v Joppe a v poledne — zrovna v tu dobu, když se Korneliovi služebníci blížili k městu — se modlil na střeše domu. Tehdy stavěli domy s rovnou střechou a bylo běžné tam odpočívat nebo tam odejít, když člověk chtěl mít klid a nechtěl být rušen — jako například při modlitbě.

Petr se modlil a pak dostal hlad. A zatímco čekal, až bude uvařený oběd, měl zvláštní vidění. To si snad můžeme představit jako živý sen: Na zem se snášela velikánská plachta a na ní byla všelijaká zvířata, ptáci i plazi. A ozval se hlas, který mu řekl, aby si z těch zvířat udělal jídlo. Ale Petr se bránil — vždyť v té plachtě byla zvířata, která měli židé zakázáno jíst! A Petr tento příkaz nikdy

neporušil! Ale hlas mu odpověděl: „Co Bůh očistil, to nepovažuj za nečisté.“ A to všechno se třikrát opakovalo.

Petr usilovně přemýšlel, co tohle vidění znamená, když zrovna v tu chvíli Korneliovi poslové konečně našli dům Šimona koželuha a ptali se, zda tam bydlí Šimon, kterému říkají Petr. V tu chvíli Petr pochopil. To si ho sám Pán Bůh tím trojím snem připravil na tohle setkání. Nebýt toho, nejspíš by se Korneliovým poslům slušně omluvil, že jeho víra mu nedovoluje jít s nimi, a poslal by je pryč. Místo toho je pozval dál, nechal je přenocovat a ráno se v doprovodu několika křesťanů z Joppe vydali na cestu.

Když druhý den přicházeli do Cesaree, Kornelius už je očekával. Sezval příbuzné a nejbližší přátele a všichni dychtivě čekali, jaké zprávy jim Petr přinese.

Když Petr přišel ke dveřím, Kornelius mu vyšel naproti, poklekl před ním a poklonil se mu. Jen si představte, římský důstojník se vkleče klaní prostému židovskému rybáři! Většina římských občanů si totiž židů nevážila, ale Kornelius byl jiný a navíc v Petrově osobě vítal Božího posla. Petr však tuto poctu odmítl a řekl mu: „Vstaň, vždyť já jsem taky jen člověk.“ Když vešli do domu, zjistil Petr, že tam na něj čeká mnoho lidí. Oslovil je: „Dobře víte, že židé nesmějí pohany navštěvovat, ale mně Bůh ukázal, abych si o žádném člověku nemyslel, že styk s ním znečišťuje. Proto jsem k vám bez váhání přišel. Ale teď už mi povězte, proč jste pro mne poslali?“ Kornelius mu začal vyprávět o svém setkání s Božím andělem. Pak Petra požádal, aby jim řekl vše, co mu Pán Bůh uložil. Petr byl opět překvapen: „Teď už opravdu vidím, že Bůh nikomu nestraní, ale v každém národě je mu milý ten, kdo v něho věří a je spravedlivý.“ A začal shromážděným vyprávět o Pánu Ježíši. O tom, jak učil, uzdravoval i o tom, jak ho pak ukřižovali. Mluvil i o tom, jak Ježíš vstal z mrtvých a jak svým učedníkům uložil, aby o něm kázali, že on je ten očekávaný a Bohem seslaný záchránce a že budou odpuštěny hříchy těm, kdo v něho uvěří.

Ještě nedomluvil, když tu na Kornelia a jeho rodinu a přátele sestoupil Duch svatý. Petr i jeho průvodci byli velmi překvapeni, že Duch svatý sestoupil i na pohany. V tu chvíli Petr poznal, že už nic nebrání tomu, aby titi pohané byli pokřtěni.

Ještě několik dní zůstal Petr na návštěvě u Kornelia a jistě jim vyprávěl o dalších Ježíšových činech a učení.

Tím ale Petrovy povinnosti neskončily. Když se vrátil do Jeruzaléma, musel před ostatními apoštoly a členy křesťanského sboru obhájit, jak to, že pokřtil pohany.

Zpočátku mu to měli za zlé. Židé se přece od pohanů oddělovali. Pokud nějaký pohan uvěřil v Boha, musel přijmout všechny židovské zvyklosti včetně obřizky. Anebo musel dodržovat aspoň některé zvyky a byl takovým židem „na-

půl“. Křesťané židovského původu byli přesvědčeni, že kdo chce být křesťanem, musí se nejprve stát židem se vším všudy. Proto se na Petra zlobili.

Petr jim ale začal podrobně vyprávět o svém vidění, i o tom, jak anděl navštívil Kornelia, a nakonec i o tom, jak při jeho kázání na pohanské posluchače sestoupil Duch svatý. Proč by měl odpírat křest vodou lidem, které si už Pán Bůh viditelně vyvolil? Apoštolové Petrovi nakonec dali za pravdu a chválili Boha, že i pro pohany připravil věčný život.

A díky tomu se mohli stát křesťany i naši předkové a nakonec i my.

Další aktivity

Můžeme opět společně vyrobit plakát Petrova vidění, stejně jako u předškolních dětí (postup viz výše). Tentokráte, ale více s dětmi probereme a prodiskutujeme téma, čeho či koho se děti štítí a proč? A proč se vyplatí překračovat své hranice a nedělat si vůči ostatním předsudky a zda to zažily? Holubici můžeme tentokráte nakreslit buď společně, nebo tím pověřit některé dítě.

Petrovo vidění se dá zpracovat i jako koláž s tématem Čeho a koho se v životě štítím? Podle počtu dětí pracujte společně nebo ve skupinách po třech, i tak doporučuji koláže nalepit potom na jeden společný veliký papír, vznikne tak jeden společný plakát. Děti můžou koláž doplnit i textem nebo novinovými titulky. Opět použijme symbol holubice, tu přilepte tentokráte doprostřed a okolo ní nalepte ostatní koláže, od holubice k jednotlivým kolážím můžete udělat tlustou čáru vedoucí směrem dále až k okraji plakátu, jako symbol toho, že evangelium přichází i přes naše hranice a předsudky. Děti nejspíš budou vymýšlet věci, kterých se štítí, ty které se nám nebudou hodit nebo budou zbytečně zavádějící, ty pak klidně odložte a více netématizujte. Opět je důležité na závěr zdůraznit, že čeho se štítíme my, se Bůh ani neštítí ani nebojí, ale všechny přijímá bez rozdílu. A stejně jako Petr, povzbudit děti, aby se nebály překračovat své předsudky vůči ostatním a dávali tak šanci každému. Řekněme dětem, že tím, že toho byl Petr schopen, se začalo šířit evangelium dál i mezi pohany a vlastně si našlo svou cestu až k nám.

Pomůcky

- Na hru na štafetu: šátek a menší Bible.
- Na výrobu společného plakátu: veliký bílý papír např. balící, papír na kreslení pro každé dítě, tužky, pastelky nebo i barvy, fixy, holubici z papíru.
- Pro koláž: Veliký bílý papír, tvrdé papíry jeden pro každou skupinu, různé obrázky, barevné časopisy a noviny, nůžky, lepicí tuby, tužky a pastelky nebo fixy, papírová holubice.

PRO STARŠÍ DĚTI

Jako motivaci a uvedení do tématu se děti zeptáme: Čeho či koho se štítí a proč? Jestli je něco, co jim brání se s ostatními normálně bavit? Jak moc se nechají ovlivnit ostatními, nebo si raději o všem udělají vlastní úsudek?

Příběh převyprávíme, můžeme také přečíst článek z Bratrstva (viz *Odkazy*).

Opět můžete vyrobit koláž Petrova vidění, ta by dobře navazovala na úvodní otázky, postup viz výše.

Po vyprávění se můžeme více věnovat postavám Petra a Kornélia, je to práce ve dvou skupinách, jedna skupina představí postavu Kornélia a druhá Petra. Každá skupina zodpoví tyto otázky: Kdo to je a co dělá? Jeho dobré vlastnosti? Co na postavě obdivujete? Co se vám na postavě nelíbí? Co si z tohoto příběhu postava odnesla? Vymyslet můžete i další otázky. Nechte skupiny pracovat samostatně, každá skupina si dělá poznámky ke své postavě. Postavu si buď sami nakreslí, nebo si postavy vyberou a vystříhnou např. z časopisu nebo novin. Poté každá skupina představí svoji postavu a na závěr můžete diskutovat o zajímavých či sporných tématech vyplývajících z kontextu.

Pomůcky

- Na koláž: viz výše.
- Na práci s postavami: dva velké papíry A3, psací potřeby, postavu Kornélia a Petra, můžete použít nějakou postavu od Z. Šorma nebo sami vyrobit nebo vystříhnout nějaké postavy z novin a podlepit tvrdým papírem.

PŘESAHI

Obraz vitráže holubice od M. Chagalla — téma Ducha svatého a jeho role v příběhu.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 119 — *Jedno jsme v Duchu svatém*
 EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 675 — *Přijď již*;
 671 — *Dej, mi Pane bdělé srdce*
 HALELUJA AMEN: 135 — *Nové přikázání* (BTS 88);
 14 — *Někdo mě vede za ruku* (BTS 22)

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Nyní skutečně vidím, že Bůh nikomu nestrání, ale v každém národě je mu milý ten, kdo v něho věří a činí, co je spravedlivé. On je Pánem všech. (Sk 10,34–36)

MODLITBA

Pane Ježíši, dáváš nám poznat, že s tebou se nikoho a ničeho nemusíme bát. Děkujeme ti za to, že ty přijímáš každého, kéž bychom to dokázali i my. Duchu svatý, buď prosím s námi, ať je nám spolu dobře. Přijď prosím i tam, kam se sami bojíme vejít. Amen.

- TÉMA** Posláním těch, kteří uvěřili v Ježíše Krista, je být jeho svědky ve společnosti. Nestydět se za svou křesťanskou víru a podle ní žít. Tak lidem ukazovat, kdo Ježíš je a jak ovlivňuje lidský život a působí mezi námi, i když tu fyzicky není.
- CÍLE**
- Připomenout, že Ježíšovým nanebevstoupením jeho působení ve světě nekončí.
 - Uvědomit si, jak Ježíš bez své fyzické přítomnosti působí ve světě.
 - Motivovat děti k vědomí, že nemusí být ani faráři ani učitelé náboženství, aby mohly být těmi, skrze které je Ježíš přítomen.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Sk 1,1–14
Mt 28,19–20; Mk 16,15

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Osoby

- Ježíš — po té, co se 40 dní dával poznat, se nyní loučí a naposledy opakuje, jaké je poslání těch, kteří jej následují — zadává úkoly. Ježíšovo loučení není žádné „sbohem“, ale dočasné fyzické odloučení. Ježíš je ten, který zůstává, pokud jej učedníci přijmou.
- Učedníci — je jich nyní jedenáct a jsou zde vyjmenováni. Až po nanebevstoupení je kruh doplněn o Matěje (Sk 1,15–26). Poslušni jak Ježíši, neboť když odejdou z hory, zůstávají až do Letnic doma, jak jim bylo přikázáno, tak i andělu, který je posílá domů.
- Andělé (dva muži) — poslové Boží, kteří člověka „popostrčí“ směrem k Boží vůli. Stejně tak jako andělé u prázdného hrobu vysvětlí situaci a vyšlou ženy zvěstovat, i nyní andělé připomínají, co mají učedníci udělat. Síla okamžiku je pro učedníky tak silná, že potřebují popostrčit.

- Jan Křtitel — zprostředkovaně jako ten, jehož křest vodou byl symbolem touhy „se obrátit“. Změnit svůj dosavadní život, odtrhnout se od hříchu a jít cestou Boží — nachystat se na to, co přijde. Křest Duchem svatým je událostí, kdy je člověk naplněn Božím Duchem, který už tu je. Nejde o rituál, ale o Boží utvrzení, že je s člověkem. O sílu, která člověka provází při naplňování Kristova odkazu.
- Marie Matka Ježíšova a jeho bratři — učedníci nebyli osamoceni, ale byli s nimi i další Ježíšovi blízcí. Nejednalo se o smuteční setkání po odchodu Ježíše, ale o společnou duchovní chvíli.
- Mrak — nejedná se o osobu, ale přítomnost mraku nebo oblaku značí v Bibli přítomnost Boží.

Místa

- Olivová hora — místo na okraji Jeruzaléma, odkud je nádherný rozhled na široké okolí. Na města, Mrtvé moře i hory. (je pravděpodobné, že při vyslání „býti svědky až na sám konec země“ si zde učedníci mohli uvědomit šíři té země). Je to místo „kde stanou nohy Hospodina, jež přispěchá na pomoc svému lidu“ (Za 14,4). Místo, kam Ježíš často odcházel k meditaci, k nočnímu odpočinku. Na poslední večeři s učedníky, apod.
- Jeruzalém — hlavní město Izraele, místo, kde se udály ty nejdůležitější okamžiky Ježíšova života — odsouzení, smrt, vzkříšení, nanebevstoupení. Svaté město z židovského pohledu. Nakonec i z křesťanského, neboť zde proběhlo seslání Ducha svatého — počátek Kristovy církve. Tato spojitost není náhodná. Mesiáš přišel nejprve vykoupit lid Boží (Izraelský), až po velikonočních událostech se stává Mesiášem všech národů.

Čas

- 40 dní — symbolizuje, že času na setkání se vzkříšeným Kristem bylo dostatek. Čtyřicet symbolizuje, že něčeho bylo „až dost“ (putování Izraelců pouští, Ježíšův půst před pokušením na poušti, Mojžíšův pobyt na Sinaji). Vzkříšený Kristus tu byl dost času na to, aby učedníci pochopili, co se událo a co je jejich úkolem. Dostatek času na to, aby svědectví o jeho vzkříšení bylo nezpochybnitelné.
- Těchto několik dní — konkrétně deset dní uplyne, než nastanou Letnice (nanebevstoupení 40 dní po Velikonocích, Letnice 50 dní po Velikonocích).
- Čas do Kristova druhého příchodu (obnovení království) — tento čas není znám, nemáme zkoumat, kdy bude, ale je zásadní, jak máme ten čas před příchodem naplnit — být svědky Ježíše Krista. A k tomu nám je seslán Duch, aby nás posílil v námi zadaném úkolu. Ježíš odchází, ale Bůh nás nenechává samotné.

Výpovědi

- Byl vzat vzhůru — slavíme nanebevstoupení, ale Ježíš „byl vzat“. Pasivní tvar ukazuje vůli a aktivitu Boží.
- Budete mi svědky až na sám konec země — zásadní vyslání učedníků a Kristových následovníků. Nejde jen o Jeruzalém, ale o celou zemi. Nikdo není vyňat z Boží lásky a z dopadu Kristovy oběti, a každý křesťan má být svědectvím o Boží lásce.
- Co tu stojíte a hledíte k nebi — popostrčení typu: „co tady tak koukáte, běžte a dělejte, co vám řekl“. Nekoukejte do minulosti, ale hleďte vpřed.

ÚSKALÍ

Je možné, že děti budou zkoumat, jak Ježíš „odletěl vzhůru“. Slovo vzhůru ilustruje, kam šel — k Bohu. Stejně tak jako Bůh nesedí na obláčku, ani Ježíš neletí v raketě, aby si na ten obláček sedl. Byl přijat k Bohu, tedy tam, kam míříme i my. Pozor na to, že nejde o smutnou událost — byť se to může zdát, ale skutečnost, která potvrzuje Ježíšovo vzkříšení a ukazuje, kam vzkříšení míří.

POZNÁMKY K TÉMATU OBDOBÍ

Jde o konec Ježíšova pozemského fyzického působení a zároveň počátek věku církve žijícího z moci Ducha. Tento svátek některé sbory ČCE slaví bohoslužbou přesně 40. den po Velikonocích, tedy ve čtvrtek. Ve většině sborů se tento svátek spojuje s nejbližší nedělí (tedy tou, co je týden před svatodušními svátky).

ODKAZY

- LINDEN, Nico ter: *Povídá se. Podle Marka a podle Matouše*. Benešov: EMAN, 2009. Str. 271–273.
- LANE, Leena: *Biblické příběhy a hlavolamy*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. Str. 176–178.
- PLZÁKOVÁ, Elen (doplnila Lenka Ridzoňová, upravil Tomáš Trusina): *Evangelium se vydává do světa*. Dostupné z <http://goo.gl/VPW2pe>.
- BRUNELLI, Robert — FJODOROV, Michail: *Nanebevstoupení Pána Ježíše*. Z knihy *Bible svatá pro děti*. Praha: Euromedia Group — Ikar, 1997. Dostupné z <http://goo.gl/AHHZPt>.
- DUŠKOVÁ HAVLÍČKOVÁ, Drahomíra: *Vstoupil na nebesa, sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího*. <http://goo.gl/4CSI7D>.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Už jste se někdy s někým loučili? Kdy naposledy? (*Děti nejspíš budou mluvit o tom, že před odchodem do nedělký s rodiči, nebo ráno s někým, nebo s paní učitelkou ve školce.*) To jsou lidé, se kterými se zase brzy uvidíte. Ale loučili jste se někdy s někým, koho dlouho nevidíte? (*Kamarád/ka ve školce před prázdninami, příbuzný, který bydlí daleko, kamarád/ka z dovolené s rodiči...*) A jak jste se přitom cítili? Byli jste veselí nebo smutní, nebo vám to bylo jedno?

Pokud jste byli smutní, proč jste byli smutní? (*Protože se mi bude stýskat.*)

Postavte doprostřed stolu nějakou 3D postavu — hliněnou, větší figurku, ale ne konkrétní postavičku (žádnou pohádkovou apod.). Nachystejte si několik provázků (minimálně jeden pro každé dítě, ale může být i víc). Představte si děti, že je to ten člověk, se kterým se loučíte. Kamarád/ka, babička, dědeček... Proč se vám po něm bude stýskat? Protože ho máte rádi, protože jste s ním zažili legraci, protože je hodný, protože vás má rád. (Třeba děti napadne ještě něco dalšího.) Za každý jeden z těchto důvodů přivažte jeden provázek na postavu a druhý konec dejte některému z dětí do ruky, nebo jen položte před dítě, aby za provázek netahaly. Až bude mít každé dítě alespoň jeden provázek, pak je vyzvěte, aby se za provázek chytily. Všechny tyto provázky ukazují, že nás s tím člověkem něco váže. Máme s ním společné pouto. Jsme s ním spojeni. Nyní ho vidíme jak očima, myslíme na něj a víme, co nás k němu pojí.

Učedníci Pána Ježíše, když spolu chodili po zemi, tak měli mezi sebou také takové pouto. On je měl rád a oni jeho. Věděli, že jsou pro něj důležití a že na ně Pán Ježíš nikdy nezapomene. Představte si, že ta postavička je Pán Ježíš a vy jste ti jeho učedníci. Pán Ježíš je s Vámi spojen, protože Vás má rád a vy s ním.

Když byl Pán Ježíš vzkříšen, tak odešel pryč, k Pánu Bohu. *Nyní přes postavičku dejte nějakou látku, nebo ji jakkoliv zakryjte, aby nebyla vidět. Ale ti jeho kamarádi, ti učedníci, kteří s ním po zemi chodili, ti na něho nezapomněli. Stejně tak, jako když váš kamarád/ka odejde, nebo odjede pryč, tak zůstanou ta pouta, i když ho nevidíte. Trochu se nám stýská, ale víme, že je s námi, protože vidíme ty provázky. Tak jako učedníky spojovaly s Ježíšem vzájemná pouta, to že věděli, že je má Pán Ježíš rád, i když ho nevidí, spojuje stejné pouto i nás dnes. Protože ti učedníci říkali všem lidem kolem, že Pán Ježíš je hodný a má nás rád. A někdo to pak napsal do Bible a tak to víme dneska i my. A ten pomyslný provázek můžeme držet i my a Pán Ježíš je tak s námi. On má nás a my máme jeho, i když ho nevidíme. A klidně to můžeme říct i kamarádům.*

Na závěr můžete nechat děti nakreslit Ježíše a je, děti kolem něho, jak jsou s ním spojeni těmi provázky.

Pomůcky: postava, nastříhané provázky.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Už se vám někdy stalo, že vás rodiče nechali doma samotné? Přes noc, nebo jen přes den?

A když odcházeli, jistě vám dali nějaké úkoly, jaké? (*Zamknout dům, neotvírat cizím lidem, nakrmit nebo vyvenčit psa, uklidit si v pokoji, napsat úkoly než se vrátí...*) Když odcházeli, řekli, že se vrátí, a vy zatím musíte zůstat sami a být hodní, aby se vám nic nestalo.

Když rodiče někam odchází — na odpoledne, na večer, nebo na celý den, neznamená to, že by se již nevrátili, nebo že by přestalo platit to, co vás učili, to co vám řekli, že (ne)máte dělat. A pokud chcete, aby z vás rodiče měli radost, až se vrátí, nebo pokud chcete, aby se vám nic nestalo, tak děláte stejné věci, jako kdyby tam byli.

A rodiče vás nenechají samotné doma, dokud si nejsou jisti, že se vám nic nestane. Když si myslí, že už víte co (ne)dělat sami doma, když víte, že se zase vrátí, že na vás myslí (třeba vám zatelefonují).

Po tom, co byl Pán Ježíš vzkříšen a potkal se několikrát se svými učedníky a dalšími lidmi, a potom, co už poznal, že učedníci uvěřili, že byl vzkříšen, s nimi naposledy sedí kolem stolu. A říká jim, co mají dělat, až odejde k Bohu do nebe. Sedí spolu na vysoké hoře, nejvyšší, která je v okolí — jmenuje se Olivová hora. Je z ní hezký výhled a je vidět moře, i město Jeruzalém a další města a poušť. A říká jim — tam všude musíte jít, když tady nebudu. A ještě dál, až na konec světa — kde si představujete konec světa? Je to daleko? No a kam všude půjdete, tak se chovejte tak, jako když jsem tady s vámi.

Ale protože je měl rád, tak jim řekl, že na to všechno nebudou sami. Že je Pán Bůh bude provázet. Ježíš bude s nimi, aby mohli dělat všechno to, co se od něj naučili. Bůh je posílí svým Duchem, aby k tomu měli sílu.

Doprostřed stolu nebo na podlahu dejte postavu Ježíše — můžete použít třeba tu z postav pro flanelograf — a mějte nachystané menší podlouhlé papírky. Vysvětlete dětem, že uprostřed je Ježíš a vy jako jeho učedníci sedíte kolem něj. Rozdejte dětem papírky, na které napíšete, co všechno Ježíš dělal, učil a co jsme se naučili od něj. (Abychom [ne]dělali — byli na sebe hodní, měli rádi i ty, kteří nás nemají rádi, nenadávali, neubližovali druhým, nelhali, pomáhali druhým, brali ohled na druhé atd...) a tyto papírky postupně hvězdicovitě pokládejte kolem postavy Ježíše.

Tady děti vidíte, co se můžeme od Ježíše naučit. A všude, kde se toto děje, kde jsou na sebe lidi hodní, pomáhají a nejsou zlí jeden na druhého, tam to je takové, jako když tam Ježíš je s nimi. My máme Ježíše uprostřed. Ale klidně bychom mohli říci, že Ježíše poznáváme a vidíme nebo zažíváme i v těch všech vě-

cech, které tu jsou napsané (*můžete udělat kružnici kolem dokola papírků*). Když Ježíš chodil po této zemi, kam přišel, tam dělal radost tím, jak se choval a co říkal. Když to budeme dělat my, přinášíme také tu radost.

(*Nyní postavu Ježíše oddělte, nebo zakryjte.*) Když Ježíš učedníkům zmizel v oblaku, aby šel do nebe k Pánu Bohu, to co nás naučil, co jsme se naučili od něj a co nám přikázal, tady zůstává. A není to tu proto, abychom se na to jen dívali jako překvapení učedníci. Abychom seděli zalezlí v kostele nebo v nedělce a říkali si, jak je škoda, že už tu není, ale abychom byli s kamarády a s ostatními lidmi kolem nás a žili tak, jak se to líbí Pánu Ježíši. Aby v našem životě bylo i to, co je na těch papírkách tady. Protože k tomu nás Pán Bůh posiluje a lidé kolem nás mohou zažívat, co to je být v blízkosti Ježíše, který je takto s lidmi pořád.

Pomůcky: postava Ježíše, nachystané širší proužky papírů, psací potřeby/fixy.

PRO STARŠÍ DĚTI

Přítomnost Krista mezi námi dnes bychom mohli zobrazit ve dvou rovinách. Jednak jeho bytí skrze naše jednání — Ježíšova etika, a jednak ve čtverém naplňování jeho úkolu.

K první rovině

Přečtete si s dětmi všechny shora uvedené biblické texty. Zeptejte se jich, jaká je jejich hlavní myšlenka (*Ježíš vysílá své učedníky, aby mu byli svědky, aby zvěstovali, aby získávali nové učedníky — křesťany*). Položte si otázku: „Co to znamená, být Ježíšovým svědkem/učedníkem“ a odpovědi dětí piště na tabuli/na flipchart. (*Konat jeho vůli, nestydět se za to, že věříme v Ježíše, chovat se tak, jak nás učí, věřit tomu co říká, případně konkrétní věci viz mladší děti, apod.*) Společně s dětmi pak vše rozdělte na věci, na které musí člověk být studovaný (třeba farář, nebo učitel nedělní školy), ty podtrhněte červeně, a na ty, které může dělat kdokoliv. Ty podtrhněte zeleně. (*Závěr by měl být takový, že valná většina až všechny by měly být podtržené zeleně.*) Vše, k čemu nás Ježíš vysílá, může dělat každý z nás — učedníkem může být kdokoliv, kdo uvěří a chce. A Bůh v tom člověka nenechává samotného, ale skrze Ducha svatého jej posiluje. Vědomí Boží blízkosti a smysluplnosti našeho konání je člověku posilou.

Ke druhé rovině

Ježíšova přítomnost skrze biblický text a jeho zvěstování — nemlčíme o něm. Skrze naplňování úkolů křtít.

Skrze vyučování a předávní Ježíšových slov a jeho učení.

Skrze prožívání večere Páně, vyznání a odpuštění.

K tomuto je dobrá dílna ve 38. lekci přípravy pro nedělní školu 2013/2014 — část „Přesah“ (dostupné na webu Katecheze — <http://goo.gl/4CSI7D>).

Aktivita pro všechny věkové kategorie

Můžete s dětmi vytvořit „živý obraz“ učedníků s otevřenou pusou hledících do nebe a ten třeba vyfotit a vytisknout a pověsit na nástěnku ve sboru a lidé mohou hádat, co to znamená.

PŘESAHA

Je možné tento příběh využít i jako určitou rekapitulaci toho, co děti vědí o životě a působení a učení Ježíše. Například formou křížovky, kvízu, hádání, co je na obrázku apod.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 364 — *Nové přikázání*; 205 — *Nehleďte*

vzhůru; 331 — *To já, ó Pane můj*

EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 353 — *Aj Pán kraluje*

HALELUJA AMEN: 118 — *Jděte po všem světě* (BTS 86)

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

...a budete mi svědky v Jeruzalémě, a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země. (Sk 1, 8b)

Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky. (Mt 28,19a)

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, děkujeme ti, že jsi nám ukázal, jak s námi jsi, i když tě nevidíme. Buď s námi, i když se stydíme říkat lidem kolem nás, že v tebe věříme. Dávej nám sílu, abychom se chovali tak, aby ses nemusel stydět za to, že jsi náš kamarád. Amen.

- TÉMA** Pán Bůh si vybírá ke svým úkolům různé lidi. Z pronásledovatele Saula se stane nadšený misionář Pavel, který ani v trápení neztrácí víru. Evangelium se dostává z modliteben ven k lidem, do domů, vězení a nakonec až k nám.
- CÍLE**
- Děti uslyší a prožijí, že věřící člověk může prožívat těžké chvíle a přitom nemusí ztrácet naději.
 - Děti na příběhu apoštola Pavla a dalších poznávají, jak setkání s Kristem člověka proměňuje.
 - Děti si uvědomí na příběhu Lydie a žalárníka, co všechno vede k víře.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Sk 8,1–3
Sk 16,11–34

POZNÁMKY K PŘÍBĚHŮM

Osoby

- Saul se ve Skutcích poprvé objeví při kamenování Štěpána, kdy dělá „šatnářku“ a hlídá ostatním pláště. Po Štěpánově smrti začalo pronásledování jeruzalémské církve. Saul se snažil o zničení církve. Na cestě do Damašku zažil obrácení (Sk 9), stává se z něho svědek evangelia. Vydává se na první misijní cestu a začínou mu říkat Pavel (Sk 13).
- Pavel podnikne se svými spolupracovníky tři misijní cesty. Jeho misijní strategií bylo navštěvovat shromaždiště a synagogy židů v tehdejší římské říši, v každém větším městě. Většinou však narazil a nebyl přijat. Obrací se k pohanům, které získává pro víru. Když přišel Pavel do nějakého města, na chvíli se tam usadil a pracoval. Dílna a dům, kde žil, sloužily ke zvěstování evangelia. Cílem Pavlovy misie bylo získávat lidi pro Krista a povzbuzovat je, aby vytrvali ve víře.
- Silas je jedním z nejbližších Pavlových spolupracovníků, člen jeruzalémské církve, učitel a prorok.

- Lukáš je Pavlovým průvodcem a autorem zápisů z cest. Tento řecky mluvící lékař se k Pavlovi připojuje v Troadě a doprovází ho až do Filip, kde zřejmě zůstává.
- Lydie je obchodnicí s purpurem, žije ve Filipech. Je patrně vdovou, vlastní ve městě větší dům, který měl sloužit obchodním účelům. Patří k vyšší společenské vrstvě. Patřila mezi Bohabojné, byli to pohané, kteří se přiklonili k víře v jediného Boha, navštěvovali synagogu, ale nepřijali vnější znaky židovství.
- Otrokyňe posedlá věšteckým duchem má dar předvídat budoucnost a o Pavlovi říká pravdu. Záleží však, od koho svědectví pochází.
- Její majitelé si udělali živnost z věštecké schopnosti své otrokyňe.
- Městská správa je tvořena dvojicí správců, kteří spravují město pod římskou nadvládou.
- Dav zfanatizovaných lidí.
- Soudci, kteří vykonávají trest.
- Žalářník ručí za vězně svým životem, často tento úřad zastávali vysloužilí římsí důstojníci.

Místa

- V Jeruzalémě začíná pronásledování církve; církev se rozptyluje do Judska a Samařska.
- Filipy je dnes město v severním Řecku. V Pavlově době bylo nejdůležitějším městem východní Makedonie. Stalo se římskou kolonií s mnoha vysloužilými římskými vojáky, byli tu také Řekové a velmi málo Židů. Židé ve Filipis neměli žádnou synagogu, mohli se scházet za městem v místech, kde tekla voda potřebná k očišťování. Pavel nepřišel do Filip z vlastní vůle, ale byl tam vyslán Duchem svatým (Sk 16,9–10). Křesťanskou obec ve Filipech měl Pavel rád.

Čas:

- začátky prvotní církve, asi tři roky po letnicích;
- druhá misijní cesta, na které se dostává Pavel poprvé do Evropy, kolem roku 51 n. l.;
- v sobotu dochází k setkání s Lydií za branami města u řeky;
- o půlnoci nastává v žaláři zemětřesení.

Události:

- Saul pronásleduje církev a prožije obrácení;
- cesta Pavla a jeho spolupracovníků z Troady do Filip;
- setkání se zbožnými ženami a Lydií u řeky, na místě určeném k modlitbám;
- Lydie přijímá Krista a je s celým svým domem pokřtěna;

- uzdravení otrokyně s věšteckým duchem;
- obvinění a potrestání Pavla a Silase;
- Pavel a Silas ve vězení chválí Boha;
- obrácení a křest žalářníka a celého jeho domu.

Klíčové výpovědi

Nejprve Saul pronásleduje církve a pátrá po křesťanech dům od domu. Po svém obrácení se vydává na misie, zakládá sbory a křesťanská společenství mimo jiné i v domech.

Lydií „Pán otevřel srdce“, aby přijala, co Pavel zvěstoval. To stvrdila křtem. S Lydií byli pokřtěni „všichni z jejího domu“. Její dům se stal významnou opěrnou základnou pro křesťanskou misi v tomto evropském městě. Maloasijská podnikatelka se stala první evropskou křesťankou (Milan Balabán).

Pavel osvobozuje ženu od vlivu nečistého ducha a mazaných podnikatelů. Pavlovo dobro je potrestáno jako zlo. Se Silasem jsou uvězněni. Ani v bezvýhodné životní situaci neztrácejí odvahu, víru a naději.

Dochází k obrácení žalářníka, který prožívá existenciální zlom, když se ptá, co má dělat, aby byl zachráněn. Odpovědí je spolehnout se na Ježíše. Žalářník nalezne to, po čem touží on i lidé v jeho blízkosti. V žalářníkově domě vzniká křesťanské společenství.

K tématu období

Šestá neděle po Velikonocích má název *Exaudi* — Vyslyš ve smyslu prosby.

Na konci prvního století n. l. docházelo k pronásledování křesťanů v celé římské říši. I v beznadějných situacích neztráceli křesťané víru a naději. I přes odpor se křesťanství nadále šíří.

ÚSKALÍ

Úskalím je veliká rozmanitost oddílů, proto je vhodné soustředit se na vybraná témata.

Pro předškolní děti navrhuji jedno téma: Pavel se Silasem ve vězení a křest žalářníka — spolehnout se na Pána Boha v těžkých situacích, i do černé díry si může najít cestu paprsek víry.

Pro mladší a starší děti zdůraznit, že víra jednoho může mít zásadní vliv na ostatní.

Vyhnout se problematice Pavlova římského občanství, náš oddíl končí předčasně a to rodinnou párty v žalářníkově domě.

ODKAZY

BALABÁN, Milan: *Jímavé portréty biblických žen. Milovnice, trpitelky, bojovnice i kněžky noci.* Praha: Kalich, 2009.

JUNGOVÁ, Manuela: *Objevujeme bibli se školáky.* Praha: Tím 2,2, 2003.

RYŠKOVÁ, Mireia: *Pavel s bratřími ve Filipech.*

Dostupné z <http://goo.gl/UusYnh>.

HRUBANTOVÁ, Dagmar (upr. Drahomíra Dušková Havlíčková):

Do Makedonie, Pavle! <http://goo.gl/PCW9Cl>.

HRUBANTOVÁ, Dagmar (upr. Marta Sedláčková):

Díky komu padají pouta. <http://goo.gl/y6Dfc5>.

ŠORM, Zdeněk: *Pavel a Silas ve vězení.* <http://goo.gl/4cuuMQ>. (pracovní list)

ŠORM, Zdeněk: *Díky komu padají pouta.* <http://goo.gl/b7YgRS> (pracovní list)

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Víte, co je to vězení? Jak se člověk dostane do vězení? Co všechno lidem ve vězení chybí?

Aktivita: ze židlí, stolů, dek vyrobit „vězení“. Děti mohou jít dovnitř, sednout si na zem, šátkem si svázat nohy k sobě a chvíli tak vydržet. Můžeme se jich ptát: co jim tam chybí a co nemohou dělat. Pak se můžeme zeptat, zda je něco, co naopak dělat mohou (např. zpívat si, povídat si s druhými, modlit se, myslet na někoho atd.) Děti si mohou zazpívat nějakou písničku. Po chvíli je „vysvobodit“, otevřít okno, nebo se děti mohou proběhnout venku. Ptát se jich, jaké to bylo ve „vězení“ a jaké to je na svobodě.

Sednout si s dětmi na zem do kruhu a převyprávět příběh o Pavlovi a Silasovi ve vězení a křest žalárníka. Vyprávění můžete podpořit ukazováním obrázků.

Osnova vyprávění:

- Pavel se Silasem se znelíbili mocným lidem ve městě, ti je poslali do vězení, i když nic zlého neprovedli;
- Pavel se Silasem sedí ve vězení, jsou spoutaní, a přesto zpívají a zvěstují Ježíše;

- Boží moc působí i v temném vězení — padají závory, uvolňují se pouta;
- žalárník prosí o pomoc a záchranu;
- zvěstování a křest žalárníka a jeho rodiny, společenství víry.

Když je nám smutno, něco nás bolí, jsme nemocní a ležíme v posteli, tak se můžeme pomodlit, nebo zazpívat si písničku jako Pavel se Silasem. Věříme, že nás Pán Bůh má rád a také ostatní děti a dospělí. Věříme, že je s námi, i když jsme smutní a prožíváme různé těžkosti.

Pomůcky: deky, stoly, židle na výrobu bunkru (vězení), šátky na svázání nohou, obrázky biblických postav od Zdeňka Šorma.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Znáte filmovou pohádku *Pyšná princezna*? O čem je? Jak se stalo, že se z pyšné princezny stala hodná a pracovitá Krasomila?

Pán Bůh má moc měnit lidi a jejich životy. Saul byl vzdělaný Žid, který znal a dodržoval Zákon. Ježíšovy učedníky neměl rád. Nejráději by je všechny zatknul a dal do vězení. Jenomže Pán Bůh to se Saulem myslel jinak. Na cestě do Damašku promluvil k Saulovi Ježíš a tak místo aby pronásledoval křesťany, stal se jedním z nich. V Damašku se Saul nechal pokřtít a začal kázat, že Ježíš je Syn Boží. Ze Saula se stal Pavel a s několika spolupracovníky se vydával na misijní cesty. Na různých místech pomáhal zakládat sbory, kázal, křtil a také napsal několik dopisů.

Jednou přišel Pavel se svým pomocníkem Silasem do makedonského města Filipis.

Pavel povídá Silasovi: „Půjdeme se podívat za město k řece, slyšel jsem, že se tam Židé scházejí k modlitbám.“ Když došli k řece, našli tam skupinku židovských žen. Sedli si k nim a vypravovali jim o Ježíši. Mezi ženami byla i Lydie, která obchodovala s purpurem, vzácným červeným barvivem na látky. Lydie byla zbožná a pozorně naslouchala všemu, co Pavel říká. Když Pavel skončil s vyprávěním, Lydie ho požádala: „Všemu, co jste říkali o Pánu Ježíši, jsem uvěřila. Prosím vás, pokřtíte mě a také ostatní, kteří bydlí v mém domě.“ A protože byli u řeky, tak je tam Pavel pokřtil. Lydie pak Pavla a Silase pozvala k sobě na návštěvu. Časem v jejím domě vzniklo společenství, malý sbor. Lidé se tu scházeli, společně se modlili, zpívali písně a poslouchali Pavlovo kázání. A vždycky dostali něco k jídlu. V Lydiině domě byli všichni sestry a bratři, jedna velká rodina. Také Lydii pomohl Pán Bůh změnit život.

A jednou zase šli Pavel se Silasem po ulici a potkali mladou ženu, která měla věšteckého ducha a předpovídala budoucnost. Když uviděla Pavla a Silase, začala hned volat: „Lidičky, tihle dva jsou Boží služebníci a kážou o tom, jak mohou být lidé zachráněni.“ Sice říkala pravdu, ale Pavel věděl, že je nešťastná a že má v sobě zlou sílu, která ji ovládala. Kromě toho ji ovládali páni, kteří vybírali za její věštění peníze. Pavel vyhnal zlého ducha z otrokyně, podobně jako to dělal Pán Ježíš. I této ženě pomohl Pán Bůh změnit život. Z nemocné a nešťastné se stala zdravá a svobodná žena.

Jenomže některým pánům se to se nelíbilo a tak nechali Pavla a Silase zavřít do vězení, i když nic zlého neudělali. Pavel se Silasem seděli ve vězení, ani pohnout se nemohli. A najednou je napadlo, že se můžou modlit a zpívat písničky Pánu Bohu. Ostatní vězňové je s nadšením poslouchali. A když byla půlnoc, tak se celé vězení začalo otřásat, uvolnily se zámky ve dveřích a vězňům spadla pouta. Žalářník, který hlídal vězně, se probudil. Uviděl otevřené dveře a mysl si, že mu všichni utekli. Už sahal po meči, že si ublíží, když ho Pavel zarazil a řekl mu, že nikdo neutekl. Žalářník si před Pavlem a Silasem klekl a prosil je: „Pavle a Silasi, i já chci být zachráněný, co mám pro to udělat?“ A Pavel mu odpověděl: „Věř v Pána Ježíše a budete ty i celá tvoje rodina zachráněni.“ Se žalářníkem se stala velká změna. Najednou se začal o Pavla a Silase starat, ošetřil jim rány, dal jim napít. A ještě tu noc Pavel pokřtil žalářníka a všechny z jeho domu. A také v žalářníkově domě vznikl malý sbor. Pavel se Silasem k nim přišli na návštěvu, společně se radovali a oslavovali Boha.

Aktivita: rozdělit děti do dvou skupin. Každá skupina dostane velký papír. Jedna skupina namaluje vždy dvě situace: jak to vypadalo v domě u Lydie před tím, než se setkala s Pavlem a Silasem a potom, co se nechala pokřtít a vznikl u ní malý sbor. Druhá skupina namaluje žalářníkův dům před setkáním s Pavlem a Silasem a po setkání, kdy také vznikl malý sbor. Ve skupinách mohou děti malovat společně, nebo každý namaluje dvě postavy. Poté si obě skupiny vzájemně si ukazují obrázky, děti mohou hádat, kdo je na obrázku, co dělá.

Nebo je možné zahrát scénky, jak Lydie s celým domem vítají Pavla a Silase, co společně dělají. Můžete si zahrát na sborové společenství. Druhá scénka by byla se žalářníkem.

Na závěr můžete mluvit o vašem sboru, jak to tam vypadá, kdo tam chodí, co se tam děje, co děláte společně.

Pomůcky: dva velké archy papíru, pastelky.

PRO STARŠÍ DĚTI

Varianta A: práce s vymyšleným příběhem

Hádanka: Připomíná vám hlavní hrdina následujícího příběhu nějakou biblickou postavu?

V jednom městě, v jedné ulici bydlelo několik rodin s dětmi. Děti chodily do stejné školy a všechny si chodily hrát na hřiště, které bylo na konci jejich ulice. Bylo to nové hřiště. Dřevěný hrad, stěna na lezení, různé prolézačky a koš na basketbal. Všichni spolu kamarádili. Když ale na hřiště dorazil Kamil na svém novém kole, tak z toho nikdo neměl radost. S tímhle klukem nikdo nekamarádíl, všichni se ho báli. Kamil byl zlý kluk. Menším dětem bral hračky, holčákům nadával a klukům vyhrožoval, že si na ně někde počká a zmlátí je.

Jednou odpoledne svítilo sluníčko a na hřišti bylo plno. Už zdálky bylo vidět Kamila, jak frčí na svém kole, zvoní na zvonek a troubí. Ten den se u hřiště opravovala silnice a dělníci zapoměli spravit jednu díru. Najednou se ozvala rána. Kamil vjel do zapomenuté díry, přepadl přes říditka a jak dlouhý, tak široký se rozplácnul na silnici a začal brečet. Děti si přestaly hrát. Adam s Ondřejem se sebrali a utíkali k rozplácnutému Kamilovi. Ten měl odřená kolena, velkou bouli na čele a z pusy mu tekla krev. Kluci se Kamila zeptali, jestli ho něco bolí. Pak mu pomohli zvednout kolo a narovnali říditka. Kamil se posadil na silnici, chvíli ještě popotahoval a pak se sebral a šel domů. Od téhle doby se s Kamilem něco stalo. Byl jako vyměněný. Nejdřív začal zdravit Adama a Ondřeje. Pak se s nimi začal bavit. Na hřišti už menším dětem nebral hračky a na holky se občas usmál. Po nějaké době s Kamilem kamarádili už všichni na hřišti. Nikdo se ho nebál. Všichni se na Kamila těšili.

Bylo by fajn, kdyby děti přišly na to, že Kamilův příběh trochu připomíná apoštola Pavla, nebo lze Pavlův příběh připomenout.

Otázky k příběhu:

- Kdo je tam vlastně hrdina?
- Co Kamila změnilo?
- Pokud přirovnáme Kamila k Pavlovi, ke komu bychom mohli přirovnat Adama s Ondřejem?
- Proč Adam s Ondřejem Kamilovi pomohli?
- Jak by mohl příběh o Kamilovi pokračovat? (Bude se podobat příběhu apoštola Pavla?)

Varianta B: práce s biblickým textem

Děti si mohou přečíst nejprve oddíl Sk 16,11–15. Z veršů 14–15 vypsát na tabuli všechna slovesa a pak je přiřazovat k otázkám.

Na příkladu Lydie si můžeme povídat o tom, jakým způsobem člověk dochází k víře:

- Co všechno člověk může udělat sám? (Poslouchala.)
- Co člověk dostává darem? (Pán jí otevřel srdce.)
- Jak mohou pomoci ostatní? (Zvěštoval.)

Můžete dětem převyprávět, jak se dostal Pavel se Silasem do vězení. Děti pak budou pracovat s verši Sk 16,30–34. Nejprve je přečtou a pak vypíší slovesa na tabuli (jinou barvou) a srovnají postoj (slovesa) žalářníka a postoj (slovesa) Lydie. Co je stejné a co jiné?

Na závěr se můžeme děti zeptat, co je samotné vede k víře?

Pomůcky: tabule a barevné fixy.

PŘESAĤ

Rozhovor nad smyslem kaplanské služby ve vězení, v nemocnici, ve školách, v armádě; pronásledování křesťané dnes; misijní aktivity naší církve, Noc kostelů, kurzy Alfa.

LITURGIE**PÍSNĚ**

SVÍTÁ: 161 — *Veselý chvalo zpěv*; 89 — *Chvalte Pána*; 300 — *Radostná*; 340 — *Tou cestou dál*; 318 — *Vinný kmen*; 315 — *Světlem běžím dál*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

„...co mám dělat, aby byl zachráněn?“ Oni mu řekli: „Věř v Pána Ježíše, a budeš spasen ty i všichni, kdo jsou v tvém domě.“ (Sk 16,30b–31)

MODLITBA

Pane, děkujeme, že tě známe, že k tobě můžeme volat, když nás něco trápí, a také se s tebou radovat. Prosíme za naše kamarády, kteří tě neznají. Prosíme, ať jim umíme o tobě povědět.

- TÉMA** Ježíš vysvětluje Nikodémovi, co znamená znovu se narodit. K znovuzrození dochází ve křtu působením Ducha svatého. Znovuzrození nemůžeme ovlivnit, ale zároveň se nás týká. Do Božího království člověk vstupuje s novým životem. Obsahem svatodušních svátků je seslání (dar) Ducha svatého.
- CÍLE**
- Děti uslyší, že je vedle tělesného narození i narození z Ducha, které je úplně jiné.
 - Děti poznají, že vlastním úsilím si můžeme v životě leccos pořídit a že mnoho důležitých věcí dostáváme darem.
 - Děti si uvědomí, že Duch je dar, který přichází od Pána Boha a stejně jako nevidí začátek a konec větru, tak neví, jak se stane, že Duch začne najednou v člověku působit.
 - Děti uslyší, že Duch svatý je dar, o který smíme prosit.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY J 3,1–8

POZNÁMKY K TEXTU

Scéna se odehrává v noci, v Jeruzalémě a vystupují v ní dvě postavy: Ježíš a Nikodém.

- Nikodém patří do skupiny farizejů, je členem židovské rady, studuje a dodržuje Zákon (pět knih Mojžíšových).
- Nikodém přichází za Ježíšem v noci (buď nechce být s Ježíšem viděn, nebo dle rabínů je noc nejvhodnější dobou pro studium Zákona anebo jde o symbolické naznačení přechodu ze tmy do světla, kterým je Ježíš). Nikodém se stává mluvčím celého Izraele. Sděluje Ježíšovi, že slyšel o jeho znameních a ví, že se setkává s někým, kdo má blízko k Bohu (Nikodémovo vyznání).

- Ježíš v odpovědi Nikodémovi používá metaforu *narodit se znovu/shůry*. (Časový a prostorový rozměr, rozšíří se ve v. 5. — narodit se z vody [znova] a z Ducha [shora]). Narodit se je důležité slovo, vyskytne se celkem osmkrát. Ježíš užívá zkušenosti a skutečnosti, které jsou pro nás známé, aby mluvil o věcech, se kterými žádnou zkušenost nemáme. Narodit se znova/shůry je protikladem narození dítěte z matky, stejně jako je protikladem Boží, nebeský svět k světu pozemskému.

To základní, o čem půjde v rozhovoru, je otázka spasení, která je vyjádřena slovy: *uvidět Boží království* a ve verši 5: *vejít do Božího království*.

- Nikodém Ježíšovi nerozumí, duchovní věci chápe v nesprávném pozemském smyslu (jak se může člověk narodit starý, znovu vejít do matčina těla, podruhé se narodit).
- Ježíš se to Nikodémovi snaží vysvětlit a nahrazuje slovo znova/shůry slovy narození z vody (křest) a z Ducha — nové stvoření. Ke křtu Duchem dochází při křtu vodou. Opět se objevuje kontrast nebeského a pozemského světa. Pozemský svět je smrtelný, pomíjivý. Duch je darovaný k věčnému životu. Výsledkem akce znovuzrození, jejímž autorem je Duch svatý, je nové stvoření. Podobně na počátku světa se vznášel Duch nad vodami a vzniká nová skutečnost. Tady se z vody a Ducha rodí nový člověk. To je dar nového života, který Kristus nabízí. O novém životě můžeme mluvit pouze v obrazech a v podobenství, které známe.

V Janově evangeliu je Boží království totožné s obratem věčný život.

- Znovuzrození je tajemstvím, přesto je realitou. O tom mluví přirovnání k vanutí větru, jeho vznik a cíl nám zůstává skrytý, i když jeho zvuk slyšíme. Vítr si vane, kam chce, podobně Boží svoboda není ničím podmíněna, nevíme, odkud přichází.

Nejvlastnější akt znovuzrození, jak k němu dochází ve křtu působením Ducha, je lidskými prostředky nepostizitelný.

K TÉMATU OBDOBÍ

Svatodušní neděle se slaví 50. den po Velikonocích (řecký název *Pentekosté*). Jde o oslavu seslání Ducha svatého. (Sk 2)

Liturgická barva je červená, Duch svatý se zjevil v podobě ohnivých červených jazyků.

Symbolem Svatodušních svátků je holubice. Při Ježíšově křtu sestoupil na Ježíše Duch svatý v podobě holubice.

V našem oddíle je řeč o narození z vody a Ducha. Křtem se člověk očišťuje a rodí k novému a pravému životu. Duch nás přivádí k dobrým věcem, které nejsou z nás, ale jsou nám darovány shůry. Věci nebeské nás přesahují, podobně

jako o větru nevíme, odkud a kam směřuje. Věci nebeské se nás ale týkají, podobně jako slyšíme zvuk větru.

O dar Ducha svatého můžeme prosit: *Přijď již, přijď Duchu stvořiteli... proměň svět náš celý v nové stvoření.*

ÚSKALÍ

Starší děti mohou mít otázky nad narozením z vody — křest a narozením z Ducha — křest Duchem. Zda církevní křest, kterého se mohly i zúčastnit, byl jen křtem vodou nebo současně také křtem Duchem svatým.

V této situaci je dobré připomenout, že Duch svatý nevstupuje do lidského života omezený na nějaké příležitosti (církevní křest), o jeho pomoc, přítomnost, potěchu žádáme stále. To znamená, že Duch působí v lidském životě neustále.

ODKAZY

MOLONEY, Francis J.: *Sacra Pagina. Evangelium podle Jana.*

Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009.

Kážeme Krista. Výklad starocírkevních perikop pro zvěstování v církvi. Díl první.

Praha: Synodní rada českobratrské církve evangelické, 1994.

REJCHRT, Miloš: *Musíte se znovu narodit.* Dostupné z <http://goo.gl/Y0zwFx>.

DUŠKOVÁ HAVLÍČKOVÁ, Drahomíra: *Věřím v Ducha svatého.*

<http://goo.gl/KTcm4U>.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Rozhovor nad fotografiemi miminek

Můžeme se dětí ptát (pokud si nepřinesly do nedělký svoje miminkovské fotografie), jestli mají doma album svých miminkovských fotografií, jestli si ho někdy prohlíží a jak vypadaly.

Dál se můžeme ptát, kdy mají děti narozeniny a jak je slaví?

Po rozhovoru o narozeninách se můžeme děti zeptat, jestli viděly křest v kostele (ukázat fotografie ze křtu).

Dál se můžeme ptát, zda je někdo pokřtěný a jestli ví, kdo mu je za kmotra.

Jako při narození dostáváme od rodičů jméno, tak i při křtu někteří dostávají druhé jméno.

Křest totiž znamená znovu se narodit.

Pán Ježíš řekl Nikodémovi, že se musí znova narodit. Nemyslel tím, aby se Nikodém znovu narodil jako miminko, ale Ježíš mluvil o narození z vody a Ducha. Když mluvil Pán Ježíš o vodě, tak myslel na křest. Při křtu se člověk vodou polévá, nebo se celý ponoří.

Křest je vlastně takové druhé narození. Jako si vodou omýváme špinavé ruce, tak ve křtu jako by z nás voda smyla to špatné (hříšné).

Pán Ježíš mluvil také o Duchu a myslel tím Ducha svatého. My Ducha svatého nevidíme, protože je jako vítr a ten také nevidíme. Ale můžeme vítr slyšet a cítit. A podobně můžeme cítit Ducha svatého v nás. Když uděláme něco dobrého druhému člověku, něco hezkého někomu řekneme, tak to je zrovna u nás na návštěvě Duch svatý.

Aktivita pro děti

Dnes slavíme svatodušní neděli, při které si připomínáme událost seslání Ducha svatého.

Věříme, že když Duch svatý v nás působí, tak děláme dobré a krásné věci.

A jedna z dobrých a krásných věcí je, když myslíme na děti a dospělé, kteří jsou z něčeho smutní, a my je můžeme potěšit. Třeba tím, že jim něco hezkého řekneme, pohladíme je, vyrobíme pro ně nějaký dáreček.

Máme tu velkou krabici, kterou bychom mohli ozdobit. Na papír namalujeme hezké obrázky a ty pak nalepíme na velkou krabici. Ta krabice bude dárková. Můžeme do ní sbírat malé dárečky, které pak zabalíme do vánoční krabice od bot a předáme je chudým dětem.

Můžete někdy poprosit rodiče, aby s vámi koupili malý dárek. Nebo můžete doma namalovat hezký obrázek, něco vyrobit, o něco se rozdělit. Tyto dárečky můžete nosit do nedělní školy až do prosince.

Pomůcky: fotografie miminek, fotografie ze křtu, papíry, pastelky, lepidlo, velká krabice.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Jednou se Ámos rozhodl, že si udělá výlet do Jeruzaléma. Nasedl na svého oslíka a ujížděl z Betanie. Slunce už dávno zapadlo, když Ámos dorazil do Jeruzaléma. Chvilí se motal s oslíkem v jeruzalémských uličkách, než našel ty správné dveře. Seskočil z osla a zabouchal na dveře. Za chvíli ho už vítal bratranec Nikodém, vážený člen židovské rady. Posadili se ke stolu, Ámos vyřídil pozdravy a Nikodém mu nabídl rybu a pohárek vína. Chvilí si spolu povídali. Ámos se napil z poháru a obrátil se na Nikodéma: „Bratranče, ty znáš dobře Boží Zákon. Už jsi něco slyšel o Ježíši, o tom učiteli, který přišel od Boha?“

Nikodém se pousmál a odpověděl: „Ámosi, představ si, že jsem tuhle v noci navštívil Ježíše.“ Ámos byl velmi zvědavý: „No a o čem jste spolu mluvili?“ A tak Nikodém začal vyprávět, jak se nejdřív Ježíše ptal na znamení, která učinil v chrámě, a že by to nemohl činit, kdyby s ním nebyl sám Bůh. No a Ježíš na to Nikodémovi pověděl něco velmi zvláštního. Že prý kdo se nenarodí znovu, tak nemůže spatřit Boží království. Ámos na Nikodéma vyvalil oči: „To jako Ježíš myslel, abychom se zmenšili, až bychom vypadali jako mimina, a pak vlezli zpátky do břicha své maminky?“ A Nikodém Ámosovi odpověděl, že ho to také nejdřív napadlo. Jenomže Ježíš pak Nikodémovi řekl ještě, že kdo se nenarodí z vody a z Ducha, tak nemůže vejít do Božího království.

Ámos se podrbl ve vousích a kroutil hlavou, že tomu už vůbec nerozumí. Nikodém šel přiložit do ohniště, pak se vrátil ke stolu a podíval se na Ámose: „Víš, já jsem tomu také nejdřív nerozuměl. Ale Ježíš měl se mnou trpělivost a hezky mně to vysvětlil. Narodit se znovu totiž znamená stát se jiným člověkem, změnit se. A k tomu je potřeba narodit se z vody a z Ducha. Narodit se z vody znamená křest.“ V tu chvíli Ámos Nikodéma přerušil a začal mu líčit, jak byl nedávno u Jordánu. A že tam byl jeden člověk, který měl na sobě koženou sukni, dlouhé vlasy a vousy. A že se jmenoval Jan a křtil lidi vodou z Jordánu.

Nikodém pokyvoval hlavou a líbilo se mu, co Ámos vyprávěl. „Jenomže,“ pokračoval Nikodém, „Ježíš mluvil ještě o narození z Ducha. Křtem vodou v člověku začíná změna. Ale to ještě nestačí. Ještě je potřeba Duch svatý a to je vlastně Bůh, který přichází k člověku a svojí mocí ho mění.“ Nikodém se postavil a začal rychle chodit po místnosti sem a tam. A najednou se obrátil na Ámose: „Představ si, co se mně včera stalo. Šel jsem po ulici a potkám žebráka. Jindy bych se mu vyhnul, žebráky jsem neměl nikdy rád. Ale tentokrát mě něco nutilo, abych se u žebráka zastavil. Začali jsme si spolu povídat. Zjistil jsem o něm zajímavé věci a dokonce jsme se i zasmáli. Bylo mně s ním hezky, jako by to byl můj přítel. Nakonec jsem mu dal drobné, aby si mohl koupit chleba.“

V Ámosově hlavě se honila spousta myšlenek a Nikodém mu tam ještě jednu přidal: „Víš, Ámosi, už jsem asi pochopil, co mně tenkrát v noci Ježíš říkal. Člověk se musí hodně změnit, aby mohl vstoupit do Božího království. Jenom-

že tak velikou změnu člověk sám nezvládne. A tak mu s tím pomáhá Duch svatý, kterého posílá Pán Bůh lidem jako dárek.

Duch svatý je neviditelný, je podobný větru. Vítr také není vidět, ale už je vidět, co vítr dělá, když fouká. Podobně je to i s Duchem svatým. Také není vidět, ale že v člověku pracuje a pomáhá mu, to už vidět je. Třeba tak, že najednou začne mít rád někoho, koho předtím rád neměl.“

Protože už venku začínalo svítat, rozloučil se Ámos s Nikodémem a vyrazil zpátky domů. A měl o čem přemýšlet.

Aktivita pro mladší děti

Děti vymýšlejí, čím by mohli rodičům, sourozencům, prarodičům udělat radost. Mohou si zahrát na den radosti — vybrat si jednoho člověka a celý den mu nenápadně dělat něco hezkého, tak, aby to ten člověk nepoznal. A večer, pokud na to nepřijde sám, mu to říct. Na příští nedělce mohou děti vyprávět, komu z rodiny dělaly celý den radost a jaké to bylo.

PRO STARŠÍ DĚTI

Na malé kartičky napsat slova, promíchat je: práce, jídlo, pití, peníze, bydlení, oblečení, zábava, škola, zdraví, láska druhých lidí, přátelství, hezké vztahy, nadání pro něco, společenství ve sboru, smíření s druhým atd.

Na jednu velkou kartičku napsat: *sami zajistíme* a na druhou napsat: nedokážeme sami zajistit.

Děti se snaží přiřazovat malé kartičky k velkým.

Co si v životě můžeme sami zajistit: práce, jídlo, pití, peníze, bydlení, oblečení, zábava, škola.

Co si v životě sami zajistit nedokážeme a dostáváme darem od Pána Boha: zdraví, láska druhých lidí, přátelství, hezké vztahy, nadání pro něco, společenství ve sboru, smíření s druhým atd.

Přečíst text z Bible, ptát se dětí, čemu rozuměly a čemu naopak nerozuměly.

Nikodém velmi dobře znal pět knih Mojžíšových (Zákon), přemýšlel o něm, snažil se ho dodržovat. Přišel v noci za Ježíšem. Ježíš Nikodémovi říká, co je důležité proto, aby mohl mít podíl na Božím království. Znovu se narodit, narodit se z Ducha — to je něco, co dostáváme darem od Pána Boha.

Použít malé kartičky s jinými slovy, promíchat je a opět přiřazovat k: *sami zajistíme* a *sami nedokážeme zajistit*:

Sami zajistíme: chodit do kostela, číst bibli, zpívat písně, modlit se, učit se biblické texty zpaměti, dávat peníze do sbírky, pomáhat druhým.

Sami nedokážeme zajistit: chodit do kostela s radostí, být osloven biblickými příběhy, získat pomoc od Pána Boha.

Stačí k víře jenom naše úsilí, nebo něco dostáváme darem?

Pomůcky: malé a velké kartičky s napsanými slovy.

PŘESAH

Můžete si povídat o lidech, kteří o vlásek unikli smrti a teď o sobě říkají, že se podruhé narodili. Takové druhé narození je však kvalitativně něco jiného než narození z vody a Ducha (znovuzrození).

Krabice od bot aneb Děti darují dětem k Vánocům — jde o projekt, který má za cíl potěšit děti z chudších rodin. V předvánočním období děti spolu s rodiči připravují dárkovou krabici od bot, kterou naplní vhodnými dětskými dárky a doručí ji na některé ze sběrných míst. Více informací na www.diakonie.cz.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 409 — *Živý je Pán; 278 — Přijď již, přijď; 86 — Chvála; 50 — Údolí suchých kostí; 117 — Je stále přítomná tvoje sláva*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Vítr vane, kam chce, jeho zvuk slyšíš, ale nevíš, odkud přichází a kam směřuje. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha. (J 3,8)

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, prosíme tě o dar Ducha svatého. Prosíme, ať nám Duch svatý pomáhá dělat dobré a krásné věci pro lidi kolem nás. Amen.

TÉMA Působení Ducha svatého se v životě člověka i ve světě projevuje a je rozpoznatelné právě podle svých projevů jako strom podle ovoce.

CÍLE

- Nejmenší děti by měly pochopit paralelu mezi ovocem a projevy Božího působení.
- Mladší děti by měly slyšet, že podle určitých projevů lze poznat Boží působení ve světě a v životě.
- Starší děti se mají zamyslet nad tím, jak působí Duch svatý na nás, co s námi dělá.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Ga 5,22–23
Sk 2,1–13; Mk 13,9–11; Sk 8,26–29;
Mt 7,16–20; 1 K 12,8–10; 1 S 10,9–12

POZNÁMKY K TEXTU

K příběhu

- Kdo je Duch svatý? (Třetí osoba svaté Trojice; popisujeme ho často slovy jako duch, dech, vítr, vánek; je to Bůh aktuálně činný.)
- Jeho působení rozeznáváme právě podle jeho ovoce.
- Ovoce Ducha svatého = cosi, co přetváří vztahy mezi lidmi k lepšímu.
- Výčet devíti ctností: nejedná se o zázračné schopnosti nebo dovednosti (viz „katalog“ darů Ducha svatého v 1 K 12,8–10); zde nenápadné, prosté způsoby jednání, které odkazují k veliké síle, která v člověku působí.
- Člověk do krajnosti laskavý, radostný, pokojný, trpělivý... je svým způsobem „nenormální“, podobně jako ti, kdo jsou ve „vytržení Ducha“ (viz Sk 2,4 nebo 1 S 10,9–12).
- Největším darem Ducha je láska (agapé—opravdová, nezištná láska, nikoliv eros—spalující touha!). Tam, kde se projevuje tato láska, setkáváme se s působením Ducha. Tak jako oáza na poušti znamením vody—jiný využitelný obraz, pokud ovoce není pro skupinu vyhovující.

- Radost, pokoj: projevy Boží přítomnosti v životě člověka, zároveň i projevy Ducha.
- Zákon nemůže dát spravedlnost a život, ale má své místo v Božím plánu. V životě z Ducha dochází k jeho skutečnému naplnění, zákon a projevy Ducha svatého si nijak neodporují.
- Jednání nutno v tomto případě chápat jako plod bytí, postoje. Nechápat verše jako výzvu k naplnění nějaké povinnosti (viz *Úskalí*). Zjednodušeně: skutky jsou něco, nač člověk může být hrdý (někdy pak i pyšný...), ovoce je cosi, co z člověka roste jaksí bez jeho úporné snahy (nebo povšimnutí).
- Ovoce roste proto, aby bylo konzumováno, ne jen na okrasu! Užitek z ovoce Ducha může a má mít okolí.
- Úkol člověka: nechat na sebe/v sobě Ducha svatého působit (nepřičít se mu).

K období

Svatodušní svátky jsou v evangelickém prostředí trochu popelkou. Připomínáme si o nich vznik církve a prosíme o dar Ducha svatého, v řadě sborů se slaví vá confirmace. Stojí za to si promyslet, jak vlastně Ducha svatého chápeme a jakou úlohu mu přisuzujeme ve svých každodenních modlitbách.

ÚSKALÍ

Nejedná se o příběh. Ten je ale možné k textu „přičerpát“ a na něm projevy Ducha svatého ukázat.

Ovoce není výrobek. Nejde o to jej „udělat“. Ovoce nejsou skutky jako spíš projevy postojů v životě. Musí vyrůst— tiše, nenápadně, ne naší námahou nebo úsilím. Nejde o to naplňovat nějakou ovocnářskou „normu“.

ODKAZY

RADL, Walter: *List Galaťanům. Malý stuttgartský komentář*.

Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

WIERSBE, Warren W: *Buď svobodný! Výklad listu*

Galatským. Praha: Návrat domů, 2006.

BALCAR, David— GALLUS, Petr— ŠORM, Zdeněk— FÉROVÁ, Lydie: *Dvakrát měř, jednou věř. Průvodce světem víry pro náctileté. Pracovní listy ke katechezi*. Praha: ČCE, 2012. (kap. Duch svatý, pracovní list 3, 4)

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Máte chuť na ovoce? Dejte si! (...) Copak to jíme? (...) A na čem to vyrostlo? (...) Na stromě. Jak se mu říká? (Jabloň, hrušeň, třešeň...) To podle ovoce, které na něm roste. No jo, my tu ale máme různé stromy, ale nic na nich neroste, podle čeho poznáme, jak se jmenují? Někdo to dovede poznat třeba podle kůry nebo podle tvarů listů nebo taky podle toho, jak ten strom na jaře kvete. Ale nejsnazší je to právě podle toho ovoce. Máme tu stromy— jsou všechny stejné, ale když na ně přilepíme tohle ovoce, najednou budou různé. (společně vytvořit jabloň, hrušeň, atd.) No vida, teď už je to docela jasné, že jo?

Podle toho, co na stromě vyrostete, víme, co je zač. Jestli je to jabloň nebo hrušeň nebo něco jiného. A teď si představte, že by na tom stromě nerostly třeba jablka, ale něco docela jiného. Třeba nadávky. To by pak ten strom byla taková nadávkoň. A jinde by zase rostlo třeba pohlazení nebo pusy na dobrou noc nebo úsměvy nebo obejmutí nebo podané ruce. Jak by se pak ty stromy jmenovaly? (Zkusit s dětmi vymyslet různé názvy...)

Když se na mě někdo usměje nebo když mě obejmě a dá mi pusu na dobrou noc, znamená to, že mě má rád. Je to, jako když na stromě láskoni vyroste ovoce. A když mi někdo pomůže, když mi poradí s něčím, co sama neumím, je to, jako když na stromě laskavoni vyroste ovoce. (Můžete zkusit vymyslet ovoce i názvy pro všechny Pavlem zmiňované projevy Ducha.) Takové ovoce na láskoni nebo laskavoni ale nevyrostete jen tak, samo od sebe. Jablka přece taky potřebují sluníčko a déšť a vítr a včely a dobrou půdu, aby vyrostly a uzrály. A takové ovoce láskoni a laskavoni roste díky Pánu Bohu. Tam, kde se lidé mají rádi, tam, kde jsou na sebe hodní, kde mají jeden se druhým trpělivost a nekoukají jen sami na sebe, ale i na to, co potřebují nebo chtějí druhí, tam se do toho vložil taky Pán Bůh. A když vidíte, že se takhle lidé chovají, tak to poznáte skoro stejně bezpečně, jako jabloň, když na ní uvidíte růst jablíčka. Tam, kde roste to Boží ovoce, tam se o to Pán Bůh přičinil. Přišel jako Duch a pomohl ovoci vyrůst.

Pomůcky: nakrájená jablka (nebo jiné ovoce), schematické obrázky stromů (stejných) bez ovoce, vystříhané druhy ovoce (jablka, hrušky, třešně...).

PRO MLADŠÍ DĚTI

Tomáš a Tadeáš šli vedle sebe a bylo ticho. Tomáš mlčel schválně, chtěl počkat, až budou bezpečně z doslechu kluků na hřišti před školou. Ještě před chvílí

tam spolu s Tádou váleli fotbal a to bylo samé: „Přihrej!“ a „Střilej!“ a „Bacha, záda!“, ostatní pořád ještě hulákají a honí se za míčem, ale co kdyby náhodou někdo slyšel, na co se chce Tadeáše zeptat? Ještě by si z něj pak třeba dělali srandu. Raději mlčet, než budou aspoň za rohem... Tadeáš si v duchu přehrával tu senzační situaci, kdy mu Tomáš tak krásně nahrál a on to poslal přímo přes hlavu Filipa z Áčka do branky. Prostě parádní gól! Do šibenice! To až bude povídat doma tátovi... Vůbec si nevšimnul, že Tomáš je nějak podezřele dlouho zticha. Ze snění ho probrala až otázka, kterou parták vypálil jako Messi penaltu:

„Hele, jak se vlastně pozná, že je Bůh?“

Tadeáš se na Tomáše překvapeně podíval: „Jak to jako myslíš?“

„Jak, jak?! No, vy chodíte do kostela, a pokaždé, když jsem u vás na svačinu nebo na oběd, tak se před jídlem někdo modlí a děkuje Bohovi.“

„Prej Bohovi, cheche, Bohu, ty trubko!“

„No tak Bohu, no... On ale není vidět, že jo, to je mi jasný, ale jak se potom pozná, že je? Že něco dělá? Nebo to jen tak někde sedí a kouká na lidi a oni se k němu modlejí?“

Tadeáš byl z těch otázek trochu nesvůj. Jak to jenom vysvětlit? Tohle se na nábožku ani v nedělce neprobíralo. Nechtěl ale Tomáše jen tak odbýt.

„Jak bych ti to jenom řekl... Jo, Bůh je neviditelný, to jo. Ale není to tak, že by byl někde daleko a my se k němu jenom modlíme. Je to takovej duch, ale ne strašidlo v prostěradle! Je mezi lidma, ale není vidět. A dělá třeba to, že máš menší strach, když na něj pomyslíš, protože víš, že je s tebou. Já na něj takhle vždycky myslím, když musím večer pro něco do garáže.“

„Aha, takže je to takovej ochránář?“

Táda se zamyslel, že se až musel na chvilku zastavit.

„Jo, ochránář. Ale taky i různý jiný věci dělá. Třeba to, že jsou na sebe lidi hodnější, než by byli jinak.“

„Jako jak hodnější?“

„Eeee, to se těžko vysvětluje. Ale třeba když mi někdo pomůže, i když by nemusel. Nebo se se mnou třeba rozdělí o bonbony. Nebo mi odpustí, že jsem na něj byl ošklivej. Nebo mi fandí, i když nehraje se mnou.“

„A to jako dělá ten Bůh? Teda vlastně duch?!“

„No, pomáhá s tím. To máš jako když na stromě vyrostou jabka nebo hrušky — taky potřebovaly slunce a déšť a teplo a vítr a včely a tak. Bylo toho víc. A nevidíš to všechno zaráz, ale nakonec jsou z toho právě ty jabka.“

„To nechápu...“

„Tak jako poznáš, že přšelo a svítlo slunko a lítaly včely, protože jsou jabka, tak poznáš, že někde je Bůh, že je blízko, když jsou na sebe lidi hodný a laskaví a odpuštějí si a přejou si dobrý věci.“

„Aha!“ Tomášovi se to všechno honilo hlavou kolem dokola. „Ty a je ten Bůh jenom kolem lidí, co chodí do kostela?“

Teď se zase hluboce zamyslel Tadeáš. „Ne, to ne. Já myslím, že takhle pomáhá občas všem, hodný lidi přece nejsou jen ti, co chodí do kostela. Ale ty třeba vědí, že můžou Boha o tu pomoc poprosit.“

„Hm.“ A pak chvíli oba mlčeli. Na dalším rohu si řekli „tak čau zítra“, a pak se ještě jeden na druhého otočili, aby si zamávali, jako skoro každý den.

Následující rozhovor

Přečtete si s dětmi biblický text (Ga 5,22–23), namalujte strom a napište na něj různé druhy ovoce — jak se projevuje láska, radost, pokoj, trpělivost, atd.? Můžete také mluvit o tom, jak se ještě pozná, že Bůh ve světě jedná nebo si společně vyrobí otočná jablíčka s jednotlivými plody Ducha svatého (viz přesah).

Pomůcky: velký papír s obrysem stromu.

PRO STARŠÍ DĚTI

Úvod: Poznáte kvetoucí stromy? (...) A co když už na nich dozrálo ovoce? (...) Na jabloni rostou jablka, na hrušni hrušky, na třešni třešně... A co takový strom Ducha svatého? Co by rostlo na něm?

Zkuste nechat děti odpovídat. Společně si přečtete biblický text, na strom na pracovním listu dopište ovoce, zazpívejte písničku *Prosba* (Svítá 278 nebo EZ 675). Pokuste se s dětmi mluvit o tom, jak se konkrétně ovoce Ducha projevuje v životě (jaké projevy může mít láska, trpělivost, atd.).

Následně společně projděte úkol na pracovním listě č. 4 docela dole. Zkuste doplnit, co dělá Duch svatý s námi a z nás. Pokuste se klást důraz na to, že ovoce Ducha neroste z naší snahy, ale právě Božím působením, na nás je, abychom se mu vystavili.

Pomůcky: pracovní listy č. 3 a 4 z kapitoly *Duch svatý (Pracovní listy ke katechezi, viz Odkazy)*, obrázky kvetoucích ovocných stromů / stromů s již uzrálým ovocem.

PŘESAH

Můžete s dětmi projít různé písničky o Duchu svatém (viz níže) a hledat i další, které třeba znáte. Co se v nich o Duchu svatém zpívá? Jak se ještě projevuje?

Nebo můžete použít vystřihovánku: <http://goo.gl/F4ayn8> — může dobře pomoci k zapamatování jednotlivých plodů Ducha svatého, pozor ale na interpretaci, aby dětem opět nevyšlo ovoce jako skutky!

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 44 — *Dej mi, Pane, víru; 41 — Pěj hosana*
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 675 — *Přijď již,*
přijď; 674 — Přijď, Duchu svatý, přijď

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Jsme-li živi Božím Duchem, dejme
se Duchem také řídit. (Ga 5,25)

MODLITBA

Pane a Bože, chceme být tvoje stromy a nést tvoje
ovoce. Nezbyvá nám ale, než stát a čekat, až na nás
zasvítíš svým světlem, zapršíš svým obživujícím
deštěm, zafoukáš svým zdravým Duchem. Prosíme,
dělej to. Ať rosteme ke tvé slávě a radosti. Amen.

TÉMA

- Ježíš čeká na své učedníky na hoře, kde začal celý jejich příběh.
- Odevzdává jim všechny lidi na světě, aby je přiváděli k Otci, učili je zachovávat, co učil, a křtili je do Božího jména: Otce — Syna — Ducha svatého.
- Mizí z očí, abychom jen nezárali, ale spoléhali vírou na moc Ducha, skrze kterého s námi bude na všech místech země a po všechny časy až do konce.

CÍLE

- *Předškoláci*: Jako učitelé chceme malým dětem ukázat na Ježíšovu lásku, která je silnější než smrt. Když nás má někdo rád, tak pro něho také máme něco udělat. Děti by měly pochopit že láska druhých nás zavazuje. Měly by pochopit, že Ježíš odešel ze svého domu od Otce, který ho poslal k nám, za lidmi, aby nám pomohl. A teď se do něj vrací, ale jen proto, aby „nám udělal místo“ (J 14,2–3). Cílem je uvědomit si různé strany jedné věci.
- *Školáci a starší děti*: krom výše napsaného můžeme ještě přidat složitější nastavbu o vztazích v Trojici. Měli bychom společně prožít svou různost a současně silné společenství mezi sebou. Cílem je pochopit, co je silou, která drží různost pohromadě. Pokud je také odvaha a čas na přípravu pomůcek, je možné prozradit, že v Trojici je krásný vztah mezi Otcem–Synem–Moudrostí (podle Starého zákona; my říkáme Duch svatý). Cílem hodiny je poznání: Boží Láska nás drží pohromadě jako lidskou rodinu i jako Boží rodinu.
- *Otázka i podnět pro děti*: Co je to vzájemnost? Kde všude ji můžeme zažívat? Kde ji máme sami vytvářet (pro koho a s kým)? Cílem je poznání, že vzájemnost a provázanost s naším Bohem (skrze Trojici) a lidmi, je opravdovým jako cíl lidského života. Vzájemnost (dávání–přijímání, já–my, dýchání) je tím, co vytváří lásku. Láska je jediným cílem našeho života.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Mt 28,16–20
Dt 6,4; Iz 61,1; Mt 3,16–17

- Bůh miluje různost a každý z nás je naprostým originálem, a přesto jsme před Bohem lidstvem, jakoby jedním Adamem a Evou k jeho obrazu. Muž — žena — dítě = člověk... Zdůraznit jednotu!
- Trojice znamená pro praktickou víru křesťana velké povzbuzení ke společenství a současně i k jednotě v církvi (sboru). Věřím = miluji = usiluji o krásný vztah k Bohu = k lidem, kteří mi byli darováni. Jsme různě obdarováni schopnostmi vidět, vnímat a dělat, a přitom nás svádí dohromady Boží láska, která dává všemu smysl.
- Heidelberský katechismus: „Když je pouze jeden Bůh, proč jmenuješ tři: Otce, Syna a Ducha svatého? Odpověď: Jmenuji tři, protože Bůh sám se takto zjevil ve svém Slově a tyto tři rozdílné osoby jsou přece jediný, pravý a věčný Bůh“.

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- Téma liturgického období je zakončení lidského příběhu Ježíše Krista (Betlém-Galilejská hora). Je dobré naznačit, čím vším Ježíš prošel jako člověk, čemu se musel také naučit a co přijal od Boha, svého Otce, čemu učil lidi.
- Cílem našeho vyučování bude myšlenka, že Bůh nás potkává, učí, buduje, dává nám naději i důvěru a nakonec nás přivádí vždy do místa, odkud už jdeme sami.
- Na druhou stranu neopomenout přítomnost Ducha svatého jako toho, kdo provází učedníky (nás) dál, aby nás vedl a učil dále být podobnými Ježíši, překonávat tak s Ježíšovým Duchem (svatým) zlo, které nám chce vzít naději.
- Umět dobře vyzdvihnout hlavní slovo Ježíšovo, které by si děti měly odnést z hodiny: „Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi. Hle, já s vámi jsem až do skonání věků“. Postavit tato slova do kontextu vyprávění z počátku Ježíšovy činnosti z Mt 4, kdy na poušti Ježíšovi nabízel veškerou moc ďábel. Ale tato moc se ukázala jako fiktivní a klamná. Skutečná moc patří Bohu, ne zlu. To by nemělo zapadnout (u starších dětí).
- Vyhnout se lze učení o svaté Trojici (u mladších a malých dětí). Na druhou stranu to může být to, na co celou dobu děti čekají. Doporučuji se zaměřit buďto na Trojici, anebo hovořit o vedení Božím.

K TÉMATU OBDOBÍ

Liturgicky patří toto období ještě do liturgického roku (advent–sv. Trojice), ale současně jím končí. Proto se sluší brát tuto neděli jako úplné vyvrcholení církevního roku. Další neděle až do Adventu budou jen mezidobím. Neděle svaté Trojice by měla připomínat všechno, co bylo pro naši spásu již učiněno a za co můžeme společně s dětmi poděkovat.

ÚSKALÍ

S nejmenšími dětmi je lépe nezabředávat do složitého tématu o Trojici a raději se soustředit na vyslání. Ukočívovat představivost dětí nemusí být bez následků.

Pravděpodobně se nám při výkladu o trojjediném Bohu nepodaří všem dětem vysvětlit, že nejsou „oni“ ale On. Několikrát to zdůraznit a ukázat na nějakém příkladu trojí podoby jednoho a téhož co dobře znají (led–voda–pára, dítě–dospělý–stařec, atd...). Dejte příležitost formou hry, rituálu, modlitby zdůraznit jednotu, ve které se projevuje radost z jednoty.

V trojici je také přítomen ženský prvek – Bůh nás stvořil jako muže a ženu ke svému obrazu, takže Bůh nemůže být „jen“ mužského rodu, ale má v sobě mnoho mateřského a něžného. Proto Duch svatý (hebr. Rúah) je ženského rodu a představuje tuto stránku Božího bytí, která je nám poslána jako Duch...

Jednota může být i špatná (viz Stavění bábelské věže), zneužitelná ke zlu a potlačení různosti.

Dětem nejspíš není nutné zdůrazňovat, že slova o křtu jsou již doplněním církevních otců, a nejspíš nejsou ani autentickými slovy Ježíše.

Při mluvení o křtu bude jistě starší děti napadat, že jsou také vynucené křty (dějiny církve atd...). Boží láska však člověka doprovází, i když o tom neví, i když si jí ještě nedovede vážít.

ODKAZY

SCHÜTTE, Heinz: *Ekumenický katechismus. Církev všech křesťanů II*. Praha: Vyšehrad, 2003; str. 47n.

MRÁZEK, Jiří: *Evangelium podle Matouše*. Praha: Centrum biblických studií AV ČR a UK v Praze ve spolupráci s Českou biblickou společností, 2011.

CHANCELLOR, Deborah: *366 biblických příběhů pro nejmenší*. Praha: Knižní klub, 2003.

RATZINGER, Josef: *Úvod do křesťanství*. Brno: Petrov, 1991.

PINCHBECKOVÁ, Lesley: *Hry trochu jinak. Tematické hry*

k objeovávání Bible. Praha: Samuel, 2007.

Svatá Trojice. <http://goo.gl/zSGgwU> (pracovní list).

Mr. Owl Explains The Trinity. Dostupné

z <http://youtu.be/ZOUrpHnM3s8> (video).

What is the Trinity? <http://youtu.be/1gCv-FAjgps> (video).

Sloup Nejsvětější Trojice v Olomouci. http://youtu.be/K6RUORdQv_8 (video).

Kid's Trinity Pyramid. <http://goo.gl/fFN49q> (v angličtině, pyramidka do dlaně se třemi stranami, Otec—Syn—Duch, a přesto v jednom tvaru, jen z jiné stránky).

Trinity flexagon. <http://goo.gl/I5bVII> (skládačka jako naše české „do nebíčka do peklíčka“, možno vytisknout a předělat na českou verzi, inspirace nápadem).

SOKOLOV, Stanislav—HAYES, Derek W.: *Mistr zázraků.* Rusko/Velká Británie, 2000. (Film; nejsilnější scénou je právě vyslání učedníků a jejich pověření zvěstovat. Neznám vhodnější ztracení se před zraky učedníků.)

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Ježíš se chtěl se svými učedníky rozloučit. Víte, děti, kam Ježíš odcházel? A kdybyste si chtěly s někým dát sraz na tajném místě, aby tam nepřišli třeba zlí vojáci, kde byste na přátele čekali? Máte nějaké místo s vašimi kamarády, kde se schováváte (kluci si stavějí bunkry...)?

Ježíš si našel své učedníky (přátele) v kraji, kde se lidem žilo velmi zle a byli často velmi chudí nebo velmi hříšní a ubližovali si. Z těchto chudáků a hříšníků si Ježíš vybral své přátele (učedníky), aby je naučil, co je přátelství, láska a odpuštění. Aby se lidé měli rádi, musí jim někdo říct, jak je má rád Pán Bůh. To se učedníci učili celou dobu od Ježíše. A tam, kde to všechno začalo, tam se také vrátili, aby se rozloučili.

Ale proč se říká učedníkům učedník? Kdo je to? Je to ten, kdo se má něco naučit.

Kopec (ukázat obrázek nějakého kopce, zmínit kopec za naší obcí, který všichni dobře znají).

Loučení znamená, že se máme rádi a chceme dát druhému razítko do dlaně (podáváme si ruku) a taky do srdce. Proto na sebe mluvíme a říkáme si hezké věci a koukáme na sebe, abychom se otiskli druhému do paměti a do srdce. Proto se

Ježíš loučí se svými učedníky a nezmizí si jen tak bez rozloučení, když se vrací, odkud přišel, do Božího království, které mu Otec nebeský dal.

Učedníci se učili. Ale teď, když Ježíš odchází k Otci, budou učit každého, kdo bude chtít, jak mít rád druhé a sebe a Pána Boha i všechno živé kolem sebe. Když budou učit, pak z nich už nejsou učedníci, ale apoštolové. Protože mají roznést dobrou zprávu (ukázat nějakou poštu — poštovní kabelu) do celého světa (taky černouškům a eskymákům...).

Následuje diskuze s dětmi: Co jste se už naučili od nějakého dospěláka? Co znamená být dospělý? Že to můžu dělat sám taky dobře, protože jsem se to naučil od někoho, kdo mi věří, že to zvládnou (rozvyprávět).

Činnost: Ukažte, děti, co umíte, co byste dokázali naučit někoho jiného? (zavázat si boty, zpívat, Námět na činnost? Hru? Kreslení? Námět na pracovní list, domalovánku, vymalovánku, puzzle — cokoliv je dobré... A dá se naučit, jak poslouchat krále Ježíše v jeho království? Všude kde ho lidé poslouchají, vládne dobrý král Ježíš Kristus. Proto nám poslal Ducha svatého, aby nám promlouval do srdce.

Pomůcky: obrázek kopce, nebo hromádka připomínající kopec, figurky lega či jiné a animování příběhu o učednících, Ježíšovi a andělech v bílém, kopci a „ztracení se z očí“ i vyslání do světa.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Vzkříšený Ježíš se svým učedníkům ukázal mnohokrát. Rány na jeho ruku a nohou jim dokazovaly, že je to opravdu jejich Mistr, jak mu říkali. Nebylo to ale snadné pochopit, když ho viděli na vlastní oči viset na kříži.

Ježíš věděl, že musí povzbudit všechny, kdo při něm stáli a měli ho rádi. Proto se ukázal více jak pětistům mužů a žen najednou, aby mu znova uvěřili, že má moc vítězit nad smrtí a mocí zla.

Ježíš se měl brzy vrátit zpátky k Otci do nebe. Učedníci pak budou muset pokračovat v jeho práci sami bez něj. Zvládnou to? Proto si Ježíš vybral dvanáct učedníků. Každý z nich uměl něco jiného, a proto uměl promlouvat k jiným lidem. S jakými lidmi si více rozumíš (jaká máš obdarování)? Podobně to měli také učedníci a Petr měl být ten, kdo je povede namísto Ježíše.

Ježíš se zjevil svým přátelům vícekrát, ale nakonec se s nimi domluvil, že se jim ukáže na jedné hoře v Galileji, kde kdysi společně začínali. Chtěl je připravit na nový život bez své vlastní přítomnosti. Řekl jim, že budou brzy pokřtěni Duchem svatým. Ne vodou, ale Duchem, tím stejným Duchem, který dával sílu, moudrost i moc konat zázraky Ježíšovi.

Křest v Duchu bude novým začátkem, vysláním do služby. Už se nebudou ptát, ale budou Bohu naslouchat a rozumět jeho vůli tak, jako to dělal Ježíš. Duch svatý dává odvahu kázat před vzdělanými a bohatými i mocnými lidmi. Duch bude radit i dělat radost v srdci všem učedníkům, kteří se budou učit Božímu království až do dnešních dní.

Proto dostávají slíbeno od Ježíše, že se nemají bát šířit jeho příběh i učení do celého světa. Potom jim řekl, že je mu dána moc nad celým světem (i nad zem), a proto se nemáme světa bát, protože s námi bude až do konce tohoto světa. Řekl: Já s vámi jsem až do konce tohoto světa.

Pak začal pomalu mizet v oblaku, až se nakonec úplně ztratil učedníkům z očí, takže už ho neviděli. Učedníci by tam hleděli pořád až doteď, kdyby se před nimi neobjevili dva muži v zářivě bílém rouchu. Pravili: „Jednoho dne se Ježíš vrátí na Zemi právě tak, jak jste ho viděli před chvílí odcházet“.

Poté se učedníci rozběhli do Jeruzaléma, odkud předtím utekli, a když je naplnil Duch svatý, dostali odvahu dělat to, k čemu je Ježíš poslal. Už nebyli učedníci, už se stali apoštoly. Předávali zprávu o Božím království dalším a dalším lidem a ta zpráva přišla jednoho dne i ke každému z nás.

Tak může být Bůh jako Duch svatý s každým člověkem na světě najednou, protože může být jako Duch v srdci každého člověka a nemusí stát jen před některými jako Ježíš. O to Bohu jde, aby mohl být nablízku, v srdci každého člověka.

Proto věříme, že je Bůh člověku znám jako svatá Trojice. Třikrát jeden a ten stejný Bůh. Je to největší tajemství Boží, na které nejspíš nikdy nepřijdeme, ale je krásné vědět, že Bůh je láska, která se chce nabídnout a rozdělit všem.

Pomůcky: led — ukázka proměnlivých podob jedné věci — jednotu harmonie částí neruší; tři fotografie jednoho člověka (dětství — dospělost — stáří); vejce — jeden smysluplný celek, který poznáváme nejen zvenčí, ale také zevnitř, když jdeme pod povrch.

PRO STARŠÍ DĚTI

Po svém vzkříšení z mrtvých se Ježíš ukázal svým přátelům učedníkům vícekrát. Ukázal se víckrát proto, aby žádný, komu opravdu chyběl, nepochyboval, že ho nebeský Otec vrátil do života. Ježíš navštěvoval všechny, kdo to potřebovali, aby jejich víra neslábla, ale naopak rostla.

Ježíš je chtěl připravit na nový život, ve kterém už je nebude „vodit za ručičku“. Ježíš nechce, abychom hleděli a obdivovali někoho druhého. To je málo. To je jako koukat příliš na televizi či počítač. Taky se nezvedneme. Ježíš po nás chce, abychom se zvedli a pro druhé i pro Pána Boha něco krásného taky udělali. Jsme učedníci a ti se učí.

Ježíš si s nimi dal sraz na místě, kde s nimi začal, kde k nim poprvé promlouval a kde je učil. Na hoře někde v Galileji, kde vyrůstal a kde byl doma. Tam se s nimi také loučil.

Řekl jim, že mají čekat na Ducha svatého, který je provede životem namísť něj. Nebudou se už schovávat za Ježíše jako malé děti. Odeť už se učedníci nemusí bát, že nebudou umět mluvit. Když o to budou stát, Ježíš k nim pošle svého Ducha. Toho Ducha, který dával Ježíšovi moudrost, sílu, odvahu, lásku ke všem lidem. Duch svatý dává učedníkům a učednicím jistotu, že je Bůh na jejich straně, i když jsou všichni proti nim. Duch bude v nich a díky Duchu jsme s Ježíšem i Otcem v nebesích propojeni také my. Máme anténu na signály Božího království. Sami budeme velkými, dobrými a láskyplnými lidmi, když se necháme vést Duchem svatým.

Ježíš se s nimi ale neloučil. Také jim řekl, proč si je vybral a proč s nimi po tři roky chodil. Vybral si je proto, že jsou Bohu blízko a mají cit pro jeho království. Řekl jim, že budou brzy pokřtěni Duchem svatým, aby mohli začít dělat stejné věci, které mezi lidmi konal on. Pak jim řekl, že již přišel čas a musí odejít, aby oni roznesli jeho slova i skutky ke všem lidem na zemi. Pak Ježíš zmizel učedníkům z očí. Ale ne ze srdce a ze života.

Učedníci upřeně hleděli vzhůru za Ježíšem na oblohu. Věděli, že je to naposledy. Náhle ho ukryl před jejich zraky zářící mrak. Potom se zničehonic vedle nich objevili dva muži. Oba byli oblečeni v zářivě bílém rouchu. Byli to andělé. Vzpomínáte děti? Kde byli v Ježíšově příběhu všude andělé?

Kdyby na ně andělé „nehoukli“, asi by tam koukali a čekali, kdy se Ježíš vrátí, dodnes. Andělé jim rekli: „Co tady koukáte k nebi jako telata na nová vrata? Huš! Tak už jděte, kino skončilo! Čekejte na Ducha svatého a připravte se na velké věci.“ Jen si vzpomeňte, kde všude andělé pomáhají porozumět Ježíšovu příběhu (nebo hledej v evangeliu).

Ježíš nechce, aby se církev zabývala zbytečně zázraky a nadpřirozenými úkazy. Chce, abychom sami na sobě ukázali, že největším zázrakem je být podobný tomu, koho máme rádi, koho si vážíme jako svého Pána. Ježíš neumíral proto, abychom na něho zapomněli, ale abychom z jeho lásky čerpali sílu a dobrými skutky a vírou měnili náš svět na život v Božím království.

PŘESAĤ

Udělej si také testament—dokážeš si představit, co bys chtěl říct lidem, které máš rád, když bys odcházel navždycky? Co by lidem moc pomohlo, kdyby začali dělat. Dokázal bys to zapsat?

Hra vhodná na téma sv. Trojice — hra se jmenuje TŘIKRÁT a nejprve je zapotřebí připravit si seznam kategorií, jako například:

planety	skladatelé
květiny	malíři
divoká zvířata	země
barvy	dívčí jména
prezidenti	chlapecká jména
stromy	ryby
potraviny	hlavní města

Rozdělte skupinu do dvou družstev. Zaměřujte se střídavě na všechna družstva a postupně každého hráče požádejte, aby v jedné z vašich kategorií jmenoval tři věci. Můžete třeba kategorie i zúžit, například:

- tři žluté květiny;
- tři dívčí jména, která začínají na „D“;
- tři jehličnaté stromy.

Můžete také vybírat otázky tak, aby vyhovovaly schopnostem jednotlivce, aby byla soutěž pro všechny spravedlivá. Jakmile zadáte dítěti jeho kategorii, začne soupeřící tým pomalu odříkávat: „jedna! dva! tři!“ Až napočítá do tří, čas vypršel. Sledujte, kterému družstvu se podaří vymyslet nejvíce trojic.

Zeptejte se, kdo vám může říci, kdo představuje ze všech nejslavnější trojici. Někdo možná podotkne, že to je Boží Trojice. Nebo hrajte tuto hru spolu s jinými „trojičními“ hrami a zeptejte se dětí, co mají hry společného.

Hra: spojená baba ve trojicích

Baba se hraje jako vždy, ale hráči utvoří místo dvojic trojice. Trojice znamená trojjedinost — tři osoby, jež spolupracují společně jako jedna. O to se také děti musely pokoušet a to musely dělat, a právě v tom je tajemství „Boží Trojice“ — Otec/Syn/Duch společně jako jeden Bůh.

Nechte děti, aby společné téma hledali společně a samy.

Hra: Trojice — kartičky

Sady kartiček, které se prohodí mezi sebou a před zahájením hry se umístí do čtyř rohů místnosti. Každý z hráčů se po zahájení hry snaží popadnout jeden papírek a postupně hledá dva další své partnery, až utvoří trojici, musí běžet a posadit se na jednu svou společnou židli (pro jednoho). Trojice, která zůstává stát, vypadává a hraje se znovu, ale vyřazuje se jedna série kartiček a jedna z židlí. atd... obměny možné!

voda	led	pára
chléb	topinka	sendvič
list	větev	strom
nůž	vidlička	lžíce
pírko	křídlo	pták
slunce	měsíc	hvězdy

Mohou tu být nejrůznější nápady, které např. přesahují nedělní setkání, aplikace do života, každodennosti, do liturgie.

Možná vás něco napadne, co neužijete, ale byla by škoda to zahodit — toto místo může být i odkladištěm dobrých nápadů.

Určitě i období liturgického roku vás inspiruje.

LITURGIE**RITUÁL**

Po celé období zakončovat trojičným požehnáním z 2K 13,13: „Milost našeho Pána, Ježíše Krista, láska Boha Otce a společenství Ducha svatého s vámi se všemi!“

Děti by se měly naučit ta slova z požehnání (2K 13,13) chápat a třeba je vyjádřit všemi možnými prostředky a na každém setkání trochu jinak. Říkat je mohou tři věkové kategorie každá (jakoby za jednu osobu), a přitom společně za

ruce, aby zdůraznily také svou jednotu, kterou prožívají, protože se mají rádi (věk, kluci—holky...).

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 117 — *Je stále přítomná tvoje sláva*; 114 — *Jděte dál*; 86 — *Chvála*;
318 — *Vinný kmen*; 119 — *Jedno jsme v Duchu svatém*
EVANGELICKÝ zpěvník: 675 — *Přijď již, přijď Duchu stvořiteli*;
678 — *Jeden Pán jedna víra*; 635 — *Tvá, Pane, láska*

MODLITBA

Doporučuji se o modlitby se staršími dětmi podělit a rozdat jim nastříhané modlitby, ve kterých se oslavuje a děkuje za pestrost a různost, která se vzájemně těší a sjednocuje v radosti a vděčnosti (děti se mohou držet za ruce, aby prožily jednotu v různosti mezi malými i staršími — když budou mít zájem):

Nebeský tatínku děkujeme ti za to, že jsi nás stvořil jako různé lidi, jako malé i velké, jako mladé i staré.

Děkujeme ti, Pane Bože, za to, že máš rád pestrost a barvy, a proto jsi tak krásně stvořil náš svět.

Děkujeme ti, Ježíši, za to, že to všechno ukazuje na jednu věc, na jeden cíl, na jednu pravou lásku, která přichází jako zář slunce od našeho společného Otce v nebesích.

Děkujeme ti, Duchu, který jsi jako vítr, co tlačí správným směrem, a tam, kde jsi, rozumíme té krásné Boží řeči. Nauč nás naslouchat i rozumět a otevři nám oči, abychom rozuměli také lidem kolem nás a oni porozuměli, že je máš tak rád.

Děkujeme, že se nám ukazuješ v různých podobách tak, jak to právě potřebujeme, a přitom jsi to stále ty, a tvé oko i tvé milující dlaně nás stále doprovázejí. Za to ti moc děkujeme.

Prosíme tě za to, abychom o tom tvém tajemství různosti a jednoty uměli mluvit s druhými, abychom měli pestrobarevnost stále rádi a vždy ji chránili jak mezi lidmi, tak i v přírodě a ve svém životě.

Prosíme za lidi bez víry a naděje i bez radosti, ukaž se jim a potěš je. Amen.

- TÉMA** Všechno má určenou chvíli a svůj čas. Časy jsou různé. Bůh se nemění. Dostali jsme od Boha různá obdarování. Záleží na nás, jak s nimi naložíme.
- CÍLE**
- Děti přemýšlejí, vzpomínají, čím je naplněn jejich den, jaké časy se v něm střídají, a slyší, že Pán Bůh se nemění a že je v každém čase s nimi.
 - Děti přemýšlejí, co se dá všechno dělat s penězi, slyší Ježíšovo podobenství a objevují svoje obdarování (talenty), z kterých se mohou radovat a Bohu za ně děkovat.
 - Děti meditují o čase, přemýšlí o tom, jaký čas právě prožívají a jak chtějí svěřený čas využít.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Kaz 3,1–15
Mt 25,14–30

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- *Kazatel 3,1–15* — kniha *Kazatel* patří mezi mudroslovnou literaturu. Verše 1–8 lze nazvat básní o čase. Je zde uvedeno 28 oblastí lidského života a každá má svou určenou chvíli, svůj čas. *Kazatel* jednotlivé časy nehodnotí, i když z našeho pohledu jsou některé kladné a jiné záporné. Jde zde o jakousi úctu k času — je čas zabíjaček i čas půstu, je čas vážnosti i čas veselí. Jde o to, rozpoznávat ten správný čas a nesmát se, když je čas plakat, nebo nemluvit, když je čas mlčet. Jednotlivé časy se střídají, žádný netrvá věčně — což je útěcha, když prožíváme čas pláce, ale je potřeba s tím také počítat, když prožíváme čas legrace a poskakování, protože ten taky nebude trvat věčně. To znamená, že si daného času máme vážít a dobře ho využít — je tu chvíli a pak přijde zas jiný čas, který čeká na naplnění. Čas je nám od Boha darován, abychom ho využili, naplnili, nepropásli. *Kazatel* ve verši 11 a 12 říká, že „Bůh všechno učinil krásně a v pravý čas...“ a že se máme radovat z dobrých věcí, protože jsou od Boha, ale máme také v životě konat dobro.

Kazatel připomíná člověku jeho pomíjivost, avšak ne kvůli tomu, aby se z něj stal nenapravitelný škarohlíd. Činí tak proto, aby před člověkem naopak jasně vystoupilo to, co nepomíjí, to, co dává naději. Bůh a jeho dílo, to je jediná jistota, na které lze podle Kazatele postavit svůj život.

Když si člověk toto všechno uvědomí, když nahlédne krásu a nezměnitelnost Božího díla, pak stane před Bohem v bázni. Žít v bázni před Bohem, to je smysluplný životní postoj. Bázeň tu přitom neznamená hrůzu a strach. Žít v bázni před Bohem, to znamená žít s úctou vůči tomu, který zůstává na věky, žít s pokorným vědomím vlastní prchlivosti, ale také žít s důvěrou, že jsem a navždy zůstanu v rukou věčného Boha.

- *Podobenství o hřivnách* (Mt 25,14–30) se nachází v Ježíšově závěrečné řeči k učedníkům. Ježíš připravuje učedníky na to, až s nimi nebude. Toto Ježíšovo podobenství rozvíjí provokativní metaforu z finančního světa. „S královstvím nebeským je to jako s penězi: kdo něco má, ten ještě více zbohatne. Kdo nechce zbohatnout, ztratí nakonec i to, co měl.“ (Jiří Mrázek: *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia*)

Charakteristika postav

- *Pán* — svěří svůj majetek svým služebníkům, každému podle jejich schopností, a odcestuje.
- *První a druhý služebník* — každý dostává jiný počet svěřených hřiven, ale oba nakonec vydělají a jsou od pána pochváleni, nejde tedy o velikost výkonu, ale o činnost — že s hřivnou podnikají. Odměna je pro oba stejná — vstupují do radosti svého pána a jsou ustanoveni nad mnohým.
- *Třetí služebník* — dostává sice nejmén, ale na tom nezáleží, i on dostává podle svých schopností. Ukrývá hřivnu a myslí si, že ji věrně opatruje. A právě jeho počínání, či spíše nicnedělání pán po svém návratu označí za nevěrné. On totiž nedůvěřoval, že by hřivna jeho pána mohla vydělat. Myslí si, že přesně plní to, co se po něm chce, ale přitom vůbec nevyužívá svěřený dar, jen ho konzervuje a ještě si myslí, že to tak dělá dobře.

ÚSKALÍ

Dětem se možná bude zdát, že právě třetí služebník je nejvěrnější, protože neriskuje a pečlivě svěřené peníze ukryje a čeká na příchod svého pána, zatímco jeho kolegové se svěřenými hřivnami kšeftují a hazardují. Ježíš ale nakonec ocení právě jejich konání — vyzdvihne tak pojetí, že „peníze plodí peníze“, ono to totiž platí i v duchovní oblasti, když svá obdarování, talenty užíváme, obohatí to i druhé a zároveň i nás.

Novozákonní obraz „pláč a skřípění zubů“ není peklo, kde se to hemží čerty. Ale je to absence radosti. Radost schází třetímu služebníkovu už během očekávání na návrat pána, on má strach. A tak v radost nevejde ani po návratu pána. Třetí služebník se minul s cílem života. Zbožnost založená na strachu a strnulosti nevede k radosti ani do radosti.

Různý počet darovaných hřiven neznamená, že služebník, který dostal nejméně, měl nejhorší výchozí pozici. Podobenství nehlásá rovnostářství ani jeho opak. Je zdůrazněno, že všichni tři jsou obdarováni a mohou svých darů využít.

ODKAZY

LINDEN, Nico ter: *Král na oslu. Vyprávění z novozákonních evangelií.*

Benešov: EMAN, 2011; str. 219–221.

LINDEN, Nico ter: *Povídá se... Podle Marka*

a podle Matouše. Benešov: EMAN, 2009.

MRÁZEK, Jiří: *Podobenství v kontextu Matoušova evangelia.* Jihlava: Mlýn, 2003.

Podobenství o hřivnách. Dostupné z <http://goo.gl/Q0qad8>

(přípravka s obrázky, pracovními listy).

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Čas je pro předškolní děti ještě příliš abstraktní, dětem „tikají“ hodiny jinak, žijí „tady a teď“, ale zároveň „čas“ už nějak vstupuje do jejich života: umí se na něco těšit, vědí, že když se třikrát vospinkají, budou vánoce, když se probudí, bude snídaně apod. Jejich pojem o čase se teprve vytváří, jejich hry a fantazie ještě nejsou narušeny plánováním a termíny. Pro děti je čas nekonečný. Čas se pro děti člení podle událostí, ne podle hodin, což můžeme dobře využít při povídání o čase podle Kazatele.

Sedněte si do kroužku kolem bílého kola vystřiženého z papíru nebo z látky. Kolo symbolizuje hodiny, na okraj napište čísla 1–12 a doprostřed umístěte z papíru vystřiženou malou a velkou ručičku, ručičky mohou opravdu připomínat ruce, i s prsty. Připravte si výstřižky z novin nebo fotky s různými činnostmi, které mohou naplňovat dětský den — hraní, les, voda, jídlo, školka, kostel, město, zvířátka apod. nebo pokud

umíte malovat, můžete jednotlivé činnosti, které děti budou jmenovat, přímo malovat na hodiny.

Každý den je takový dárek od Pána Boha. Ráno se probudíme a je před námi celý den, který můžeme naplnit různými věcmi. Čím je naplněn váš den, děti? Co celý den děláte? Co jste třeba včera dělali? *Můžete dětem pomoci otázkami — co děláte, když se probudíte? Co děláte po obědě?*

Ráno je čas probuzení, čas na snídani, čas si vyčistit zoubky, dát pusku mamince a tatínkovi, zavrtat se k nim do postele, dopoledne je čas jít do školky, čas na procházku, čas jít koupit rohlíky, vyvenčit pejska, pak je čas oběda, čas spinkání nebo poledního klidu, odpoledne je čas na procházku, na návštěvu, večer je čas na večeři, večerníček, na čtení, modlitbu před spinkáním a potom čas na spinkání, na sny... (*můžete jednotlivé časy umístit nebo namalovat do hodin*).

Když se na ten den podíváte, který čas je váš nejoblíbenější? Co děláte úplně nejraději? Čistíte si nejraději zoubky, nebo jezdíte na kole? Rádi uklízíte, nebo si raději hrajete s legem nebo se svojí kamarádkou? Jste celý den veselí, anebo vám je také během dne smutno? Je váš den naplněný samými dobrými věcmi, nebo se někdy stane taky něco ošklivého — třeba se s někým pohádáte nebo se na vás někdo zlobí nebo někomu ublížíte nebo si rozbijete koleno?

Každý den je takový dárek od Pána Boha. Ráno se probudíme a je před námi celý den, který se naplňuje různými věcmi — hezkými i ošklivými, smutnými i veselými.

Můžete si vzít prázdnou sklenici a pomalu do ní dávat barevné kuličky nebo kostičky nebo korálky a říkat — je čas se probudit, i čas jít spinkat, je čas se uče-
sat i čas se rozcuchat, je čas mlčet i čas si povídat, je čas z kostek postavit vysoký komín i čas komín rozbořit, je čas se kamarádit i čas se pohádat, je čas poslouchat i čas trochu zlobit, je čas se usmívat i čas plakat, je čas mít někoho rád i čas se na někoho zlobit.... (Tuto část je možné hrát jako předváděcí hru — děti mohou jednotlivé časy předvádět).

A vidíte, jak se nám ta sklenička hezky naplnila, má tolik barev. Každý den má tolik různých časů, které se pořád mění, jeden střídá druhý.

O tom mluví v bibli i král Šalomoun: Všechno má určenou chvíli a veškeré dění pod nebem svůj čas. Je čas rození i čas umírání, čas hledání i ztracení, čas sázení i čas trhání, čas milování i nenávidění, čas boje i čas pokoje. Pán Bůh učinil všechno krásně a v pravý čas.

A ve všech těch časech dobrých i zlých je Pán Bůh s námi. Pán Bůh je s námi, i když si čistíme zoubky, i když si rozbijeme kolínko, i když se s někým pohádáme nebo usmíříme. Časy, počasí, dny, roční období se střídají, ale Pán Bůh je pořád stejný, nemění se — má nás totiž pořád stejně rád. Každý náš den, celý náš život je v Božích rukou.

Při těchto slovech můžete „hodinové ručičky“ vzít a dát je tak, aby objímaly celý den, celé hodiny a doprostřed můžete dát svíčku a zapálit jí.

Na závěr se v kruhu chytněte za ruce a několikrát vy sami nebo s dětmi zapívejte: „Každý den Pán mi sílu dává, písni mou je můj Pán. On se stal mým spasením, když kráčím s ním, nemusím se bát, když kráčím s ním, nemusím se bát.“ (Svítá 447)

Pomůcky: velké kolo z papíru, ručičky z papíru, pastelky, výstřižky z novin, fotky, svíčka.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Aktivita

Děti si sednou do kroužku, dají ruce za záda, nastaví je, aby mohly něco dostat a vy jim dejte penízky — někomu dva, jinému tři, někomu jeden. Děti se mohou podívat, co dostaly. Vyzvěte je, aby s těmi penězi něco udělaly. Cokoliv, co je napadne. Pak si můžete povídat o tom, co všechno se dá s penězi dělat. Pak vyzvěte děti, aby vám peníze vrátily. (Můžete je na závěr dát do košíčku na sbírku pro sbor nebo Diakonii či nějaký sborový projekt).

Příběh

Pán Ježíš jednou vyprávěl svým učedníkům podobenství. Jeden člověk se chystal na cestu. Sbalil si kufrы, rozloučil se se svými kamarády a taky zavolal své tři služebníky, které dobře znal a kterým důvěřoval. Svěřil jim svůj majetek, svojí hotovost. Jednomu dal pět hřiven (*vyskládejte na stůl pět penízků*), druhému dal dvě hřivny (*vyskládejte dva penízky*) a třetímu jednu (*položte na stůl jeden penízek*). Nedostali stejně, protože každý byl jinak schopný. A tak to chodí i v životě, že jeden má míň a druhý víc. Potom ten člověk odjel. Služebníci si mohli s penězi dělat, co chtěli. Ten první služebník byl hodně šikovný obchodník a tak si řekl, že se svěřenými penězi bude podnikat, dařilo se mu a získal dalších pět hřiven (*přidejte k pěti mincím dalších pět*). Druhý služebník byl zase výborný zemědělec, za peníze koupil pole, osivo a postupně vydělal další dvě hřivny (*přidejte další dvě mince*). Ale ten poslední služebník, který dostal jednu hřivnu, i když byl velmi zdatný stavitel, raději v podvečer vyšel za město a pod stromem vykopal hlubokou díru a tam tu hřivnu schoval. (*Můžete hřivnu zavřít do krabičky nebo hodit do pokladničky*.) To je jakoby ji pohřbil. Může zakopaná hřivna vydělat další hřivnu?

Po dlouhé době se pán vrátil z cest a začal účtovat. Chtěl vědět, co jeho služebníci s penězi, které jim svěřil, udělali. Přistoupil k němu první služebník. Kolik mu dal jeho pán hřiven? A kolik jich získal? „Pane, dal jsi mi pět hřiven a podívej, dalších pět jsem získal.“

Jeho pán mu odpověděl: „To jsi moc dobře udělal, jsi dobrý a věrný služebník. Pojď a raduj se se mnou.“

Pak přistoupil ten druhý služebník. *Kolik mu dal jeho pán hřiven, než odjel? A kolik jich získal?* „Pane, než jsi odjel, dal jsi mi dvě hřivny a podívej, další dvě jsem vydělal.“

Jeho pán mu odpověděl: „To jsi moc dobře udělal, jsi dobrý a věrný služebník. Pojď a raduj se se mnou.“

Nakonec přistoupil třetí služebník. *Kolik mu dal jeho pán hřiven? A kolik jich získal? Co s tou hřivnou udělal?* „Pane, vím, že jsi přísný a že sklízíš, kde jsi nezasel. Báł jsem se s těmi penězi podnikat, abych neprodělal, a tak jsem tu jednu hřivnu, kterou jsi mi dal, zakopal. Tady ji máš, vezmi si, co ti patří.“

Pán mu na to odpověděl: „To je teda zajímavé, víš, že jsem přísný a že sklízím, kde jsem nezasel, a přesto jsi nic s tou hřivnou neudělal? Měl jsi ji aspoň donést do banky, aby tam vydělávala, abych přišel a to, co mi patří, si vybral i s úrokem. Jsi špatný a líný služebník, nemá smysl, abys měl tu hřivnu, když s ní nic neděláš. Vezměte mu jí a dejte jí tomu, kdo má deset hřiven! (*Vyndejte peněz z truhly nebo pokladničky a přidejte jej k deseti penízům.*)

Myslíte, že se tenhle služebník taky radoval se svým pánem? Jak to s ním asi dopadlo?

Byl smutný, sám a ještě k tomu nic neměl.

Aktivita

Děti si zase sednou do kroužku a tentokrát nastaví ruce dopředu. Každému dítěti dejte malou krabičku, klidně od sirek nebo od sýru, a do té krabičky vložte malý papírek ve tvaru mince.

Řekněte dětem: každý z nás od Pána Boha dostal nějakou hřivnu, těm penízům se také tehdy říkalo talent a talent je něco, co umíme. Každý má nějaký talent, každý něco umí, něco mu dobře jde, je v něčem dobrý. Každý umíme něco jiného a děláme to trochu jinak. Nedostali jsme od Pána Boha všichni stejně. Pán Bůh ale čeká, co s tím uděláme. Rozmnožíme to, anebo zakopeme? Využijeme to, co umíme, anebo to pohřbíme? Budeme se pořád zabývat tím, co dostali ostatní, a závidět jim, nebo se budeme radovat z toho, co my sami umíme, a budeme to rozvíjet? Pán Bůh čeká, co s jeho dary uděláme — budeme líní, budeme se bát, hodíme flintu do žita, nebo budeme mít odvalu zkusit něco dělat, pro něco se nadchnout, dát tu hřivnu z ruky na trh světa mezi lidi v důvěře, že ona něco přinese, třeba užitek, radost, pomoc.

A nezapomeňme, že cílem všeho je radost, do které Pán zve své služebníky. I když máme různé schopnosti, i když různě vyděláme, možná i proděláme, radost je pro všechny.

Každé dítě si na svou minci, na svůj papírek namaluje, co umí, co mu jde, v čem je šikovné nebo mu to tam můžete vy napsat. Pokud nebude vědět, můžete vyzvat ostatní děti, aby řekly, co si myslí, že umí, co mu jde nebo to můžete říct vy. U každého dítěte musí něco zaznít, zkuste o „svěřených“ dětech a jejich „svěřených“ talentech přemýšlet už při přípravě nedělky, abyste byli připraveni na situaci, že dítě neví ani ostatní děti nevědí.

Bylo by dobré, abyste si i vy „nadělili“ krabičku a napsali na papírek své obdarování.

Nakonec se zeptejte dětí, jestli ten svůj dar schovají zpátky do krabičky anebo ho raději využijí. A jak by ho mohly využít? Ten dar můžeme také využít k radosti a oslavování Pána Boha. Můžete to vyzkoušet — pokud některé děti umí malovat, mohou namalovat obrázek pro někoho ze sboru, kdo je třeba nemocný, pokud umí zpívat, mohou při bohoslužbách něco zazpívat apod.

Na závěr si zase sedněte všichni do kruhu, dejte si před sebe papírky se svými talenty a společně za ně poděkujte Pánu Bohu — každé dítě může poděkovat za své obdarování anebo vy můžete za každé obdarování poděkovat:

Pane Bože, děkujeme ti, že nám dáváš různá obdarování, jsme různí a každému jde něco jiného. Děkujeme ti, že umíme... zpívat, malovat, pomáhat, skákat, hrát fotbal... Prosimé o odvahu své dary využívat a druhé obohacovat. Prosimé o důvěru, že to, co jsi nám svěřil, je dobré. Amen.

Pomůcky: krabičky, papír, tužky, kovové mince; <http://goo.gl/z2m4OH> — obrázky, lze využít pro ilustraci nebo opakování příběhu.

Hra

Hřivny (to, co jsme od Pána Boha dostali), nejsou ke skladování, zakopávání, ukryvání, ale k tomu, aby z nich byl užitek.

- Kdybyste dostali od někoho malou jabloň, co s ní uděláte?
- Kdybyste dostali semena mařinky vonné, co s nimi uděláte?
- Kdybyste dostali čokoládu, co s ní uděláte?
- Kdybyste dostali od někoho štěně vodícího psa pro nevidomé, co s ním uděláte?
- Kdybyste dostali plakáty na dobročinný koncert, co s nimi uděláte?

PRO STARŠÍ DĚTI — „MEDITACE O ČASE“

Rozstříhejte Kazatelovu báseň o čase (*pracovní list*), nechte děti, aby ji samy složily, potom si ji můžete společně přečíst (např. každý přečte jednu dvojici časů), můžete ji přečíst i dvakrát. Po přečtení se můžete na chvíli ztišit (upozorněte na to děti, ještě než začnete číst) — doprostřed umístěte velký bílý papír a na něj můžete postupně klást „měřidla času“ — přesýpací hodiny, stopky, hodinky, budík, mobil, kalendář, obrázek slunečních hodin, „léta“ na stromě, diář, adventní kalendář apod.) nebo můžete pouze doprostřed velkými písmeny napsat čas. Zeptejte se dětí, co mají všechny tyto věci společné a co se jim vybaví, když se řekne ČAS. Můžete to zapisovat na papír nebo můžete papír nechat prázdný a na závěr na něm mohou děti společně vytvořit koláž na téma „čas“. Můžete shrnout: Pán Bůh nám daroval čas. Rozděлил ho na šest dní práce a den odpočinku. Čas máme naplnit, využít, ne promarnit. Jednou se nás Pán Bůh zeptá, jak jsme svůj čas prožili, čím jsme ho naplnili.

A jak pravil rabín Zusja před svou smrtí: V příštím světě se mě nebudou ptát: „Proč jsi nebyl Mojžíšem?“ Zeptají se mě: „Proč jsi nebyl Zusjou?“ (*Možnost rozhovoru o tomto citátu — co to znamená? Být věrný v malém.*)

Poté dejte dětem papír s otázkami, ať pracují samostatně a nakonec si o jednotlivých otázkách můžete společně povídat, některé otázky jsou osobního rázu, pokud se dětem nechce odpovídat, samozřejmě nemusí.

Přemýšlení o čase můžete zakončit např. písní *Pomoz mi, můj Pane* (EZ 384, Svítá 261).

Pomůcky: pracovní list (dostupný z <http://goo.gl/yDgMLo>), „měřidla času“, papíry, tužky, nůžky.

PŘESAHA

Podobenství o hřivnách

Rozhovor o charizmatech (obdarování Duchem) — Ř 12,6n; 1 K 14,5n a 26n; 1 K 7,7; Ef 4,7.11) — je možné ztotožnit hřivny a charizmata? Jsme všichni obdarováni?

Nabízí se také témata — nespravedlnost, závist, nerovné podmínky, různé startovní pozice — neměli by mít všichni stejné vlohy pro zpívání, malování, matematiku? Neměli by všichni dostávat stejný plat? Co je spravedlivé a co je nespravedlivé? atd.

Příslaví: „Kdo nic nedělá, nic nezkazí“ — platí to? Je to pravda?

Téma „strach“ — je strach dobrý rádce? Má strach velké oči?

Kazatel 3

Je vůbec někdy čas zabíjet či nenávidět?

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 261—*Pomoz mi, můj Pane*; 273—*Proč zvykli jsme si snadno žít*; 207—*Nejen pátek nešťastný je den*; 57—*Vzácný hosti, přijď*; 447—*Každý den Pán mi sílu dává*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Všechno má určenou chvíli a veškeré dění pod nebem svůj čas. A Bůh vyhledá, co zašlo. (Kaz 3,1 a 14c)
Nezanedbávej svůj dar, který ti byl dán. (1 Tm 4,14)*

MODLITBA

Dobrý Bože, děkujeme ti za dobré dary, které nám dáváš. Děkujeme za čas, který jsi nám svěřil. Dej, abychom správně rozpoznali, jak svěřené dary využít. Dej, abychom svěřený čas naplnili a nepromarnili. Amen.

TÉMA

V každém vztahu potřebujeme čas na setkávání. Tak je tomu i ve vztahu s Bohem, proto je důležité udělat si na setkávání s Bohem dostatečný čas. K tomu slouží den odpočinku, který nám dává Bůh vždy znovu každý týden. Tento den je slavnostní, odlišný od dní všedních.

CÍLE

- *Předškolní děti* uslyší, že nám Bůh dává každý týden jeden slavnostní den, ve kterém si na nás dělá čas a chce, abychom si taky my udělali čas na něho. Proto v tento den chodíme na bohoslužbu, povídáme si o Bohu, oslavujeme ho a učíme se ho poznávat. Chceme, aby děti porozuměly tomu, že každý hezký vztah vyžaduje hezky společně strávený čas, což se týká i vztahu s Bohem. „Udělat si čas“ zároveň znamená dopředu se připravit.
- *Mladší školní děti* uslyší, že nám Bůh dává každý týden jeden slavnostní den, ve kterém si na nás dělá čas a chce, abychom si taky my udělali čas na něho. V tento den se učíme Bohu důvěřovat, že když si na něj uděláme čas, tak nám nic důležitého neuteče, naopak načerpáme sílu a odvahu pro dny ostatní.
- *Starší školní děti* uslyší, že nám Bůh dává každý týden jeden slavnostní den, ve kterém si na nás dělá čas a chce, abychom si taky my udělali čas na něho. Tento den si můžeme užít jako den pohody, odpočinku a oslavy, kdy se nebudeme honit a stresovat.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Ex 16,22–30
 Gn 2,1–4 a Mk 2,27–28

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Text Gn 2,1–3

Pozornost je soustředěna na „sedmý den“, tento výraz je zde uveden hned třikrát. Jedinečný charakter tohoto dne vyjadřují čtyři slovesa, kterými se Bůh k tomuto dni vztahuje: „dokončit“, „odpočinout“ (nebo „přestat“, kořen š-*b-t*,

od kterého je odvozeno hebrejské slovo *šabat* — „den odpočinku“, „den přestání“ (viz dále), „požehnat“ a „posvětit“. Je to den, kdy Bůh zanechává své tvůrčí činnosti proto, aby udílel své požehnání a posvěcení. Celé stvoření má v tento den na Božím požehnání a posvěcení podíl.

Stvořitelský sedmidenní cyklus zakládá náš sedmidenní týden. Časové jednotky jako den, měsíc a rok jsou odvozeny z pohybu Země a Měsíce, ale týden je odvozen ze stvořitelského cyklu, tedy z toho, že Bůh šest dní tvořil a sedmý den tvořit přestal.

Boží lid se učil respektovat tento Boží rytmus práce a odpočinku již během svého putování po poušti (viz níže Ex 16,22–30). Nabízí se zdůraznit motiv toho, že sedmý den se Bůh přestává zabývat svou prací a dělá si čas na sdílení s námi. Pro nás to znamená požehnání (zakoušení pokoje a radosti) a posvěcení (poznávání toho, jaký Bůh je).

Text Ex 16,22–30

Poprvé se zde (v. 23) v rámci celé Bible objevuje slovo *šabat* — „den odpočinku“, „den přestání“ (od práce, od všedních činností), „den slavnostní“ (Martin Buber překládá hebrejské slovo *šabat* jako „die Feier“ — „slavnost“). Další výskyty slova *šabat* v tomto oddílu: v. 25, 26, 29. Den odpočinku je zde představen jako slavnost, jako den, kdy se Bůh stará o svůj lid (zaopatřuje jej jídlom) a kdy se Boží lid učí žít ne ze svého výkonu, ale z Božího daru. Na den odpočinku je ovšem potřeba se připravit (dopředu nachystat jídlo, kterého dává Bůh předchozí den dvakrát tolik — v. 22 a 23).

Boží lid má v den odpočinku přestat dělat to, co dělal šest dní před tím (zde konkrétně sbírání many) a tak tento den odlišit od dní ostatních. Zachováváním stejného rytmu činnosti a odpočinku (šest dní činnosti a jeden den odpočinku) jako Bůh při stvoření se lidé dostávají do „vyladění“, „souzvuku“, „rytmu“, „rezonance“, zkrátka blízkosti s Bohem. Mají tak možnost tímto způsobem zakoušet Boha jako toho, kdo je jim blízko, kdo žije ve stejném rytmu času.

Den odpočinku je proto jedním z důležitých opatření pro vzájemné sdílení Boha a jeho lidu. Respektováním dne odpočinku sdílíme s Bohem stejný rytmus času a zkusíme tak Boží požehnání a svatost. Sedmý den nám podle Ex 16,23 nabízí „slavnost odpočinku“, Hospodinův svatý den odpočinku“. Důraz u tohoto textu můžeme položit na to, co dobrého do života nám přináší, pokud význam tohoto dne nebudeme ignorovat.

Text Mk 2,27–28

Evangelia představují, jak Ježíš rozumí dnu odpočinku. Odmítá farizejské pojetí, ve kterém je důraz položen na to, co se v tento den dělat smí a nesmí.

Představuje jej jako Boží opatření učiněné pro člověka (v. 27 „sobota je učiněna pro člověka“). Logika tohoto argumentu je založena na tom, že šestý den Bůh stvořil člověka a až potom, sedmý den, nastal odpočinek. Bůh však neodpočínul kvůli sobě, ale kvůli celému svému stvoření a především kvůli člověku.

Den odpočinku má tedy sloužit člověku a ne naopak, a proto je také naplnění lidských potřeb a péče o blaho člověka (zde konkrétně podle předchozího kontextu zmírnění lidského hladu) něčím, co se záměrem tohoto dne dobře koresponduje.

„Syn člověka“ (v. 28) je označením jak pro člověka jako jedince (na rozdíl od výrazu „člověk“, který může označovat celé lidstvo), tak zároveň pro postavu, která má podle Da 7,13n přijít na konci časů a které je svěřena vláda nad celým světem. Ježíš toto označení vztahuje na sebe, což zde konkrétně znamená, že je doslova „pánem soboty“, tedy on (nikoli farizeové) rozhoduje o tom, co je a co není v tento den správné dělat.

Úskalím textu by bylo z tohoto Ježíšova výroku vyvodit, že je jedno, jak den odpočinku prožíváme, hlavně, když máme víru v Ježíše. Zde je dobré zdůraznit, že pokud je Ježíš pánem tohoto času, tak o něm nerozhodujeme my, ale on.

Lecke je postavena na základním textu, kterým je Ex 16,22–30. Ostatní dva texty jsou doplňkové pro plnější pochopení toho, oč v den odpočinku jde.

Názvosloví

Trochu matoucí může být, že ve Starém zákoně je hebrejské slovo šabat v ekumenickém překladu důsledně překládáno jako „den odpočinku“, zatímco v Novém zákoně je tento den uváděn jako „sobota“. Pokud se u toho někdo pozastaví, je dobré zdůraznit, že se především jedná o sedmý den, ve kterém nám Bůh (Ježíš) nabízí slavnostní odpočinek a mimořádné společenství se sebou.

ODKAZY

MOLTMANN, Jürgen: *Bůh ve stvoření*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999; s. 228–232. (*Stručné, výstižné a inspirativní pojednání o teologii soboty a neděle; dále viz tematická část Křesťanské revue 2/2014.*)

SEDLÁČKOVÁ, Marta: *Čtvrté přikázání: Pamatuj na den odpočinku, že ti má být svatý*. Dostupné z <http://goo.gl/bYkUeN>.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Modelová situace

Dva kamarádi, Tonda a Standa, si spolu často chodili hrát. Podnikali spolu spoustu dobrodružství. Pak dostal Tonda k narozeninám tablet, ze kterého byl velmi nadšený. Měl na něm spoustu skvělých her, které rád hrál a na Standu už neměl čas. Standovi to bylo líto a našel si nového kamaráda Pepu. Až v tuto chvíli si Tonda uvědomil, co všechno pěkného se Standou prožívali a že o to nechce přijít. Řekl to Standovi a od té doby si zase hráli společně i s Pepou.

Mít na sebe čas je základem opravdového kamarádství. Taky Pán Bůh si na nás dělá čas a chce, abychom si i my udělali čas na něho, na to, co nám chce říct. Od toho máme den odpočinku, kdy nechodíme do školky (do školy), ale do kostela na bohoslužbu. Je to den, kdy k nám Bůh „přichází na návštěvu“. Proto se v tento den věnujeme oslavě Boha, zpíváme písničky, posloucháme vyprávění o Bohu a modlíme se.

Biblický příběh

Dnešní biblický příběh je o tom, jak Bůh učil lidi, aby si na něho udělali jeden den v týdnu čas. Použil si k tomu jídlo. Zařídil to velmi zajímavě. Když šli Izraelci po poušti, Bůh jim dával každý den jídlo. Vždycky ráno byla na zemi kolem izraelského tábora mana a Izraelci si jí nasbírali tolik, kolik na každý den potřebovali. Když si jí nasbírali víc, tak se jim do druhého dne zkazila. Tak tomu bylo šest dní, ale šestý den si měli nasbírat dvakrát tolik, aby měli i na sedmý den, protože v tento den žádná mana nepadala. A tato mana se jim do druhého dne nezkazila. Tak se měli Izraelci naučit, že sedmý den nemají dělat to, co dělali ostatní dny a místo toho mají slavit „slavnost odpočnutí“, tedy slavnostní bohoslužbu. Bůh takto učí svůj lid, že se má na jeho návštěvu v den odpočinku připravit, aby si mohl tento čas s ním užít.

Hra

Mana vypadala jako nějaké lupínky. Zahrajeme si s dětmi hru na sbírání many, kterou budou představovat útržky papírků. Při hře půjde o to, komu se přesněji podaří do své misky nasbírat dvojnásobné množství papírových útržků, než kolik jich bude v misce, která bude obsahovat „porci na všední den“.

Po hře dětem připomeneme, že stejně jako Izraelci měli šestý den nasbírat dvakrát tolik many, aby sedmý den sbírat nemuseli a měli čas na setkání s Bohem, máme se i my na tento den připravit, abychom měli čas jít na bohoslužby a nemuseli myslet na to, co všechno ještě máme stihnout.

Opakování

Zeptáme se, čím vším byl sedmý den pro Izraelce na poušti odlišný. Šlo minimálně o tyto čtyři události:

- šestý den měli nasbírat many dvakrát tolik;
- do sedmého dne se jim mana nezkazila;
- sedmý den mana nepadala;
- sedmý den měli slavnost odpočinutí.

Pomůcky: útržky papírků, misky.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Jak si užiješ volno, když víš, že tě čeká spousta úkolů do školy?

Jaký je rozdíl v tom, když víš, že už máš všechno hotové?

Dneska si budeme povídat o tom, jak Bůh učil svůj lid dnu odpočinku.

Bůh vyvedl izraelský národ z egyptského otroctví. Otroci musí stále pracovat a nemohou si nikdy pořádně odpočinout. Pořád jenom slyší: „Zaber!“ „Dělej!“ „Pohni!“ „Neulejvej se!“ Pořád je někdo honí, a když mají po práci, tak jsou tak vyčerpaní, že hned usnou. Nemají čas na to, v klidu si s někým popovídat, nemají čas na bohoslužby, nemají čas na nic, co by je v životě těšilo.

Z toho Bůh svůj lid vyvedl. Teď jdou pouští do země, kde budou žít svobodně. Protože však neznají nic jiného než otrockou práci, potřebují se svobodnému životu naučit. Naučit se plánovat si čas. Zahrnout do svého času také setkávání s Bohem a s přáteli, udělat si čas na odpočinek. To všechno je po cestě Bůh učí pozoruhodným způsobem. Spojí to s darem jídla.

Každé ráno Izraelci najdou kolem svého tábora ležet cosi jemně šupinatého a neví, co to je. A protože pro to neměli žádné pojmenování, tak tomu začali říkat podle této otázky — „Co to je?“ V hebrejštině to zní podobně jako „mana“. Ale hlavně, že se to dá jíst, dokonce je to velmi dobré, chutná to jako medový koláč a dá se z toho péct i vařit. Objeví se to každé ráno a každý si může nasbírat tolik, kolik potřebuje. Ale nedá se to skladovat přes noc. Do druhého dne se to zkazí. No nevádí, druhý den se to objeví zase. A tak Izraelci vychází každý den ráno sbírat manu a mají tak dostatek dobrého jídla.

Ale šestý den jim Bůh řekl, aby si toho nasbírali dvakrát tolik, protože další den nenajdou nic. A opravdu, mana se jim přes noc do sedmého dne nezkazila

a sedmý den také kolem tábora žádnou manu nenašli. A protože neměli co sbírat, měli den odpočinku, během kterého byla bohoslužebná slavnost.

Jak chytře to Bůh vymyslel. Každý týden se to takto opakuje znovu a znovu během celých čtyřiceti let jejich putování po poušti. Za tu dobu se všichni naučí, že šestý den je potřeba připravit se na den sedmý, který si můžou užít jako den odpočinku a slavnostní bohoslužby. Izraelci se tak naučili nesoustředit se v tento den na svou práci, ale na to, jaký je Bůh a co dělá on.

Časem určitě sami pochopili, jak je to důležité, udělat si čas na setkání s Bohem. Pochopili, že jejich práce není všechno, že je krásné oslavovat Boha a že jim nic neuteče. Naučili se, že když si odpočinou, tak budou mít víc síly a všechno se jim pak bude líp dařit. Ale hlavně budou mít čas na poznávání Boha a toho, jak je má rád. Bůh jim skrze manu pomohl zvyknout si na to, že jeden den v týdnu je jiný než ty ostatní.

PRO STARŠÍ DĚTI

Samostatný úkol

Začneme úkolem, ve kterém si mají děti promyslet, které dny v roce mají nejraději. Napíšu si je na papír a připišou k nim, proč je mají rády.

Rozhovor

Navážeme rozhovorem o tom, jaké by to bylo, kdyby všechny dny v roce byly stejné. Líbilo by se vám to? Co by vám chybělo? Pokračujeme rozhovorem o tom, jestli je pro nás také neděle dnem, který máme rádi? Jak trávíme neděli? Co by v neděli podle nás nemělo chybět? Jak by děti chtěly prožívat neděli, až budou dospělí?

Aktivita

Dospělí lidé často spěchají a nemají čas. Musí stíhat různé termíny, snaží se čas všemožně ušetřit... Přečteme si ukázkou z knížky „Malý princ“ a každé z dětí si dokončí podle sebe, co by udělaly, kdyby měli padesát tři minuty týdně nazbyt.

„Dobrý den,“ pozdravil malý princ.

„Dobrý den,“ řekl obchodník.

Byl to obchodník s patentními pilulkami utišujícími žízeň. Když člověk polkne jednu týdně, nemusí už pít.

„Proč to prodáváš?“ zeptal se malý princ.

„Je to velká úspora času,“ odpověděl obchodník. „Znalci to vypočítali. Ušetří se padesát tři minuty za týden.“

„A co se udělá s těmito padesáti třemi minutami?“

„Co kdo chce.“

„Kdybych já měl padesát tři minuty nazbyt...“

Až si všichni dokončí větu: „*Kdybych já měl padesát tři minuty nazbyt...*“ (děti si otočí papír, na který píšou, na druhou stranu, kde bude předtištěná tato věta), necháme děti přečíst jejich dokončení. Nakonec přečteme, co řekl malý princ: „...šel bych docela pomaloučku ke studánce.“

Rozhovor

Bůh nám dává víc než padesát tři minuty, dává nám celý jeden den odpočinku, ve kterém chce, abychom se nehonili a nestresovali, abychom zažili pokoj a pohodu. Daří se nám to v neděli prožívat? Pokud ne, co nám v tom brání? Co můžeme udělat pro to, aby pro nás neděle byla skutečným dnem odpočinku?

Samostatný úkol

Rozdáme dětem bible, necháme je najít a přečíst si text Ex 16,22–30. Každý bude mít potom za úkol napsat, čím vším se pro Izraelce sedmý den odlišoval od dnů ostatních.

Pomůcky: papír, který bude mít na jedné straně linky, na druhé předtištěnou větu z malého prince, tužky, bible

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 246 — *Pane, dnešek je den chvály*

EVANGELICKÝ zpěvník: 639 — *Hned zrána vzdej díky*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte...
a já vám dám odpočinout. (Mt 11,28)*

MODLITBA

Bože, děkujeme ti za den odpočinku, ve kterém si děláš čas na setkání s námi. Prosíme, ať ho dobře využijeme k tomu, abychom tě poznávali a oslavovali. Amen.

TÉMA Život lze snadno promarnit. Velkolepý styl je jako smysl života zoufale málo. Ale ještě není pozdě na změnu. Ještě je čas, kdy lze mnoho věcí měnit. Ježíš nás varuje před sobectvím a před v sobě nasyceným životem. Otevírá nám oči pro ty, kteří nás potřebují, a apeluje, abychom k nim udělali vstřícný krok.

- CÍLE**
- Příběhem dvou krabic získat děti pro to, co je hodnotné v Božích očích.
 - Pomocí příběhu o zvláštním snu sdělit dětem, že lidé se mohou měnit a mají na výběr: žít jen pro sebe nebo být vstřícní k ostatním.
 - Při četbě textu a hledání odpovědí na předložené otázky přemýšlet s dětmi o smyslu příběhu, aktualizacích tématu.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT L 16,19–31

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- *Podobenství*— nejde o popis reálií nebe a pekla, ani o líčení toho, co nás čeká po smrti. Jde o podobenství, které něco důležitého a pravdivého sděluje i příběhem, který se nestal „doopravdy“. Ježíš si tento příběh vypůjčil odjinud — původním tématem byly vyrovnané účty (kdo se měl špatně, bude se mít dobře) — a s jeho pomocí vyjádřil, jak máme žít tady a teď, co máme a můžeme změnit, a že všechno důležité pro život už bylo řečeno. Podobenství je v tomto případě spíše snem, fantazií, jak by spolu mohli rozmlouvat Abraham, boháč a Lazar na onom světě.
- *Charakteristika postav* napovídá, co je v centru pozornosti:
 - *boháč*: bez jména, vybrané oblečení, skvělé jídlo, neschopnost být solidární, člověk, kterému se daří a na Boha nespolečá;
 - *Lazar*: má jméno (i boháč je zná), nemoc, hlad, touha po nasycení, společnost psů, člověk, který neví, co bude zítra a žije jen z toho, co dostane, závislost na Bohu. Rysy dnešního bezdomovce.

- *Smrt* — společná všem postavám, je definitivní, po smrti už nelze nic měnit ani se nelze vrátit. Boháč zapomene, že proti smrti se zajistit nemůže (srov. Podobenství o boháči a stodolách).
- *Propast* — je přítomná už za života obou hlavních postav. Lze žít těsně vedle sebe a přesto se mýjet. Je symbolem mezilidských bariér a překážek všeho druhu.
- *Změna* — boháč přestává myslet na sebe a rodí se v něm odpovědnost, ale pro něj už je to pozdě. Pro posluchače je však příběh jako hrozný sen, z nějž se mohou ještě probudit a s úlevou si uvědomit, že ještě mají čas něco změnit — že mnoho vztahů lze ještě napravit, zachránit a usmířit. Text je jedním z nejtvrděších v Novém zákoně, odráží se v něm Ježíšova zkušenost, že mnozí jeho poselství neslyší a nepřijímají.

ÚSKALÍ

- Pro děti je obtížné zůstat na rovině podobenství, příběh budou vnímat realisticky jako popis „tak to bude po smrti“. Rovněž mnoho zajímavých detailů může odvést pozornost od hlavního záměru. Proto navrhuje pro předškolní a mladší děti adaptaci bez posmrtných reálií.
- V Ježíšově pojetí není hlavním tématem spravedlnost v lidském údělu — že každý si musí vyčerpat svůj příděl dobrého a zlého, takový kompenzační řád naopak popírá ve v. 29 (stačí poslouchat Mojžíše). Ježíš chce zdůraznit především naléhavost tohoto času.
- Boháčovým problémem není to, že je bohatý a chce se mít dobře, ale to, že je sobecký a uzavřený, a proto nevidí ty ostatní vedle sebe.

ODKAZY

MRÁZEK, Jiří: *Lukášovská podobenství*. Jihlava: Mlýn, 2007.

VÍTEK, Tomáš: *L 16, 19–31*. In: *Na každý den 2014*.

Praha: Kalich, 2013; s. 98–99.

GRUBER, Jiří: *Boháč a Lazar*. Dostupné z <http://goo.gl/vW7Nr9>.

SOKOL, Jan: *Podobenství o boháči a Lazarovi*. <http://goo.gl/Ai0yuh>.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Příběh dvou krabic

Připravte si dvě krabice. Jedna zdobená pestřími barvami, mašlemi atd., uvnitř něco shnilého, např. banány. Druhá krabice menší, špinavá, potrhaná, uvnitř ptačí hnízdo (chomáč trávy). S krabicemi předvádějte to, o čem vyprávíte, dle své fantazie.

Žily byly vedle sebe dvě krabice.

Ta první byla na první pohled krásná, až překypovala barvami. Plnila se lahůdkami (*položít na ni něco dobrého k jídlu*) někdy až k prasknutí. Často přemýšlela, co ještě nevyzkoušela a čím by se ještě víc zkrášlila (*přidat barevnou mašli atd.*). Žila šťastně, nic jí nechybělo, jen občas se trochu nudila a s odpozem se dívala na malou špinavou krabičku v koutě za sebou. „Jak je ubohá,“ říkala si, „jak je potrhaná, mastná a ošuntělá, měli by ji vyhodit, vždyť to už ani není krabice — k ničemu se nehodí. Už se na ni nebudu dívat, je mi z ní špatně.“

Takhle tu druhou krabici viděli všichni, vlastně si jí nikdo moc nevyšímal, občas ji dokonce kopnuli hlouběji do kouta. Byla hodně osamělá, mívala hlad, sužovaly ji myši... Smutně čekala na pomoc.

Tak si dvě krabice žily den po dni a vypadalo to, že jedna šťastně a druhá bídne. Po čase se však stalo něco zvláštního. Přišel velký vítr a krabice otevřel. A vyšlo najevo něco děsivého: ta krásně barevná krabice byla uvnitř plná hniloby, která prosakovala do dna a krabice se začínala rozpadávat (*otevřít a ukázat*). A ta malá? Když ji vítr otevřel, objevilo se uvnitř ptačí hnízdo. Ano, kosice si v krabičce v koutě zahrady začala stavět hnízdo (*otevřít a ukázat*).

Mohlo všechno dopadnout jinak? Barevná krabice vzdychá: „Jak to, že jsem si ničeho nevšimla? Byla jsem tak zahleděná do sebe a přeplněná svými věcmi — vždyť jsem z nich mohla dát něco do té malé krabičky, aby si kosici lépe hnízdilo a měla potravu... (*Přidat něco z barevné krabice k hnízdu v malé krabici.*) Proč jsem se víc nezajímala, neviděla. Myslela jsem si, jak jsem plná... a teď je ve mně hniloba. A v té ubohé malé krabičce se klube život...“

Představte si, že vy jste krabicí. Kterou z těch dvou byste chtěli být a proč? Co by bylo krásné mít uvnitř? Co máte v té své krabičce a co z toho byste mohli dát těm kolem sebe?

Námět k dotvoření

Vyrábět krabičky jako symbol dnešního tématu, plnit je něčím, co „neshnije“ — děti mohou malovat např. úsměv, rozdělený koláč...

Pomůcky: dvě krabice, ovoce, dobroty, ozdoby, příp. skládky krabiček.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Vyprávění podle obrázku — pracovního listu

Postupně odkrýváme obrázek a vyprávíme přitom. Obrázek je možné si zvětšit, rozstříhat a postupně před dětmi sestavovat.

Úvod

Budu vám dnes vyprávět o jednom člověku, který měl tak živý sen, že mohl změnit celý jeho život.

1. díl obrázku: Dnešek

Je to člověk, který má všechno, nač si vzpomene. Je bohatý — má krásný dům, několik aut a jachtu. Když mu něco chybí, tak si to koupí. Žije si úplně bezstarostně. Teď zrovna klidně a spokojeně spí. Ale všechno, co má, má jenom pro sebe. Nikomu jinému nic nedá, nikoho nepozve na návštěvu, nikoho nesveze autem ani lodí. Dokonce si kolem svého domu postavil vysokou zeď, aby nikdo jiný nemohl dovnitř. Poblíž jeho domu přebývá v parku jeden bezdomovec. Říká se mu bratr Jan. Nic nemá, jen igelitku a na sobě staré špinavé hadry. Je nemocný a nemůže pracovat, žije z toho, co mu kdo dá. Ale často za celý den nic nedostane a mívá hlad. Ostatní lidé se mu spíš vyhýbají, protože páchne. Většinou polehává u zdi domu bohatého člověka a škvírou ve zdi vidí, kolika krásnými a dobrými věcmi je boháč obklopen.

2. díl obrázku: Sen

Boháčovi se zrovna zdá podivný sen. A v tom snu je to úplně naopak než ve skutečnosti. On sám leží hladový a špinavý u zdi domu, kde žije bratr Jan, a ten uvnitř skvěle hoduje, projíždí se drahým autem a pak bezstarostně odpočívá na polštáři. Boháč chce jít dovnitř a taky se najíst, jenže brána je zavřená a zeď vysoká. Prosí o pomoc kolemjdoucí, ale každý se mu vyhne, protože zapáchá. A ještě ke všemu má horečku, cítí se slabý a všechno ho bolí.

3. díl obrázku: Zítرا zase stejně

Sen je tak živý, že se boháč probudí zpocený hrůzou. Rozhlédne se kolem sebe. Je ve svém krásném domě, v bezpečí za zavřenými vraty, na stole má dost jíd-

la a pití. Všechno je v pořádku. „Uf,“ oddechne si, „to byl hrozný sen. Ještě že to není doopravdy. Musím si dnes dopřát nějaké rozptýlení, abych na ten sen zapomněl. Co třeba tobogán v akvaparku nebo bungee jumping?“ Když vyjíždí autem z brány, zahlédne bratra Jana, jak zase leží u jeho zdi. „Musím ho vyhnat někam daleko odsud,“ pomyslí si, „aby mi nepřipomínal ten hrozný sen.“

4. díl obrázku: Zítřka už jinak

Ten příběh by ale mohl skončit i jinak. Třeba takto: Sen je tak živý, že se boháč probudí zpocené hrůzou. Rozhlédne se kolem sebe. Je ve svém krásném domě, v bezpečí za zavřenými vraty, na stole má dost jídla a pití. „Uf, to byl hrozný sen. Ale všechno v něm bylo jako doopravdy. Stejný dům, auto, zeď... Jen ten ubohý člověk za zdí jsem byl já. Co když jsem na tom doopravdy tak špatně? Žiju vlastně jen pro sebe. Mám spoustu krásných věcí, ale nikomu dalšímu nepřinášejí radost. Jsem bohatý, ale pro nikoho nejsem důležitý. Vystačím si sám, ale taky mě nikdo nepotřebuje. Až jednou umřu, nikoho to nebude mrzet, protože jsem žil vlastně zbytečně — jen sám pro sebe. Takhle to dál nejde. Ještě mám čas to změnit. Otevřu svůj dům i pro ostatní, budu si všímat, co je trápí. Z mého bohatství musí mít užitek i ostatní. A začnu u bratra Jana.

Závěr

Přemýšlejte s dětmi o dvojitým možném vyústění snu. Pod názvy 3. a 4. části obrázku dopisujte nebo dokreslujte návrhy, jak se nyní zachová boháč a jak bychom se mohli zachovat my v jeho situaci.

Pomůcky: obrázek (dostupný z <http://goo.gl/KpC4CN>), stůl nebo tabule, psací potřeby.

PRO STARŠÍ DĚTI

Rozhovor nad otázkami

Přečtěte si s dětmi biblický text. Poté s nimi vedte rozhovor s využitím následujících otázek. Předem si dobře rozmyslete své vlastní odpovědi a své reakce na možné odpovědi dětí. Využijte k tomu *Poznámky k textu a Úskalí*.

- Je podobenství o boháči a Lazarovi popisem, co nás čeká po smrti, nebo spíše něco jako sen? Proč?
- Uvedte příklady, kdy má úsloví „užívat si života“ pozitivní nebo negativní smysl?
- V čem byl boháčův hlavní problém? Uzavřenost do sebe, pohodlnost, nuda, bohatství, nevšímavost...?
- Které z postav byste vložili do úst přísloví „Každý svého štěstí strůjcem“?

- Lazarovo jméno znamená „Sám si nemůže pomoci“. Jak se toto jméno odráží v jeho příběhu?
- Koho si dnes představujete jako Lazara?
- Jaká je asi vaše vlastní role v příběhu: boháč, Lazar, pět bratrů?
- Nepřekročitelná propast v podobenství může znamenat zbytečné příkopy a bariéry, zdi našeho světa, které oddělují lidi žijící vedle sebe. Jmenujte nějaké.
- Myslíte, že by bylo třeba lidi kolem vás před něčím varovat?
- Podobenství nás chce k něčemu vyprovokovat. K čemu?
- Co člověka vyprovokuje, aby přestal myslet jen na sebe?

PŘESAHI

- *Různost lidských osudů nám pomáhá, abychom si uvědomili, čím je náš vlastní život vzácný, jedinečný a zavazující.* (J. Gruber)
- *Každý člověk, který žije v bídě, není naše vina, ale určitě je jakási výtka.* (J. Sokol)
- *Skrýt se pře bolesti druhých do vlastního domu, do vlastního štěstí — to je před Bohem bezejmenný, bezvýznamný život.* (T. Vítek)
- *Velkolepý styl je jako smysl života zoufale málo.* (J. Mrázek)
- *S majetkem, který se nehýbe směrem k druhým, zůstávám zoufale sám.* (J. Mrázek)

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 142 — *Kdekdě čeká na zázraky;*
 308 — *Stádo;* 346 — *Tvoje, Pane Kriste, dobrota;*
 364 — *Nové přikázání;* 273 — *Přemýšlej, děkuj*
a služ; 40 — *Vlak;* 482 — *Chleba a víno*
 HALELUJA AMEN: 134 — *Přímluvný zpěv*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Berte na sebe břemena jedni druhých,
 tak naplníte zákon Kristův.* (Ga 6,2)

MODLITBA

Pane Ježíši Kriste, ty nás nenecháváš v klidu. Burcuješ nás z naší pohodlnosti a nevšímavosti. Každý den je příležitost udělat někomu radost. Každé setkání a rozhovor, každé společné dílo i každé společné jídlo nás něčím obohatí. V každém člověku, kterého potkáme, smíme spatřit tvou tvář. Pomoz nám, prosíme, ať nepromarníme čas, který nám byl darován. Amen.

TÉMA Opravdová radost pramení ze zprávy, že Bůh chce být s námi. Kdo si to uvědomí, dovede se radovat i bláznivě bez ohledu na svoji důstojnost. Ta zpráva je jako vzácný poklad, který jsme objevili. Víme tak o základním zdroji radosti. Je dobré si to připomínat a oslavovat. Radost z Boží přítomnosti pak způsobuje vděčnost a štědrost k druhým.

- CÍLE**
- Na scéně vytvořené z postav z příběhu ukázat, jakou radost králi Davidovi způsobila truhla smlouvy — znamení Boží blízkosti.
 - Pomocí rekvizit a vyprávění příběhu s dětmi objevit vzácný poklad: zprávu, že Pán Bůh chce být s námi. A společně to oslavit.
 - Hledáním vhodné charakteristiky postav příběhu přemýšlet o zdrojích jejich jednání a postojů.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT 2S 6,1–22
 Ž 132 — týká se truhly smlouvy
 Ž 149,2.3.5.6 — oslava Hospodina celým tělem

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- *aby přivezli Boží schránu* (v. 2) — byla už delší dobu v ústraní, je možné, že Davidův předchůdce Saul se o ni záměrně nestaral, a tak se do popředí místo „Panovníka Hospodina“ dostala lidská instituce krále. Více o putování truhly smlouvy v kapitolách 1S 4–6.
- *při níž se vyzývá jméno* (v. 2) — Bůh s truhlou smlouvy spojil vyzvání svého jména, proto je s ní spojena posvátná úcta. Izraelci truhlu pravděpodobně chápali také jako záruku Boží přítomnosti a pomoci (zejména při putování pouští), vyprávění v 1S 4,3–11 však ukazuje, že Bohem nelze ani pomocí tohoto předmětu manipulovat. Truhla smlouvy je daleko spíše znamením smlouvy a připomínkou, že Bůh chce být se svým lidem a být jeho Pánem.

- *vztáhl Uza ruku* (v. 6) — Není zcela jasné, v čem spočíval Uzův prohrěšek, za nějž byl potrestán smrtí. Jeho jednání je charakterizováno jako neúcta. Snad chtěl usměrnit (manipulovat) cestu truhly podle svého přání a nerespektoval její nedotknutelnost.
- *poskakoval před Hospodinem* (v. 14) — David vyjadřuje svoji radost bez ohledu na svou královskou důstojnost. Obrat „před Hospodinem“ se v textu opakuje několikrát a připomíná, že pro tohoto krále je důležitější úcta před Bohem než před lidmi. Snižuje důstojnost krále, aby zvýšil slávu Boha. A právě tím si nakonec získá i respekt od lidí (v. 22).
- *Bezdětná Míkol* — oddíl končí ve v. 23 ortelem nad Saulovým rodem, který se nedovede „ponížit před Bohem“. Bez širší souvislosti však dětem vyzní jako příliš krutý trest za nechápavost královny. Doporučujeme oddíl ukončit veršem 22.

ÚSKALÍ

- Dětem může činit potíže rozlišit, že truhla smlouvy je *znamením* Boží přítomnosti, nikoli magickým předmětem, který *zaručuje* Boží přítomnost. Rozdíl můžete přiblížit na příkladu Bible — knihy, k níž chováme úctu, protože skrze ni k nám Bůh promlouvá, ale pouhý fakt, že ji máme doma, nic zvláštního neznamená.
- Postavu *Uzy* a jeho jednání je ze stejného důvodu obtížné interpretovat. Ve zpracování pro předškolní a mladší děti ji proto do vyprávění nezařazujeme. Se staršími lze v rozhovoru vyjít z poznámek k textu (viz výše).
- První část oddílu je plná vlastních jmen, nezatěžujte jimi děti při vyprávění. Soustředte se na jednání *hlavních postav*, zdůrazněte vybrané téma: Davidova (a naše) *radost*.

ODKAZY

Starý zákon: překlad s výkladem. Sv.5, Knihy Samuelovy;

První Paralipomenon. Praha: Kalich, 1977.

REJCHRT, Luděk: *Zpívejte s námi. Vyprávění a písničky*

z knihy knih. Praha: 1991; str. 45–46.

STEIGER, Ivan: *Bible v kresbách. Praha: Kalich, 1990; str. 51.*

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Scéna s postavičkami nebo obrázkem

Předem si v místnosti připravte scénu z postaviček (var. použijte obrázek uvedený v Pomůckách). Po příchodu děti sledují scénu a učitel vypráví.

Dobře si prohlédněte postavy (obrázek) před vámi. To, co se tam děje, by se mohlo jmenovat „Bláznivá radost před Hospodinem“. O každé postavičce vám teď něco povím: kdo je to, jaký je, ale hlavně: jestli, proč a jak se raduje.

Tady uprostřed je David. Je to král. Pán nad velkou zemí. Ale dnes se chová jako blázen, bláznivě se raduje. A víte proč? Našel poklad, něco úžasného, vzácného, mnohem důležitějšího, než je jeho trůn a palác. A tak teď tančí, zpívá a poskakuje.

Tady je Hana. Pomáhá na královské zahradě. Teď se ale s obdivem dívá na krále Davida. Ještě nikdy jej neviděla takhle tančit a jásat. Dnes jako by zapomněl na celý svět a jen překypuje radostí. Je to velká vzácnost, ta truhla, nad kterou tak výská. A Hana se jde radovat s ním.

Tady je Míkol. Královna, manželka krále Davida. Nepřipojila se k ostatním, netančí a neraduje se. Ne, ona se mračí a škaředí. Nelíbí se jí, že David tak poskakuje. Zdá se jí to nedůstojné a trapné. Vždyť je to král a dělá ze sebe šaška, blázna. Takhle se ponižovat!

Zkusíme teď zjistit, z čeho má vlastně ten král David takovou radost. *Učitel vezme postavu Davida do ruky a mluví s ní i za ni.*

„Proč a z čeho se tak raduješ?“ — „Z té truhly přece. Byla zapomenutá, daleko odtud, ale teď jsem ji přivezl do svého domu. Je to ta nejvzácnější věc, připomíná mě i všem lidem, že Pán Bůh chce být s námi a nám nablízku.“

„Nevadí ti, že vypadáš trochu bláznivě?“ — „Ale vždyť na mě nezáleží, nejde o mou důležitost, tady jde o truhlu, převzácný poklad od Hospodina. To před Hospodinem se tak raduju, na něm mi záleží.“

„Co budeš dělat dál?“ — „Mám takovou radost, že bych hned složil nějakou píseň. Chci, aby to pochopili i ostatní, aby se i oni radovali. Uspořádám velikou slavnost a každý ode mě dostane datlový a hrozinkový koláč!“

Učitel vrátí Davida na místo. Tak teď už víme o bláznivé radosti krále Davida. A představte si, že my se teď můžeme radovat s ním! My totiž, podobně jako král David, také věříme, že s námi chce být Bůh. To je přece úžasná věc! A tak můžeme i my uspořádat podobnou hostinu. A postava Davida před truhlou nám bude připomínat, proč a co slavíme. Kolem nanosíme talířky a... (Dle fantazie a možností pokračuje příprava hostiny, pozvání dospělých, obdarování, zpěv a tanec kolem stolu a „dát se do nevázaných her“...)

Pomůcky: postavičky či obrázek ze scény (dostupný z <http://goo.gl/DTj5rl>), potřeby k hostině a hrám.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Záhada truhly

Připravte si pěknou, zdobenou truhličku (např. na šperky, ale můžete samozřejmě použít i velkou truhlu). Položte ji na stůl a přikryjte šátkem tak, aby nebylo znát, co je pod ním.

1. Co je to?

Dnes spolu budeme luštit jednu záhadu. Leží tady před námi na stole. Je to něco velmi vzácného a důležitého pro život. Co myslíte, že to je? Jen tak to asi neuhádnete, ale můžete mi dávat pátrací otázky. *Děti kladou učiteli otázky na ANO/NE, např. Je to živé? Je to k jídlu? atd., dokud neuhodnou. Ano, je to truhla. Sundat šátek. Můžete si ji prohlédnout, ale zatím ji nebudeme otevírat.*

2. Co to může způsobit?

Samotná truhla nebývá tak důležitá, důležité bývá to, co je uvnitř. Co by v ní mohlo být? Poklad? Zlato? Šperky? Dopisy? Tajná zpráva? Co by to způsobilo, kdybyste našli takovou truhlu se zlatem? Nebo s tajnou zprávou? Měli byste radost? Nebo možná i strach? Napovím vám, co uměla způsobit jedna truhla,

o které vám budu za chvíli vyprávět. *Učitel klade k truhle předměty, které mohou vyjádřit radost: rytmičné nástroje, flétna, veselá maska, nafukovací balónek, písnička, dárek s mašlí... Tím vším můžeme dát najevo, že máme radost. A ta truhla uměla způsobit obrovskou radost. Takovou radost, že člověk má chuť skákat až do stropu a všechny objímat, křičet hurá a zpívat. Pojďte si zazpívat nějakou takhle veselou písničku... (Např. „Oslavujte Hospodina“, použít nástroje.)*

3. Co to způsobilo Davidovi?

Král, který se jmenoval David, jednoho dne získal převážnou truhlu, která už byla málem ztracená. Byla to truhla smlouvy. Připomínala lidem, že Pán Bůh je má rád, že o ně stojí a že jim chce pomáhat. Uvnitř truhly byly desky s Desaterem. Na nich je napsáno, jak mají lidé žít, aby byli šťastní. A král David se rozhodl přenést truhlu smlouvy do hlavního města, aby všem připomínala to hlavní — že Pán Bůh chce být s námi. To je vzácnější než jakýkoli poklad. David z toho měl takovou radost, že poskakoval jako malý kluk, bláznivě tančil a povykoval. Byl to opravdu hlučný a veselý průvod, když nesli truhlu do města. Trubači troubili plnou silou na trubky a před truhlou poskakoval rozdováděný král. Král, který většinou musí být důstojný a zachovávat si vážnost. A teď se samou radostí choval jako blázen. Však mu to taky jeho žena vyčítala: Kdo si tě teď bude vážit jako krále? Ani já už si tě nevážím. Ale David jí řekl: Radoval jsem se kvůli tomu, že Pán Bůh nás má rád — a to je pak jedno, jestli jsem král nebo sluha. Dnes je prostě čas se veselit. A šel, a sám rozdával lidem dobroty: každý od něj dostal jeden sváteční koláč s datlemi a jeden hroznkový, a k tomu ještě bochánek chleba.

4. Co to může způsobit nám?

Možná si říkáte: škoda, že nemáme takovou truhlu taky tady u nás! Takovou truhlu opravdu nemáme, ale máme to, čím byla ta truhla tak vzácná. Desatero. Připomínku, že Pán Bůh chce být s námi. Víme, jak žít, abychom byli šťastní. A víme, že Bůh nám v tom chce pomáhat. David ten poklad objevil i pro nás.

Takže se s ním můžeme radovat úplně stejně jako on — klidně jako blázni. Protože tahle zpráva stojí za to. Ať se nám daří dobře nebo hůř, ať jsme zdraví nebo nemocní, ať nás čeká cokoli, už nikdy se nemusíme bát a spoléhat jen sami na sebe. Pán Bůh chce být s námi. A tahle zpráva rozhodně stojí za to, abychom to občas pořádně oslavili!

Může následovat hostina a oslava dle fantazie učitele.

Pomůcky: truhla, šátek, předměty k bodu 2, písnička.

PRO STARŠÍ DĚTI

Tvářčí práce s textem

Stáhněte si z adresy <http://goo.gl/z96I1s> tabulku, vytiskněte, rozstříhajte ji a smíchejte. Společně s dětmi přečtete biblický příběh. Z hromádky rozstříhaných lístků děti skládají tabulku, s pomocí bible argumentují, jaká charakteristika patří k jednotlivým postavám. (Var.: Děti si rozdělí postavy a hledají charakteristiky „své“ postavy a nakonec ji představí ostatním.) Nad sestavenou tabulkou můžete rozvinout rozhovor o postavách: která je komu blízká, sympatická, nesympatická, nepochopitelná, inspirující. Na závěr soustředte rozhovor na postavu Davida a jeho zdroj radosti.

PŘESAHI

Náměty k aktivitám

- *Barevná slavnost na ukončení školního roku.* Můžete uspořádat slavnost s hostinou, kterou děti spolupřipraví. V barvách církevního roku můžete vyzdobit místnost, vyrobit si barevné roucho. Můžete péci koláčky či bocháňky a rozdávat je dospělým. Můžete vymyslet tanec k oslavné písni atd.
- *Bohoslužby s večerí Páně.* Téma přímo vybízí ke společnému slavení večere Páně s dětmi, tentokrát se zvláštním důrazem na radost z Boží přítomnosti a na vděčnost za celoroční setkávání.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 65 — *Žalm 150*EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 610 — *Kéž bychom to uměli*HALELUJA AMEN: 1 — *Oslavujte Hospodina;*59 — *Písnička o královně Míkol*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Chválu vzdejte Hospodinu, protože je dobrý,
jeho milosrdenství je věčné. (1Pa 16,34)*

MODLITBA

*Pane Bože, máme radost z toho, že o nás víš
a že my víme o tobě. Radujeme se, že chceš být
s námi. Odpusť nám, že se někdy stydíme dát
to před druhými najevo. A prosíme tě za ty, kteří
nemají z čeho se radovat a cítí se sami. Amen.*

TÉMA	Boží lid v dějinách opakovaně scházel (a schází) z cesty opravdového následování. Ukazatelem na cestě je a má být Boží slovo.
CÍLE	<ul style="list-style-type: none"> — Nejmladší děti by měly zaslechnout o nebezpečí sejítí z pravé cesty, které se dotklo Božího lidu a ohrožuje i dnešní církvev. — Mladší děti přemýšlejí, co všechno může být v kostele (sboru, církvi) potřeba opravovat a obnovovat. — Starší děti se mají s učitelkou/učitelem zamyslet nad Jóšiášovými a Husovými důrazy, jejich eventuální podobností nebo rozdílností.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT 2 Kr 22

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

- Jóšiášova vláda = pro biblické autory výjimečný okamžik dějin Božího lidu (srovnatelný s uzavřením smlouvy s Abrahamem, exodem z Egypta nebo Božím slibem daným Davidovi).
- Po staletích špatných činů a rozhodnutí náprava v podobě Jóšiášovy reformy (nebo pokusu o ni) — v očích autorů přivedení lidu ke spáse skrze dodržování Zákona.
- 622 př. Kr. Jóšiáš rozhodl o opravě domu Boha Izraele — při opravách došlo k nálezu knihy — obrovský dopad: zjištění, že tradiční Hospodinův kult v Judsku byl nesprávný (+ následný rozkaz shromáždit lid, slavnostní přísaha a gruntovní náboženská reforma).
- Nestačí opravovat Chrám, nutná je i náprava kultu a lidského postoje k Bohu vůbec.
- Jóšiáš vychvalován jako žádný jiný král (viz 2 Kr 23,25!).
- Kniha Zákona: dohady o tom, že by mohlo jít o původní znění knihy Deuteronomium (sepsaná asi v 7. stol. př. Kr. — za Jóšiášovy vlády nebo těsně před ní), ve své době považována za zákoník darovaný Mojžíšovi na hoře Sínaji.

- V. 13: *jít se poradit s Hospodinem* neznamená jít do chrámu — ale *dotázat se prorokyně Chuldy* (v. 13 — 20), jdou k ní všichni královi služebníci včetně velekněze.
- *Nezastupitelnost prorokyně* spočívá ve zmocnění k aktuálnímu oslovení — jak to teď s králem a jeho lidem po generacích neposlušnosti je, nemůže říci náboženský profesionál (velekněz), ani sám Mojžíšův zákon, ale ona.
- Náboženská reforma, konaná na základě nálezů knihy Zákona = mýcení synkretismu (především modloslužebných obřadů), prastarých posvátných návrší, svatyní cizích božstev apod.
- Jóšiáš řešil jeden problém za druhým, včetně Jarobeáмова oltáře v Bét-elu — výsledek ale přesahuje pouhé oblasti Chrámu a kultu, jde o obnovu smlouvy s Hospodinem jako takové!
- Základní znaky biblického monoteismu: uctívání Boha Hospodina na jednom místě, celonárodní slavení hlavních svátků, řada zákonů (zasahujících oblasti sociální pomoci, spravedlnosti i osobní morálky).

POZNÁMKY K JANU HUSOVI

- Byl římskokatolický kněz (!!!), excelentní kazatel a vysokoškolský pedagog (v letech 1409–1410 byl rektorem pražské univerzity).
- Kritizoval situaci církve, zejména její mravní úpadek, odpustky či jimi financované křížové výpravy (a s nimi konkrétní osobu papeže Jana XXIII.).
- Ve svém myšlení navazoval částečně na Johna Viklefa, anglického teologa a reformátora — to také bylo jedním z obvinění před kostnickým koncilem.
- Jeho myšlenkový odkaz byl po smrti mnohými využit i dezinterpretován (např. politiky komunistického režimu).
- Byl prohlášen za kacíře, postaven do klatby, exkomunikován, zbaven kněžství a následně upálen na hranici — klíčovou otázkou koncilu bylo však odstranění papežského schizmatu.
- Pro koncil byl předem odsouzen — nebyla mu poskytnuta možnost se hájit (pouze odvolat), koncil proti němu vznášel i křivá obvinění a jeho texty částečně dezinterpretoval.
- Svůj zápas chápal jako zápas o věrnost pravdě — vlastně Pravdě, totiž Kristu (ve smyslu J 14, 6: „Já jsem ta cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne.“), nechtěl spor o sebe jako osobu, ale o myšlenku a zarputile usiloval především o veřejné slyšení, proto pro něj nebylo možné na popud koncilu své učení odvolat, jakkoliv poslední formulace odvolání byly prý vůči Husovi vstřícné.
- Kardinálové Husovu smrt nechtěli, ale šlo jim o to, aby se bezvýhradně podrobil jejich autoritě.
- Husovo učení dalo vzniknout husitskému hnutí, české reformaci a úsilí o proměnu katolické církve.

Období

Památka upálení Mistra Jana Husa se slaví v liturgickém mezidobí, ovšem o letních prázdninách, v těsné blízkosti Dne slovanských věrozvěstů — pro většinu lidí je to spíše příležitost využít volno státního svátku. V roce 2015 jde však o 600. výročí dne Husova upálení, připravují se celocírkevní i lokální akce. Školní děti o Husovi obvykle už něco vědí ze školy, nabízí se možnost propojit to s životem ve sboru i biblickou zvěstí samou.

ÚSKALÍ

Text sám nehovoří o Jóšiášově reformě, je pouze její předzvěstí. Následující 23. kapitola, která ji podrobně popisuje, není jen pouhý záznam událostí, ale pečlivě sepsané vyprávění s odkazy na velké momenty izraelských dějin — je ale obtížné ji převyprávět dětem a zůstat religionisticky korektní.

Královo „obrácení“ neodvrátilo konečnou katastrofu. Do zvěsti prorokyně Chuldy se však promítá kající deuteronomistický pohled redaktorů z doby babylonského zajetí: to, co se nám přihodilo (vyvrácení Jeruzaléma, ztráta samostatnosti, pád království) je důsledek našeho odpadnutí od Hospodina. A za Jóšijáše vlastně byl milostí Boží oddálen tento konec, námi vyprovokovaný a zaviněný.

Téma reformy (či reformace) v sobě nese nutnost poukázat na něco, co je „špatné“. Zároveň je třeba nevytvářet dětem černobílou obrázku biblických či církevních dějin a dělit na „my“ a „oni“. Tematizování Husovy postavy v sobě nese nebezpečí jeho glorifikace a zatracování jeho odpůrců — v rámci ekumenického dialogu je třeba velmi pečlivě volit slova a formulace.

ODKAZY

K biblickému textu

FINKELSTEIN, Israel — SILBERMAN, Neil Asher. *Objevování Bible. Svatá Písma Izraele ve světle moderní archeologie*. Praha: Vyšehrad, 2010.

Stará zmluva. 2., kniha Jozúova, Sudcovia, Rút, 1. kniha Samuelova, 2. kniha Samuelova, 1. kniha Královská, 2. kniha Královská.
Bratislava: Cierkevné nakl., 1971.

HÁJEK, Viktor — HÁJEK, Miloslav: *Biblická dějprava*. Praha: Kalich, 1990.

TRUSINA, Jan: *Jóšijáš — král reformátor*. Dostupné z <http://goo.gl/OxbxnX>.

K Janu Husovi

BALCAR, David — GALLUS, Petr — ŠORM, Zdeněk — FÉROVÁ, Lydie:

Dvakrát měř, jednou věř. Průvodce světem víry pro náctileté.

Pracovní listy ke katechezi. Praha: ČCE, 2012.

REJCHRT, Luděk. *Taková dlouhá cesta. Vyprávění z dějin*

křesťanské církve. Praha: Kalich, 2010.

www.nase-reformace.cz — web informující o církevních výročích.

Pracovní listy

ŠORM, Zdeněk: *Jošijáš — král reformátor.*

Dostupné z <http://goo.gl/uPbDk5>, <http://goo.gl/e7uSP7>.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Co musíme všichni udělat před jídlem? (Není jen jedna správná odpověď, nicméně musí zaznít mytí rukou!) Umýt si ruce! A jak? (...) Mýdlem! A proč? (...) Protože kdybychom si je nemyli nebo si je jen tak halabala opláchni vodou, mohl by nám do jídla z rukou skočit nějaký bacil a nakazit nás něčím ošklivým. Třeba žloutenkou a to je děsná otrava.

Někdy se ale stane, že si ruce neumyjeme nebo vynecháme to mýdlo, kdy třeba? (Může se stát, že zapomeneme, jsme na výletě, na prázdninách, atd.) Můžeme mít štěstí, nic se nestane, bříško nebolí, žádná nemoc na nás neskočí. Ale když to takhle budeme dělat často, mohlo by se stát, že třeba úplně zapomeneme, proč se vlastně ruce musejí (mýdlem) umývat nebo dokonce že se musejí umývat. A to by byl malér. To by bylo úplně špatně. Třeba si říkáte: to se přece nemůže stát, jenže když se dlouho něco nedělá nebo se to pokaždé odflákne a odbude, po čase se úplně zapomene, jak to vlastně bylo správně. Třeba, kdy a jak se mají mýt ruce.

A jako se může stát, že člověk zapomene správné mytí rukou, tak se může klído pídlo stát, že zapomene, co se má a nemá dělat v kostele. No vážně! Jednou to takhle dost pozapomněli, bylo to za krále Jóšijáše. A to se vám děly věci! Tu a tam něco vynechali, tu a tam si lidi různé přimysleli novoty, něco, co se jim líbilo, tu a tam se něco nedělalo pořádně. Bylo to zkrátka úplně špatně. Naštěstí ale tehdy jeden člověk našel svitek, na kterém bylo napsáno, jak se to má

dělat správně. Co je to svitek? (*Ukázat dětem, jak vypadá, krátce vysvětlit, že za Jóšiáša a ještě dlouho po něm nebyly knížky.*) Král se polekal — to je nadělení! Ale byl moudrý a pustil se do nejrůznějších oprav. To aby zase kostel vypadal jako kostel, aby se tam lidé modlili jenom k Pánu Bohu a ne k nějakým vílám nebo ochechulím a aby vůbec věděli, ke komu se modlí. To se ví, bylo to hodně práce. Ale král Jóšiáš věděl, že je to potřeba. Že tak jako člověk může chytout škaredou nemoc, když si zapomene mýt ruce mýdlem, může to s ním špatně dopadnout, když zapomene, co do kostela patří a co ne.

Zkusíme si to taky připomenout, co se v kostele dělá a co ne a co do kostela nepatří.

(Povídejte si s dětmi o tom, co se v kostele dělá, co v kostele má být — můžete použít pracovní list Zdenka Šorma nebo vlastní obrázek. Nezapomeňte předměty i činnosti vysvětlovat — např. v kostele se může hrát divadlo, třeba při vánoční hře, ale musíme vědět, proč se tam hraje. Nebo tam mohou být květiny, ale nemusejí, není to potřeba, atd.)

Pomůcky: kousek něčeho k snědku, co se musí jíst rukama, umyvadlo s vodou a mýdlem, svitek nebo jeho obrázek, obrázek kostela a různé předměty.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Úvod: Vzpomenete si, kdy se u nás v kostele naposledy něco opravovalo? Co to bylo? (...) Každý dům potřebuje sem tam opravit, i kostel... Aby nespadl lidem na hlavu, aby v něm nebylo zima a vlhko, aby se v něm lidé cítili dobře, ale třeba taky aby bylo vidět, že nám na Pánu Bohu záleží, atd.

Jednou takhle po dlouhé době opravovali Hospodinův Chrám v Jeruzalémě. (*Ukázat obrázek Chrámu.*) Rozhodl o tom mladý král Jóšiáš: „Už je to zkrátka potřeba! Naposledy se něco opravovalo asi tak před 180 lety. To je tak dávno, že už to nikdo nepamatuje.“ A hned zavolal písaře: „Šáfane! Šáfane! No tak, kde ten člověk vězí?! Šáfane, koukej sebou hodit!“

„Ano, můj králi? Co ode mě žádáš? Co mám udělat?“

„Běž rovnou do Chrámu a nikde se necourej! Až tam dorazíš, najdi velebněze Chilkijáše, a vzkaz mu: Dejte se do opravy chrámu. Použijte k tomu peníze, které lidé dávají do chrámové pokladny. Bude dost pro řemeslníky i na nákup materiálu, dříví a kamene.“

„Ano, prosím. A komu se to má vyúčtovat? Přímo Vašemu veličenstvu? Nebo snad Chilkijášovi?“

„Šáfane, Šáfane, ty jsi byl vždycky opatrný na peníze... Nic se vyúčtovávat nemusí, jde přece o Boží dům, tam nikdo krásť nebude!“

Šáfan si to hezky rychle namířil do Chrámu a vyřídil vše, co měl. Začaly se dít věci! Takovouhle opravu skutečně nikdo v Jeruzalémě nepamatoval. Uprostřed všeho kopání a zvelebování se ale stalo něco, co nikdo nečekal. Šáfan utíkal od Chilkijáše ke králi, až se mu za patami prášilo.

„Veličenstvo! Veličenstvo!“ volal vzrušeně.

„Ano, Šáfane, copak se děje?“

„Chilkijáš mi předal tenhle svitek, eee, knihu, knihu Zákona, prý ji našli v Chrámu!“ (*Zamávat svitkem, eventuálně vysvětlit rozdíl mezi svitkem a naší knihou.*)

„No a co v ní stojí? Čti!“

Šáfan jen stěží popadal dech, ale přece se hned dal do čtení. A jak četl a četl, krále Jóšiáš mrazilo v zádech a popadal ho čím dál větší strach. Když Šáfan zmlkl, král se ztěžka nadechl. Kniha Zákona, to nebyla nějaká sbírka zákonů, paragrafů a nařízení. Bylo to svědectví o Božím jednání s Izraelem. Tady bylo zachyceno všechno, co Hospodin pro svůj lid učinil, jak je vysvobodil z egyptského otroctví i z jiných nebezpečí, ale taky, co Bůh od svého lidu očekává, čím se má projevit jejich věrnost. Základem toho všeho byla smlouva, kterou Bůh s Izraelem uzavřel, závazek věrnosti z Boží i lidské strany. A bylo tam i varování: nebudou-li Bohu věrni, zle na to doplatí. Jóšiáš byl skutečně moudrý. Hned mu došlo, kolik uhodilo. Opravovat Chrám, to je hezká věc, ale to teď bude muset stranou. Je potřeba spíš zkusit opravit to, co je pokazené u lidí samotných. Co dělají špatně proti Bohu. Ale půjde to ještě vůbec? Jóšiáš namáhavě vstal a roztrhl své roucho. To aby všichni viděli, jak moc je situace vážná. Pak si dal zavolat Chilkijáše a s ním několik dalších, písaře i královské služebníky:

„Pánové, je s námi zle. A nejspíš ještě bude. Jděte k prorokyni Chuldě, ať nám poví, co na to říká Hospodin.“

A tak šli. Se svěřenou hlavou a se strachem, co uslyší. Chulda pro ně neměla zrovna povzbudivé zprávy: „Pokud jde o toto místo i o lidi, co tu žijí, Hospodin udělá skutečně to, co je psáno v knize Zákona — dopadne to s nimi špatně. Na co je Chrám a bohoslužby, když Pána Boha neposloucháte? Ale králi můžete vyříditi toto: protože bereš slova knihy Zákona vážně, protože sis vzal k srdci všechna varování a bylo ti líto, co vše je špatně, Hospodin se nad tebou slitoval. Všechna ta hrůza, co lid stihne pro jeho neposlušnost, nastane až po tvé smrti, Jóšiáši. Ty sám ji nezažiješ.“

To dá rozum, zpátky se šlo poselstvu ještě hůř. Kdo by chtěl vyřizovat takovouhle zprávu? Hlavou se jim honilo, co teď, co jen dělat?

Jóšiáš si to všechno vyslechl. Neradoval se nad tím, že on sám má být v suchu. Nepokrčil rameny a neřekl si, že už je všechno zbytečné. Rozhodl moudře: „Teď je potřeba využít času, který zbývá! Především dát do pořádku všechny neřády a vrátit se k Hospodinu a jeho smlouvě! Ať už se má stát cokoliv, je potřeba zabrat! Jinak to s námi vezme krátký konec ještě rychleji.“

A začaly se zase dít věci. Jóšiáš nechal z Chrámu vyházet všechno, co tam nepatřilo, hleděl sebe i lidi kolem naučit, co kniha Zákona ukládala a usiloval o to, aby se změnilo i to, jak lidi Pána Boha ctí. A když nastal čas svátků, došlo i k tomu, že všechen lid — po mnohaleté přestávce — opět slavil hod beránka. „Hospodin, který vyvedl naše otce z Egypta, je náš Bůh, my jsme jeho lid a chceme mu zůstat věrni.“

Navazující rozhovor: a co my? Děláme všechno správně? Co by se dalo vylepšit? (Pokuste se s dětmi mluvit nejen o technických věcech, ale i o „vylepšování“ života sboru, bohoslužeb, atd.)

Pomůcky: obrázek Chrámu, svitek nebo jeho obrázek.

PRO STARŠÍ DĚTI

Přečtěte si společně biblický text i Husův medailon. Dovedli byste najít něco, co měli Jóšiáš a Hus společného? (např. nechali se vést Písmem svatým, šlo jim o nápravu s ohledem na Pána Boha, jejich konání přineslo větší účinek s odstupem času...)

Bylo by potřeba něco změnit i u nás ve sboru/kostele? (Pište návrhy na papír či tabuli, až úvahu uzavřete, zkuste se podívat, kolik z toho se týká vybavení kostela a kolik života sboru nebo bohoslužeb. Jako pomoc můžete použít i pracovní listy Zdeňka Šorma — viz *Odkazy*.)

Znáte základní hesla reformace? Co znamenají? (Sola scriptura — pouhým Písmem, sola fide — pouhou věrou, sola gratia — pouhou milostí, soli Deo gloria — samému Bohu sláva, semper reformanda — [církev] trvale schopná reformy.)

*Pomůcky: Pracovní listy ke katechezi (viz *Odkazy*), medailon M12 Jan Hus.*

PŘESAĤ

Zapojte se s dětmi do příprav oslav husovského výročí.

Nápad na další aktivitu: připojte se k Husově pouti. Podrobnosti, podmínky i trasu najdete na www.husovapout.cz.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 304 — *Spoj nás v jedno, Pane*; 166 — *Kristus je má síla*; 155 — *Když hynou stáda*; 297 — *Balada velkopáteční*
EVANGELICKÝ ZPĚVNÍK: 446 — *Moudrosti poklad z nebe*
HALELUJA AMEN: 106 — *Jezu Kriste, štědrý kněže* (BTS 76), 135 — *Navštiv nás, Kriste žádoucí* (BTS 90); 146 — *Mocný Bože, při Kristovu* (BTS 46)

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Hospodine, ty jsi můj Bůh! Tebe budu vyvyšovat, vzdávat chválu tvému jménu, neboť činíš podivuhodné věci, tvé odvěké úradky jsou věrná pravda. (Iz 25,1)

MODLITBA

Pane a Bože, děkujeme ti za všechny, kdo poslouchali a poslouchají tvé slovo. Prosíme tě, otevři nám uši i hlavy, abychom mu i my dovedli správně rozumět a nechali se jím v životě vést. Amen.

- TÉMA** Hospodin jako matka? Ano. I tento titul Bohu patří. Bůh je matkou, u které můžeme v naprostém bezpečí spočinout.
- CÍLE** — *Předškoláci:* Děti objeví Hospodina jako matku, nejen jako Otce na nebesích. Jako je příjemně u mámy, je dobře i u Hospodina.
 — *Mladší školní věk:* Děti objeví omezenost našich možností mluvení o Hospodinu.
 — *Starší školní věk:* Zastavit se, načerpat sílu, zahojit rány, být přijat s láskou, nemuset nic dokazovat, vydechnout — u Hospodina? Samozřejmě, kde jinde.

PRO UČITELE

BIBLICKÉ TEXTY Ž 131

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

David či autor básně pro Davida hovoří k Hospodinu, ve třetím verši se obrací k ostatním lidem. Mluví o své pokoře (nemám, Hospodine, domýšlivé srdce), ví, co všechno jej láká k akcím (neženu se...). Zároveň není pyšný na svoji pokoru. Používá obraz matky a nasyceného dítěte. Za dítě označuje žalmista svoji duši a za matku Hospodina. V posledním verši promlouvá ke všem lidem (přítomným i budoucím) a doporučuje jim důvěru v Hospodina.

Motiv pouti a spočinutí

- S do sebe uzavřeným statickým obrazem klidného nasyceného dítěte v náruči milující mámy kontrastuje nadepsání žalmu jako *poutního žalmu*. Pouť je akce, přesun (proto je to pouť, putování odněkud někam). Nakojené dítě klidně spočívá (nevykazuje známky chuti někam jít). To vytváří v jinak poklidném žalmu napětí.
- Z textu žalmu *nelze určit, kdo, odkud, kam a za jakým účelem jde*, víme jen, že žalm patří do skupiny poutních žalmů (Ž 120–134).

- *Odstavené dítě* je v žalmu ve významu právě odstavené, t.j. do sytosti napitý kojeneček. Jen se dívá, možná usíná, možná si brouká. Schované, skryté, obklopené láskou a bezpečnou, pevnou náručí mámy, k jeho štěstí nic neschází.
- Z celého žalmu dýchá *bezpečí duše v Hospodinově náručí*, klid a mír, který duše zakouší a který si užívá. Tutéž důvěru v Hospodina doporučuje žalmista i všem lidem, svým současníkům i budoucím generacím.
- *Mateřské atributy* Boží najdete Iz 66,13, Iz 49,14n, Ž 131, Iz 46,3, skrytou narážkou je i hebrejské rechem, překládané jako lůno i jako milosrdenství; Duch svatý je v hebrejštině rodu ženského.
- *Láska matky k dítěti* není jen cit, je to i rozhodnutí milovat a investovat svůj čas a úsilí do rozvoje toho malého tvora; pro matku je dítě pořád to malé dítě, i když vyrostle a osamostatní se, k maminkám se lze vracet (žalmista se musel nutně setkat s tím, co znamená vyvýšený pohled a nedostižné věci a jak rychlý je pád z výšky) i po debaklech a bojích.
- *Rozdíl matka — dítě* je i ve fyzické velikosti (průměrná máma měří 168 cm, novorozenec kolem 50 cm, váhový rozdíl je ještě větší), pro novorozeně je máma mohutný kolos masa a kostí a tento kolos ho bere do náruče a nosí ho tam a sem, a přesto se miminko nebojí a na kontakt s mámou se těší. Právě tak nám může být u Hospodina dobře, i když je tak moc větší, než my.
- Augustin z Hippo vykládá žalm christologicky — Kristus jako chléb života v mléko proměněný. Zaměřuje pozornost na duši, duši pokornou.
- *Teologické jádro*: mír, bezpečí, klid, spočinutí lidské duše u Hospodina.

Poznámky k tématu období

Svátek matek (den matek) se v ČR slaví vždy druhou květnovou nedělí. Matkám věnovaný den má být oceněním odvahy a oběti mateřství.

Za zakladatelku Svátku matek je považována metodistka Anna Marie Jarvis. Ta při druhém výročí smrti její matky zorganizovala v baptistickém kostele v neděli 12. května 1907 setkání místních matek. Rok poté byla požádána, aby toto setkání na druhou květnovou neděli opět zopakovala. Pro velký úspěch se Anna Marie Jarvis začala šíření této myšlenky věnovat naplno, až nakonec kongres USA v roce 1914 prohlásil Den matek národním svátkem. Z USA se svátek začal šířit dále. V Evropě se uchytil po první světové válce. V Československu se Den matek začal slavít v roce 1923. V době komunistické totality byl svátek zatlačen do pozadí oslavami MDŽ. Nyní se již opět slaví veřejně, není ale oficiálním státním svátkem. (<http://goo.gl/r7JsSE>)

V této přípravce bych ráda poukázala nejen na odvalu maminek a jejich obětavou práci kolem dětí, ale i na zdroj této odvahy a síly — na Hospodina. Jeho mateřská péče o nás nám dává odpočinout a nabrat síly. Nám — i maminkám i dětem.

ÚSKALÍ

- *Předškoláci, mladší školní věk*: zmírněte ve vyprávění motivy Budte vděční maminkám, že se o vás tak moc starají. Žalm není vynucováním vděčnosti Hospodinu za jeho mateřské chování k nám. Daleko spíš je o radosti z pobytu v Hospodinově mateřské náruči.
- *Starší školní věk*: pravděpodobně budou mít problém s Hospodinem jako matkou a sebou jako s dítětem (protože názorové osamostatňování od rodičů právě probíhá). Proto bych se ve výkladu věnovala spíše kontrastu statický obraz x poutní píseň a obraz vyložila jako zastávku na túře zvané život. Načerpáme sílu (potravu pro duši), abychom mohli zas putovat dál. Spektrum lidí, kteří o nás pečují jako Hospodin a na jejichž péči o nás Hospodinovu péči poznáváme, lze rozšířit z matek a otců i na učitele, přátele, inspirativní osoby...

ODKAZY

BARTON, Rachel: *Madony ve tři ráno*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. (*tvořivě objevování vlastní cesty mateřstvím*)

MELCHIOROVÁ, Anna: *Mateřství*. Kostelní Vydří:

Karmelitánské nakladatelství, 2009.

<http://goo.gl/r7JsSE> — *Svátek matek* na www.vira.cz.

Ukolébavky jako součást pobytu malého miminka v mámině náruči:

Svítá 286 — *Rok za rokem* (vkládat v laskavou ruku Boží všechny své roky)

Svítá 176 — *Někdo mě vede za ruku* (dobrý Pán Bůh laskavý,

který má rád všechny lidi jako děti)

Tvoření — Ubrus přímluvných modliteb

Na tkané prostěradlo (nebo nepoužívaný ubrus — původní motivy lze vybělit třeba Savem) mohou děti obtisknout svoje ruce (nebo namalovat voskovkami, barvy i voskovky je nutno fixovat žehličkou přes pečící papír = nezafixované lze vyprat), vznikne ubrus přímluvných modliteb — ruce jako symbol člověka, který potřebuje pohoupat v Boží náruči a zároveň jako symbol člověka, který prosí za ostatní.

Něco pro maminku tvoření zvlášť pro nejmenší

Na cedulku čajových sáčků přilepte barevný papír s textem žalmu, druhou stranu mohou děti pomalovat. Hotový výrobek mohou děti předat po konci nedělky maminkám jak připomenutí, že i ony potřebují někdy nebýt ty nad věcí a vše-vědoucí, ale mohou se skrýt v Boží náruči.

PRO DĚTI

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Vyprávění lze začít u obrázku matky s maličkým dítětem.

Kdo má, děti, doma brášku nebo sestřičku? Nejlepší miminko, takové to, co ještě neumí vůbec nic? Co takové miminko potřebuje nejvíc? Plínky, mlíčko, ale co hlavně? Máminu náruč, pozornost, lásku.

Přečíst žalm.

Co se v žalmu říká? Že je žalmistovi u Hospodina dobře jako miminku u maminky. Je dobře tomu miminku na obrázku?

Jak nás Hospodin houpe? Když se modlíme, tak je nám blízko jako maminka miminku, naslouchá nám.

Kdo všechno o vás pečuje? Máma? Táta? Babička? Potřebují taky Hospodinu mateřskou péči? Namalujte je na papír. Lze stanovit i limit, kolik osob lze namalovat (cílem je dodržet časový limit, který jste si pro tuto část nedělní zvolili) Pak lze obrázky vyvěsit v neděle/v kostele/položit okolo obrázku mámy a dítěte. Na vyprávění může navazovat jednoduchá přímluvná modlitba za namalované lidi.

Pomůcky: Bible, obrázek matky s malým miminkem v náruči/vlastní kresba/fotografie/vystřížek z novin, papíry a pastelky na malování.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Napsat (namalovat zástupný symbol — Král = koruna atd.) na tabuli tituly Boží, které znáte z Bible (může psát učitel/někdo z nedělní za nápovědy ostatních)

Nejčastější titul užívaný v bohoslužbách? Otec. Král.

Málo známý titul je matka. (Zde je možno přečíst žalm.)

Proč má Hospodin tolik titulů? Nestačil by jeden? Každý vyberte jeden titul. Napište ho na tabuli. Celá skupina hlasováním vybere jeden titul, ten bude na tabuli zvýrazněn. Je tento titul lepší než ty druhé? A proč? Co ty ostatní tituly? Smazat? Zrušit? A co když příští týden uvidíme Hospodina jinak a budeme potřebovat zas jiný titul, abychom řekli, jak Hospodina vidíme dnes? Co když každý vidíme Hospodina jinak?

Přečíst žalm.

Obrázky matky s dítětem — najděte pět rozdílů

Co mají obrázky společného? Dětem je u mámy dobře. Máma o děti pečuje. Kdo ještě o vás pečuje? Kdo je vašim vzorem a inspiruje vás k obřím věcem?

Potřebují tito lidé Boží blízkost? Namalujte na papír/obkreslete svoji ruku a napište tam jméno toho, komu Boží blízkost přejete. Vaše přání a rozhovor o nich s Bohem = přímlyvná modlitba za někoho. (Lze třeba stanovit limit, kolik „rukou“ může každý účastník namalovat — cílem je dodržet časový limit, který jste si pro tuto část nedělký zvolili.)

Můžete vyrobit ubrus přímlyvných modliteb či se „jen“ za namalované/napsané osoby krátce pomodlit, pokud opravdu nikdo z dětí nebude mít „v ruce“ napsanou maminku, dodejte tento motiv do modlitby/tvoření vy.

Pomůcky: Bible, papír, lepidlo, pastelky, flipchart nebo tabuli a houbu, papíry na malování, pastelky. Pokud chcete ubrus přímlyvných modliteb, tak ještě ubrus a barvy/voskovky na textil, žehlička a pečící papír na zafixování barev.

PRO STARŠÍ DĚTI

Přečíst Žalm 131. Co se v žalmu říká (lze i třeba jako časovku — dvě minuty na nakreslení ústředního motivu na papír)

Vymezení okruhu zájmu na kontrast poutní žalm x statický obraz

- Z kreseb vybrat ty, kde bude matka s dítětem v náručí, dát je tak, aby na ně bylo pohodlně vidět, ostatní zatím odložit stranou a/nebo
- Okomentovat — např. žalmista chce vyjádřit, jak mu u Hospodina je a přirovnává svoji duši k miminu, které je u mámy, proto se dnes budem zabývat tímto motivem, ostatní necháme pro tentokrát stranou.
- Kromě motivu mámy a dítěte je v prvním verši skrytý ještě jeden pro tentokrát důležitý motiv — jedná se o poutní žalm, žalm k pouti (zde je možno vybrat z kreseb ty, které obsahují motiv putování).

Rozhovor o pouti/nakreslit pouť a okomentovat obsah kreseb

„Děti“ znají poutě hlavně jako Matějskou — obrovský zábavní park, překřikující se pouťové atrakce, levné cetky, střelnici, rychlé občerstvení, alkohol a večer pouťovou diskotéku, hluk.

Vědí, co je to výlet („vyletět“ někam z domova a pak se zas vrátit, cílem je užít si cestu, něco vidět — zámek... a vrátit se domů). Pouť je výlet s nábožen-

ským cílem cesty — pouť za Hospodinem. Cílem je poklonit se Hospodinu tam, kde bydlí a pobýt tam s ním. K tomu se váže i cesta, když je to s muzikou, tak se líp jde (kolik lidí má na uších sluchátka, když běhá!)

Dát obrazy matky a dítěte a obraz cesty proti sobě (mezi kresby položit zkrížené pastelky) nebo nepracovat s kresbami a pouze uvést rozhovor třeba: Tak pouť je akce, putování, bohoslužby a zas putování a obraz mámy a dítěte je takový neakční. Máte tušení, proč to tak žalmista poskládal? Co tím chtěl říct? Jsou v životě situace, ze kterých je člověku opravdu špatně, neví si rady, neví dí cestu ven. Potřebuje někam odejít, schovat se, nic neřešit a v bezpečí si odpočinout. K odpočinku v bezpečí potřebujeme někoho, kdo nám to bezpečné prostředí udělá, kdo bude v době našeho odpočinku dbát, abychom měli teplo, sucho, jídlo, nebyli jsme vyrušováni t.j. základní věci, které k odpočinku potřebujeme. Doma zajišťují základní servis rodiče (i když děti podle svého věku pomáhají, ale právě jen pomáhají, nenesou celou zodpovědnost za chod rodiny). Načerpát síly chodí věřící rodiče k Hospodinu. I rodiče potřebují brát, nejen dávat. Stejně jako jejich děti.

Nejen my potřebujeme spočinout — modlitba za druhé

Žalmista asi znal tuhle úzkost a touhu po klidu. Nemuset nic dokazovat a spočinout. A asi nebyl sám a žalm oslovoval dál, proto se nám zachoval. Žalmista byl dospělý člověk. Samostatný, dospělý člověk. A přesto potřeboval spočinout, potřeboval, aby se o něj někdo staral. Potřeba natankovat duši je normální. Mají ji i dospělí, dokonce i vaše mámy ji mají.

Vyrobít ubrus přímluvných modliteb/obkreslování rukou

Modlitba za namalované/vepsané do obkreslených rukou (nezapomeňte na maminky, pokud je tam opravdu nikdo nebude mít, dodejte tento motiv vy) i za sebe.

Pomůcky: Bibli, budete-li kreslit, pak papír a tužku; chcete-li ubrus přímluvných modliteb, tak ještě ubrus, barvy, pečící papír, žehličku.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 286 — *Rok za rokem*

HALELUJA. AMEN: 95 — *Ježíši Kriste, Pastýři náš*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

Nemám, Hospodine, domýšlivé srdce ani povýšený pohled. Neženu se za velkými věcmi, za divy, jež nevystihnu, nýbrž chovám se klidně a tiše. Jako odstavené dítě u své matky, jako odstavené dítě je ve mně má duše. Čekej, Izraeli, na Hospodina nyní i navěky.

MODLITBA

(pro malé) Je nám dobře u tebe, Hospodine. Prosíme tě za (maminky...) a všechny, kdo se o nás starají, aby jim bylo také dobře. Amen.

(pro větší) Není snadné, Hospodine, stát na vlastních nohou. Děkujeme ti za mámy... Starají se o nás a ukazují nám na tebe. Děkujeme ti za ty, kdo s námi odpočívají v tvé náruči. Amen.

- TÉMA** Až se tě tvůj syn zeptá... Anebo dcera, to je jedno. Důležité je, že se mladí rodičů ptají. Že kladou otázky ohledně víry, Boha, tradice zrovna vám, něco vypovídá. A pro nás jako dospělé je důležité zůstat v odpovědích autentičtí, otevření se svým příběhem a zůstat jako hledači cesty víry, naděje a lásky...
- CÍLE**
- Připomenout a oslavit s dětmi Den dětí z jiné perspektivy.
 - Předškolní děti si propojí skutečnost narození s příběhem nebo vyprávěním, které narození provází a společně si připraví oslavu.
 - Mladší děti si připomenou příběh o vyvedení z Egypta a promyslí způsob, jak by ho mohly přiblížit a prožít.
 - Starší děti připravují macesy a při společné hostině jim ožívá příběh Izraelců při odchodu.

PRO UČITELE

BIBLICKÝ TEXT Ex 13,14–16

POZNÁMKY K PŘÍBĚHU

Příběh o vyvedení z Egypta zaujímá zcela vlastní a ústřední místo v náboženském životě židů. Svátek vysvobození, pesach, je nejdůležitější slavností. Slaví se každoročně po dobu dvou dní a celá oslava probíhá podle určitého pořadu, při němž je příběh o vyvedení z Egypta vyprávěn a opěvován. Nejedná se pouze o pamětní slavnost, spíše však o oslavu vlastního vysvobození.

Pro náboženský život židů má vše prvorozené mimořádný význam. Tu poslední noc před vyjitím Hospodin pobil všechno prvorozené Egyptanů. Od té doby vše prvorozené tedy patří Hospodinu (Ex 13,2). Proto se má při slavení Pesachu dle daných pravidel obětovat vše prvorozené, vyjma synů; ti mají být vykupováni (v. 15).

„Až se Tě tvůj syn zeptá: ‚Co to znamená...?‘“ Touto otázkou se má začít po západu slunka a východu první hvězdy oslava Pesachu. Otázkou syna položenou těm, jejichž rodina a rod kdysi přežily a odešly z Egypta a teď si o tom z otce na

syna/dceru vyprávějí. Podstatou a jádrem opakování dávného příběhu je připomenutí si, odkud jsme přišli; co to je, co vyznáváme a komu to vlastně věříme.

Mladší klade otázku staršímu; naslouchá, přemýšlí, znovu nahlíží právě pronesené. Na druhou stranu je to on, kdo iniciuje rozhovor, on je tím hybatelem děje a kdo „nutí“ staršího znovu formulovat své vyznání.

POZNÁMKY KE DNI DĚTÍ

Den dětí je mezinárodním svátkem a ve většině zemí se slaví 1. června. Tento svátek má upozornit světovou veřejnost na práva a potřeby dětí.

Za první myšlenkou založit tento svátek bylo vědomí důležitosti dětí pro budování nového státu. Stalo se tak v Turecku po válce za nezávislost roku 1920. Oficiálně se Den dětí začal slavit v roce 1950.

Existují ještě jiné svátky věnované dítěti. Např.: Mezinárodní den dětí, které se staly obětí agrese; Mezinárodní den za odstranění práce dětí; Den afrického dítěte; Mezinárodní den mládeže; Mezinárodní den ztracených dětí; Světový den dětí; Den nenarozeného dítěte; atd.

ÚSKALÍ

Dospělí by neměli vyznít jako ti, jež předávají svá moudra, aby poučili mladší, a kteří už přece vědí. Oni jsou pokračovateli a nositeli příběhu, který se začal u jejich otců.

Přílišným důrazem na roli dítěte neminout cíl, kterým je předávání víry a zkušenosti vysvobození, jenž Bůh člověku nabízí.

- když se nikdo neptá, když nemá odvahu, důvěru, nestará se, nemá čas...
- když se do odpovědí dostává jen kritika, poučování, moralizování, papouškování známého...

ODKAZY

GASTALDIOVÁ, Silvia — MUSATTIOVÁ, Claire:

Lidé Bible: život a zvyky. Praha: Kalich 2008.

HÁJEK, Viktor — HÁJEK, Miloslav: *Biblická dějprava.*

Praha: Kalich, 1988; str. 37.

VRIES, Tinie de: *Hrajeme si v Boží zahradě.* Heršpice: EMAN, 1998; str. 55.

Organizace pomáhající dětem: Linka bezpečí, Fond ohrožených dětí (Klokánek), Nadace naše dítě, Olivova nadace, Dobrý anděl, Azylový dům P. Pittera, Program pět P Praha, Rozmarýna, UNICEF, SOS dětské vesničky, atd.

PRO DĚTI

V žádném z programů pro jakoukoliv věkovou kategorii by neměl chybět prvek hostiny, společného sdílení nad lahůdkami, ať už jako připomenutí dne vyjítí z Egypta, anebo jako oslavou Dne dětí.

PRO PŘEDŠKOLNÍ DĚTI

Kdy jste se narodili?

Ptejte se dětí na datum jejich narození. Někdo ho bude znát, někdo zase ví, kolik mu je let. To je fajn. Ale pokud neví přesné datum narození, nevádí.

Možná si spíš vzpomenete na vyprávění kolem vašeho narození (jak tatínek vezl maminku autem do porodnice; jak to málem nestihli; nebo jak se do poslední chvíle nemohli shodnout na jméně). Vypráví se u vás nějaký takový příběh?

A— pamatujete si na to, jak to probíhalo, když se narodil Mojžíš?

Převyprávějte si společně příběh o narození Mojžíšově, třeba podle Tím vše začíná (viz Odkazy). Příběh ukončete informací, že Mojžíš zůstal vyrůstat na egyptském dvoře. Při vyprávění zdůrazněte, že ani my dnes nevíme, kdy přesně se Mojžíš narodil, ale známe tento příběh a vyprávíme si ho proto, že Mojžíš, až vyroste, Hospodín mu svěří důležitý úkol: vyvede lid z egyptského otroctví.

A co se děje v den, kdy máte narozeniny vy...? Co/kdo všechno by tam neměl/o chybět?

Pojďte si teď takovou hostinu uspořádat, na oslavu vás všech a dětí, které na zemi žijí.

Na tuto část buďte předem dobře připraveni a vybaveni. Co se týče podoby slavnosti či přípravy programu, nechte děti, ať ho samy iniciují a připravují.

Po skončení bohoslužeb na oslavu můžete přizvat i dospělé. I oni byli kdysi dětmi.

PRO MLADŠÍ DĚTI

Za kým byste šli, aby vám vyprávěl příběh o vyjití Izraelců z Egypta? A proč?

Příběh si poté pře vyprávějte. Nechte tvořit hlavně děti. Berte ho z ptací perspektivy, jde především o načrtnutí celé linie příběhu, potažmo důležitosti vyjití z Egypta.

Ve vyprávění by nemělo chybět: Izraelci v Egyptě — tvrdá práce (otroctví) — Hospodin hodlá tomu učinit přítrž — pověření Mojžíše — faraónova neochota lid pustit — egyptské rány — příprava lidu na cestu — večere (Pesach) — vyvedení lidu z otroctví.

Teď si představte, že máte na jeden jediný den neomezené možnosti: chcete letadlo? — máte ho mít. Potřebujete milion? — máte ho mít. Chcete, aby vám kuchař navařil pro spoustu lidí jídlo? — máte to mít. Potřebujete kameramana, nahrávací studio, fotoateliér? — máte ho mít.

Posun v čase a jiné sci-fi bych nedoporučovala; jde o to zůstat v přítomnosti. Pak dejte dětem chvíli prostor na to, aby fantazírovaly a ptaly se Vás: „a tohle taky jde?“

A nyní si představte, že sami jste těmi, kteří příběh o vyjití z Egypta mají někomu vyprávět? A vaším cílem je, abyste si ho ten dotyčný, co nejlépe zapamatoval anebo nejvíce prožil. Máte k tomu všechny prostředky, o kterých jsme před chvílí mluvili? Co a jak uděláte?

Nechte děti, ať si promýšlí varianty a vymýšlí nápady. Pak si o nich povídejte. Nápady můžete nechat děti nakreslit či zapsat a udělat z nich pak výstavku, popř. s nimi seznámit staršostvo. Budou-li nějaké realizovatelné, hurá do nich!

Na závěr dětem vypravujte, jak si židé rok co rok připomínají tuto událost: kdy se všichni sejdou, připraví jídlo, společně zasednou za stůl, syn dle tradice položí otci otázku a začne se odvíjet znovu vyprávěný příběh židů jedné noci, kdy se vydali na cestu do svobody...

PRO STARŠÍ DĚTI

Celý program je koncipován jako příprava slavnosti a slavnost jako taková.

Během pečení macesů a prostírání na stůl by mělo přirozeně docházet k prolínání s biblickým příběhem. Tázání a odpovídání by měly z programu učinit takový jeden velký dialog týkající se smyslu společné činnosti. (Podmínkou pro tento program je vzkaz pro pečení a stolování).

Vše by se mělo odehrávat v poklidu a v prostředí převládající důvěry. Od Vás si to žádá aktivitu, um zapojit do činnosti každého ze skupinky, schopnosti improvizovat či kočírovat, bude-li dění nabírat jiný směr a prolamovat chvíle mlčení dětí svými otázkami. Pokud pochybujete nad akčností či zapojením skupinky, raději zvolte program pro mladší děti.

1. Těsto na macesy je jednoduché (<http://goo.gl/jz1Hma>). Zdržením však může být čas, který je zapotřebí pro vysychání těsta, proto je lepší, když ho budete mít předem připravené.
2. Těsto zpracujte, pečte.
3. Upravte místnost pro společnou hostinu (příprava stolu a židlí, prostírání na stůl, zdobení stolu). Připravte místnost tak, aby každé dítě mělo svou židli a těsta připravte tolik, aby každé dítě mohlo mít svůj vlastní díl.
4. Macesy prý lépe chutnají s nějakou pomazánkou.
5. K pití zvolte džus z hroznů, nebo vineu nebo tak něco podobného.
6. Nezazněla-li doposavad otázka: „Proč se toto chystá?“, pak je nyní na začátku hostiny její chvíle. Můžete též momentu využít a děti se zeptat, co by se stalo, kdyby tato otázka vůbec nezazněla?
7. Zestručněné schéma Pesachu (sederové večere) naleznete v *Tím vše začíná*, str. 55. Při hostině dejte prostor tomu, co děti od odchodu Izraelců z Egypta vědí. Pro vyprávění příběhu si můžete vzít k ruce text třeba z *Tím vše začíná* nebo *Biblické dějpravy* (viz *Odkazy*). Rovněž si můžete společně zazpívat nějakou píseň (viz *Písně*).

PŘESAĤ

Uspořádejte výstavku fotografií. Nechte děti ale i dospělé přinést své fotografie z dětství. Soutěž můžete uspořádat v hádání, kdo na které z fotografií je.

Můžete s dětmi simulovat rychlý noční odchod Izraelců z Egypta. Na nic a nikoho nezapomenout, budeme tohle brát s sebou, uneseme to, co budeme potřebovat na cestu? Cílem vám třeba může být připravená slavnost venku na farní zahradě.

Uspořádejte na farní zahradě s dětmi disciplíny pro dospělé, nebo s dospělými disciplíny pro děti: chůze po nebezpečné stezce, hledání předmětů za noci (s šátkem přes oči) na čas, hnětení těsta a výroba placek, soutěž v rychlosti snědení jídla, zdolávání překážek, nesení nadměrného nákladu, atd.

LITURGIE

PÍSNĚ

SVÍTÁ: 406 — *Že jsou mezi námi smutné děti*;
288 — *Řek' Mojžíš jednou lidu svému*
HALELUJA AMEN: 102 — *Všechny děti v celém světě* (BTS 6); 8 — *Písnička díků* (BTS 18);

30 — *Pane Bože, prosíme tě* (BTS 32);
95 — *Ježíši Kriste, pastýři náš* (BTS 35);
51 — *Písnička o Božím požehnání* (ZSN 5);
TÍM VŠE ZAČÍNÁ: 65 — *Noc vysvobození*

BIBLICKÝ TEXT K ZAPAMATOVÁNÍ

*Hospodin nás vyvedl pevnou rukou z Egypta,
z domu otroctví. (Ex 13,14b)*

MODLITBA

*Bože, děkujeme ti za to, že máme komu naslouchat,
máme koho se ptát, na koho se obrátit potřebujeme-li
radu. Děkujeme ti za naše i všechny rodiče. Prosíme
za děti, které budou jednou dospělými; ať jim nechybí
zvědavost, otevřenost a ochota vše znovu promýšlet. Amen.*

REJSTŘÍK PROBÍRANÝCH BIBLICKÝCH TEXTŮ

STARÝ ZÁKON

<i>Genesis</i>					
2,1-4	238	<i>Rút</i>	2-3	23	<i>Kazatel</i>
					3,1-15
					229
<i>Exodus</i>		<i>Druhá Samuelova</i>			<i>Jonáš</i>
12,1-36	89	6,1-22	252	1-3	32
13,14-16	274				
16,22-30	238	<i>Druhá Královská</i>			
		22	259		
<i>Leviticus</i>		<i>Žalmy</i>			
19,33	23	131	267		
<i>Deuteronomium</i>		132	252		
10,16-19	62	149,2-3.5.6	252		

NOVÝ ZÁKON

<i>Matouš</i>		<i>Lukáš</i>		<i>Skutky</i>	
4,1-11	40	10,25-37	13	1,1-14	190
6,25-34	47	16,19-31	245	2,1-11.37-47	165
21,1-17	76	22,40-46	105	4,32-37	68
25,14-30	229	22,47-54.63-71	113	8,1-3	197
25,31-46	54	23,1-25	113	8,26-40	172
26,14-16	84	24,1-12	135	10	181
26,36-46	105	24,13-35	143	16,11-34	197
28,16-20	219				
<i>Marek</i>		<i>Jan</i>		<i>Galatským</i>	
2,27-28	238	3,1-8	206	5,22-23	213
6,30-44	7	10,1-18	158		
9,33-37	62	13,1-20.33-35	97		
14,32-42	105	18,15-27	121		
15,21	127	20,19-29	135		
16,1-8	135	21,1-14	149		

Církevní rok — katechetická příručka 2014/2015
2. díl

Uspořádali Ondřej Macek, Lenka Ridzoňová, Marta Sedláčková

Vydala synodní rada Českobratrské církve evangelické,
Jungmannova 9, 111 21 Praha 1
První vydání, 2015
vychova@e-cirkev.cz
www.e-cirkev.cz

*Úlohy obsažené v knize jsou postupně zveřejňovány na webu
Katecheze — <http://katecheze.evangelnet.cz>. Na stejné adrese
naleznete další materiály pro práci s dětmi.*

*Zaregistrovaní uživatelé mohou na týchž stránkách
zveřejňovat i své vlastní katechetické materiály.*